ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

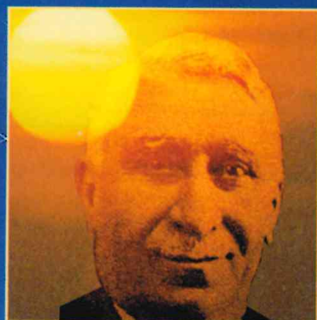
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ

Γῆς παῖς εἰμί καί Οὐρανοῦ ἀστερόεντος 7€

ΕΤΟΣ ΣΤ * 23 * ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ - ΒΟΗΔΡΟΜΙΩΝ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2003 * ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 104.32

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΛΑΤΡΗ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΜΥΣΤΑΓΩΓΟ ΙΕΡΟΦΑΝΤΗ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΥΠΑΤΟ ΟΡΦΙΚΟ-ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

70 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΙΩΝΙΟΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ: ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ: ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ

Η ΑΝΤΙΣΥΛΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ - ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

ΑΠΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΗΡΥΚΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ

ΑΠΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ

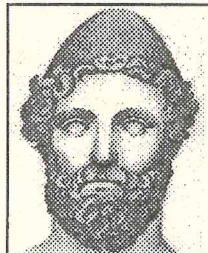
Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΕΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΜΑΣ

Σ. ΝΑΓΟΥ: ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

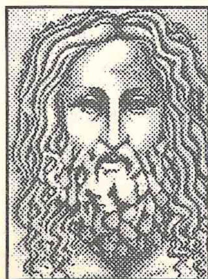

7 ΑΘΗΝΑ

περιεχόμενα

Ἰδεοθέατρον, τριμηνιαία ἔκδοσις. Ἔτος ΣΤ´
Ἀρ. Τεύχους 23 - Σεπτέμβριος 2003

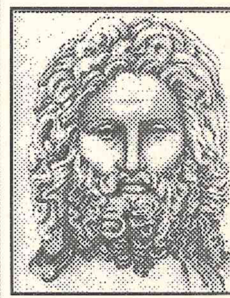
Στουρνάρα 57 104.32 Ἀθῆναι, Τηλ.: 210.52.37.543
Τηλεομοιότυπον (φάξ): 210.52.26.694 * Ἰστοσελίδα:
http://www.ideotheatron.gr

Τιμή τεύχους 7 Ε. * ΓΙΑ ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ἀποστείλατε ταχυδρομική ἐπιταγή (28 ΕΥΡΩ) στό ὄνομα ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, 104.32 ΑΘΗΝΑΙ ἤ καταθέσατε 28 ΕΥΡΩ στήν Alpha Bank Ἀρ. Λογαριασμοῦ 104. 002. 786. 016. 548 στό ὄνομα: Ἀντ. Ἀναστασάκης ἤ τηλεφωνήσατε στό 210. 52. 37. 543 Συνδρομές ἐξωτερικοῦ: 56 ΕΥΡΩ. Τά κείμενα, ὅπως καί ἡ γλῶσσα κάθε δημοσιεύματος ἀπηχοῦν τίς ἀπόψεις τοῦ ἑκάστοτε γράφοντος. Ἰδιοκτήτης - Ἐκδότης - Διευθυντής: Ἀντ. Ἀναστασάκης - Ραδάμανθυς Στοιχειοθεσία-Καλλιτεχνική ἐπεξεργασία: Μουστάκη Δήμητρα Διορθώσεις: Εὐρυνόμη Γαβρᾶ - Ἐκτύπωσις: Γ. Χ. Ζαχαροπούλου Δ. Σπαρᾶς, Λευκάδος 9 Μοσχᾶτο - ISSN 1108-832 Χ

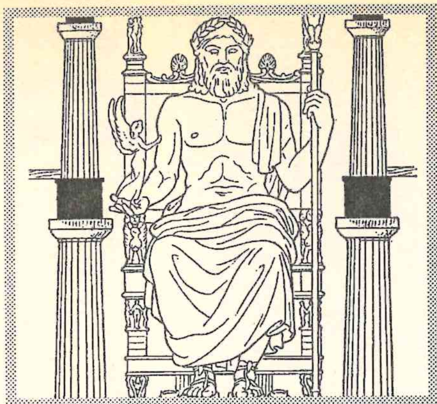

Ἡ Φθινοπωρινή Ἰσημερία τοῦ Ἡλίου ἑορτάζεται τήν 23η Σεπτεμβρίου. Κατά τήν ἡμερομηνία αὐτήν, ὁ Ἥλιος εἰσέρχεται στόν ἀστερισμό τοῦ Ζυγοῦ καί ἔτσι εἰσερχόμαστε ἀστρονομικά στήν ἐποχή τοῦ Φθινοπώρου.

Ἡ Φθινοπωρινή Ἰσημερία συμβολίζει στό πνευματικό ἐπίπεδο τήν ἐμφάνιση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἡ ὁποία θά περάσει, τό πρῶτο στάδιο ἐξελίξεώς της πού εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν σπερμάτων τῶν πρός γονιμοποίηση Ἰδεῶν. Τά σπέρματα αὐτά κυοφοροῦνται κατά τίς διαδοχικές ἐνσαρκώσεις, μέ τήν ἐπενέργεια τοῦ νόμου τῆς Εἱμαρμένης.

Στό φυτικό ἐπίπεδο ἔχουμε τήν καλλιέργεια τῆς γῆς ἡ ὁποία ἔτσι προετοιμάζεται γιά νά δεχθεῖ, στήν περίοδο πού θά ἀκολουθήσει, τά σπέρματα μέσα στό γόνιμο ἀπό τίς βροχές τοῦ φθινοπώρου ἔδαφος.

Ἡ περίοδος ἀπό τήν Φθινοπωρινή Ἰσημερία μέχρι τήν Χειμερινή Τροπή συμβολίζει στό πνευματικό ἐπίπεδο τήν ἐποχή κατά τήν ὁποία ἡ ψυχή μπόρεσε νά δεχθεῖ τίς ἐπιδράσεις τοῦ Οὐρανοῦ, νά διαπλάσει τόν ἠθικό χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου καί νά διαμορφώσει τήν συνείδησή του κατά τρόπον ὥστε νά διακανονίζει τήν ζωή του σέ ἁρμονία πρός τούς ὁμοίους του. Στό φυτικό ἐπίπεδο ἔχουμε τήν σπορά καί τήν κυοφορία τῶν σπερμάτων μέσα στό γόνιμο ἀπό τίς βροχές ἔδαφος.

Τό Ἰδεοθέατρον μέ τήν εὐκαιρία ἑορτασμοῦ τῆς Φθινοπωρινῆς Ἰσημερίας τοῦ Ἡλίου, εὔχεται πρός ὅλους τούς ἀναγνῶστες του ὅπως ὁ Πνευματικός Ἥλιος τούς χαρίσει περισσότερο Φῶς καί ἡ Μητέρα Γῆ περισσότερα ἀγαθά.

Ἔχεις μέσα σου
ἕνα κομμάτι ἀπό τόν Θεό.

Γιατί λοιπόν ἀγνοεῖς
αὐτήν τήν συγγένεια;

Τόν ἔχεις μέσα σου καί
δέν αἰσθάνεσαι ὅτι Τόν μολύνεις
μέ ἀκάθαρτα διανοήματα
καί μέ ρυπαρές πράξεις;

Ἄν ἦταν μπροστά σου ἕνα ἄγαλμα
τοῦ Θεοῦ, δέν θά τολμοῦσες νά
κάνεις τίποτα ἀπ᾽ ὅσα κάνεις τώρα.

Καί ἐνῶ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός παρών
μέσα σου καί τά βλέπει ὅλα καί τά
ἀκούει, δέν ντρέπεσαι νά κάνεις
τό κακό, μή ἔχοντας συναίσθηση
τοῦ τί εἶναι ἡ φύση σου!

Ἐσύ, πού εἶσαι τό κατασκεύασμα
αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ,
θέλεις νά τό καταισχύνεις;

Καί ὅμως ὁ Θεός ὄχι μόνο
σέ κατασκεύασε, ἀλλά καί
ἐμπιστεύτηκε καί παρέδωσε
σέ σένα τόν ἑαυτό σου.

Καί ἐσύ δέν θά τό θυμηθεῖς αὐτό,
ἀλλά θά ντροπιάσεις
τήν κηδεμονία σου;

Ἄν ὁ Θεός σοῦ παρέδιδε ἕνα
ὀρφανό, ἔτσι θά τό παραμελοῦσες;

Ἐκεῖνος σοῦ παρέδωσε
τόν ἑαυτό σου καί εἶπε:

«Δέν εἶχα ἄλλον, πού νά τόν
ἐμπιστεύομαι περισσότερο ἀπό σένα·
φύλαγέ μου αὐτόν τόν ἄνθρωπο,
ὅπως εἶναι ἡ φύση του:
ταπεινόν, πιστόν, ὑψηλόφρονα,
ἀτρόμητον, χωρίς πάθη, ἀτάραχον».

Καί ἐσύ δέν θά Τοῦ τόν φυλάξεις;

Ἐπίκτητος

ΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΕΟΡΤΑΖΕΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΩΘΟΤΑ ΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ, ΙΣΗΜΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΣΙΕΣ!

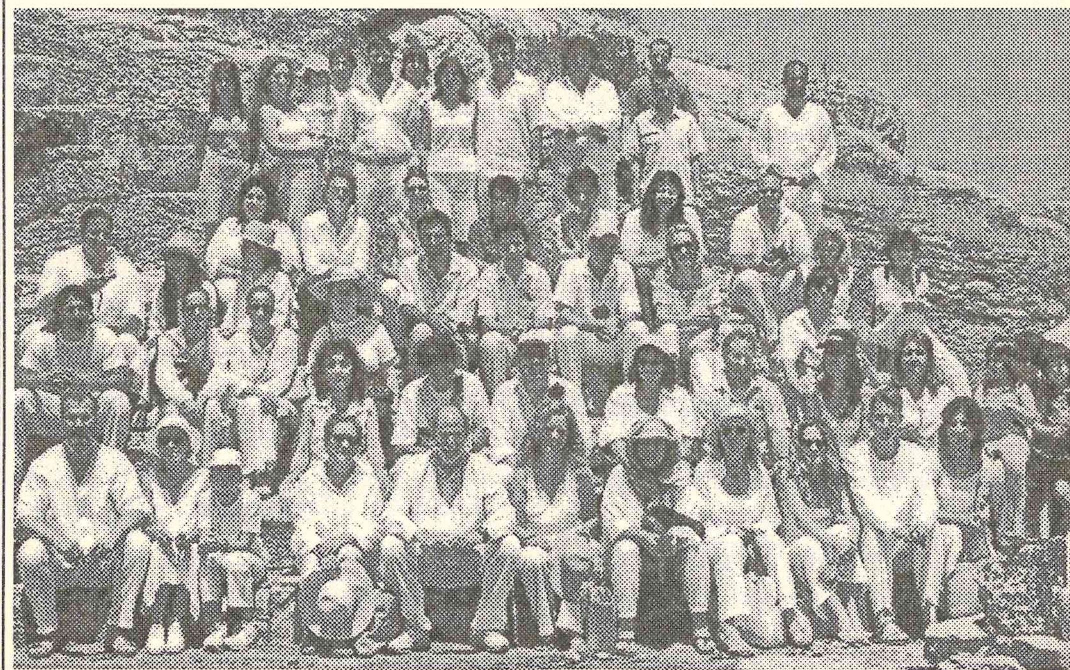
Καταγγέλλουμε δημόσια τήν συνεχιζόμενη τά τελευταῖα 1800 χρόνια, πολιτική μίσους καί φθορᾶς εἰς βάρος τῆς πανάρχαιας πατρώας κληρονομιᾶς τῶν Ἑλλήνων.

Σᾶς προτείνουμε νά υἱοθετήσετε καί νά προβάλλετε στό περιβάλλον σας ἕνα ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ. Κάντε ἕνα δῶρο στήν ὡριμότητά σας τό ἀξίζετε! Μέχρι σήμερα ἔχουν τολμήσει χιλιάδες συμπατριῶτες μας καί ἑλληνόψυχοι τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἡ ὀνοματοδοσία εἶναι μέρος τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιᾶς γι᾽ αὐτό μᾶς ἀφορᾶ ἄμεσα. Πάρτε την στά χέρια σας καί μεταβιβάστε την στά παιδιά σας. Κάντε τήν ἀτομική σας ἀντίσταση. Ἡ υἱοθέτηση ἑνός Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Ὀνόματος εἶναι μία ἀντίσταση χαμηλῶν τόνων ἀλλά ὑψηλῶν προδιαγραφῶν, σᾶς ταιριάζει!

Τό θέμα τῆς ὀνοματοδοσίας εἶναι σοβαρότερο ἀπό τήν ἐπιστροφή τῶν μαρμάρων! Ἡ λεξιπενία ἔχει ἐπιβληθεῖ καί στήν ὀνοματοδοσία μας, *Γιάννης, Γιῶργος, Βασίλης, Νῖκος, Μανώλης, Μαρία, Κατερίνα*, ὀνομάζεται τό 80 τοῖς ἑκατό τῶν Ἑλλήνων. **Διαλέξτε, υἱοθετῆστε, τιμῆστε καί προβάλλετε στό περιβάλλον σας, ἕνα εὔηχο, νοηματικό ἑλληνικό ὄνομα ἀπό τά 18.000 πού ἔχουν καταγραφεῖ. Εἶναι δική σας προσωπική ὑπόθεση!**

Ἀστραία, Ἀθηναΐς, Αἰακός, Ἀριγνώτη, Ἀταλάντη, Εὐρυνόμη, Ἡφαιστία, Ἡφαιστίων, Δάειρα, Δήμητρα, Διώνη, Διομήδης, Ἐρατώ, Ἐρυξίας, Ἥβη, Ἡλιοδίτη, Ἡρακλῆς, Ἰλάειρα, Ἰάσων, Ἶρις, Ἰφιάνασσα, Κλεονίκη, Λήδα, Λητώ, Ὀδυσσέας, Πανδίων, Παρμενίδης, Περσέας, Πρόκλος, Προμηθέας, Ραδάμανθυς, Ρέα, Σοφία, Τηλαύγης, Φαέθων, Φοίβη ...

Ἀπό τήν ἐπίσκεψη τῆς ὁμάδος τοῦ Ἰδεοθεάτρου ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ στόν ἱερό χῶρο τῆς Ἐλευσῖνος τό Θερινό Ἡλιοστάσιο 2003.

Τό ἐθνικό μας ὄνομα ἀπό τά Ὁμηρικά κιόλας χρόνια εἶναι «Ἕλληνες» (Πανέλληνες ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος).

Ἀπό τήν ἐτυμολογική διαφάνεια (σέλας-σελάνη-σελήνη-Ἑλήνη-Ἑλένη Ἕλλη-Ἑλλάς-Ἕλλην) τό ἐθνικό μας ὄνομα εἶναι γεμάτο φῶς καί ἀπό τήν παλιά μας μυθολογία καί ἱστορία εἶναι γεμάτο ἡρωισμό, πολιτισμό καί δόξα.

Στά χρόνια τῆς Ρωμαϊκῆς σκλαβιᾶς (146 π.Χ. ἕως 300 μ.Χ περίπου), οἱ Ρωμαῖοι ἀφομοιώθηκαν μέν πολιτιστικά ἀπό τούς Ἕλληνες, οἱ Ἕλληνες ὅμως ἀφομοιώθηκαν ὀνομαστικά ἀπό τούς Ρωμαίους, ἔγιναν «Ρωμιοί» καί ἡ ὀνομασία αὐτή διατηρήθηκε στήν «Ρωμιοσύνη» καί κατά τούς βυζαντινούς χρόνους καί κατά τούς μαύρους καί μακροχρόνιους καιρούς τῆς Τουρκικῆς σκλαβιᾶς (1453-1821).

Οἱ παλαιότεροι χριστιανοί ταύτιζαν τόν ὄνομα *Ἕλληνες* μέ τούς εἰδωλολάτρεις καί οἱ Τοῦρκοι μέ τούς σκλάβους «τούς γκιαούρηδες».

Ὁ ἱστορικός Σπηλιάδης γράφει: *«Ὁ γέρων Κολοκοτρώνης Ἕλληνες τούς φωνάζει δημηγορῶν καί δέν ἀκούεται πλέον τό «Ρωμαῖοι», εἰ μή ἀπό τούς Τούρκους προφερόμενο καί οἱ Ἕλληνες καλοῦνται πρός ἀλλήλους Ἕλληνες».*

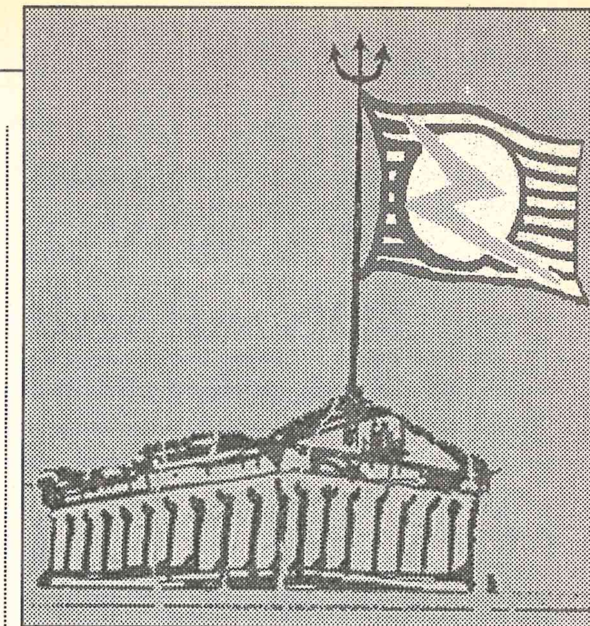
Ἀπό τήν στιγμή πού ὁ ραγιᾶς πῆρε τό καριοφίλι στό χέρι ἀλλάζει, δέν εἶναι πιά Ρωμιός, εἶναι Ἕλληνας.

Ὅλοι οἱ ἀπομνημονευματογράφοι τοῦ 1821 (Μακρυγιάννης, Κολοκοτρώνης, Κασομούλης, Φωτᾶκος, Νικηταρᾶς) ἄν καί ἀγράμματοι ἕνα ὄνομα ἔχουν νά ποῦν: «Ἕλληνες, οἱ γενναῖοι Ἕλληνες, οἱ ἀθάνατοι Ἕλληνες, οἱ Ἕλληνες τά γενναῖα λιοντάρια». Μερικοί «νεωτεριστές» ὑποστήριξαν μετά τήν ἀπελευθέρωση ὅτι *«ή αναβίωση τῆς ονομασίας Ἕλληνες ἦταν έργο λογιωτατισμοῦ, γι' αυτό καί πρέπει νά γυρίσουμε στό όνομα Ρωμιοί».*

Ὁ Ν. Πολίτης ὅμως, ὁ πατέρας τῆς λαογραφίας ἀπέδειξε ὅτι τό ὄνομα Ἕλληνες, ὡς ἐθνικό, δέν ἦταν ποτέ νεκρό, δέν ἔσβησε ποτέ ἀπό τήν ἐθνική συνείδηση, ἀκόμη καί μέσα στά μαῦρα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ἄν καί τό ὄνομα Ρωμιός ἦταν πολύ πιό συνηθισμένο.

Οἱ ἱστορίες καί οἱ θρῦλοι γιά τούς Ἕλληνες, τούς Ἑλλήνους, τούς Ἑλλένηδες, τούς Ἑλληνᾶδες ἀφθονοῦν σέ ὅλη τήν ἔκταση τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου καί ὅλο τό διάστημα αἰώνων καί αἰώνων.

Οἱ Ἕλληνες ἦταν θεόρατοι, ψηλοί σάν λεῦκες, δυνατοί σάν θηρία, δρασκέλιζαν ποτάμια, πηδοῦσαν ἀπό βουνοκορφή σέ βουνοκορφή (βλ. Διγενῆ Ἀκρίτα) καί ἡ φωνή τους ἦταν σάν βροντή.

Στήν Κρήτη ἀκόμα καί σήμερα λέμε «Αὐτός ἐστάθηκε στό θέρος ὅλο τό καλοκαίρι σάν τόν Ἕλληνα» καί πολλά εὔφορα χωράφια τά λέμε «Λενικά» (δηλαδή Ἑλληνικά).

Μέ αὐτήν τήν μυθική πίστη γιά μιά φυλή γιγαντόκορφη, μυθική, ἀθάνατη, μπῆκε ὁ Ἑλληνικός λαός στόν ἀγῶνα τοῦ 1821.

Ὁ ταπεινωμένος αἰῶνες ραγιᾶς βρίσκει ἕνα στήριγμα ἀτράνταχτο στόν μυθικό κόσμο τῶν ἀθανάτων Ἑλλήνων, στήν φύτρα αὐτή τήν ἀντρειωμένη, στήν ρίζα τήν Ἑλληνική.

Ἕνας κόσμος γεμᾶτος θαύματα ἀστράφτει μέσα του καί γίνεται πρότυπο μαζί καί βούκεντρο γιά νέες ἐποποιΐες, χωρίς ὅμως ρατσιστική ὑπεροψία.

Ἔτσι τό ὄνομα Ἕλληνες φούντωσε μέ τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821 καί ἐπικράτησε σέ ὅλο τό ἀγέννητο ἔθνος. Ὅταν ὁ Κολοκοτρώνης προσφωνοῦσε «Ἕλληνές μου», ἦταν σάν νά ἔλεγε «ἥρωές μου».

Ἡ πολεμική καί πολιτική ἀρετή τῶν Ἑλλήνων, ἡ κλασσική ὀμορφιά τῶν ἔργων τους, ἡ ἀθάνατη σοφία τους, γεμίζουν ὑπερηφάνεια τούς νεότερους Ἕλληνες, πού ἀπέδειξαν στήν ἅμιλλα τῶν γενεῶν πώς δέν εἶναι κατώτεροι ἀπό τούς ἀρχαίους Ἕλληνες (1821-1812-1940).

Γι' αὐτό καί ὁ μέν Σολωμός ἔγραφε: *«Ὦ τριακόσιοι σηκωθεῖτε καί ξανάρθετε σέ μᾶς, τά παιδιά σας θέλ' ἰδεῖτε πόσο μοιάζουνε μέ σᾶς».*

Ὁ δέ Ἐγγονόπουλος γιά νά ὑμνήσει τόν Βολιβάρ γράφει: *«Ἦταν ὡραῖος σάν Ἕλληνας».*

Ἀλλοίμονό μας λοιπόν ἄν χάσουμε τήν ἐθνική, Ἑλληνική μας αὐτεκτίμηση. Ἀλλοίμονό μας ἄν ξαναγίνουμε Ρωμιοί ἤ Γραικύλοι. Καί ἄν ἔχουμε μερικά ἐθνικά μειονεκτήματα (συγκριτικά μικρότερα τῶν ἄλλων λαῶν) ὅμως ἄς μήν ἀκουστεῖ πιά ἀπό Ἑλληνικά χείλη αὐτή ἡ φοβερή φράση *«Ρωμιοί δέν εἴμαστε, τί περιμένεις;»*

Καιρός εἶναι καί διεθνῶς νά καθιερωθεῖ ἡ ὀνομασία: Hellenic καί ὄχι Greece. Πολά καί μεγάλα ἔχουμε ἀνά τούς αἰῶνες προσφέρει στόν κόσμο. Ἄς σταθοῦμε λοιπόν καί πάλι γενναῖοι, σοφοί καί ὡραῖοι σάν Ἕλληνες χωρίς ὅμως καμμία ρατσιστική ὑπεροψία.

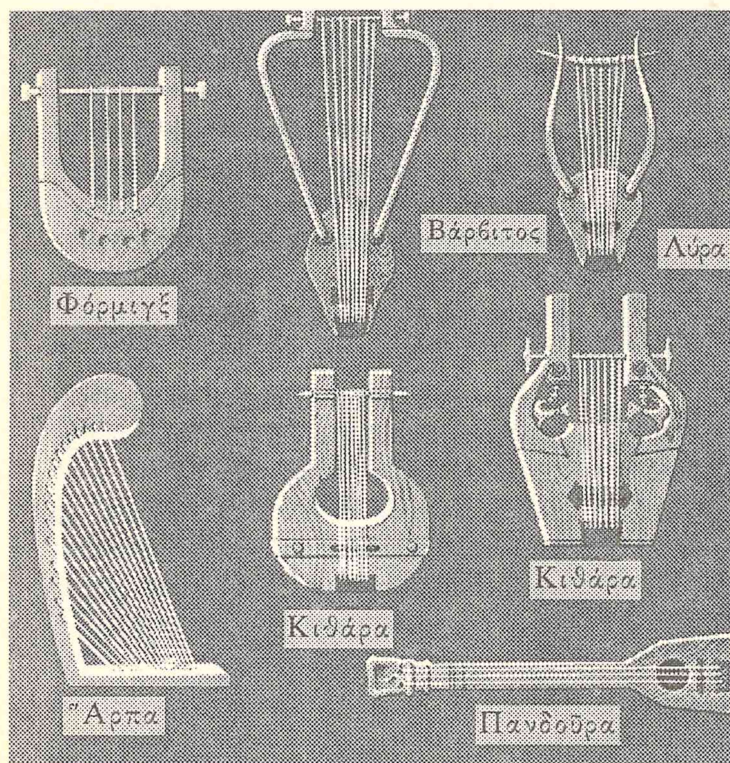
Καί ἄς μή γίνουμε
ποτέ Γραικύλοι γλωσσικά.

Στέλιος Ψαρουδάκης

ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Οἱ γραπτές πηγές και τά ἀγγεῖα μαρτυροῦν τήν χρήση καί τήν ὀνοματολογία τους.

Οἱ ἦχοι τους ἦταν λίγο-πολύ γνωστοί. Ἄλλοτε πάλι μπερδεύαμε τούς φορεῖς πού παρήγαγαν τούς ἤχους, τά μουσικά ὄργανα. Οὔτι, κανονάκι, ζουρνάς, ντέφι, ταμπουράς. Τά ὀνόματα και οἱ ἦχοι τῶν ἑλληνικῶν μουσικῶν λαϊκῶν ὀργάνων ὑπῆρχαν στήν ζωή μας, ὅσο ὑπῆρχαν καί οἱ ἄνθρωποι πού τά χρησιμοποιοῦσαν ἤ ὁ τρόπος ζωῆς πού τά περιλάμβανε. Τά μουσικά λαϊκά ὄργανα τοῦ τόπου μας ξαναμπῆκαν τά τελευταῖα χρόνια στήν ζωή μας ἀπό νέους ἀνθρώπους πού τά διδάχθηκαν – διδάσκονται ὅλο καί περισσότεροι – ἔφτιαξαν συγκροτήματα χρησιμοποιῶντας ἀποκλειστικά τούς ἤχους αὐτῶν τῶν ὀργάνων καί ἔγιναν ἔτσι «παραλῆπτες» μιᾶς μεγάλης παράδοσης. Δέν εἶναι ὁ μόνος τρόπος νά τά γνωρίσουμε. Ξαναμπῆκαν στήν ζωή μας ἀπό ἀνθρώπους πού τά ἀγαποῦν καί φροντίζουν γιά τήν «νέα ζωή» τους διοργανώνοντας φεστιβάλ καί διεθνεῖς μουσικές συναντήσεις, ὅπως οἱ «Διεθνεῖς μουσικές συναντήσεις λύρας καί ὀργάνων μέ δοξάρι» πού διοργάνωσε ἐπί τρία καλοκαίρια στήν Κάσο ἡ Ἑταιρεία Κασιακῶν Μελετῶν. Ὑπάρχει, τέλος, τό Μουσεῖο Ἑλληνικῶν Λαϊκῶν Μουσικῶν Ὀργάνων, ἔργο ζωῆς τοῦ Φοίβου Ἀνωγειανάκη, χῶρος συνάντησης μέ τά ὄργανα καί τούς μουσικούς ἤχους τῆς παράδοσής μας.

Ὁ πρῶτος ἑλληνικός μουσικός πολιτισμός εἶναι ὁ μυκηναϊκός, ἄν συνταχθοῦμε μέ τήν ἄποψη τῆς πλειοψηφίας τῶν ἱστορικῶν, ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ ἠπειρωτικοῦ καί νησιωτικοῦ χώρου (τῆς μετέπειτα Ἑλλάδος) ἕως τό 1600 π.Χ. ἦσαν Ἕλληνες.

Ὁ μυκηναϊκός πολιτισμός ἀναπτύχθηκε στήν χρονική περίοδο 1600-1100 (ἕως δηλαδή τήν ἔλευση τῶν Δωριέων). Οἱ μαρτυρίες γιά τά ὄργανα τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι μόνο τέσσερις εἰκαστικές καί δύο ἀρχαιολογικές, δηλαδή πρωτότυπα ὄργανα: πήχυς λύρας ἀπό τίς Μυκῆνες· πήχεις λυρῶν ἀπό τό Μενίδι τοῦ 1405-1100 π.Χ. Τά ὄργανα πού μαρτυροῦνται εἶναι μόνο δύο, δύο διαφορετικά εἴδη λύρας: μία μικρή σχετικά «Πεταλόσχημη Λύρα» (πιθανότατα ἡ ὁμηρική φόρμιγξ), μέ μηνοειδές ἀντηχεῖο, εὐθεῖς πήχεις καί ἑπτά χορδές, καί μία ἀρκετά μεγαλύτερη «Ὀκτάσχημη Λύρα» μέ ὑψηλούς, ὀφιοειδεῖς πήχεις, πού καταλήγουν σέ κεφάλια πουλιοῦ, μέ ἑπτά (μᾶλλον) χορδές. Δέν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι τήν μεγάλη λύρα οἱ Μυκηναῖοι υἱοθέτησαν ἀπό τούς Μινωΐτες· ἡ ὁμοιότητα εἶναι καταφανής. Ἡ μικρότερη μαρτυρεῖται καί στήν μινωική Κρήτη (παράσταση μέ σφραγίδα τῆς Κνωσοῦ τοῦ 1700-1400 π.Χ., πιθανότατα μέ πλῆκτρο).

Στήν Κύπρο οἱ Μυκηναῖοι ἔφθασαν ἀργότερα ἀπ' ὅ,τι στήν ἠπειρωτική χώρα καί τό Αἰγαῖο. Ἀπό νωρίς ἐγκατέστησαν ἐμπορεία στό νησί πού μέ τόν καιρό ἐξελίχθησαν σέ παροικίες. Ἐκτεταμένος ὅμως ἀποικισμός τῆς Κύπρου ἀπό τούς Μυκηναίους ἔγινε γύρω στό 1200 π.Χ., τήν ἐποχή δηλαδή τοῦ Τρωικοῦ Πολέμου καί τῶν μετακινήσεων τῶν λαῶν τῆς θάλασσας. Δύο μουσικές μαρτυρίες τῆς περιόδου 1300-1100 π.Χ. (χάλκινες βάσεις ἀγγείων) ἀπεικονίζουν τριγωνικες ἅρπες, στήν μία ἀπό τίς ὁποῖες διακρίνονται ἐννέα χορδές. Σέ κάλαθο ἀπ' τήν Παλαίπαφο τοῦ 1100 π.Χ. εἰκονίζεται ἡ γνωστή μας ἀπό τήν μυκηναϊκή ἠπειρωτική χώρα (καί τήν μινωική Κρήτη) μικρή «Πεταλόσχημη Λύρα» (φόρμιγξ).

Ὁ Ὅμηρος θεωρεῖται, ὅτι, ἄν καί ἔζησε στό τέλος τῆς Γεωμετρικῆς ἐποχῆς τόν 8ο π.Χ. αἰῶνα (μᾶλλον), περιγράφει γεγονότα καί τρόπους τῶν Μυκηναίων.

Ὁ Ὀρφεύς μέ τήν λύρα του.

Το σωστότερο θά ἦταν μᾶλλον νά θεωρήσουμε ὅτι τό μυκηναϊκό παρελθόν καί τό ὁμηρικό παρόν ἔχουν ἀναμειχθεῖ· σέ ποιό βαθμό ὅμως καί σέ ποιούς τομεῖς; Κατά πᾶσαν πιθανότητα, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, ἡ φόρμιγξ τοῦ Ὁμήρου ἦταν ἡ μικρή «Πεταλόσχημη Λύρα», ἐνῶ ἡ κίθαρις δέν φαίνεται νά ἦταν ὄργανο· μᾶλλον εἶχε τήν ἔννοια τοῦ «παίζω τήν φόρμιγγα», κιθαρίζω. Ὁ αὐλός (προφανῶς, ὁ διπλός, δίζυξ αὐλός) ἀναφέρεται τρεῖς μόνο φορές καί μόνον στήν Ἰλιάδα (10.13· 18.495· 18.606). Οἱ φιλόλογοι ὅμως πιστεύουν ὅτι τόσο τό 10.13 ὅσο καί τό 18.606 εἶναι μεταγενέστερες προσθῆκες στήν Ἰλιάδα. Τίθεται τό ἐρώτημα: γιατί δέν ἐμφανίζεται ποτέ ὁ διπλός αὐλός στά ὁμηρικά ποιήματα σέ ἐκδηλώσεις πού, τουλάχιστον στά μεταγενέστερα χρόνια, ἦταν παρών καί κυρίαρχος, ὅπως παιᾶνες, θρήνους, θυσίες, πολέμους, κωπηλασία, συμπόσια, χορός; Μήπως πράγματι ὁ διπλός αὐλός δέν ἦταν σέ χρήση οὔτε τά μυκηναϊκά οὔτε τά γεωμετρικά χρόνια; Μήπως εἰσήχθη ἀργότερα, τόν 8ο π.Χ. αἰῶνα, ὅταν τό ὄργανο ἀρχίζει πλέον νά μαρτυρεῖται μέ σχετική συχνότητα στήν εἰκονογραφία; Βέβαια, στήν γεωμετρική Κύπρο τοῦ 1050-700 π.Χ. τρεῖς φορές συναντοῦμε αὐλητή νά παίζει πρός χάριν χορευτῶν (πήλινα ἀγαλματίδια, τά δύο ἀπό τήν Ἐγκώμη).

Γεωμετρική Ἐποχή

Γεωμετρική ὀνομάζεται ἡ ἐποχή πού ξεκινᾶ μέ τήν κάθοδο τῶν Δωριέων περί τό 1100π.Χ. καί τελειώνει γύρω στό 700 π.Χ. Λόγῳ ἐλλείψεως μαρτυριῶν γιά τόν πολιτισμό τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς, ἐν γένει ἡ περίοδος χαρακτηρίζεται ὡς «Οἱ Σκοτεινοί Αἰῶνες». Ἀπό τά ὑπάρχοντα πάντως λείψανα εἶναι φανερό ὅτι μέ τήν ἐγκατάσταση τῶν Δωριέων, ἕνας νέος πολιτισμός γεννᾶται, ἐν πολλοῖς διαφορετικός ἀπό τόν μυκηναϊκό. Οἱ Δωριεῖς Ἕλληνες θά ἐκτοπίσουν στήν κάθοδό τους πρός νότον τούς Μυκηναίους Ἕλληνες τῆς Θεσσαλίας (ἐκτός ἀπό αὐτούς τῆς Ἀχαΐας τῆς Φθιώτιδος) καί τούς Μυκηναίους τῆς Πελοποννήσου (ἐκτός ἀπό τούς Ἀρκάδες Μυκηναίους), τῆς Μήλου, Κρήτης, Θήρας, Ρόδου, Καρπάθου καί τῶν ἀπέναντι ἀπό τήν Ρόδο μικρασιατικῶν παραλίων. Στήν Κύπρο δέν ἔφτασαν ποτέ καί ἴσως αὐτό νά ἐξηγεῖ ἐν μέρει ορισμένες διαφορές πού φαίνονται νά ὑπάρχουν ἀνάμεσα στόν αἰγαιακό χῶρο καί τήν Κύπρο, ὡς πρός τά μουσικά ὄργανα ἀπό τό 1100 π.Χ. καί ἔπειτα.

Ἡ μεγάλη κρητομυκηναϊκή «Ὀκτάσχημη Λύρα» μαρτυρεῖται μόνον στήν Κύπρο τήν περίοδο αὐτή – ἀπουσιάζει ἀπό τό αἰγαιακό προσκήνιο. Τό ἴδιο δέν συμβαίνει μέ τήν μικρότερη «Πεταλοειδῆ Λύρα» (φόρμιγγα), πού φαίνεται νά εἶναι διαδεδομένη σέ ὁλόκληρο τόν ἑλληνισμό τῆς ἐποχῆς. Ἔχουμε ἤδη ἀναφερθεῖ στήν ἀπουσία μαρτυριῶν γιά τήν ὕπαρξη διπλοῦ αὐλοῦ στό Αἰγαῖο, σέ ἀντίθεση μέ τήν Κύπρο. Πρέπει νά φτάσουμε στό τέλος τῆς Γεωμετρικῆς Ἐποχῆς, λίγο πρίν ἀπό τό 700 π.Χ., γιά νά κάνει τήν πρώτη του ἐμφάνιση στήν ἀγγειογραφία τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος ὁ δίζυξ αὐλός (σέ ἀττική ὑδρία). Ἡ λύρα μέ κέλυφος χελώνας γιά ἀντηχεῖο (ἡ μεταγενέστερη χέλυς), κάνει καί αὐτή γιά πρώτη φορά τήν ἐμφάνισή της στά τέλη τῆς Γεωμετρικῆς Περιόδου (σέ ἀττική ὑδρία τῶν ἀρχῶν τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνα). Οἱ πήχεις της, σέ ἀντίθεση μέ τόν μεταγενέστερο τύπο χέλυος, εἶναι εὐθεῖς. Διακρίνονται πέντε χορδές καί πλῆκτρο. Σέ μιά δεύτερη παράσταση (σέ ἀττική Ὑδρία τοῦ π. 700 π.Χ.) οἱ πήχεις τῆς χέλυος ἔχουν ἤδη πάρει τήν καμπύλη τους μορφή. Καί ἐδῶ οἱ χορδές εἶναι πέντε· διακρίνεται καί πλῆκτρο. Περισσότερες πληροφορίες γιά τήν χέλυ θά ἔχουμε στήν ἑπόμενη περίοδο, τήν Ἀρχαϊκή.

Ἕνα ἄλλο εἶδος λύρας κάνει τήν ἐμφάνισή του, ἐπίσης πρός τά τέλη τῆς Γεωμετρικῆς Ἐποχῆς, ἡ μεγάλη «Λύρα μέ Ἐπίπεδη Βάση», προφανῶς ἡ μεταγενέστερη κιθάρα (σέ θραῦσμα ἀγγείου τοῦ 750-700 π.Χ. ἀπό τό ἀργαϊκό Ἡραῖον), τό ὄργανο πού ἀργότερα, τήν Ἀρχαϊκή καί Κλασσική Ἐποχή, θά κυριαρχήσει στήν μουσική ζωή τῶν Ἑλλήνων. Καί ἐδῶ οἱ χορδές εἶναι πέντε. Στήν ἴδια ἐποχή ἀνήκει καί μία ἀγγειογραφία, ἡ ὁποία ἴσως παριστάνει ἀρπιστή (σέ ἀθηναϊκό θραῦσμα ἀγγείου τοῦ 750-700 π.Χ.). Ἄν ἡ ἑρμηνεία αὐτή εἶναι σωστή, τότε ἔχουμε τήν πρώτη ἐμφάνιση ἅρπας σέ χέρια ἑλληνικά. Ἅρπες θά συναντήσουμε καί στίς ἑπόμενες περιόδους, εἶναι ὅμως ἕνα ὄργανο πού ποτέ δέν εἶχε ἰδιαίτερη διάδοση ἀνάμεσα στούς Ἕλλην-

Μοῦσα τῆς Μαντινείας, πού παίζει τρίχορδη πανδοῦρα, ἀπό ὅπου προέρχεται τό μπουζοῦκι καί ὁ μπαγλαμᾶς.

νες. Περιέργως ἡ ἅρπα ἀπουσιάζει παντελῶς ἀπό τίς κυπριακές μαρτυρίες τήν περίοδο αὐτήν· θά τήν συναντήσουμε ξανά στό νησί τήν Ἑλληνιστική πιά ἐποχή.

Ἐκτός ἀπό τόν δίζυγα αὐλό, μαρτυροῦνται καί ἄλλα πνευστά ὄργανα τήν Γεωμετρική Ἐποχή: ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει τήν σύριγγα, ὡς ὄργανο τῶν βοσκῶν καί τῶν θεῶν τους (Ἰλιάς 18.526). Πρόκειται γιά τό γνωστό πολυκάλαμο ὄργανο, περισσότερες πληροφορίες γιά τό ὁποῖο ἔχουμε ἀπό μεταγενέστερες περιόδους).

Ἡ μοναδική ἀναφορά τοῦ Ὁμήρου στήν σάλπιγγα (Ἰλιάς 18.219) συμπληρώνεται ἀπό παράσταση σαλπικτή (ὀρειχάλκινο ἀγαλμάτιο ἀπό τά Μύλασα τῆς Καρίας τοῦ 8ου ἤ 7ου π.Χ. αἰῶνα), ὁ ὁποῖος μάλιστα φορᾶ γύρω ἀπό τό στόμα του ταινία εἰδική γιά τήν συγκράτηση τῶν παρειῶν (τή μεταγενέστερη δερμάτινη φορβειά) κατά τήν αὔληση. Μαρτυρεῖται ἐπίσης «Μονός, Εὐθύς Αὐλός» (ὀρειχάλκινο ἀγαλμάτιο τοῦ 900-700 π.Χ.), ἴσως μέ κάποιο εἶδος γλωσσίδας.

Τέλος, ἡ χρήση τυμπάνου (τοῦ τύπου τοῦ μεταγενεστέρου τυμπάνου) βεβαιώνεται σέ κυπριακές παραστάσεις (πήλινα ἀγαλμάτια), εὑρισκόμενο στό κέντρο κυκλικῶν χορῶν. Εἶναι στρογγυλό, μεσαίου μεγέθους, ἀβαθές καί τό πιθανότερο, μέ μία μεμβράνη.

Ἀρχαϊκή Ἐποχή

Στήν Ἀρχαϊκή Ἐποχή (700-480 π.Χ.) οἱ μουσικές μαρτυρίες πολλαπλασιάζονται. Ἡ φόρμιγξ συνεχίζει τήν πορεία της, τόσο στόν αἰγαιακό χῶρο ὅσο καί στήν Κύπρο. Οἱ χορδές της τώρα ἔχουν αὐξηθεῖ σέ ἑπτά. Ἡ κιθάρα παίρνει τήν κατασταλαγμένη της μορφή, μέ τά ὀφιοειδῆ ἐξαρτήματα στίς ἐσωτερικές πλευρές τῶν πήχεων, τό βαθύ ἀντηχεῖο, τούς κόλλοπες στόν ζυγό γιά τό κούρδισμα τῶν χορδῶν, τόν τελαμῶνα γιά τήν ἐξάρτηση τοῦ ὀργάνου ἀπό τόν ἀριστερό καρπό τοῦ κιθαριστή. Εἶναι καί αὐτή ἑπτάχορδη, ὅπως καί ἡ χέλυς, πού τώρα ἀρχίζει νά εἰκονίζεται εὐρέως. Ὁ Τέταρτος Ὁμηρικός Ὕμνος στόν Ἑρμῆ περιγράφει μέ ἀκρίβῆ τρόπο τήν κατασκευή τῆς χέλυος ἀπό κέλυφος χελώνας γιά ἀντηχεῖο, δέρμα βοδιοῦ τεντωμένο πάνω στό κέλυφος γιά ἠχεῖο, καλάμινους πήχεις καί χορδές ἀπό ἔντερο προβάτου.

Ἡ βάρμος πού ἀναφέρει ὁ Ἀλκαῖος (7ος-6ος π.Χ.) – (ἀσφαλῶς ἡ μεταγενέστερη βάρβιτος τοῦ Ἀνακρέοντα, 563-478 π.Χ.) εἶναι ἀναμφίβολα ἡ «Λύρα μέ Μακρεῖς Βραχίονες» πού θά συναντήσουμε στήν ἀττική εἰκονογραφία ἀπό τό τελευταῖο τέταρτο τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνα καί μετά. Τήν ἐπινόησή της θά ἀποδώσουν ἀργότερα (Πίνδαρος, 522-466 π.Χ.· Ἀθηναῖος, 160-230 μ.Χ.) στόν Τέρπανδρο (π. 710-;) ἤ τόν Ἀνακρέοντα. Τό ἀντηχεῖο τῆς βάρμου/βαρβίτου ἦταν καί αὐτό ἀπό κέλυφος χελώνας. Οἱ μακριές χορδές της ἀσφαλῶς τήν καθιστοῦσαν σχετικά βαθύφωνο ὄργανο. Ἤδη ἀπό τήν ἀρχή τῆς «καριέρας» του τό ὄργανο συνδέθηκε μέ τόν ἔρωτα καί τό κρασί. Ὁ Ἀλκαῖος μνημονεύει καί ἕνα ἄλλο ὄργανο, τόν φοίνικα. Μᾶλλον πρόκειται γιά εἶδος λύρας, ὅπως ἀφήνουν νά ἐννοηθεῖ μεταγενέστερες μαρτυρίες. Ἡ αὔξηση τῶν χορδῶν στίς λύρες ἀπό τέσσερις σέ ἑπτά ἀποδίδεται (ἀπό τόν Ψευδο-Πλούταρχο, 45/50 π.Χ. - 120/25 μ.Χ.) στόν

Τέρπανδρο, τόν περιώνυμο Λέσβιο ἤ Κυμαῖο κιθαρωδό τοῦ (πιθανόν) 690 μέ 640 π.Χ., ἐνῶ ἡ τελική μορφή τῆς κιθάρας στόν «μαθητή» του Κηπίωνα (6ος π.Χ.).

Τό ὁμηρικό ποίημα *Μαργίτης*, καθώς καί οἱ τρεῖς ἀρχαϊκοί λυρικοί ποιητές, Ψάπφα (610-570 π.Χ.) Ἀλκαῖος καί Ἀνακρέων, ἀναφέρονται στήν πηκτίδα, ἕνα ὄργανο μέ λυδική τήν καταγωγή. Ἀσφαλῶς εἶναι ἡ ἴδια ἡ πηκτίς τῶν κλασσικῶν συγγραφέων, τό πολύχορδο, τό ὀξύφωνον, τό ψαλτικόν (παίζεται δηλαδή μέ γυμνά δάκτυλα). Προφανῶς, πρόκειται γιά ἅρπα καί, κατά πᾶσα πιθανότητα, ἕνα ἀπό τά δύο εἴδη ἅρπας πού παρουσιάζονται στήν ἀττική εἰκονογραφία τῆς ἑπομένης περιόδου, τήν «Μικρή, Καμπύλη Ἅρπα» μέ ἤ χωρίς ὑποστηρικτική κολώνα.

Ὁ δίζυξ αὐλός ἐμφανίζεται συχνά στίς ἀγγειογραφίες τῆς ἐποχῆς καί σέ πολλά κυπριακά ἀγαλμάτια, μέ ἤ δίχως φορβειά. Τώρα ἀρχίζει νά παρουσιάζεται ἐνίοτε καί ἡ θήκη στήν ὁποία φυλάσσονται οἱ αὐλοί (ἡ μεταγενέστερη συβήνη). Οἱ ἀναφορές τῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς στό ὄργανο εἶναι συχνές. Μάλιστα σώζονται καί 12 ὀστέϊνα κομμάτια αὐλῶν ἀπό τήν Σπάρτη τοῦ π. 650-600 π.Χ., δύο μικροί (παιδικοί;) ὀστέϊνοι αὐλοί ἀπό τήν Ἔφεσσο τοῦ 600-550 π.Χ., ἕνα ὀστέϊνο τμῆμα αὐλοῦ ἀπό τήν Λίνδο τοῦ 525 π.Χ. ἤ νωρίτερα, πολλά ὀστέϊνα τεμάχια ἀπό τήν Περαχώρα (ἀρχαϊκά;), δύο μεγάλα συνανήκοντα κομμάτια ἀπό τήν Βραυρώνα (6ος ἤ 5ος π.Χ. αἱ.), καί κομμάτια ὀστέϊνων αὐλῶν ἀπό τήν Ἀκρόπολη προγενέστερα τοῦ 480 π.Χ. Δυστυχῶς, οἱ διπλές (μᾶλλον), καλάμινες γλωσσίδες δέν διατηρήθηκαν. Ἀπό τά ἀνωτέρω ἀρχαιολογικά εὑρήματα μαθαίνουμε ὅτι οἱ σωλῆνες ἦσαν κυλινδρικοί σέ ὅλο τους τό μῆκος, δέν ἔφεραν καμπάνα στήν ἔξοδό τους, καί οἱ τρύπες εἶχαν διάμετρο σχεδόν ἴση μέ τήν ἐσωτερική τῶν σωλήνων. Οἱ ἀντιβραχίονες χειρίζονταν τρύπες στήν «καρίνα» τῶν σωλήνων, οἱ ὁποῖες βρίσκονταν ἀνάμεσα στήν πλησιέστερη στό ἐπιστόμιο πού χειριζόταν ὁ δείκτης καί τήν ἑπομένη πού χειριζόταν ὁ μέσος. Χαρακτηριστικό τῆς αὐλητικῆς τεχνικῆς, ὅπως φαίνεται στίς παραστάσεις, εἶναι ἡ χειρουργία τοῦ ὀργάνου ὄχι μέ τά ἄκρα τῶν δακτύλων, ὅπως στά σημερινά πνευστά τῆς Δύσεως, ἀλλά μέ τήν περιοχή κοντά

στήν δεύτερη φάλαγγα. Τό βολβῶδες ἐξόγκωμα (ὑφόλμιον;) πού καμμιά φορά παρατηρεῖται κοντά στό ἐπιστόμιο (ὅλμος;) σέ ὁρισμένες ἀπεικονίσεις ὑπάρχει σέ μερικά ἀπό τά εὑρήματα. Σέ αὐτόν τόν ἀρχαϊκό τύπο διπλοῦ αὐλοῦ, ἄς ἐπισημανθεῖ, δέν ἐλέγχονται οἱ τρύπες μέ κανενός εἴδους μηχανισμό· καλύπτονται καί ἀποκαλύπτονται μόνον μέ τά δάκτυλα.

Ἄλλα πνευστά πού μαρτυροῦνται τήν περίοδο αὐτή εἶναι ἡ σύριγξ καί ἡ σάλπιγξ. Καί τά δύο εἰκονογραφοῦνται, ἡ σύριγξ σέ σχῆμα ὀρθογώνιο, μέ 3-9 ἴσους σωλῆνες καί ἡ σάλπιγξ μακριά, κυλινδρική, κρατημένη στό ἕνα χέρι, μέ καμπάνα βολβώδη στήν ἔξοδο καί σέ συνδυασμό μέ φορβειά, ἐπίσης ἕνας τύπος «Μακροῦ, Κυλινδρικοῦ Μονήαυλου» (μολύβδινη φιγούρα ἀπό τήν Σπάρτη τοῦ 700-600 π.Χ.).

Ἀπό τά κρουστά συναντᾶμε δύο εἴδη: τά κρόταλα (ἐπιμήκεις «καστανιέτες») καί τά κύμβαλα (μεταλλικά «πιάτα» μεσαίου μεγέθους), πού εἰκονίζονται σέ μολύβδινες φιγοῦρες ἀπό τήν Σπάρτη τοῦ 635-600 π.Χ.

Κλασσικοί χρόνοι

Κλασσική εἶναι ἡ ἐποχή 480-338 π.Χ., λίγο πρίν ἀπό τήν ἄνοδο, δηλαδή, στόν θρόνο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἡ φόρμιγξ συνεχίζει τήν παρουσία της στήν εἰκονογραφία ὥς τά τέλη τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα· μετά ἐξαφανίζεται. Γιά τόν φοίνικα μαθαίνουμε τώρα ὅτι πρόκειται γιά ξένο ὄργανο (Ἀριστόξενος, τέλη 4ου π.Χ. αἰ.), ὅτι διέθετε πήχεις ἀπό κέρατα λιβυκῆς ἀντιλόπης (Ἡρόδοτος, 485-425/15 π.Χ.) καί ὅτι παρεῖχε τήν δυνατότητα συνηχήσεων μεγέθους 8ης (Ἀριστοτέλης, 384-324/2 π.Χ.). Σ' αὐτές τίς μαρτυρίες στηριζόμενοι κατατάσσουμε (ἀνασφαλῶς) τόν φοίνικα στίς λύρες. Ἡ χέλυς συνεχίζει τήν λαμπρή της «σταδιοδρομία». Οἱ γραπτές ἀναφορές καί οἱ εἰκαστικές παραστάσεις εἶναι συνεχεῖς. Τό πλέον διαδεδομένο ὄργανο τῆς ἐποχῆς, τό βρίσκουμε στά χέρια ἀνδρῶν, γυναικῶν καί παιδιῶν καί παρόν στίς σημαντικότερες κοινωνικές ἐκδηλώσεις, ὅπως θυσίες, συμπόσια, πομπές, ἐκπαίδευση. Ἔχουν βρεθεῖ ἀρκετά κελύφη – ἀντηχεῖα – ἀπό χέλυες τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς.

Ἡ βάρβιτος, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, γίνεται τοῦ συρμοῦ στήν Ἀθήνα τήν περίοδο 520-460 π.Χ. Δέν ἀποκλείεται νά τήν ἔφερε ἀπό τήν Σάμο ὁ Ἀνακρέων ὅταν μετώκησε στήν Ἀθήνα. Ἀπαντᾶται στόν Πίνδαρο, τόν Βακχυλίδη (520/18-π. 450 π.Χ.) καί τόν Εὐριπίδη (π.485-π. 406 π.Χ.), καί εἰκονίζεται σέ πολλά ἀγγεῖα, ἀπό 5χορδη ἕως 7χορδη, σέ περιβάλλον κατ' ἐξοχήν ἐρωτικό καί συμποτικό. Ὁ Ἀριστοτέλης, λίγο ἀργότερα, θά τό θεωρήσει ὄργανο παρωχημένο.

Ἡ θέση τῆς κιθάρας στήν μουσική τῆς Κλασσικῆς Ἐποχῆς εἶναι σημαντική. Γίνεται τό ὄργανο τῶν κιθαριστῶν καί κιθαρωδῶν ἀγωνιστῶν στά Πύθια, Παναθήναια καί τίς ἄλλες ἑορτές. Εἰκονογραφεῖται συχνότατα, μέ διάφορο ἀριθμό χορδῶν, ἀπό ἑπτά ἕως ἕνδεκα. Ἀναμφισβήτητα οἱ ἀλλαγές στό μουσικό ὕφος μέ τόν χρόνο ἐπέβαλαν τήν αὔξηση τῶν χορδῶν, ἰδίως στίς κιθάρες τῶν ἐπαγγελματιῶν (Ἴων, 490-422 π.Χ. Τιμόθεως, π.450-π.360 π.Χ., Φρύνις, π.375 π.Χ. κ.ἄ. Ὡς ἀνώτατο ὅριο χορδῶν ἀναφέρεται ὁ ἀριθμός 18· Νικόμαχος 1ος/2ος αἰ. π.Χ.). Ἄκρως ἀποκαλυπτικές γιά τήν κατασκευή τοῦ ὀργάνου εἶναι οἱ εἰκαστικές μαρτυρίες τῆς ἐποχῆς, ἰδίως οἱ τρισδιάστατες. Τώρα ἔχουμε πληροφορίες γιά τήν μορφή τῆς ράχης, τῆς βάσης καί τῶν πήχεων. Ἡ ἔκγλυφη ἀπεικόνιση κιθάρας στήν ζωφόρο τοῦ Παρθενῶνα τοῦ 440 π.Χ. ἀνατρέπει τίς θεωρίες πού προτάθηκαν ὥς τώρα σχετικά μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο συνδέονταν οἱ πήχεις μέ τόν ζυγό. Ὁ γράφων ἀπέδειξε (Συμπόσιο Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, Δελφοί 1996) ὅτι, ὅπως καί στήν χέλυ τῆς ἴδιας ἐποχῆς, οἱ πήχεις εἶναι ἐκεῖνοι πού διαπερνοῦν τόν ζυγό καί ὄχι τό ἀντίθετο, ὅπως πιστευόταν ὥς τώρα. Μάλιστα, οἱ πήχεις εἶναι λεπτότατοι (τό 1/7 τοῦ πλάτους τους περίπου) καί ἄρα συμπαγεῖς, ὄχι βαθεῖς καί κούφιοι μέ ἀντηχητική λειτουργία.

Ἄλλος ἕνας τύπος λύρας ἐμφανίζεται αὐτήν τήν ἐποχή, μέ ἡμικυκλικό ἀντηχεῖο καί λεπτούς, ἰσοπαχεῖς, ἑλικοειδεῖς πήχεις. Εἰκονίζεται στά χέρια Θρακῶν ἀοιδῶν, ὅπως τοῦ Ὀρφέως καί τοῦ Θάμυρι. Περισσότερα γιά τό ὄργανο δέν γνωρίζουμε.

Ἡ πηκτίς τώρα ἀναφέρεται ἀπό τούς Πίνδαρο, Σοφοκλῆ (π. 496-406 π.Χ.), Ἡρόδοτο, Ἀριστοφάνη (457/45-π. 385 π.Χ.), Τελέστη (420-345 π.Χ.), Πλάτωνα (π. 429-347 π.Χ.). Τό χαρακτηριστικό τοῦ ὀργάνου λέγεται ὅτι εἶναι ἡ δυνατότητα νά παράγει ἁρμονικά διαστήματα ὀγδόης. Εἶναι κατάλληλο γιά τήν συνοδεία τραγουδιῶν ἀγάπης καί εὐχαρίστησης. Μᾶλλον πρόκειται γιά τήν «Μικρή Καμπύλη Ἅρπα» πού εἰκονίζεται σέ ἀττικά ἀγγεῖα ἀπό τό 450 π.Χ. καί ἔπειτα, σέ χέρια ἀποκλειστικά γυναικεῖα.

Ὄργανο πολύχορδο, ἀποδίδεται μέ 9 ἤ 18 χορδές. Ἡ 20χορδη ἅρπα τοῦ Ἀνακρέοντα θά εἶχε ἀσφαλῶς ἔκταση περίπου τρεῖς ὀγδοες.

Ὁ τρίγωνος ἐμφανίζεται στά κλασσικά κείμενα ἀπό τόν Σοφοκλῆ καί ἔπειτα. Ὅπως δηλώνει τό ὄνομά του, τό ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό του εἶναι τό τριγωνικό του σχῆμα. Φαίνεται λοιπόν λογική ἡ ταύτισή του μέ τήν «Μεγάλη, Ὀξυκόρυφη Ἅρπα» τῶν ἀγγειογραφειῶν, πού ἐμφανίζεται στήν Ἀττική μετά τά μέσα τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα. Τό ἀντηχεῖο τοῦ ὀργάνου, σέ ἀντίθεση μέ τήν πηκτίδα, βρίσκεται μακριά ἀπό τόν ἐκτελεστήν (ὑποτείνουσα τοῦ ὀρθογώνιου τριγώνου) καί ἔχει

σχῆμα ἀδραχτοειδές. Τό ὄργανο διαθέτει πολύ μακριές καί πολύ κοντές χορδές. Ὁμολογεῖται ἀπό τούς συγγραφεῖς ἡ ἀνατολική του καταγωγή.

Ἡ ἰαμβυκή (Εὔπολις, Ἀριστοτέλης, Ἀριστόξενος), ξενικῆς προελεύσεως, θά πρέπει νά ἦταν τό ἴδιο ὄργανο μέ τήν μεταγενέστερη σαμβύκη (Στράβων, 64/3 π.Χ.-21 μ.Χ. Σῆμος, κ.ἄ.) καί τήν ἀκόμη μεταγενέστερη ζαμβύκη (Ἡσύχιος, 5ο μ.Χ. αἰ. Φώτιος, 9ος μ.Χ. αἰ.) καί ρωμαϊκή sambuca. Ἐπειδή οἱ περισσότερες πληροφορίες προέρχονται ἀπό τήν Ἑλληνιστική καί τήν Ρωμαϊκή Περίοδο θά συζητήσουμε περαιτέρω στήν ἑπόμενη ἑνότητα. Ἀρκεῖ νά ποῦμε ἐδῶ ὅτι οἱ ὄψιμες γραπτές μαρτυρίες μᾶς ὁδηγοῦν πρός τήν κατεύθυνση τῆς ἅρπας, καί μάλιστα τοῦ εἴδους πού ἀπεικονίζεται σέ τοιχογραφίες τῆς ρωμαϊκῆς πόλης Stabiae.

Δύο ἀκόμη ὄργανα ἐνδέχεται νά εἶναι ἅρπες: τό ἐπτάγωνον καί ὁ κλεψίαμβος, τό δεύτερο, κάτι ἀνάμεσα σέ λαοῦτο καί ἅρπα. Ἀπό μεταγενέστερη πηγή μαθαίνουμε ὅτι ὁ κλεψίαμβος εἶχε πλέον ἐγκαταλειφθεῖ στά μέσα τοῦ 2ου π.Χ. αἰῶνα. Τήν ἴδια ἐποχή ἐγκαταλείπεται καί τόν ἐννεάχορδον, γιά τό ὁποῖο δέν ξέρουμε ἀπολύτως τίποτα.

Στά μέσα τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνα ὁ κωμικός Ἀναξίλας ἀναφέρεται στό τρίχορδον. Ἀσφαλῶς πρόκειται γιά τό «Μικρό, Ἀπιοειδές Λαοῦτο» πού ἀρχίζει νά εἰκονίζεται σέ ἀγαλμάτια ἀπό τό 330 π.Χ. καί ἔπειτα. Περισσότερες πληροφορίες στήν ἑπόμενη περίοδο.

Γιά τόν δίζυγα αὐλό τῆς Κλασσικῆς Ἐποχῆς οἱ πληροφορίες μας εἶναι πολλές. Παρά ταῦτα, δέν εἴμαστε σέ θέση νά τόν ἀνακατασκευάσουμε σέ ὅλες του τίς λεπτομέρειες. Καμμία κλωσσίδα δέν βρέθηκε ποτέ. Αὐτό δυσχεραίνει ἀφάνταστα τήν σπουδή τοῦ ὀργάνου, διότι ὄχι μόνον δέν εἴμαστε ἀπολύτως βέβαιοι γιά τό ἄν ἐπρόκειτο γιά γλωσσίδα μονή ἤ διπλή, ἀλλά δέν γνωρίζουμε καί τίς διαστάσεις της. Καί τά δύο εἶναι καθοριστικά στήν ἀκουστική συμπεριφορά ἑνός πνευστοῦ. Ὁ γράφων ἐρευνᾶ, σέ συνεργασία μέ ἀκουστικούς καί πληροφορικούς, τήν δυνατότητα τῆς πληροφορικῆς νά συνδράμει στό ἔργο τοῦ καθορισμοῦ τῆς γλωσσίδας.

Ὑπάρχουν τήν ἐποχή αὐτή ὄχι μόνον διαφορετικά μεγέθη διπλού αὐλοῦ, ἀλλά και διαφορετικοί τύποι. Ὡς πρός το μέγεθος, καί ἄρα καί τό τονικό ἐπίπεδο, οἱ διπλοί αὐλοί διακρίνονται σέ παρθενίους, παιδικούς, κιθαριστηρίους, τελείους καί ὑπερτελείους, πηγαίνοντας ἀπό τούς ὀξυτέρους πρός τούς βαρυτέρους. Ὅλοι μαζί καλύπτουν ἔκταση τριῶν ὀγδόων. Ἡ κατασκευή διαφόρων μεγεθῶν ἦταν προφανῶς ἀναγκαία γιά τήν σύμπτωση τῶν τονικῶν ἐπιπέδων τραγουδιστῶν καί ὀργάνων, σέ μία ἐποχή πού ἡ τεχνολογία τῶν αὐλῶν δέν ἐπέτρεπε τήν κατασκευή χρωματικῶν ὀργάνων (μέ πλήρη, δηλαδή σειρά ἡμιτονίων), ἀλλά καί μεγάλων τονικῶν ἐκτάσεων.

Ὁ τύπος στόν ὁποῖο γίνονται οἱ περισσότερες, ἀλλά καί εἰκονογραφεῖται σχεδόν ἀποκλειστικά, εἶναι ὁ «Πρώιμος Αὐλός», τῆς Ἀρχαϊκῆς καί Κλασσικῆς Ἐποχῆς, μέ τούς εὐθεῖς, κυλινδρικούς σωλῆνες, τό ὑφόλμιον (τό βολβοειδές ἐξόγκωμα κοντά στό ἐπιστόμιο – ἄν καί δέν εἶναι πάντοτε παρόν στίς ἀπεικονίσεις), καί τίς ἀκάλυπτες, μεγάλες τρύπες. Τρία ἀκέραια ζεύγη αὐλῶν τοῦ τύπου αὐτοῦ σώζονται ἀπό τήν Κλασσική Ἐποχή: οἱ «Αὐλοί London», καί «Αὐλοί Kobenhavn» καί οἱ «Αὐλοί Louvre».

Σέ ἕνα σημεῖο συμφωνοῦν τά προαναφερθέντα τρία ζεύγη: ὅτι οὔτε ἰσομήκεις εἶναι οἱ σωλῆνες τοῦ κάθε ζεύγους, οὔτε ὑπάρχει ἀντιστοιχία καμμία ἀνάμεσα στίς τρύπες τῶν σωλήνων τοῦ κάθε ζεύγους. Βέβαια, στίς περισσότερες παραστάσεις οἱ σωλῆνες εἰκονίζονται ἄνισοι, αὐτό ὅμως θεωρεῖται ὅτι δεικνύει τήν ἐπιθυμία τοῦ ἀγγειογράφου νά ἀποδώσει προοπτικά τήν διάσταση τοῦ βάθους. Μήπως ὅμως δέν εἶναι τόσο ἁπλό τό ζήτημα; Μήπως ὑπῆρχαν καί ἴσοι καί ἄνισοι αὐλοί ὅπως οἱ γραπτές πηγές ἐνίοτε ὑπαινίσσονται;

Ἕνα ἄλλο εἶδος διπλοῦ αὐλοῦ εἶναι οἱ ἔλυμοι ἤ φρυγικοί. Ὁ ἕνας ἀπό τούς δύο σωλῆνες φέρει στήν ἔξοδο κέρατο ἀγελάδος, μέ τήν χοάνη στραμμένη πρός τά ἐπάνω. Ἀσφαλῶς, πρόκειται γιά τό ἴδιο ὄργανο πού αἰῶνες πρίν ἀπεικόνισαν οἱ Μινωῖτες στήν γνωστή Σαρκοφάγο τῆς Ἁγίας Τριάδος (π. 1400 π.Χ.). Ἑλληνικές παραστάσεις τῆς Κλασσικῆς Ἐποχῆς δέν ὑπάρχουν· μόνο ρωμαϊκές.

Ἀπό τό 400 π.Χ. περίπου καί ἔπειτα ἐμφανίζεται ἕνας ἐξελιγμένος τύπος διπλοῦ αὐλοῦ (ἴσως ἐπινόηση τοῦ περίφημου Θηβαίου αὐλητή Προνόμου), μέ ὀστεῖνο σωλῆνα καλυμμένο μέ ὀρειχάλκινο ἔλασμα, πάνω στό ὁποῖο, ἀνάμεσα σέ περιφερικές «ράγες», μποροῦσαν νά περιστρέφονται ὀρειχάλκινοι δακτύλιοι. Οἱ δακτύλιοι ἔφεραν τρύπες καί μέ τήν περιστροφή τους κάλυπταν ἤ ἀποκάλυπταν, κατά τήν διάθεση τοῦ αὐλητή τίς ὑποκείμενες, σταθερές τρύπες τῶν αὐλῶν. Ἔτσι, μποροῦσε, προφανῶς, ὁ ἐκτελεστής νά ἀπομονώσει τίς τρύπες πού ἤθελε καί νά

ἀλλάξει μέ αὐτόν τόν τρόπο τήν κλίμακα (ἁρμονία) τοῦ ὀργάνου.

Ὁ αὐλός γίγγρος κάνει τήν ἐμφάνισή του στίς γραπτές μαρτυρίες τόν 4ο π.Χ. αἰῶνα. Ἀνατολικῆς καταγωγῆς, κοντός, ὀξύφωνος, με φωνή λυπητερή. Πιθανόν εἶναι ὁ ἴδιος μέ τόν μεταγενέστερο γίγγλαρο (Ἀθήναιος) πού παιζόταν μονός. Πρόκειται λοιπόν γιά εἶδος μονοῦ καί ὄχι διπλοῦ αὐλοῦ.

Ἀκόμη ἕνα εἶδος αὐλοῦ πιστοποιεῖται τήν ἐποχή αὐτή, τόσο στά κείμενα ὅσο καί στά πρωτότυπα ὄργανα (δύο, σχεδόν ἀκέραια, στό Βρεττανικό Μουσεῖο καί μερικά κομμάτια ἀπό τήν Μερόη, ἑλληνική πόλη τῆς Νουβίας, Β. Σουδάν). Πρόκειται μᾶλλον, γιά αὐλό μέ γλωσσίδα

Γυναίκα μουσικός, από το εσωτερικό κύλικος.

ἐμπηγμένη στό πλάι ὑπό γωνίαν κοντά στό ἕνα ἄκρο τοῦ σωλῆνα. Λέγεται ὅτι ὁ ἦχος του ἦταν μαλακότερος ἀπό αὐτόν τοῦ συνηθισμένου (διπλοῦ;) αὐλοῦ. Τά σωζόμενα ὄργανα ἀποτελοῦνται ἀπό ξύλινο σωλῆνα περιβεβλημένο μέ ὀρειχάλκινο ἔλασμα καί περιστρεφόμενους ὀρειχάλκινους δακτυλίους πού κινοῦνται μέσα σέ καθορισμένο χῶρο, ὅπως ἀκριβῶς στόν ἀνάλογο τύπο αὐλοῦ πού περιγράψαμε παρά πάνω. Σήμερα θεωρεῖται ὅτι πρόκειται γιά πλάγιο μονό αὐλό. Ὅμως, ἄν καί ἄνισοι οἱ δύο αὐλοί τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, ἀφ' ἑνός εἶναι ἴδιοι ὡς πρός τήν κατασκευή, ἀφ' ἑτέρου ἔχουν τίς ὑποδοχές τῶν γλωσσίδων (λοξοί κόλουροι κῶνοι διακοσμημένοι μέ κεφάλι μαινάδας) συμμετρικές ὡς πρός νοητό ἐνδιάμεσο ἐπίπεδο. Ὁ γράφων θεωρεῖ ὅτι αὐτό εἶναι ἰσχυρό δεῖγμα ὅτι οἱ αὐλοί ἀποτελοῦν ζεῦγος.

Οἱ ἄλλοι δύο τύποι αὐλῶν πού ὑπάρχουν τήν ἐποχή αὐτή εἶναι ἡ σύριγξ καί ἡ σάλπιγξ. Ἡ σύριγξ τώρα εἰκονογραφεῖται συχνά, στά χέρια κυρίως τοῦ Πανός ἤ τοῦ Σειληνοῦ. Οἱ σωλῆνες εἶναι ἴσοι καί 4-10 τόν ἀριθμό. Ρίχνοντας λιωμένο κερί μέσα στούς σωλῆνες, καθόρισαν τό ἐπιθυμητό μῆκος. Ἡ σάλπιγξ εἶχε ἦχο δυνατό, πού διαδιδόταν σέ ἀρκετά μεγάλη ἀπόσταση, καί αὐτό καθιστοῦσε τό ὄργανο κατάλληλο γιά σήματα, διαταγές καί καλέσματα, ἰδίως γιά τήν ἔναρξη τῆς μάχης, ἀλλά καί τήν ἔναρξη ἱπποδρομιῶν.

Ἀσφαλῶς, ὁ σαλπικτής θά εἶχε στό «ρεπερτόριό» του ἀριθμό μοτίβων γιά τίς ἑκάστοτε ἀνάγκες καί θά ἦταν σέ θέση νά παράγει ἐκτός ἀπό τό βασικό φθόγγο καί ὑπερτόνους, δύο, τρεῖς ἤ περισσοτέρους. Σώζεται ἀκέραιη σάλπιγγα, μήκους 1,57 μ., ἀπό ἐλεφαντόδοντο καί ὀρείχαλκο (Βοστώνη, Μουσεῖο Καλῶν Τεχνῶν). Χρονολογεῖται μέ ἀβεβαιότητα στό δεύτερο μισό τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα, μπορεῖ ὅμως νά εἶναι καί μεταγενέστερη. Τό κυπελοειδές ἐπιστόμιο σώζεται σέ ἄριστη κατάσταση.

Ὁ Πίνδαρος ἀναφέρει τύμπανα καί κρόταλα πού συνοδεύουν τόν χορό στήν διονυσιακή λατρεία. Καί τά δύο κρουστά ἐμφανίζονται συχνά τόσο στά κείμενα ὅσο καί στήν εἰκονογραφία τῆς ἐποχῆς.

Ἑλληνιστικοί χρόνοι-Ρωμαιοκρατία

Οἱ δύο τελευταῖες περίοδοι τοῦ ἑλληνικοῦ παγανιστικοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι ἡ Ἑλληνιστική (338-146 π.Χ.) καί ἡ Ρωμαιοκρατία (146 π.Χ.-330 μ.Χ.). Ὁρισμένα ὄργανα ἐπιβιώνουν, ἄλλα ἐξελίσσονται, ἐνῶ ἄλλα καταργοῦνται.

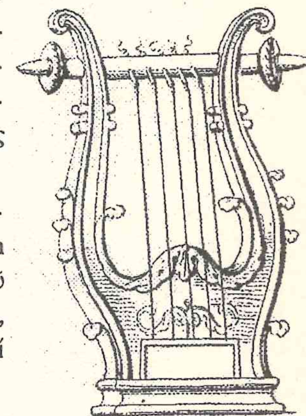
Ἡ πορεία τῆς χέλυος εἶναι φθίνουσα, καθώς καί αὐτή τῆς κλασσικῆς κιθάρας. Ἡ κλασσική κιθάρα δίνει τήν θέση της σέ δύο διαφορετικές παραλλαγές, τήν «Κυρτή Κιθάρα» καί τήν «Ἰταλιωτική Κιθάρα». Στήν Κυρτή, οἱ πήχεις κλίνουν ἐμπρός, ὁ χορδοτόνος εἶναι σχετικά μεγάλο ὀρθογώνιο κουτί καί τό ἀντηχεῖο μᾶλλον ἀβαθές. Ἡ Ἰταλιωτική παρουσιάζεται μετά τό 360 π.Χ. σέ ἀγγεῖα τῆς Ν. Ἰταλίας, κυρίως. Οἱ πήχεις της εἶναι εὐθεῖς καί τό ἀντηχεῖο σχεδόν ὀρθογώνιο, μέ ἐλαφρά πρόσθια κύρτωση.

Σέ ὄψιμα κείμενα ἀναφέρονται ὄργανα πού δέν ἔχουμε συναντήσει ὥς τώρα: τό πεντάχορδον, ὁ σκινδαψός, ὁ σπάδιξ, ἡ βύρτη, ἡ ψάλτιγξ, τά ὁποῖα μᾶλλον εἶναι εἴδη λύρας.

Στόν Ἀριστοτέλη ἀναφέρεται γιά πρώτη φορά ἡ νάβλα. Τότε φαίνεται ὅτι εἰσήχθη στήν Ἑλλάδα τό «λαρυγγόφωνο» ὄργανο τοῦ κεφιοῦ καί τῆς εὐχάριστης συντροφιᾶς. Παιζόταν χωρίς πλῆκτρο. Προσφάτως βρέθηκε στό Δίον ἀνάγλυφη παράσταση ὀργάνου πού ἐπιγράφεται στά λατινικά nabilium (1ος μ.Χ. αἰώνας) – προφανῶς τό ἴδιο μέ τό φοινικικό nabilium τοῦ Ὀβιδίου (43 π.Χ.-17 μ.Χ.) – καί, ὅπως φαίνεται, πρόκειται γιά τήν νάβλα. Εἰκονίζεται ἑξάχορδη, μέ δύο ἐπιπλέον μεμονωμένες χορδές, ἀπό μία ἑκατέρωθεν τοῦ ἑξάχορδου συστήματος, εὐθεῖς πήχεις πού συγκλίνουν ἐλαφρῶς πρός τά πάνω καί κατεβαίνουν ὥς τήν βάση τοῦ ἀντηχείου, ἕνα κουτί στήν θέση τοῦ χορδοτόνου (πβλ. *Κυρτή Κιθάρα*), καί διάφορα περίεργα ἐξαρτήματα πάνω στό ἠχεῖο. Ἔχει τήν ὄψη λύρας· (ὁ Ἡσύχιος τήν κατατάσσει στίς κιθάρες).

Τό τρίχορδο (γνωστό καί μέ τό ἀσσυριακό του – ἐξελληνισμένο – ὄνομα, πανδούρα) ἀναφέρεται κυρίως ἀπό τούς λεξικογράφους Πολυδεύκη (2ο μ.Χ. αἰ.) καί Ἡσύχιο, καθώς καί ἀπό τούς Ἀθήναιο καί Νικόμαχο. Εἰκονίζεται σέ πήλινα ἀγαλματίδια τοῦ 330-200 π.Χ. στά χέρια γυναικῶν καί ἐρωτιδέων. Πρόκειται γιά λαοῦτο μέ κοντό σχετικά βραχίονα, μέ ἤ χωρίς δεσμούς, ὠοειδές ἤ ἐλαφρῶς γωνιῶδες ἀντηχεῖο. Σέ μία περίπτωση διακρίνονται τέσσερις ἤ πέντε χορδές. Προφανῶς, μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου, ὁρισμένα λαοῦτα ἀπέκτησαν περισσότερες ἀπό τρεῖς χορδές.

Ἡ σύριγξ μέ τόν καιρό ἀλλάζει μορφή. Οἱ σωλῆνες της γίνονται ἄνισοι, καί τό ὄργανο παίρνει τό χαρακτηριστικό σχῆμα τῆς «φτερούγας πουλιοῦ». Ἡ σύριγξ μονοκάλαμος θά πρέπει νά ἦταν ἕνα εἶδος εὐθέως αὐλοῦ χωρίς γλωσσίδα («φλογέρα», ἀνοικτή ἤ «σουραύλι» μέ τάπα στό ἐπιστόμιο). Ὁ πλαγίαυλος μέ τόν «μαλακό, ἀέρινο ἦχο» χωρίς ἀμφιβολία ἦταν αὐλός πλάγιος καί ἄρα μονός. Ἔχουν βρεθεῖ αὐλοί μέ ἀνοικτό ἐπιστόμιο στό πλάι τοῦ σωλῆνα. Τό ἐπιστόμιο μοιάζει πολύ μέ αὐτό τοῦ σημερινοῦ εὐρωπαϊκοῦ φλάουτου (ἐξέδρα μέ στρογγυλή τρύπα), μέ τήν διαφορά ὅτι δέν εἶναι κυλινδρική ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἐξέδρας ἀλλά πρισματική. Ἕνας δεύτερος τύπος πλαγιαύλου ἀναφέρεται (Ἰόβας, 52-19 π.Χ. Ἀθήναιος, Ἡσύχιος), ὁ φώτιγξ, ἀγαπητός ἀνάμεσα στούς Ἀλεξανδρινούς.

Ὁ ἄσκαυλος εἰκονίζεται γιά πρώτη φορά σέ μεταγιόν τοῦ 2ου ἤ 1ου π.Χ. αἰῶνα, μέ τρεῖς σωλῆνες καί ἀσκό.

Ὄργανο μᾶλλον σπάνιο ἀνάμεσα στούς Ἕλληνες, συνδέεται, ὅπως φαίνεται, περισσότερο μέ τήν ὕπαιθρο.

Ἡ ὕδραυλις ἐπινοήθηκε ἀπό τόν Κτησίβιο (3ος/2ος π.Χ. αἰ.) στήν Ἀλεξάνδρεια. Ἡ μορφή καί ἡ λειτουργία της περιγράφονται ἀπό τούς Ἥρωνα (50 π.Χ. ἤ 50 μ.Χ.) καί Βιτρούβιο (88-26 π.Χ.). Ἔχουν βρεθεῖ καί πρωτότυπα ὄργανα: στό Aquincum (ρωμαϊκή πόλη κοντά στήν Βουδαπέστη) τοῦ 228 μ.Χ., καί στό Δίον τῆς Πιερίας (πιθανότατα 1ος π.Χ. αἰ.). Ἀέρας ὑπό πίεσιν διοχετευόταν μέ τήν βοήθεια πληκτρολογίου σέ σειρές ἀπό ὄρθιους σωλῆνες, ἐνεργοποιῶντας τους. Τό ὄργανο διαθόθηκε στήν Ρώμη καί ἀγαπήθηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα Νέρωνα (27-68 μ.Χ.). (Τόν 8ο μ.Χ. αἰῶνα ἕνας πνευματικός τύπος τοῦ ὀργάνου θά δωρηθεῖ ἀπό τούς Βυζαντινούς στόν Πάπα, καί ἀπό ἐκεῖ θά ἐξελιχθεῖ στήν σημερινή του μορφή στίς ἐκκλησίες τῆς Δύσεως).

Ἡ σάλπιγξ συνεχίζει τήν πορεία της. Ἀπό τόν 4ο π.Χ. αἰῶνα καί ἔπειτα ἀκοῦμε γιά ἀγῶνες σαλπικτῶν. Λέγεται (Ἀθήναιος) ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ὁ Μεγαρεύς, στά τέλη τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνα κέρδισε βραβεῖα σέ ἀγῶνες σάλπιγγος, ἦταν μάλιστα σέ θέση νά παίζει δύο σάλπιγγες συγχρόνως. Ποιά ἦταν ἄραγε τά κριτήρια τῆς ἐπιλογῆς τῶν νικητῶν; Ὁ Πολυδεύκης μιλᾶ γιά χάλκινο σωλῆνα μέ ὀστεϊνο ἐπιστόμιο. Κρίνοντας ἀπό τίς ἀπεικονίσεις, τό μῆκος τοῦ ὀργάνου θά πρέπει νά κυμαινόταν ἀπό 80 ἕως 120 ἑκ. (Τήν σάλπιγγα, πάντως, δέν πρέπει νά χρησιμοποιοῦσαν ὡς μουσικό ὄργανο οἱ Ἕλληνες· περισσότερο γιά σήματα).

Ἕνας νέος τύπος (διπλοῦ; – μᾶλλον) αὐλοῦ ἐμφανίζεται μέ μοχλούς πού κινοῦνται μέσα σέ «ράγες» χαραγμένες κατά μῆκος τῆς ἐπιφανείας τῶν σωλήνων. Οἱ συρματοειδεῖς μοχλοί καταλήγουν σέ πλατιές κυλινδρικές ἐπιφάνειες, οἱ ὁποῖες, προφανῶς, καλύπτουν, μέ τήν κίνηση τῶν μοχλῶν, τίς τρύπες. Τέτοιοι αὐλοί ἔχουν βρεθεῖ στήν Μερόη (Νουβία τοῦ Σουδάν) καί τήν Ἑλλάδα, καθώς καί ἕνα ἀφιερωματικό ὁμοίωμα στήν Πέργαμο.

Γιά τούς ἔλυμους (κερασφόρους) αὐλούς ἐν χρήσει ἀνάμεσα στούς Ρωμαίους μαθαίνουμε, ἀπό Λατίνους συγγραφείς, ὅτι εἶχαν στενότερο στόμιο ἀπό τούς ἑλληνικούς καί παρῆγαν ἦχο βαθύτερο. Κύμβαλα, κρόταλα, τύμπανα, σεῖστρα, ὅλα ἀναφέρονται καί εἰκονίζονται συχνά.

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΟΜΗΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΡΥΘΜΟΥ

Ἀντιστοιχία ὁμηρικοῦ δακτυλικοῦ ἑξαμέτρου καί συρτοῦ καλαματιανοῦ ρυθμοῦ.

Πλουτάρχου
ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ Α΄

I. Σύ μ' ἐρωτᾶς, φίλε μου, γιά ποιό λόγο ὁ Πυθαγόρας ἀπέφευγε τήν σαρκοφαγία, ἐγώ ὅμως σκέπτομαι καί λέγω: μέ τί πάθος καί μέ ποιά καρδιά καί γνώμη ὁ πρῶτος ἔφθασε στό σημεῖο νά φονεύει, καί πῶς μέ τά χείλη του ἄγγιξε σάρκες νεκροῦ ζώου, καί πῶς ἔβαλε ἐπάνω στό τραπέζι γιά φαγητό του τά νεκρά σώματα καί τά ψυχικά τους εἴδωλα, καί τί εἶπε γι' αὐτά, τά ὁποῖα, πρίν ἀπό λίγο, ἐμπρός του ἐφώναζαν καί ἔκαναν κινήσεις καί ἔβλεπαν;

Πῶς ἡ ὅραση ὑπέμεινε τόν φόνο ζώων πού τά ἔσφαζε, τά ἔγδερνε ἤ τά ἐκομμάτιαζε ὁ ἄνθρωπος;

Πῶς ἡ ὄσφρηση ὑπέμεινε τήν ἀποφορά τοῦ νεκροῦ ζώου;

Πῶς δέν ἀπέστρεψε τήν γεύση ἡ μόλυνση, ὅταν τά χείλη ἐπλησίαζαν ξένες πληγές καί ὅταν ἀπελάμβανε «θαυμασίους χυμούς τραυμάτων» καί αἵματα;

II. Πρέπει νά ἐκφράσει κανείς την ἀπορία καί νά ἀναζητήσει τήν αἰτία πού παρεκίνησε τούς πρώτους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν τήν σαρκοφαγία· ἔφθασαν σ' αὐτές τίς παρά φύσιν, καί ἀντίθετες πρός τό φῦλο τους, ἡδονές, ὄχι γιατί ἤθελαν νά περνοῦν τήν ζωή τους μέ ἄνομες ἐπιθυμίες, οὔτε γιατί ὑπερηφανεύθησαν ἐπειδή εἶχαν πολλά τρόφιμα. Ἀλλά θά μποροῦσαν νά ποῦν, ἄν ἀνακτοῦσαν τώρα τίς αἰσθήσεις καί τήν φωνή τους ἐκεῖνοι οἱ παλαιοί:

Ὦ καλότυχοι καί ἀγαπητοί στούς Θεούς, σεῖς οἱ ὁποῖοι τώρα ζεῖτε σ' αὐτόν τόν αἰῶνα, τί τυχεροί εἶσθε πού ἔχετε τόσα πολλά τρόφιμα, ὅσα φυτρώνουν γιά σᾶς!!! Πόσα τρυγᾶτε! Τί πλοῦτο τροφῶν κουβαλᾶτε ἀπό τίς πεδιάδες, πόσες ἡδονές ἔχετε ἀπό τά φυτά καί τούς καρπούς τους!

Ἐπιτρέπεται σέ σᾶς, νομίζω, νά ζεῖτε μέ πολυτέλεια καί τρυφηλά χωρίς νά μολύνεσθε. Ἐμεῖς ὅμως δέν εἴχαμε την τύχη σας, καί ἐζήσαμε μιά ζωή πολύ φοβερή καί ἄχαρη, ἐπειδή εὑρεθήκαμε σέ φοβερή ἀμηχανία καί μέσα σέ πολλές στερήσεις.

Τώρα, πῶς καί ποιά λύσσα καί ποιός «οἶστρος» παρασύρει πρός τό φόνο σᾶς, οἱ ὁποῖοι ἔχετε τόσα πολλά τρόφιμα γύρω σας; Γιατί φέρετε σάν δικαιολογία ἕνα τόσο χοντρό ψέμα, ὅτι δῆθεν δέν ἠμπορεῖ νά σᾶς τρέφει ἡ γῆ; Γιατί ἀσεβεῖτε πρός τήν θεά Δήμητρα, ἡ ὁποία πρώτη ἐδίδαξε τήν καλλιέργεια τῆς γῆς;

Γιατί παραμορφώνετε τόν μαλακό καί ἤπιο Διόνυσο, καί ἰσχυρίζεσθε ὅτι δέν ἔχετε καμμία ὠφέλεια ἀπό αὐτούς τούς δύο θεούς;

Δέν ἐντρέπεσθε νά ὀνομάζετε ἐκεῖνα... ἀγρίους δράκους, παρδάλεις καί λεοντάρια, ἐνῶ σεῖς ξεπερνᾶτε τά ζῶα αὐτά σέ ὠμότητα, ἀγριότητα καί μιαιφονίες, καί δέν ἀφήνετε κακό γιά νά κάμουν τά ἄλλα ζῶα. Γι' αὐτό ὁ φόνος εἶναι μέσον γιά τήν τροφή τους, γιά νά ζήσουν, σέ σᾶς εἶναι προσφάγι καί πολυτέλεια καί τρυφή.

III. Ὅπως εἶναι γνωστό, δέν τρῶμε «λέοντες καί λύκους» πού φονεύουμε ὅταν ἀμυνόμενοι τούς ἀντιμετωπίζουμε· αὐτούς μέν τούς ἀφήνουμε, τά ζῶα ὅμως πού δέν βλάπτουν καί ὅσα εὔκολα μποροῦμε νά τά κάνουμε δικά μας, ἤ γιατί δέν ἔχουν δόντια

ἤ ἀγκάθια ἤ ἐπικίνδυνα νύχια στό σῶμα τους γιά νά δαγκώνουν καί νά κεντοῦν, τά πιάνουμε καί τά φονεύουμε...

IV. Ἀλλά ἐμᾶς τίποτε δέν μᾶς ἐπηρεάζει, οὔτε τά ὡραῖα σάν λουλούδια χρώματα τοῦ σώματος τῶν ζώων, οὔτε ἡ πειστικότης τῆς μελωδικῆς τους φωνῆς, οὔτε ἡ «πανουργία» τῆς ψυχῆς τους, οὔτε ἡ καθαρά τροφή καί ἡ ὑπερβολική τους ἐξυπνάδα, ἀλλά γιά τό σαρκίδιό μας ἀφαιροῦμε τόν ἥλιο τῆς ψυχῆς τῶν ζώων, τό φῶς, τόν «καθορισμένον χρόνον καί τόν σκοπόν τῆς ζωῆς τους».

Ἔπειτα ὅσα λέγουν, χαρούμενα ἤ φοβισμένα, νομίζουμε, ὅτι εἶναι ἄναρθρες φωνές, καί ὄχι ἱκεσίες καί παρακλήσεις καί δικαιολογίες τοῦ καθενός ζώου, πού λέγει: Δέν σοῦ ζητῶ τήν χάρη γιά νά ἐξυπηρετήσω τήν ἀνάγκη μου, ἀλλά γιά νά ἀποφύγω τήν ὑπερηφάνειά σου καί τίς βρισιές σου. Ὦ τί ἀγριότητα πού ἔχεις ἄνθρωπε!! Καί λέγεσαι «ἥμερον καί λογικόν ζῶον»!!

Εἶναι τρομερό νά ἰδεῖς στρωμένο τραπέζι πλουσίων, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν νεκροκόσμους καί ἀρχιμαγείρους.

V. Ἀλλά ἐμπρός, ἄς ἐξετάσουμε τήν ἄποψη ἐκείνων οἱ ὁποῖοι λέγουν, ὅτι ἡ σαρκοφαγία ἔχει την ἀρχή της ἀπό τήν φύση. Ὅτι βέβαια δέν εἶναι στήν φύση τοῦ ἀνθρώπου ἡ σαρκοφαγία, πρῶτα γίνεται φανερόν ἀπό τήν κατασκευή τῶν σωμάτων.

Τό σῶμα τῶν ἀνθρώπων δέν ὁμοιάζει μέ τό σῶμα κανενός ἀπό ἐκεῖνα πού εἶναι φτιαγμένα γιά σαρκοφαγία. Οὔτε κυρτότητα χείλους ἔχει, οὔτε πολύ μυτερά νύχια, οὔτε σκληρότητα καί ἀνωμαλία δοντιῶν, οὔτε ἀνθεκτικό καί εὔκαμπτο στομάχι καί πεπτική ἱκανότητα πού νά μπορεῖ νά κατεργάσει καί νά λυώσει τό δυσκολοχώνευτο καί βαρύ ἀπό κρέας φαγητό. Ἀλλά μόνη ἡ κατασκευή τοῦ σώματος, μέ τά λεῖα δόντια, τό μικρό στόμα, τήν μαλακή γλώσσα καί τήν δυσκολία γιά τήν πέψη σκληρῶν τροφῶν, σάν νά ἐξορκίζει καί νά λέει: ἀποφεύγετε τήν σαρκοφαγία.

VI. Τό κρασί καί τά πολλά κρέατα κάνουν βέβαια τό σῶμα ἰσχυρό καί ρωμαλέο, τήν ψυχή ὅμως ἀδύνατη. Καί νά μή φανεῖ ὅτι δέν συμπαθῶ τούς ἀθλητές, θά τό πῶ. Ἐμᾶς τούς Βοιωτούς οἱ Ἀττικοί μᾶς ὀνόμαζαν καί παχεῖς καί ἀναισθήτους καί ἠλιθίους, πρό πάντων γιά τήν πολυφαγία μας, οἱ ἰδικοί μας δέ πάλιν... γιά ἀνταπόδοση τῆς «φιλοφροσύνης», ἔλεγαν ἐκείνους «γουρούνια», καί ὁ Μένανδρος προσέθεσε, «τά ὁποῖα, ἔχουν σαγόνια». Καί ὁ Πίνδαρος ἀργότερα ἐννόησε γιατί.

Κατά τόν Ἡράκλειτο, ἡ σοφοτάτη ψυχή ὁμοιάζει μέ αὐγή πού δέν ἔχει ὑγρασία.

Τά πιθάρια, ἅμα κτυπηθοῦν ὅταν εἶναι ἄδεια, κάνουν πολύ δυνατό ἦχο, ὅταν ὅμως γεμίσουν δέν ἀκούουν τά κτυπήματα. Ἀπό τά χαλκώματα, τά λεπτά μεταδίδουν κυκλοτερῶς τούς ἤχους, ἕως ὅτου τά σκάσει κανείς μέ τό χέρι καί τά φράσσει καί τά κτυπᾶ γύρω, γύρω. Τό μάτι ὅταν γεμίσει ἀπό πλεόνασμα ὑγροῦ, θαμπώνεται καί ἀτονεῖ καί δέν μπορεῖ νά ἐκτελέσει τό ἔργο του. Τόν ἥλιο, ἄν τό παρατηρήσουμε πίσω ἀπό πολύ ὑγρόν ἀέρα καί ἀπό πολλές ἀδιάλυτες ἀναθυμιάσεις, δέν τόν βλέπουμε καθαρό καί λαμπρό, ἀλλά θολό.

Ἔτσι καί τό σῶμα πού φορτώνεται ἀπό τροφές ἀντίθετες πρός τόν ὀργανισμό τοῦ ἀνθρώπου, κατ' ἀνάγκην περιορίζει τήν λάμψη τῆς ψυχῆς καί τοῦ μυαλοῦ καί προκαλεῖ σύγχυση.

Τότε τό μυαλό καί ἡ ψυχή πέφτουν σέ πλάνες καί βλέπουν τούς λεπτούς καί δυσθεώρητους σκοπούς τῶν πραγμάτων σάν μέσα ἀπό μιά ἄτονη καί θολή αὐλή.

ΛΟΓΟΣ Β΄

I. Εἶναι βέβαια δύσκολο, ὅπως εἶπε ὁ Κάτων, νά μιλεῖ κανείς πρός στομάχους πού δέν ἔχουν αὐτιά.

Πρέπει ὅμως νά προσθέσουμε ὅτι σήμερα πού ἔχουν γίνει οἱ ἄνθρωποι στό ζήτημα τῆς σαρκοφαγίας σάν τούς ἀλκοολικούς, εἶναι δυσκολώτερο νά ἀκουσθοῦν λόγια ἐναντίον τῆς κρεοφαγίας.

Οἱ σύγχρονοί μας σαρκοφάγοι ἄνθρωποι μοιάζουν μέ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἤπιαν τό γλυκό φάρμακο τῆς Κίρκης πού εἶχε μέσα μέλι καί μαγικά βότανα, τά ὁποῖα τούς ἐξηπάτησαν καί τούς ἀνάγκασαν, μάταια καί ἐκ τῶν ὑστέρων, νά θρηνοῦν γοερά.

Τό συμπέρασμα λοιπόν εἶναι ὅτι δέν εἶναι εὔκολο νά βγάλουν οἱ ἄνθρωποι ἀπό τό στόμα τους τό ἀγκίστρι τῆς σαρκοφαγίας.

Ὅπως οἱ Αἰγύπτιοι, μέ τό δίκαιό τους, ἐπειδή ἐθεωροῦσαν τό στομάχι αἰτία ὅλων τῶν κακῶν, τό ἔβγαζαν ὅταν ἀπέθνησκαν οἱ ἄνθρωποι καί τό ἅπλωναν στόν ἥλιο γιά νά ἐξιλεωθοῦν οἱ νεκροί, γιά ὅσες ἁμαρτίες ἔκαμαν, ἔτσι καί ἐμεῖς, πρέπει νά ἐξιλεωθοῦμε καί νά φροντίσουμε, μολονότι εἶναι δύσκολο, νά κόψουμε τήν συνήθεια πού ἔχουμε νά γινόμεθα δοῦλοι τῆς κοιλιᾶς καί νά φονεύουμε ζωντανά καί νά διατηρήσουμε τήν ὑπόλοιπη ζωή μας ἁγνή· γιατί ἡ κοιλιά δέν εἶναι ὄργανο τό ὁποῖο προκαλεῖ φονική μόλυνση, ἀλλά ὄργανο πού μολύνεται ἀπό τήν ἀδυναμία γιά νά κυβερνήσει τόν ἑαυτό της.

II. Ἀπ' αὐτά γίνεται πολύ φανερό ὅτι, ὄχι γιά τροφή καί ἀπό ἀνάγκη, ἀλλά, ἀπό ἀχορτασιά καί ἀλαζονεία καί πολυτέλεια, κάνουν πολλοί ἄνθρωποι τήν ἀνομία ἡδονή.

Μέ αὐτές τίς προϋποθέσεις, ἀκολουθοῦν παράξενα καί πολυτελῆ τραπέζια τῶν ἀνθρώπων καί γίνονται γλέντια ἀχαλίνωτα καί θεατρικές παραστάσεις μέ περιεχόμενο κατώτερο καί σιχαμερό, καί βασιλεύει ἀπάθεια καί ὠμότης ἐμπρός σέ ἀνήμερα θεάματα.

Γιά νά μή φθάσουν οἱ Σπαρτιᾶτες σέ τέτοιο κατάντημα, ὁ θεῖος Λυκοῦργος, ὅρισε νά φτιάχνουν τίς στέγες καί τίς πόρτες τῶν σπιτιῶν μόνον μέ πριόνι καί τσεκούρι, καί νά μή μεταχειρίζονται κανένα ἄλλο ὄργανο.

Καί αὐτά τά καθόρισε ἔτσι, ὄχι βέβαια γιατί πολεμοῦσε σάν ἐχθρούς τά τρυπάνια καί τά σκεπάρνια κάι ὅσα βοηθοῦν γιά νά φτιάχνουν οἱ ἄνθρωποι λεπτουργήματα, ἀλλά διότι ἐγνώριζε ὅτι μέσα σέ τέτοια κτίρια δέν μπορεῖς νά βάλεις ἐπίχρυσα κρεββάτια, οὔτε εἶναι λογικό νά τολμήσεις νά τοποθετήσεις σέ μικρά καί ἁπλά σπιτάκια ἀσημένια τραπέζια καί χαλιά χρωματιστά καί βαρύτιμα καί πολύτιμα λιθάρια.

Ἀλλά σ' ἕνα τέτοιο ἁπλό σπίτι πού ἔχει φθηνά κρεββάτια καί τραπέζια καί ποτήρια, ταιριάζει ἕνα ἁπλό δεῖπνο καί ἀπόλυτα λαϊκό.

III. Ποιό λοιπόν δεῖπνο δέν εἶναι πολυτελές; Αὐτό στό ὁποῖο δέν θανατώνεται κάτι ἔμψυχο.

Μικρόν «ἀνάλωμα» θεωροῦμε τήν ψυχή; Δέν λέγω βέβαια ὅτι εἶναι ψυχή λ.χ. τῆς μητέρας ἤ τοῦ πατέρα ἤ κάποιου παιδιοῦ... ἀλλά κάποια ψυχή, πού αἰσθάνεται, πού ἔχει ὅραση, ἀκοή, φαντασία, σύνεση τήν ὁποίαν πῆρε ἀπό τόν Θεό γιά νά βρίσκει κάθε ἔμψυχο ὅ,τι τοῦ ταιριάζει καί τοῦ χρειάζεται καί νά ἀποφεύγει ὅ,τι εἶναι ξένο πρός τό φυσικό του.

Μετάφραση: Ἰ. Πούλου

'Αντωνίου 'Αδριανοπούλου

Η ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑ

Ἡ διασκευή τῶν ὀδόντων καί τοῦ πεπτικοῦ συστήματος καθώς καί τοῦ ὅλου σώματος τοῦ ἀνθρώπου, ἐξ ὅλων τῶν λοιπῶν ἐπί Γῆς ζώων, ὁμοιάζει περισσότερο πρός τά πιθηκοειδῆ. Ὅλα αὐτά τά ζῶα εἶναι καρποφάγα. Τοῦτο καί μόνο θά μποροῦσε νά μᾶς πείσει, ὅτι καί ὁ ἄνθρωπος εἶναι φύσει ζῶον καρποφάγο.

Λέγουν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον παμφάγο, προσομοιάζων ὡς πρός τοῦτο πρός τόν χοῖρον, τόν οἰκόσιτον ὅμως, διότι καί ὁ ἀγριόχοιρος εἶναι ζῶον καρποφάγο, τρεφόμενον ἀποκλειστικῶς ἀπό βαλάνους τῆς δρυός καί τῆς ὀξυᾶς, ρίζες καί ἄλλες φυτικές οὐσίες στά δάση καί ἀπό δημητριακά καί κηπουρικά εἴδη, ὅταν βρεθεῖ σέ καλλιεργημένες ἐκτάσεις. Ὥστε καί ἡ ἀντίληψη αὐτή εἶναι ἐσφαλμένη.

'Αλλά καί τό ἀνθρώπινο συναίσθημα καί τό σοφό ἔνστικτο ὠθεῖ τόν ἄνθρωπο νά ὀρέγεται περισσότερο τίς ὀπῶρες καί τούς καρπούς τῆς Γῆς. Ἡ δέ κρεοφαγία κατάντησε κακή συνήθεια καί βλαβερή ὅπως καί ὅλες οἱ ἄλλες συνήθειες, ὅπως τό κάπνισμα, τά οἰνοπνευματῶδη ποτά καί λοιπά, ἐκ τῆς ἀνάγκης ὅταν βρέθηκε ὁ ἄνθρωπος σέ χώρους ἄγονους, στούς ὁποίους ἔλειπαν τά ὀπωροφόρα δένδρα, τά σιτηρά καί τά κηπουρικά εἴδη, πρίν νά γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος τήν καλλιέργεια τῆς Γῆς (...).

Ἡ σοφία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων θεώρησε ὡς μέγιστο εὐεργέτημα γιά τόν ἄνθρωπο τήν ὑπό τῆς θεᾶς Δήμητρος (τῆς Γῆς Μητρός), τῆς Φύσεως δηλαδή, διδασκαλία τῆς καλλιεργείας τοῦ σίτου **«διά τό μή θηριωδῶς ζῆ»** (Ἰσοκράτους, *Πανηγυρικός*), διότι φαίνεται καί κατ' αὐτούς ἡ σαρκοφαγία ἐθεωρεῖτο θηριωδία, ὡς φυσική δέ τροφή τοῦ ἀνθρώπου ἡ καρποφαγία, ἡ ὁποία ἐξημερώνει τά ἤθη, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξημερώσεως προκύπτει ὁ πολιτισμός.

Ἡ τροφή δέν εἶναι ἁπλῶς ζήτημα ὀρέξεως, ἀλλά ἐξ αὐτῆς ἐπηρεάζεται σπουδαιότατα ἡ κατάσταση τοῦ ὀργανισμοῦ μας. 'Επειδή δέ κάθε ἐνέργεια, εἴτε σωματική, εἴτε πνευματική συντελεῖται μέσῳ τοῦ ὀργανισμοῦ, ἑπόμενο εἶναι, ὅτι κάθε βλάβη ἐπιφερομένη στόν ὀργανισμό μας ἀπό τήν κακή διατροφή, ἔχει τόν ἀντίκτυπό της καί ἐπί τῶν πνευματικῶν μας δυνάμεων καί ἐνεργειῶν.

Εἶναι λοιπόν τό ζήτημα τῆς τροφῆς ὄχι μόνο ζήτημα ὑγείας καί εὐρωστίας σωματικῆς, ἀλλά καί ζήτημα πνευματικό καί κοινωνικό, ἐνδιαφέρον καί τό ἄτομο καί τό ἀνθρώπινο εἶδος. Ὅταν ἐξασθενεῖ ὁ ὀργανισμός, τό πνεῦμα δέν μπορεῖ νά δράσει· ἐξασθενεῖ καί ἡ θέληση καί ἡ νοητικότης καί ὅλες οἱ ψυχικές λειτουργίες.

'Αντιθέτως, κάθε τελειοποίηση τῆς ὀργανικῆς φύσεως, ἀναγκαίως ἐπιφέρει τήν ἀνύψωση τοῦ ψυχικοῦ σθένους καί τοῦ πνευματικοῦ καί τοῦ ἠθικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀνθρώπου, διότι αὐτός, σέ μιά τέτοια περίπτωση, ἀποκτᾶ τελειότερο μέσον ἐκδηλώσεως καί συνεπῶς τελειότερες εἶναι καί οἱ ἐνέργειες αὐτοῦ. Συμφέρον λοιπόν εἶναι, γιά κάθε ἕναν ἀπό ἐμᾶς καί καθῆκον ἀπέναντι τοῦ εἴδους, νά προσαρμόσουμε τήν δίαιτά μας πρός τήν φύση μας, ἐξευγενίζοντες τό σύστημα τῆς δίαιτάς μας (...).

Ἡ διέγερση τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἀπό τήν κρεοφαγία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τήν σταδιακή ἀποχαύνωση, ἕνεκα τῆς ὁποίας χαλαρώνουν οἱ νοητικές λειτουργίες καί ἐπέρχεται πνευματική κατάπτωση. Παύει πλέον ἡ ἱκανότης πρός αὐτοκυριαρχία διά τῆς ὁποίας διατηρεῖται ἡ ἰσορροπία τῶν ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, καθίσταται αὐτός εὐερέθιστος, βίαιος καί ἐκδηλώνει ἀντιπαθητικά συναισθήματα, τά ὁποῖα φέρουν τό ἄτομο σέ πλήρη ἠθική ἐξαχρείωση.

Σέ χῶρες, στίς ὁποῖες ἐπικρατοῦν ἡ ἀκρεοφαγία καί ἡ λιτότης, τά ἄτομα παρουσιάζουν σταθερότητα ὑγείας καί μακροβιότητα. Ὁ ἀκρεοφάγος ἀποκτᾶ ἠρεμία σώματος καί πνεύματος, ὁ ἐγκέφαλός του λειτουργεῖ φυσιολογικά καί ἔτσι τό λογικό μένοντας ἀνεπηρέαστο, λειτουργεῖ ἐλεύθερα· ἐκτός τούτου ἡ ἀκρεοφαγία συνδυάζεται πάντοτε πρός τήν λιτότητα καί δέν παρασύρει πρός τήν γαστριμαργία.

Ἡ κρεοφαγία συνεπάγεται ἀδικαιολόγητη σκληρότητα πρός τά ζῶα, τῶν ὁποίων ἡ σάρκα ὄχι μόνο δέν εἶναι σέ ἐμᾶς ἀπαραίτητη, ἀλλά εἶναι καί ἐπιβλαβής. Συνεπῶς τίποτα δέν δικαιολογεῖ τήν σκληρότητα αὐτή τοῦ ἀνθρώπου, διότι καί τά ζῶα ἔχουν τά ἴδια μέ ἐμᾶς δικαιώματα ἐπί τῆς ζωῆς. Εἶναι βέβαιο, ὅτι, ἐάν ἕκαστος ἀπό ἐμᾶς ὑποχρεοῦτο νά σφάζει ὁ ἴδιος τά ζῶα, τῶν ὁποίων τήν σάρκα χρησιμοποιεῖ ὡς τροφή, ὅλοι ἐκτός ἐλαχίστων οἱ ὁποῖοι εἶναι πωρωμένοι, θά προτιμοῦσαν νά στερηθοῦν τό κρέας, παρά νά παρασκευάζουν ἰδιοχείρως τροφή αἱμόφυρτη.

Ἡ εὐκολία ὅμως μέ τήν ὁποία μποροῦμε νά προμηθευτοῦμε κρέας ἀπό τά κρεοπωλεῖα, καί ἡ συνήθεια, διαστρέφουν τά εὐγενῆ συναισθήματα τῆς ἀνθρωπίνης καρδιᾶς τόσο, ὥστε κανείς δέν βλέπει πλέον τό σφαζόμενο ζῶο, ἀλλά μόνο τροφή, τήν ὁποία θεωρεῖ ἀναγκαία. Ἔτσι συνηθίσαμε καί στήν ἀπανθρωπιά. Τό ψάρεμα καί τό κυνήγι θεωροῦνται ὡς σπόρ. Αἰσθανόμεθα εὐχάριστη ἱκανοποίηση ὅταν σκοτώνουμε ἕνα ἀγρίμι ἤ ἕνα πουλί ἤ ὅταν τό βλέπουμε νά σπαράζει μπροστά μας. Δέν ἀποτελεῖ τοῦτο ψυχική πώρωση;

Οἱ ἀπέχοντες συστηματικῶς τῆς κρεοφαγίας, οἱ ἀποδοκιμάζοντες τήν σφαγή τῶν ζώων καί θεωροῦντες αὐτήν ἄδικη καί βάρβαρη, ἀσφαλῶς θά καταλήξουν, ὅτι εἶναι ἀκόμη περισσότερο βάρβαρο καί ἄγριο νά φονεύσουν ἕναν ἄνθρωπο ἤ νά κηρύξουν ἕναν πόλεμο, ὁ ὁποῖος θά στοιχίσει τήν ζωή σέ μυριάδες ὑπάρξεων ἐκ τῶν ζωτικωτέρων. Καθῆκον λοιπόν ἔχουμε νά ἐξευγενίσουμε τό σύστημα τῆς διαίτης μας καί νά καταργήσουμε τήν κρεοφαγία διότι ἀπό αὐτήν, ἐκτός ἄλλων ἀτομικῶν ὠφελημάτων προσδίδουμε περισσότερη ἀξία στό σύνολο τῆς ζωῆς, πρός τήν ὁποία ὀφείλουμε σεβασμό καί περισσότερη εὐγένεια στά συναισθήματά μας καί ἔτσι συντελοῦμε καί στήν ἐξέλιξη καί εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους.

'Από τό βιβλίο *«Ὁ ἄνθρωπος καί ἡ ζωή»* ἐκδ. 'Ιδεοθέατρον.

Ὀρφεύς Τρανός

ΚΑΡΔΙΑ - ΑΙΜΑ - ΤΡΟΦΗ

Ἔρως - Ἥρως - Ἄρης - Ἀήρ - Ἥρα - Ἔαρ

«Διά τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἔρωτος
θά καταστῶ ἥρως,
βγάζοντας ἰαχές πολεμικές
ἐνῶ ὁ γλυκύς ἄνεμος θά συνταράζει
τό κέντρο τῆς ψυχῆς μου, τήν καρδιά,
κατά τήν περίοδο τοῦ Ἔαρος»

Ἡ καρδιά μας· ἕνα ἀπό τά δύο κέντρα τῆς ψυχῆς πού ἀντιστοιχεῖ στή Μεριστή Οὐσία. Τήν νιώθουμε ὅλοι νά κτυπᾶ ἐντονώτερα τήν περίοδο αὐτήν πού διανύουμε, κραδαινόμενη μαζί μέ τούς ρυθμούς τῆς φύσεως. Με αὐτόν τόν ρυθμό, πού ἐπισημαίνει πιά, ὁλοένα καί περισσότερο τήν παρουσία τῆς οὐρανίας νύμφης στήν ψυχή τῆς φύσεως.

Ποθεῖ ἡ καρδιά ἡρωίδα νά γίνει. Καί γνωρίζουμε καλά πιά, ὅτι γιά νά γίνουμε ἥρωες, ἡμίθεοι, ὀφείλουμε ταυτόχρονα νά παλεύουμε γιά τήν πλήρη δόξα τοῦ νόμου τῆς ἐλευθερίας.

Τό δυσκολότερο νά κατανοηθεῖ στόν ὁρισμό τῆς ἐλευθερίας εἶναι αὐτό πού ἀφορᾶ στήν κάθε ἀτομική ὕπαρξη ξεχωριστά. Ὁρίζεται λοιπόν ὡς ἐλευθερία **τό «νά κάμνει τίς ὅ,τι θέλει καί δύναται, ἀρκεῖ νά μή βλάπτει τά ὅρια τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων, ἀλλά καί τά ὅρια τῆς δικῆς τους ἐλευθερίας».**

Γνωρίζουμε τήν κοινωνική, τήν πολιτική, τήν οἰκονομική ἐλευθερία. Ποιά ὅμως εἶναι ἡ ἐλευθερία ἡμῶν ἐν σχέσει πρός τόν ἑαυτόν μας; Καί πῶς σχετίζεται αὐτό μέ τήν καρδιά;

Ἴσως ἀνάμεσα σέ ὅλα τά ἀνομήματα πού πράττουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι στόν ἑαυτόν μας, νά πράττουμε καί ἀκόμη ἕνα πού ἐμποδίζει τήν εὔρυθμη καί ἁρμονική της λειτουργία.

Ἴσως παραβιάζουμε τελικά τά ὅρια τῆς ἐλευθερίας της. Ὁ καθένας μας ἔχει αἰσθανθεῖ τήν καρδιά του σέ διάφορες ἐκδηλώσεις. Σέ ψυχρή, σέ νωθρή, χλιαρή και οὐδέτερη, σέ ζεστή, σέ θερμή, σέ πύρινη ἐκδήλωση. Τί ἀπό τά παραπάνω συνιστᾶ παραβίαση τοῦ νόμου τῆς ἐλευθερίας;

Ὁτιδήποτε δέν συμβάλλει στήν σταθερή αὔξηση τοῦ συνόλου τῶν ἐκδηλώσεων καί λειτουργιῶν τῆς ἀνθρωπίνης μας φύσεως, σέ πνευματικότερες, λεπτοφυέστερες καί θειότερες τοιαῦτες.

Λαμβάνοντας ὑπόψιν τό INGE NATURA RENOVATUR INTEGRÁ (ἡ Φύσις ἀναγεννᾶται διά τοῦ Πυρός) ξεκαθαρίζεται ὅτι ἡ μόνη φυσική ἁρμονική καί ἐλεύθερη ἐκδήλωση τῆς καρδιᾶς μας εἶναι ἡ πύρινη πνευματική της ἐκτίναξη.

Τό ἁγνόν πῦρ μεταμορφώνει τήν Σεμέλη. Εἴθε νά μεταμορφώσει καί ἐμᾶς.

Πῶς γίνεται αὐτό μέσῳ τῆς καρδιᾶς;

Ἡ λειτουργία αὐτῆς συμβάλλει στήν τροφοδότηση μέ αἷμα ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ.

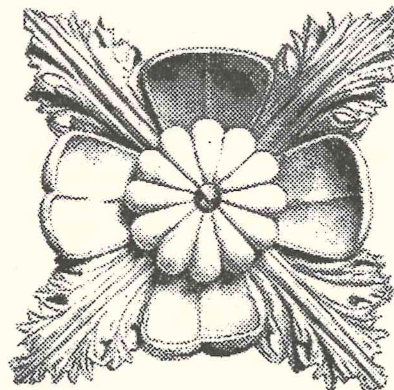
Στήν μυσταγωγική διδασκαλία, τό αἷμα εἶναι φορεύς ψυχῆς. Ἄρα, ἡ καρδιά μας, μᾶς ἐνισχύει ἀκαταπαύστως μέ ψυχική ἐνέργεια. Μᾶς δίνει τήν δυνατότητα νά βιώνουμε συνεχῶς μέσα μας ροές ψυχικῆς ἐνέργειας.

Εἶναι πιά στήν ἐπιλογή τοῦ καθενός νά χρησιμοποιήσει μέ φρόνηση αὐτήν τήν θεία λειτουργία. Νά πάλλεται ἡ καρδιά καί νά ρέει τό αἷμα τρέφοντας μέ ζωοποιό δύναμη τήν σάρκα.

Τό αἷμα μας εἶναι ὁ οἶνος τοῦ Διονύσου μέσα στόν ὁποῖον καθαγιάζεται ὁ ναός καί ὁ βωμός του, ἡ σάρκα μας, καί ὅπου πρέπει μέ μυσταγωγική εὐλάβεια νά τελοῦνται ὕπατες τελετές.

Ὅμως ἐμεῖς, συνήθως, μολύνουμε τόν ναό καί τόν βωμό μας. Ἐν ἀγνοίᾳ του, ὁ ἄνθρωπος ἐπιλέγει νά στέλνει διά τῆς καρδιᾶς αὐτόν τόν καθαρό ἁγνό ποταμό αἵματος σέ λιμνάζοντα νέρα, βούρκους καί ἕλη, καί μειγνύεται μέ ἀκάθαρτες οὐσίες, γεγονός πού προκαλεῖ φθορά.

Σκέψεις βασανιστικές πού ἀνήκουν στό ἔρεβος, καταχρήσεις σωματικές, ἀποτελοῦν τόν κύριο κορμό κατασπατάλησης τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ νόμου τοῦ ἀντιπεπονθότος. Τά ἀνεξέλεγκτα πάθη καταναλώνουν τό πλεῖστο μέρος αὐτῆς τῆς ἐνεργείας.

Τό πάθος τῆς γαστέρας. Ἕνας ἀπό τούς τιτᾶνες πού μέ ὀρθάνοικτο τό τερατῶδες στόμα του ἀδημονεῖ νά καταβροχθίζει συνεχῶς πλῆθη ἤ ποικιλία τροφῶν. Καί στέλνουμε ἐμεῖς ἐκεῖ τό αἷμα μας, καί τό πίνει ὁ Τιτᾶνας, ὥσπου νά μᾶς ἀφήσει μιά στάλα γιά νά ἐπιζήσουμε. Τοῦ δίνουμε νά τρώει τροφές μολυσμένες, ποσότητες μεγάλες, τοῦ δίνουμε κρέας.

Καί τό αἷμα πού εἶναι φορέας ψυχῆς ἀσχολεῖται μέ τό νά διαμελίζει κρέατα, δυστυχισμένα σφάγια τῶν ἡμερῶν μας. Τεμαχίζει σώματα, μακράν ἀπέχοντα τοῦ σώματος τοῦ διαμελισμένου Διονύσου.

Μάθαμε νά πεινᾶμε. Τί ὥρα εἶναι; Ααα! ὥρα γιά φαΐ! Καί ἀκολουθεῖ β΄, γ΄ καί δ΄ μέρος. Βάλαμε καί ἐκεῖ πρόγραμμα ἀπαραβίαστο. Πνίγεται τό αἷμα μας στήν βαρειά ὕλη γιά νά κορέσουμε τά πάθη μας.

Ξεχνάει ὁ νοῦς μας, ὅτι ὅταν ἐρωτεύεται πραγματικά ἡ ψυχή, δέν ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τροφή. Τό σῶμα μας τρέφεται ἀπό μία ἀπέραντη μυστηριώδη συμπαντική τροφή ἀπείρως ἀνώτερη τῆς φυσικῆς τροφῆς. Ἕνα οἰστρηλατημένο καρδιοχτύπι μᾶς συντηρεῖ γενναίους καί ἀκμαίους, λούζοντας μέ ποταμούς αἵματος ὅλο τό σῶμα μας, ὅλο τό εἶναι μας, μέ ἀπροσδιόριστη πηγή ζωογόνου δυνάμεως.

Καί δέν ἀφήνουμε τήν παλμική αὐτή κίνηση νά ἐνδυναμώσει ὄχι τήν συνεχῆ πέψη, ἀλλά τήν ἐκδήλωση ἄλλων λειτουργιῶν τῆς ψυχῆς μας. Τήν κρατοῦμε δέσμια, ἐνῶ θά ἔπρεπε αὐτή ἀκωλύτως νά θρέφει ὁλοένα καί περισσότερο ἕνα δάκρυ μας, μία σκέψη, τό ὄνειρο πού θά δοῦμε, τό ἄγγιγμα πού θά ἠλεκτρίσει τόν ἄλλον.

Δέν τήν ἀφήνουμε νά μᾶς ἀποκαλύψει τό ἄνοιγμα τῶν αἰσθήσεων.

Πέφτουμε σέ λήθη, ἀντί νά εἴμαστε φορεῖς πυρός. Καί οἶστρος μᾶς κτυπᾶ διότι εἴμαστε βουτηγμένοι στά πάθη. Καί ἄν ὄχι οἶστρος, τότε μᾶς καταβάλλει ἡ ἀδράνεια. Καί ἀπέχουμε ἀπό τήν φρόνηση καί τίς ἀγαθές παρορμήσεις.

Πῶς νά σκεφθοῦμε ἔπειτα, ὅτι θά ἦταν δυνατό κάποια στιγμή νά θρέψουμε τό σῶμα μας μέ ἐκείνη τήν μυστηριώδη δύναμη πού ἀναφέρουμε, ὄχι ἐξ αἰτίας κάποιου ἔρωτος γιά ἕναν ἄνθρωπο, ἀλλά ἐξ αἰτίας κάποιου ἔρωτος γιά ἕναν θεό, ἤ πόθου πρός κάποια φυσική δύναμη, ἐνέργεια, ἤ γιά ἕνα ἠθικό ἤ φυσικό νόμο. Ἤ τέλος, γιά κάποια ἰδέα, καταγομένη ἀπό τόν Ἀΐδιο χῶρο τῆς Ἀληθινῆς Οὐσίας.

ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΡΔΙΑ ΑΠΑΛΛΑΓΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΘΗ ΓΕΝΟΙΤΟ!

Ἀφιέρωμα στόν Σ. Νάγο γιά τά 70 χρόνια μετά τήν ἀναχώρησίν του εἰς τήν αἰώνιον Ἀνατολήν.

Ὁ Λάτρης τῆς Φύσεως καί ὑμνητής τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Ὁ μέγας Μυσταγωγός τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος!

Ὁ θεῖος ἄγνωστος Διδάσκαλος καί Ἱεροφάντης τῶν Ὀρφικοπυθαγορείων καί Ἐλευσινίων Μυστηρίων.

4η Σεπτεμβρίου 1933 - 4η Σεπτεμβρίου 2003 *

70 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΝΟΥ ΠΥΡΣΟΥ, ΤΗΣ ΗΛΙΟΓΕΝΝΗΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Οἱ Ἡλιογέννητες ψυχές δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό μνημόσυνα, ὅταν δικαιωματικά κατέχουν τήν θέση τῶν Μυσταγωγῶν, τῶν Διδασκάλων ἐκείνων πού σέ χρόνους ἀρχαίους, διά τῶν Μυστηρίων, ἐβοήθησαν τίς ψυχές τῆς Γῆς, νά ἀναγεννηθοῦν καί μεταμορφωθοῦν, νά γίνουν τέκνα τοῦ ΦΩΤΟΣ.

Τήν ἀνάγκη αὐτή, τήν αἰσθανόμαστε κι ἐμεῖς, σάν ἐλάχιστο φόρο τιμῆς, σεβασμοῦ καί εὐγνωμοσύνης, πρός τίς σεπτές αὐτές μορφές καί ψυχές, γιά τήν πνευματική καί μυσταγωγική τους προσφορά, στό ἀναγεννητικό καί μεταμορφωτικό ἔργο, τό ὁποῖον ἐξετέλεσαν κατά θεἰαν ἐπιταγήν. Συμπληρώνονται 70 χρόνια ἀπό τότε πού ὁ Σ. Νάγος πολιτογραφήθηκε στήν χώρα τοῦ ἀνεσπέρου Φωτός καί τό Ἰδεοθέατρον τίμησε τό θεῖον Πνεῦμα του στίς 4 Σεπτεμβρίου στόν Ὑμηττό. Ἐπίσης γιά τέταρτο ἔτος παρουσιάζει τήν Διδασκαλία του κάθε Τετάρτη στίς 8 μ.μ. καί κάθε Σάββατο 6:30 μ.μ., τόν θεἲκό Λόγο τοῦ «ΚΑΤΟΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ»!

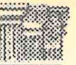
Μεγάλε ἀδελφέ,
Μεγάλε Διδάσκαλέ μου
Μές στή χαρά σου
ἀπό χαρᾶς, ὅπου μετακινεῖσαι
καί ἀπό φῶς εἰς φῶς,
ἤδη ἀναρριχεῖσαι,
πού ἀπό τή βαθμίδα μιᾶς Ζωῆς,
στήν ἄλλη μεταβαίνεις,
κι ἀνέρχεσαι τήν κλίμακα,
χωρίς νά μᾶς προσμένεις.

Σέ βλέπουμε μέ θρίαμβον,
μπρός στάς ψυχάς τάς θείας,
νά συζητᾶς μέ μείζονας
κι ἀγνώστους Ἀληθείας.

Στή Γῆ δέν σβύνεις ἀδελφέ,
παρά τό σκέλεθρό σου.
Τό ὄνομά σου μαρτυρεῖ,
πόσον εἶναι τό ΦΩΣ ΣΟΥ.

Γιατί συμβολικά εἶναι γραμμένον
ΣΠΥΡΟΣ ΝΑΓΟΣ
καί ἀναγραμματισμένον
ΠΥΡΣΟΣ ΑΓΝΟΣ

(ἀπηγγέλθη, ἀπό τόν μαθητή του
Ἀ. Κουντούρη τήν 4η Σεπτεμβρίου 1933).

Ὁμιλία τοῦ Ἀντωνίου Ἀδριανοπούλου στόν Ὑμηττό τό Δεκέμβριο τοῦ 1933, τρεῖς μῆνες μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ μεγάλου Διδασκάλου γιά τήν χώρα τοῦ αἰωνίου Φωτός.

Δέν θά ὑμνήσωμεν Αὐτόν ἐνταῦθα, διότι εἰς τούς μάκαρας οὐδέν ὠφελεῖ νά τούς ὑμνοῦμεν. Οἱ ὕμνοι καί ὁ δοξασμός, ἐδίδαξεν ἐκεῖνος, καί εἰς τόν Θεόν ἀκόμη, εἰς τήν προσωπικότητα δηλαδή ἡ ὁποία διευθύνει δυνάμεις τῆς φύσεως, εἶναι περιττοί.

Διότι καθώς ἔλεγε, μεταφέρων λόγους μεγάλης προσωπικότητος δοξαζομένης ὑπό τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ τιμή καί ἡ δόξα ὀφείλεται εἰς τήν μητέρα φύσιν, ἡ ὁποία τό πᾶν παρήγαγε καί τό πᾶν δι' αὐτῆς ζῆ.

Ἐπιθυμοῦμεν ἁπλῶς νά ἀναμνησθῶμεν τινῶν ἐκ τῶν διδασκαλιῶν αὐτοῦ, ἵνα χρησιμεύσουν αὗται διά νά διατηρήσωμεν τήν ὀρθήν κατεύθυνσιν ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τά ἔργα τοῦ Ὁμίλου καί ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ.

Ἐπιθυμοῦμεν νά ἐμφανίσωμεν σήμερον εἰς ὑμᾶς τήν ὑπέροχον μορφήν τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου ὡς φυσιολάτρου καί ὡς ὑμνητοῦ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ὁ Σ. Νάγος δέν ἀπέδιδεν εἰς τήν φυσιολατρείαν τήν σημασίαν ἡ ὁποία ἀποδίδεται συνήθως εἰς τήν λέξιν αὐτήν καί ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τήν ἔννοιαν τῶν ἐκδρομῶν εἰς τήν ὕπαιθρον φύσιν καί τήν ἔκθεσιν τοῦ σώματος εἰς τάς εὐεργετικάς ἐπιδράσεις τοῦ ἡλίου, τοῦ ἀέρος καί τοῦ ὕδατος.

Διά τόν Νάγο ἡ φυσιολατρεία, ἔχει πολύ βαθυτέραν σημασίαν, περιέχουσα τήν ἔννοιαν τῆς λατρείας πρός τήν φύσιν.

Ἡ ἔννοια αὐτη τῆς λατρείας προϋποθέτει τήν ἀντίληψιν ὅτι ἡ φύσις εἶναι θεία, ὅτι παρήγαγε πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει πραγματικῶς καί πᾶν ὅ,τι θέλει παραχθῆ ἐν τῷ ἀπείρῳ μέλλοντι χρόνῳ, ὅτι περιέχει τό πᾶν καί ὅτι τροφοδοτεῖ τό πᾶν, ἵνα διαρκῶς ἐξελίσσηται καί ἐκδηλοῖ θείας ἰδιότητας.

Ὅλαι αἱ ἰδιότητες, τάς ὁποίας διαδηλώνουν τά ἐν τῇ φύσει πράγματα, καί ὅλαι αἱ λειτουργίαι αὐτῶν, ὀφείλονται εἰς τήν σύστασιν τῶν ἀρχικῶν οὐσιῶν της καί εἰς τούς νόμους οἱ ὁποῖοι διέπουν τάς ἐκδηλώσεις τῶν ἀρχικῶν αὐτῆς οὐσιῶν.

Καί τό πνεῦμα, κατά τήν ἀντίληψιν ταύτην, εἶναι παράγωγον τῆς λειτουργίας καί τῆς συνθέσεως τῶν ἀρχικῶν τούτων οὐσιῶν.

Πᾶσα ἐκδήλωσις τοῦ πνεύματος, εἴτε εἰς ἰδέας, εἴτε εἰς συναισθήματα, εἴτε εἰς ἄλλας ψυχικάς δυνάμεις κάι ἄν ἀναφέρεται, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς συνθέσεως καί τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀρχικῶν οὐσιῶν, ἐξ ὧν τό πνεῦμα συνίσταται.

Καί αἱ θειότεραι ἐνέργειαι καί ἰδιότητες τοῦ πνεύματος τάς ὁποίας τοῦτο ἐξεδήλωσε καί μέλλει νά ἐκδηλώσει ἀκόμη ἐν τῷ ἀπείρῳ τοῦ χρονου, ὀφείλονται εἰς τάς ἀρχικάς οὐσίας τῆς φύσεως, αἱ ὁποῖαι διά τοῦτο εἶναι θεῖαι καί ἀΐδιοι καί αἱ ὁποῖαι μεταδίδουν τάς ἰδιότητάς των ταύτας εἰς τό σύνολον τῶν πραγματικοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τό ἄπειρον τῆς ἀϊδίου καί ἀτελευτήτου καί εἰς χρόνον καί εἰς ἔκτασιν Θείας Φύσεως.

Τό πνεῦμα, ὁσονδήποτε μέγα καί ὁσονδήποτε θεῖον καί ἄν εἶναι, ἀποτελεῖ μικρόν μέρος τῆς ἀπεραντοσύνης τῆς

φύσεως καί είς οὐσίαν καί εἰς ἐκδηλώσεις, καί διά τοῦτο πολύ ὀρθῶς τό μέγα ἐκεῖνο πνεῦμα ἔλεγε:

«Ὁ δοξάζων τόν Θεόν ἄς δοξάζῃ τήν Μητέρα αὐτοῦ, ἡ ὁποία τόν παρήγαγε καί τό πᾶν δι' αὐτῆς ζῇ».

Μέσα εἰς τήν ἄπειρον αὐτήν θείαν φύσιν, ζῇ καί ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῶν οὐσιῶν αὐτῆς συνίσταται καί ὑπό τῶν νόμων αὐτῆς διέπεται, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν διά τό πνεῦμα του ἄπειρον ἐξελικτικήν τροχιάν.

Εἶναι ὅθεν ἔργον στοιχειώδους φρονήσεως τοῦ ἀνθρώπου νά ρυθμίζῃ τήν ζωήν του καί τάς πράξεις του σύμφωνα με τάς λειτουργίας τῆς φύσεως.

Εἶναι δέ ἡ ἐσχάτη μωρία δι' αὐτόν νά ζῇ ὑπό συνθήκας ἀντιστρατευομένας πρός τούς νόμους καί τάς λειτουργίας τῆς ἀπείρου θείας φύσεως.

Ἡ τοιαύτη δέ ἀντίληψις τοῦ Νάγου περί τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου πρός τήν φύσιν, δικαιολογεῖ καί θεμελιώνει καί τήν βάσιν τῆς ἠθικῆς καί τῶν Πυθαγορείων καί τῶν Στωικῶν.

«Τό κατά φύσιν ζῆν τούτ' ἔστι κατ' ἀρετήν ζῆν».

Τό ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν, ἦτο θεμέλιον τῆς ἠθικῆς τοῦ Νάγου, ὁ ὁποῖος φρονοῦσε, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἐπιτακτικόν παράγγελμα διά τόν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐφ' ὅσον δέν ἐφαρμόζει τό παράγγελμα τοῦτο εἰς τήν πρακτικήν τοῦ ὁμαδικοῦ καί ἀτομικοῦ βίου, θά ἔχῃ ὡς κλῆρον οὐχί μόνον τήν θλίψιν καί τήν ὀδύνην, ἀλλά καί τήν πνευματικήν του καθυστέρησιν.

Ἔλεγεν:

Ἡ φύσις ἔχει καθορίσει διά τῶν θείων νόμων της διά τό πνεῦμα τροχιάν, ἡ ὁποία φέρει αὐτό εἰς τήν εὐδαιμονίαν. Καί ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος δέν βαδίζει ἐπί τῆς τροχιᾶς, ἀλλ' ἐκτρεπόμενος αὐτῆς, δημιουργεῖ μίαν ἀντιφυσικήν ζωήν ὑπό τοῦ κλοιοῦ τῆς ὁποίας περισφίγγεται, δέν δύναται νά πληρώσῃ τόν σκοπόν του ἐν τῷ γηΐνῳ αὐτοῦ βίῳ, ἀλλά θά περιστρέφεται οὕτω περί τόν αὐτόν φαῦλον κύκλον, προπαρασκευάζων οὕτω διά τό πνεῦμα του τήν στασιμότητα καί τόν ἐκφυλισμόν του. Ὁ ἄνθρωπος ζῶν καί κινούμενος ἐν τῇ φύσει καί διεπόμενος ὑπό τῶν θείων αὐτῆς νόμων ὀφείλει πρός αὐτήν σεβασμόν καί λατρείαν, χαρακτηριζομένην ὑπό ἐξωτερικῶν ἐκδηλώσεων. Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται πρέπει νά λαμβάνουν χώραν διά πανηγυρικῶν ἑορτῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει νά τελῶνται κατά τούς μεγάλους σταθμούς τῶν φυσικῶν φαινομένων τοῦ πλανήτου ἐπί τοῦ ὁποίου ζῶμεν καί τοιοῦτοι σταθμοί εἶναι αἱ Τροπαί τοῦ Ἡλίου καί αἱ Ἰσημερίαι.

Ὁ Ἥλιος, ἀποτελεῖ διά τόν κόσμον μας τήν κυριωτέραν πηγήν τῆς κινήσεως, τῆς ζωῆς καί τῆς ἐνεργείας, καί ἡ φαινομενική αὐτοῦ κίνησις ἐπί τῆς ἐκλειπτικῆς, δημιουργεῖ τάς ἐποχάς τοῦ ἔτους, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ αἰτία οὐχί μόνον τῆς λειτουργίας τῆς βλαστήσεως ἐπί τοῦ πλανήτου, δέν ἐπηρεάζει μόνον τήν ζωήν τῶν ὀργανισμῶν, ἀλλά προκαλεῖ ἀκόμη τάς θαυμασιωτέρας ψυχικάς ἐκδηλώσεις εἰς τόν ἄνθρωπον.

Δέν πρέπει λοιπόν οἱ σταθμοί οὗτοι τῶν φαινομένων τοῦ Ἡλίου νά ἑορτάζωνται ὑπό τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ τοσαύτην ἀσκοῦν εἰς τήν ζωήν του εὐεργετικήν ἐπιρροήν;

Καί τί ἄλλο λογικώτερον καί θειότερον ὑπάρχει διά τόν ἄνθρωπον ἀπό τό νά ἑορτάζῃ τάς φυσικάς αὐτάς ἑορτάς καί νά πληροῖ κατά ταύτας τήν ψυχή του μέ χαράν;

Ἄν ὁ Νάγος ἦτο λάτρης τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος, διά τόν λόγον τοῦτον ἦτο. Διότι, δηλαδή, καί οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι τοιαύτην τινά φυσικήν λατρείαν ἤσκουν. **Ἡ ἀρχαία ἑλληνική σοφία εἶχε βαθέως ἀντιληφθῆ τήν μεγάλην ἐπίδρασιν τήν ὁποίαν τά φυσικά φαινόμενα ἀσκοῦν ἐπί τῶν λειτουργιῶν τοῦ πνεύματος.** Ἡ δέ δόξα καί τό μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καί τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῆς τέκνων, εἰς τοῦτο ὠφείλετο.

Καί δέν ὑπάρχει ἄλλη ἐποχή καί ἐδῶ καί εἰς ὅλους τούς τόπους τῆς γῆς, κατά τήν ὁποίαν νά ἐξωτερικεύθῃ τοιαύτη ἔκλαμψις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τοιοῦτος πλοῦτος εἰς μεγαλοφυΐαν, εἰς ἔμπνευσιν, εἰς ἐκτέλεσιν μνημειωδῶν ἔργων, διεγειράντων τόν θαυμασμόν τοῦ κόσμου.

Ὁ πολιτισμός τῆς Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος διεγείρει τόν θαυμασμόν ὅλων τῶν ἀνεπτυγμένων πνευμάτων, ὠφείλετο εἰς τήν ἔμπρακτον ἐφαρμογήν τῶν διδαγμάτων τῆς ἀρχαίας σοφίας.

Διά τοῦτο ὁ Νάγος ἔτρεφε πρός τό ἀρχαῖον ἑλληνικόν πνεῦμα σεβασμόν καί ἐκτίμησιν καί θαυμασμόν.

Αἱ παραδόσεις τῆς ἀρχαίας σοφίας διετυπώθησαν εἰς τάς μορφάς τῶν θεῶν καί τῶν ἡρώων τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας, αἱ ὁποῖαι ὡχραί καί παρηλλαγμέναι διετυπώθησαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ.

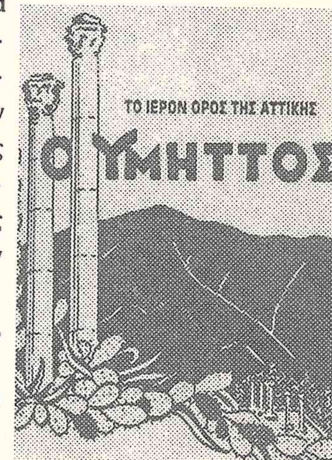
Εἰς τήν μελέτην τῶν παραδόσεων τούτων ὤφειλεν ὁ Νάγος μέγα μέρος τῶν γνώσεών του.

Τάς γνώσεις ταύτας ὡς ἀληθής φιλόσοφος, συνησθάνετο τό καθῆκον νά μεταδίδῃ καί πρός πάντα ἐρευνητήν τῆς ἀληθείας, καί διά τοῦτο οὐδέποτε κατά τάς ἐκδρομάς τοῦ Ὁμίλου εἰς ἀρχαιολογικούς χώρους ἤ καί ὁπουδήποτε ἀλλοῦ εὑρίσκομεν εὐκαιρίαν, παρέλειπε τό καθῆκον, ἐφ' ὅσον τοῦ ἐπετρέπετο, νά ἑρμηνεύῃ τάς ἀλληγορίας τῶν σχετιζομένων πρός τόν ἀρχαιολογικόν χῶρον παραδόσεων.

Ἕνας τόπος, πού προσείλκυε περισσότερον τήν προσοχή τοῦ Νάγου, πού ἡ ἐπίσκεψίς του ἐγέννα χαράν εἰς τήν ψυχήν του καί διήγειρε πολλάς μυσταγωγικάς ἀναμνήσεις εἰς τό πνεῦμα του, ἦτο ὁ Ὑμηττός, τό «Ἱερόν Ὄρος» ἤ τό «Ὄρος Προσευχῆς».

Ὁ Ὑμηττός δέν εἶναι μόνον τό πρός τάς Ἀθήνας πλησιέστερον ὄρος τῆς Ἀττικῆς, **ἀλλά ἡ ἕδρα καί ἡ κοιτίς τῶν πρώτων μυστηρίων τῆς Ἀττικῆς, τῶν μυστηρίων τῶν Λυκομηδῶν, τῶν ἀρχεγόνων Ἐλευσινίων.**

Ἐκ τῆς ἁπλῆς ὀνομασίας τῶν ἱερῶν βωμῶν, τά ὁποῖα ἀναφέρει ὁ Παυσανίας ὡς ὑπάρχοντα κατά τήν ἐποχήν του εἰς τόν τόπον τοῦτον, ὁ ὁποῖος ἀνῆκεν εἰς τόν δῆμον Φλιοῦντος τῆς Ἀττικῆς, εὑρίσκεν ἀφορμήν ὁ Νάγος νά τονίζῃ τήν σπου-

Ὁ Σ. Νάγος ὄρθιος διδάσκων στόν Ὑμηττό.
Καθήμενος ἐμπρός ὁ Ἰ. Βασιλῆς

δαίαν σημασίαν τῶν ἐδῶ τελουμένων ἄλλοτε μυστηρίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ψυχή τῆς ἀνθρωπότητος κατεμάνθανε καί ἐβάδιζε τήν ὁδόν, ἡ ὁποία ἄγει εἰς τήν τελειότητα, τήν εὐδαιμονίαν καί τήν ἀθανασίαν.

Δι' ὅσων σᾶς ἐξέθεκα, σᾶς ἔδωκα ὠχράν μόνον εἰκόνα μιᾶς ἀπόψεως, τήν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ ἔξοχος τοῦ Νάγου μορφή. Κατά τήν σημερινήν ἡμέραν, ἐθεωρήσαμεν καθῆκον μας νά ἀναμνησθῶμεν αὐτοῦ καί τῶν σπουδαίων αὐτοῦ διδαγμάτων.

Ἔχομεν ὅμως τήν πεποίθησιν, ὅτι ἡ μνήμη του θά διατηρηθῆ εἰς αἰῶνας, ἄν **ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ηὐτύχησαν νά χρηματίσωσι μαθηταί ἤ ἀκροαταί του θελήσωσι νά ἀκολουθήσωσι τήν ὁδόν, τήν ὁποίαν ἔδειξεν Ἐκεῖνος καί συνεχίσωσι τό ἔργον τοῦ θείου ἀνδρός.**

Ὁ Σ. Νάγος μέ κάποια ἀπό τά μέλη τῆς πρώτης του ὁμάδο

Σ. ΝΑΓΟΣ
ΕΝΑΣ ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΝΕΟΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ὁ Σπυρίδων Νάγος γεννήθηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1868 στό Κακοῦρι τῆς Ἀρκαδίας, ἀπό γονεῖς ποιμένες, μέ ἐπαρκῆ, ὅμως, περιουσιακά στοιχεῖα. Ἐφοίτησε στό δημοτικό σχολεῖο τῆς γενέτειράς του, καί ἔφθασε ἕως τήν Δ΄ τάξη.

Δεκαπέντε χρόνων παιδί, ὁ πατέρας του τόν ἔβαλε νά φυλάει τά πρόβατά τους, στίς πλαγιές τοῦ Ἀρτεμισίου. Ἐκεῖ, κοντά στήν παρθένα Φύση, βύζαξε τό γάλα τῆς μεγάλης μας μάνας, πού τοῦ ἔγινε ἡ καλύτερη καί ἡ σοφώτερη παιδαγωγός.

Στήν ἀπεραντοσύνη τῆς ἁγνῆς ὑπαίθρου, τό μεγαλεῖο καί ἡ γοητεία τοῦ ἀπείρου νανούριζαν τήν σκέψη του καί γιγάντωναν τό φρόνημά του. Ἐκεῖ, στό βουνό πού φέρει τό ὄνομα τῆς Θεᾶς τῆς Ἁγνότητας, τό εἱμαρμένο τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου ἔπλεκε τούς ἱστούς τῆς πνευματικῆς του σταδιοδρομίας. Οἱ Νύμφες καί οἱ Δρυάδες τῆς περιοχῆς γαλουχοῦσαν καί κραταίωναν αὐτό τό ἐξαιρετικό πνεῦμα, πού εἶχε φωλιάσει στό κορμί ἑνός τσοπανόπουλου.

Οἱ φεγγαρόλουστες βραδυές, πού ἀσκοῦν τόση γοητεία στίς εὐαίσθητες ψυχές, ξυπνοῦσαν στήν φαντασία τοῦ μικροῦ Σπύρου κόσμους ἄγνωστους, ἰδέες καί πόθους πού τόν καλοῦσαν κοντά τους. Ἔτσι, ἔπειτα ἀπό δύο χρόνια ποιμενικῆς ἀπασχολήσεως, ἀναπήδησε ἀπό τά ἔνδον του ἡ σταθερή ἐπιθυμία νά ἐγκαταλείψει τό περιβάλλον αὐτό καί νά ἔλθει στήν Ἀθήνα γιά νά μάθει πολλά γράμματα.

Ἀλλά, ἔλα πάλι πού μέ αὐτήν τήν βουκολική ζωή εἶχε ἀρχίσει νά συνάπτει τρυφερούς δεσμούς καί νά ἀνακαλύπτει ἀρκετά θέλγητρα! Ὁ μονήρης βίος μέσα σ' ἕνα τέτοιο μαγευτικό περιβάλλον ἀσκοῦ σε πολλή γοητεία στήν μυστικοπαθῆ καί ρεμβώδη ἰδιοσυγκρασία τοῦ Νάγου.

Ὅταν βρισκόταν ξαπλωμένος στά πουρνάρια ἤ στά σκοῖνα, κοντά σέ καμιά λαλέουσα πηγή, ὅπως μοῦ ἀφηγεῖτο, συχνά περιερχόταν σέ ψυχική κατάσταση ἀνείπωτης μακαριότητας. Ἄκουγε συνεχῶς οὐράνιες μελωδίες καί ἔβλεπε οπτασίες καί μορφές ἀπεριγράπτου κάλλους, πού ἀπό τότε τοῦ καλλιεργοῦσαν τό αἴσθημα τοῦ καλοῦ, τῆς ἀνωτερότητος, τῆς πραγματικῆς καί φυσικῆς εὐγενείας.

Ἐκεῖ διδάχθηκε τό ἀλφάβητο τῆς ἁρμονίας, πού ὡς νόμο τῆς ψυχῆς του πάντα φρόντιζε σέ ὅλο τόν γήινο βίο νά κλείσει μέσα του καί νά τόν ἐκδηλώνει πλέρια παντοῦ καί πάντοτε. Στοχασμοί καί ἰδέες στροβιλίζονταν στό μυαλό του ἀπό τήν ἐποχή ἐκείνη, πού τίς θυμόταν ἔντονα σέ ὅλη τήν κατοπινή του ζωή. Κι αὐτές ἔγιναν οἱ ὁδηγήτριες στόν μετέπειτα βίο του, καθότι ἦταν ὁ καλός ὁ σπόρος πού φύτρωσε, βλάστησε καί στόλισε πλούσια τό νοητικό του περιεχόμενο.

Παρ' ὅλα, ὅμως, αὐτά, ἡ ἐπιθυμία τῆς φυγῆς ἀπό τήν ποιμενική ζωή κυριαρχοῦσε στήν σκέψη του σάν προσταγή τῆς μοίρας, ἡ ὁποία τόν προόριζε γιά κάτι τό ἀνώτερο, γιά κάτι τό πνευματικό.

Καί ἐνῶ ὁ πατέρας τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου ἔβλεπε στό πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ

του τόν μέλλοντα ἀρχιτσέλιγκα τῆς περιφερείας τους, λόγῳ τῆς εὐφυΐας του καί τῆς δραστηριότητάς του, ὁ δεκαεπταετής Σπῦρος τοῦ ἐδήλωνε μέ ἀποφασιστικότητα ὅτι θέλει νά μάθει γράμματα καί γιά τοῦτο πρέπει νά πάει στήν Ἀθήνα.

Ὅπως ἦταν φυσικό, ὁ πατέρας ἀντέδρασε μέ πεῖσμα, ἀλλά καί ὁ γιός δέν ὑποχωροῦσε. Μιά μέρα, χωρίς καμιά οἰκονομική ἐνίσχυση, ἔφυγε ἀπό τό πατρικό του καί πῆγε στήν Τρίπολη γιά νά δουλέψει, νά ζήσει καί νά σπουδάσει. Ἀρχικά ἐργάσθηκε σέ μία ταβέρνα.

Οἱ ὅροι, ὅμως, τῆς ἐργασίας δέν τοῦ ἐπέτρεπαν νά πάει στό ἑλληνικό σχολειό, πού ἦταν ὁ σκοπός του. Γιά τοῦτο ἔμεινε στήν δουλειά ἐκείνη, μέχρις ὅτου ἐξοικονόμησε τά ναῦλα γιά τήν Ἀθήνα. Ὅταν τό πέτυχε, ἀναχώρησε ἀπό τήν Τρίπολη.

Φθάνοντας στήν Ἀθήνα προσελήφθη σ' ἕνα παντοπωλεῖο. Μετά λίγες ἡμέρες παρουσιάσθηκε σάν ἀγαθός του ἄγγελος ὁ τότε νομομηχανικός Ἀττικῆς, πελάτης τοῦ καταστήματος· ἐκτίμησε τήν καλωσύνη καί τήν εὐφυΐα πού καθρεφτίζονταν στά μεγάλα καί ἐκφραστικά μάτια τοῦ νέου ὑπαλλήλου καί τήν ἀπροσποίητη πηγαία εὐγένειά του, συγκινήθηκε καί ζήτησε, σέ μιά κουβέντα πού ἄνοιξε ἐπίτηδες μὲ τὸν Σπῦρο, περισσότερες πληροφορίες ἀπό τόν ἴδιο. Ὅταν ἄκουσε τήν προέλευσή του καί τόν ἀσίγαστο πόθο του νά μάθει γράμματα, ἔμεινε κατάπληκτος καί τοῦ ἀπάντησε: «Καλά, θά τά ξαναποῦμε».

Τήν ἑπομένη τόν κάλεσε στό ἀρχοντικό του καί τοῦ εἶπε:

«Μέ τήν δουλειά στό μπακάλικο δέν θά μπορέσεις νά μάθεις γράμματα. Σοῦ προτείνω νά ἔλθεις στό σπίτι μου, σάν φροντιστής, νά ψωνίζεις καί νά κάνεις μικροδουλειές. Θά τρῶς, θά ντύνεσαι, θά ἔχεις ἕνα μηνιάτικο καί ὁ δάσκαλος πού προγυμνάζει τά παιδιά μου θά σε προχωρήσει καί ἐσένα στά γράμματα. Βλέπεις αὐτήν τήν βιβλιοθήκη; Θά παίρνεις καί θα διαβάζεις ὅ,τι θέλεις».

Ὁ Σπυρίδων Νάγος ἀκούοντας ὅλα αὐτά τοῦ φάνηκαν ἀπίστευτα. Κάρφωσε μόνο τό βλέμμα του στήν πλούσια βιβλιοθήκη καί ἔμεινε ἄφωνος. Βλέποντας ὅτι οἱ περισσότεροι τόμοι ἦσαν χρυσόδετοι, παρατήρησε:

«Ἄμ τοῦ λόγου σου ὅλο Εὐαγγέλια ἔχεις!». Καί τοῦτο διότι χρυσόδετο βιβλίο εἶχε δεῖ μόνον τό Εὐαγγέλιο τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ του!

«Ὄχι! δέν εἶναι Εὐαγγέλια», ἀπάντησε χαμογελῶντας ὁ οἰκοδεσπότης. «Εἶναι συγγράμματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων καί ἄλλων σοφῶν».

Τέλος, ἡ συμφωνία ἔκλεισε καί ὁ Νάγος ἔπειτα ἀπό τρεῖς ἡμέρες ἄρχισε νέα ζωή πατῶντας ἔτσι τό πρῶτο σκαλοπάτι τῆς πνευματικῆς του καταρτίσεως καί ἀνόδου. Ἔμεινε ἐκεῖ τρία χρόνια. Ὁ φιλότιμος καί εὐσυνείδητος δάσκαλος τόν προχώρησε μέχρι τοῦ σημείου νά εἶναι σέ θέση νά διαβάζει καί νά ἑρμηνεύει Ἰσοκράτη καί Ξενοφῶντα. Ἡ βιβλιοθήκη ἦταν τό ἐντρύφημά του. Ἐκεῖ περνοῦσε τίς περισσότερες ὧρες τῆς ἡμέρας. Συχνά ξενυχτοῦσε διαβάζοντας μέχρι καί τίς πρωινές ὧρες. Μέ τά ἐφόδια πού ἀπέκτησε βγῆκε πιά στήν κοινωνία γιά νά κερδίζει μόνος του τά μέσα τῆς ζωῆς καί τήν ἀνεξαρτησία του. Ἀφοῦ πέρασε ἀπό διάφορα ἐπαγγέλματα, κατέληξε νά γίνει ζαχαροπλάστης.

Τήν ἐποχή ἐκείνη φάνηκαν στόν ἐργατικό ὁρίζοντα οἱ συντεχνίες. Ἀναμείχθηκε στήν ὑποτυπώδη, ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, συνδικαλιστική κίνηση καί ἐξελέγη ἀντιπρόσωπος τῆς συντεχνίας τῶν ζαχαροπλαστῶν. Τήν ἴδια ἐποχή συγκροτήθηκε καί ὁ πρῶτος δημοκρατικός πυρῆνας μέ τούς Φλογαΐτη, Χοϊδᾶ καί Γ. Φιλάρετο, ὁ ὁποῖος ἐξέδιδε τότε τόν «Ριζοσπάστη», φορέα τῶν

δημοκρατικῶν καί σοσιαλιστικῶν ἀρχῶν, στίς ὁποῖες εἶχε προσχωρήσει ὁ φλογερός καί ἐνθουσιώδης Νάγος.

Ὁ βασιλιάς Γεώργιος ὁ Α΄ ἀνησυχῶντας ἀπό τίς κινήσεις ἐκεῖνες θέλησε νά γνωρίσει τούς πρωτεργάτες τους καί τούς κάλεσε στά ἀνάκτορα γιά νά τοῦ ἐκθέσουν τίς ἀπόψεις τους. Ὁ Σπυρίδων Νάγος, μέ τό προεδρεῖο τῶν συντεχνιῶν, περιβληθείς ρενδιγκότα καί κυλινδρικό πίλο ὅπως ἀπαιτοῦσε ἡ αὐλική ἐθιμοτυπία παρουσιάσθηκε στόν ἄνακτα καί τοῦ ἀνέπτυξε τά αἰτήματα τοῦ κλάδου του. Ἐπίσης καί ἡ ὁμάδα τῶν δημοκρατικῶν παρουσιάσθηκε καί ἐξέθεσε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος.

Ὁ φιλοπαίγμων ἐκεῖνος βασιλιᾶς, στούς μέν ἐργάτες δήλωσε ὅτι εἶναι παρά τό πλευρό τους καί νά τόν θεωροῦν προστάτη τους, στούς δέ δημοκρατικούς εἶπε, ὅταν θά γίνει δημοκρατία, νά τόν ἔχουν ὑπ' ὄψιν τους γιά τό ἀξίωμα τοῦ πρώτου προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας!

Ὁ Σπυρίδων Νάγος θαύμαζε τίς ἀρχές τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καί ἡ τριλογία Ἐλευθερία - Ἰσότης - Ἀδελφότης, ἔγινε τό βίωμά του. Οἰστρηλατημένος ἀπό τήν ἐκκολαπτόμενη τότε κίνηση τοῦ Ἐξελικτικοῦ Σοσιαλισμοῦ, συνδέθηκε μέ τόν δρῶντα στό Λονδῖνο Πλάτωνα Δρακούλη.

Τέλος, ἀποφάσισε νά προβεῖ σέ ἀγῶνα ἀφυπνίσεως καί ἐξεγέρσεως τοῦ ἀδικημένου ἐργάτη. Τοῦ ἐργάτη τήν ἀθλιότητα καί τήν κακομοιριά εἶχε καί ὁ ἴδιος δοκιμάσει καί ἤθελε νά τόν σπρώξει γιά νά ζητήσει τά δικαιώματα πού ἔχει ἀπό τήν ζωή καί πού τοῦ ἀρνοῦνται οἱ ἐργοδότες, καὶ ἀκόμη καὶ ἡ ἴδια ἡ Πολιτεία.

Ἐγκαταλείπει τότε τό ἐπάγγελμα τοῦ ζαχαροπλάστη καί γίνεται τυπογράφος. Συντάσσει, ἐκδίδει καί κυκλοφορεῖ μόνος του τήν πρώτη στήν Ἑλλάδα σοσιαλιστική ἐφημερίδα, τό «Ἄρδην».

Πρωτεργάτης καί ρήτορας τῆς πρώτης συγκεντρώσεως στούς στήλους τοῦ Ὀλυμπίου Διός τῆς Ἐργατικῆς Πρωτομαγιᾶς, καταδιώκεται ἀπό τήν Ἀστυνομία καί κατάσχεται τό φύλλο του. Καταφεύγει στην Κεφαλλονιά. Συλλαμβάνεται στὴν Ζάκυνθο. Ἐπεμβαίνουν τά φιλελεύθερα στοιχεῖα τοῦ νησιοῦ καί ἀφήνεται ἐλεύθερος. Ἐκεῖ συνδέεται μέ τούς ριζοσπάστες καί μέ τούς προοδευτικούς κύκλους, στούς ὁποίους ἀνῆκαν καί οἱ τέκτονες τῆς Ἀγγλικῆς Στοᾶς «Ἀστήρ», στήν ὁποίαν εἶχαν μυηθεῖ οἱ περισσότεροι Φιλικοί τοῦ 1821.

Ὁ Σπυρίδων Νάγος δέν ἦταν τότε τέκτων, ἀλλά εἶχε ἀρκετά μελετήσει περὶ τῆς προοδευτικῆς καί μυστηριακῆς ἐκείνης ἑταιρείας. Διέγραψε καί ὑπέδειξε ποιός πρέπει νά εἶναι ὁ σκοπός καί ἡ δράση τῶν ἑλληνικῶν μυστηρίων. Ἔτσι προκάλεσε τόν θαυμασμό καί τήν ἐκτίμηση τῶν καλῶν ἐκείνων ἐργατῶν τοῦ πνεύματος.

Ὅταν, τέλος, ἐπέστρεψε στήν Ἀθήνα, ἀποφάσισε νά βρεῖ ἕνα βιοποριστικό ἐπάγγελμα, ὥστε ἀπερίσπαστος πλέον ἀπὸ τὸ βιοποριστικό του πρόβλημα νά ἐπιδοθεῖ ἐντονώτερα στίς πνευματικές του ἔρευνες καί ἐπιδιώξεις.

Διορίσθηκε τότε ὑπάλληλος τῶν Ταχυδρομείων Ἀθηνῶν. Ἐκεῖ πέρασε τά περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του. Τότε νυμφεύθηκε καί ἀπέκτησε τρία παιδιά. Στό νέο του ἐπάγγελμα ἐργάστηκε γιά τήν ἀνύψωση τοῦ κλάδου του καί ἐξελέγετο μέλος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ Συλλόγου Δημοσίων Ὑπαλλήλων ἐπί ἀρκετά χρόνια.

Τό 1918 προσελήφθη σέ τραπεζικό ἵδρυμα στήν Ἀθήνα μέ τόν βαθμό τοῦ Τμηματάρχου. Ἀφοῦ πέρασε ἀπό τριάντα ἑπτά ἐπαγγέλματα, ὅπως μέ δόση θυμοσοφίας ἔλεγε, τά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του διορίσθηκε Διευθυντής τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Πειραιῶς, τήν ὁποία

διοργάνωσε καί διηύθυνε κατά τρόπο πού ἐξυπηρετοῦσε πληρέστατα τό ἀναγνωστικό κοινό τῆς πόλεως.

Αὐτή ἦταν ἡ ἐπαγγελματική καί κοινωνική σταδιοδρομία καί ἡ ἰδεολογική πορεία τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ἡ φιλοσοφική καί πνευματική δράση του, ὅμως, σημειώνεται ἔντονα ἀπό τό 1897. Ἡ χρονολογία αὐτή εἶναι ἀφετηρία μιᾶς νέας στροφῆς πρός ὁρισμένους προσανατολισμούς πνευματικῶν κατακτήσεων. Σ' αὐτές ἀναδεικνύεται ἥρως καί ἐπιτυγχάνει μέ τήν ἀδάμαστη θεληματικότητά του τήν μεταμόρφωση τοῦ ἰδεολογικοῦ καί συναισθηματικοῦ περιεχομένου, πού πλαισιώνονται τώρα μέ ψυχικές ἱκανότητες καί δυνάμεις πού χαρακτηρίζουν τούς πραγματικούς μῦστες τῆς φύσεως καί τοῦ πνεύματος, προορισμένους νά γίνουν ψυχουργοί καί ταγοί ἀνθρώπων.

Ἔτσι ὁ Σπυρίδων Νάγος ἀκτινοβολεῖ τώρα καλωσύνη καί σοφία, δύο μαγνῆτες πού τραβοῦν κοντά του ὅσους ποθοῦν ἀνωτερότητα καί γνώση. Συσπειρώθηκαν ἔκτοτε μερικοί μαθητές του γιά νά γίνουν οἱ πολλοί ἀργότερα, πού ἔμειναν πάντοτε ἀφοσιωμένοι σ' αὐτόν.

Μ' αὐτούς ὁ Σπυρίδων Νάγος ἦταν παρών σέ κάθε κοινωνική ἐκδήλωση σχετική μέ τήν πρόοδο, τόν ἀνθρωπισμό, τήν φυσιολατρία, τήν ἔρευνα τῆς ἀληθείας, τήν εὐδαιμονία καί τήν ἐλευθέρωση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἔτσι, μέ τήν ὁμάδα του ἐμφανίζεται στόν Σύλλογο «Ἀθηνᾶ - Ὑγεία», πού εἶχε σκοπό τήν ἐφαρμογή καί διάδοση τῆς ἀκρεωφαγικῆς δίαιτας γιά ἀνθρωπιστικούς λόγους. Σχετικά ἐκδόθηκε τότε μία πραγματεία καί τό βιβλίο «Πνευματικαί Ἰδέαι».

Ἀπό τό 1900 περίπου ὁ Σπυρίδων Νάγος καθιέρωνε τίς κυριακάτικες ἐκδρομές μέ τὶς ὀρειβασίες, μέ τά θαλασσόλουτρα, μέ τά ἀερόλουτρα καί μέ τά ἡλιόλουτρα, σ' ὅλες τίς ἐποχές τοῦ ἔτους, πού τότε ἐθεωροῦντο ὡς ἐπικίνδυνες ἐκκεντρικότητες. Γιά τήν ἐκλαΐκευση αὐτὴ τῆς φυσικῆς ζωῆς ὁ μαθητής του Ἀδριανόπουλος ἐξέδωσε τότε σχετικό σύγγραμμα. Βλέπουμε ὅτι ὁ Νάγος στόν τομέα τόν φυσιολατρικό, πού θά πρέπει νά εἶναι τό ἀγνότερο ἐντρύφημα μιᾶς ζωντανῆς νεολαίας, στάθηκε πρωτοπόρος καί ἐγκαινιαστής.

Ὅταν συνεστήθη ἡ Κοινωνιολογική Ἑταιρεία ἀπό τόν Ἀλέξανδρο Παπαναστασίου, τόν Κ. Βαρβαρέσο καί ἄλλους σοσιαλιστές πού εἶχαν περατώσει τίς σπουδές τους στήν Γερμανία, ἡ ὁμάδα τοῦ Νάγου ἔδωσε καί τότε τό παρόν καί ἀποτέλεσε τόν κορμό τῆς προοδευτικῆς ἐκείνης ὀργανώσεως, τήν ὁποία τό ἑλληνικό κοινό δέχθηκε μέ ἐνθουσιασμό. Ἀτυχῶς, ἀπό τήν ἀρχή ἡ ἰδεολογική ἐκείνη ὀργάνωση ὑπέστη πολιτική καί κομματική διάβρωση καί φυλλορρόησε σύντομα, ἀφοῦ συγκλόνισε ἀρκετά τούς πολιτικούς κύκλους τῆς χώρας μας.

Κατά τό 1915 ὁ Νάγος ἐγγράφεται στήν Θεοσοφική Ἑταιρεία καί γίνεται πρόεδρος τῆς στοᾶς «Ἀπόλλων». Τό πέρασμά του ἀπό ἐκεῖ ἦταν σύντομο. Καίτοι ἔτρεφε θαυμασμό γιά τήν ἱδρύτριά της Ἔλενα Πέτροβνα Μπλαβάτσκυ, ἡ διάρθρωση καί ἡ ἔλλειψη μεθοδολογίας κατάλληλης γιά τό σύστημα ἐκεῖνο, πού ἐν τούτοις φιλοδόξησε νά ἀναδειχθεῖ ὁ φορέας τῆς ἀρχαίας σοφίας στήν Δύση, δέν τόν ἱκανοποιοῦσε.

Αὐτή ἦταν σέ σύντομες καί γενικές γραμμές ἡ ἰδεολογική κατάρτιση καί δραστηριότητα τοῦ Νάγου, στήν διαδρομή του μέσα ἀπό τίς διάφορες ὀργανώσεις πού ἔδρασαν τότε σέ ποικίλους κοινωνικούς τομεῖς. Τό πέρασμά του ἀπό αὐτές σκόρπιζε τήν ἀκτινοβολία τῆς δυνατῆς του προσωπικότητας. Ὅσοι συνεργάσθηκαν καί τόν γνώρισαν ἀπό κοντά, πάν-

τοτε θυμοῦνται μέ θαυμασμό τήν ἀνωτερότητα τοῦ ἤθους του, τήν ἀστείρευτη καλωσύνη του, τίς ἀπέραντες γνώσεις του καί τήν δύναμη τῆς πάντοτε ὀρθῆς κρίσεώς του.

Ἄς δοῦμε, ὅμως, τώρα ποιό ἦταν **τό ἰδεολογικό «πιστεύω» τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου.**

Ὁ ἀκάματος αὐτός καί τολμηρός ἐρευνητής ἀπό νωρίς στράφηκε στήν μελέτη τῶν καταλοίπων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων. Μέ τήν μυστηριακή του κατάρτιση κατόρθωσε, ὅσον κανένας ἀπό τούς συγχρόνους του ἤ καί τούς προγενεστέρους του, νά σπουδάσει τήν γλῶσσα τοῦ συμβόλου καί νά τό ἑρμηνεύσει τόσο ἐπιτυχῶς. Ἔτσι ἀποκαλύπτει μέ πειστικότητα τό βαθύ περιεχόμενο κάθε ἀλληγορίας.

Ἡ ἱκανότητά του αὐτή τόν βοήθησε νά ἑρμηνεύει μέ πολλή ἐμβρίθεια καί εὐχέρεια τήν ἀρχαία ἑλληνική καί ξένη Μυθολογία, ὑπό τό κάλυμμα τῆς ὁποίας οἱ σοφοί συνθέτες της ἑρμητικά ἔκλεισαν τά βαθειά νοήματα τῶν δυνάμεων καί τῶν νόμων τῆς Κοσμογονίας, γιά νά τά προφυλάξουν ἀπό τήν βεβήλωση ἤ καί τήν παρανόηση ἀπό τὶς ἀδύνατες καί τίς ἄωρες διάνοιες.

Μία συγκριτική μελέτη τῶν σωζομένων κοσμοθεωριῶν τόν ἔπεισε ὅτι **ὅλες προέρχονται ἀπό τήν ἴδια πηγή. Διαφοροποιοῦνται καί παίρνουν ξεχωριστή διατύπωση καί μορφή**, ἀνάλογα μέ τόν χρόνο καί τήν ἱκανότητα τοῦ κάθε φιλοσόφου. Πηγή τῶν διαφόρων κοσμοθεωριῶν πού διατυπώθηκαν μέ τόν μῦθο καί τό σύμβολο, πίστευε ὅτι ἦταν τά **προελληνικά Μυστήρια**, ἀπό τά ὁποῖα οἱ Θεολόγοι ποιητές καί φιλόσοφοι διδάχθηκαν καί ἄντλησαν τά στοιχεῖα τῆς κοσμοθεωρίας τους, πού δόθηκαν μετέπειτα στούς ἱστορικούς χρόνους καί διατυπώθηκαν στά φιλοσοφικά τους συγγράμματα.

Ὡς θεμελιωτές καί πρωτοπόρους κάθε μυστηριακῆς γνώσεως καί κάθε φιλοσοφίας ἀναγνώριζε τόν Θεῖο Ὀρφέα καί τόν Μέγα Πυθαγόρα, τῶν ὁποίων τά σωζόμενα μελετοῦσε ἐμπεριστατωμένως καί συνεχῶς ἐπί πολλά χρόνια. Τά μεταγενέστερά τους φιλοσοφικά συστήματα τά θεωροῦσε προερχόμενα ἀπό ὅσα οἱ γίγαντες ἐκεῖνοι τῆς Ἑλληνικῆς Συλλήψεως διατύπωσαν εἴτε συμβολικά εἴτε φανερά.

Ἡ ἐπίδραση τῶν Ὀρφικῶν καί τῶν Πυθαγορικῶν θεωριῶν ὑπῆρξε στό πνεῦμα τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου θετικά διαβρωτική. Μέ τήν βαθειά δέ στοχαστική του κρίση καί μέ τήν ἐξαιρετική ἱκανότητα νά εἰσδύει στό νόημα τοῦ συμβόλου, ὄχι μόνο κατόρθωσε νά συλλάβει τίς κοσμογονικές καί ἰδεολογικές δοξασίες τῶν δύο τούτων ὑπερόχων Σοφῶν καί Μυσταγωγῶν, ἀλλά καί νά τίς ἑρμηνεύει καί νά τίς ἀναλύει μέ σαφήνεια καί μέ πειστικότητα, ὥστε νά προκαλοῦν τήν κατάπληξη καί τόν θαυμασμό τῶν συγχρόνων ἐπιστημόνων καί τῶν σοφῶν ἐρευνητῶν.

Ὁ Σπυρίδων Νάγος μπορεῖ νά εἰπωθεῖ ἀδίσταχτα, ὅτι ζωντάνεψε τήν ἀρχαία ἑλληνική σκέψη καί φιλοσοφία. Ἀνέσυρε ἀπό τά βάθη τῶν αἰώνων καί ἀπό τά ἄδυτα τῶν ἀρχαίων μυστηρίων ἀλήθειες, τίς ἀνασυνέθεσε καί παρουσίασε πλῆρες φιλοσοφικό καί βιονομικό σύστημα, μέ τό ὁποῖο ἐξηγοῦσε ὅλα τά αἰνίγματα τῆς ζωῆς καί τοῦ πνεύματος, ἀλλά καί ἱκανοποιοῦσε τήν πιό ἀνήσυχη καί ἀπαιτητική σύγχρονη σκέψη.

Τίς ἀρχές τοῦ συστήματος ἐκείνου πρῶτος αὐτός ἐφάρμοζε μέ αὐστηρότητα ὡς κανόνες τοῦ καθημερινοῦ του βίου καί καλοῦσε τούς μαθητές του καί τούς ἀκροατές του νά τίς ἀκολουθήσουν. Ὅ,τι πίστευε ὡς ὀρθό καί ὡς πρέπον, τό μετουσίωνε σέ πράξη μέ συνέπεια αὐτόχρημα μονολιθική.

Αὐτή ἦταν ἡ μεγαλύτερή του ἀρετή. Ἡ μεταμορφωτική ἐπίδρασή του στό ἦθος καί στό πνεῦμα, ὅσων τόν ἀκολουθοῦσαν ὑπῆρξε καταφανῶς ἀποτελεσματική. Ἐκεῖνοι πού μαθήτευσαν σταθερά κοντά του δέχονταν τίς ἀκτῖνες τῆς ἰδεολογικῆς διαφωτίσεως, τίς ἀκτῖνες τῆς ψυχουργικῆς κατεργασίας τους, τίς ἀκτίνες τίς λυτρωτικές γιά τό πνεῦμα τους. Ὅλα αὐτά τά ἀνεκτίμητα χαρίσματα, χάριζαν ἐφαρμοζόμενα, ἦθος ἀνώτερο, σκέψη ἐλεύθερη, ἰσορροπία καί γαλήνη ψυχική.

Ὁ Σπυρίδων Νάγος μολονότι ἀναγνωριζόταν ὡς Διδάσκαλος-Μύστης, οὐδέποτε ἰσχυρίσθηκε ὅτι παρουσίασε δικό του φιλοσοφικό σύστημα οὔτε καί ὅτι ἵδρυσε Σχολή. Φιλοδόξησε μόνο νά φέρει στήν ἐπιφάνεια τίς δοξασίες τῶν ἀρχαίων προγόνων μας καί προσπάθησε νά τίς καταστήσει καταληπτές, προσιτές καί ἐφαρμόσιμες ἀπό τούς σύγχρονους Ἕλληνες. Τόν συνέπαιρνε πάντοτε τό πάθος τῆς ἀρχαιοφιλίας καί πολικός του ἀστήρ ἦταν ἡ ἀρχαία ἑλληνική σκέψη.

Ὁ Σπυρίδων Νάγος ὑπῆρξε μία καθαρή ἑλληνική ψυχοπνευματική ἰδιοσυγκρασία μέ γνήσιες καί ἁγνές φυσιολατρικές ἐκδηλώσεις. Ἡ πίστη του σ' αὐτό πού δίδασκε στούς κλειστούς καί τούς ἀνοικτούς κύκλους καί κυρίως στίς ἐκδρομικές συγκεντρώσεις στούς ἀρχαιολογικούς χώρους, προκαλοῦσε τήν προσοχή καί τόν θαυμασμό τῶν ἀκροατῶν του. Πολλοί ἀπό αὐτούς, ὅσοι ζήτησαν νά τόν πλησιάσουν περισσότερο, αἰσθάνονταν τήν ἀκτινοβολία του καί τήν ἀγαθοποιό του ἐπίδραση. Ἔτσι, τοῦ ἔγιναν ἀχώριστοι φίλοι πού δέν τόν λησμονοῦν ποτέ. Αὐτοί καί τώρα ἀκόμη προσπαθοῦν νά πορεύονται σύμφωνα μέ τίς σοφές ὑποθῆκες του.

Τίς δοξασίες του καί τίς πεποιθήσεις του εἶχε θεμελιώσει στά στέρεα βάθρα τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, καί ἐπ' αὐτῶν ὕψωσε τό ἰδεολογικό, τό ἠθικό καί τό πνευματικό του οἰκοδόμημα. Πίστευε ἀπόλυτα στό ἑνιαῖο τῆς Φύσεως καί τό αἰτιολογοῦσε μέ τίς ἀτράνταχτες αὐτές ἀλήθειες.

«Οὐσία, Μορφή καί Συνείδηση», ἔλεγε, *«συνθέτουν τήν ἁρμονική ἔκφραση τῆς ὅλης Φύσεως πού ἀποτελεῖ τό Πᾶν. Ἀπό τό Πᾶν προέρχεται ὁ ἄνθρωπος. Ἀπό τίς οὐσίες τοῦ Παντός σύγκειται καί ὅλο τό Εἶναι του καί κλείνει μέσα του σέ λανθάνουσα κατάσταση ὅλο τό Πᾶν. Γι' αὐτό λέγεται καί μικρόκοσμος. Μέ αὐτές συντηρεῖται ἡ μορφή του καί τό ψυχικό του Ἐγώ καί μέ αὐτές ἐξελίσσεται, μεταμορφώνεται καί μεγεθύνεται τό πνευματικό ἄτομο ἀπείρως στό ἄπειρο χωρίς τέλος.*

Ὅπως οἱ ἀριθμοί δέν ἔχουν τέρμα, ἔτσι καί ἡ ἀτομική ψυχή δέν ἔχει τέρμα, εἶναι ἀθάνατη καί ἀενάως πολλαπλασιάζει τίς δυνάμεις πού κρύβει μέσα της σέ λανθάνουσα κατάσταση.

Τί ὀφείλει, λοιπόν, ὁ ἔμφρων ἄνθρωπος; Λατρεία στό Πᾶν. Ἡ λατρεία ὅμως αὐτή ἔχει νόημα καί σκοπό τότε μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος γνωρίσει τούς νόμους καί τούς σκοπούς τῆς Φύσεως καί προσαρμόσει ὅλες τίς ἐκδηλώσεις του στούς σκοπούς καί τούς νόμους της.

Αὐτή εἶναι ἡ πρέπουσα καί ἀληθινή λατρεία, δηλαδή ἡ ἀρετή πού πρέπει νά προσφέρει στήν Φύση καί ν' ἀκολουθεῖ ὁ ἄνθρωπος. Καί μόνο ἡ ἀρετή θά τόν ὁδηγήσει νά γνωρίσει ἀσφαλῶς τήν πλήρη καί ὁλοκληρωμένη ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια θά τόν ὁδηγήσει τότε νά γνωρίσει καί ν' ἀπολαύσει ὅλες τίς χαρές τῆς ζωῆς, γιά τίς ὁποῖες πλάστηκε κάθε ὕπαρξη. Μόνο ἔτσι διώχνονται ὁ πόνος καί οἱ δοκιμασίες πού εἶναι καρπός τῆς ψευτιᾶς, τοῦ σκότους καί τῆς ἀγνωσίας».

Ἀπό ποῦ, ὅμως, ἡ προέλευση τοῦ Παντός καί ποιές ἦταν οἱ κοσμογονικές ἀρχές;

Σ' αὐτό τό σημεῖο ὁ Νάγος πίστευε στίς ὀρφικές θεωρίες περί Χάους, πού ἐθεωρεῖτο ὡς κατάσταση, ἡ ὁποία περιέκλειε κάποτε σπερματικά ὅ,τι σήμερα βλέπουμε ὡς μορφή καί ὡς συνείδηση. Ἀπό τό Χάος προῆλθαν στό Εἶναι τους ἀφ' ἑαυτῶν διά τοῦ Χρόνου καί τοῦ Κοσμογονικοῦ Ἔρωτος οἱ δύο Οὐσίες, τίς ὁποῖες οἱ Πυθαγόρειοι καθόριζαν ὡς Μεριστή καί ὡς Συνεχῆ.

Οἱ δύο αὐτές Οὐσίες διά τῆς μείξεως ἔφεραν στό Εἶναι τό μορφικό ἄτομο, τό ὁποῖο μετουσιώθηκε σέ μία δεδομένη στιγμή σέ συνειδητό ἄτομο. Αὐτό ἀποτελεῖ καί τό βαθύτερο μυστήριο γιά τόν ἀμύητο ἄνθρωπο. Τοῦτο τό πνευματικό ἄτομο διά μέσου τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν τῆς ὀντολογικῆς κλίμακας ἐκτυλίσσει τίς λανθάνουσες δυνάμεις του, φθάνει στήν ἀνθρώπινη μορφή, γιά νά συνεχίσει τήν ἐξέλιξή του καί τήν δράση του σέ μιά ἀνώτερη τοῦ ἀνθρώπου κατάσταση, τήν πνευματική.

Στήν κατάσταση αὐτὴν ἐπιτυγχάνεται ἡ τελείωσή του καί ἀποκτᾶται ἡ καθαρή Γνώση.

Στό ἔργο του **«Πνευματικαί Ἰδέαι»** περιγράφεται πῶς ἡ γνώση ἐκείνη μεταβιβάζεται στούς ἁγνούς καί στούς καθαρούς, στούς ἀξίους καί τούς ἱκανούς, γιά νά συνεχίσουν τήν πορεία τῆς ψυχῆς τους πέρα ἀπό τῆς Γῆς τό περιβάλλον.

«Τίς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων», ἔλεγε, ***«πρέπει νά διέπει ὁ ἠθικός νόμος, ὁ ὁποῖος εἶναι συνώνυμος μέ τόν φυσικό. Ὕψιστος δέ φυσικός νόμος εἶναι ὁ Νόμος τῆς Ἁρμονίας, χωρίς τόν ὁποῖον δέν θά ὑπῆρχε τάξη, πρόοδος, ἐξέλιξη».***

Τί εἶναι, ὅμως, ἁρμονία; Ἁρμονία εἶναι ὁ νόμος ὁ ὁποῖος διακανονίζει τίς μεταξύ οὐσιῶν, μορφῶν καί συνειδήσεων σχέσεις πρός τόν σκοπό τῆς ἐξελίξεως τῶν πάντων διά τῆς ἀλληλεπιδράσεως, δηλαδή διά τῆς Ἀγάπης καί τοῦ Ἔρωτος.

Ὁ Νόμος τῆς Ἁρμονίας εἶναι συμπύκνωση τῶν ἐννοιῶν πού περικλείουν οἱ μαγικές λέξεις: «Ἀγάπη, Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη»...

«Φίλει τόν ἄνθρωπον», ἔλεγε, ***«ὄχι ἀπό δεοντολογία ἤ κατ' ἐπιταγή. Φίλει τόν ἄνθρωπον ἀδιαφορῶντας, ἐάν αὐτός σέ ἀγαπᾶ, σέ μισεῖ ἤ σέ περιφρονεῖ. Στό πρόσωπο κάθε ἀνθρώπου νά βλέπεις ἐπαναλαμβανόμενη τήν ἴδια σου ὑπόσταση.***

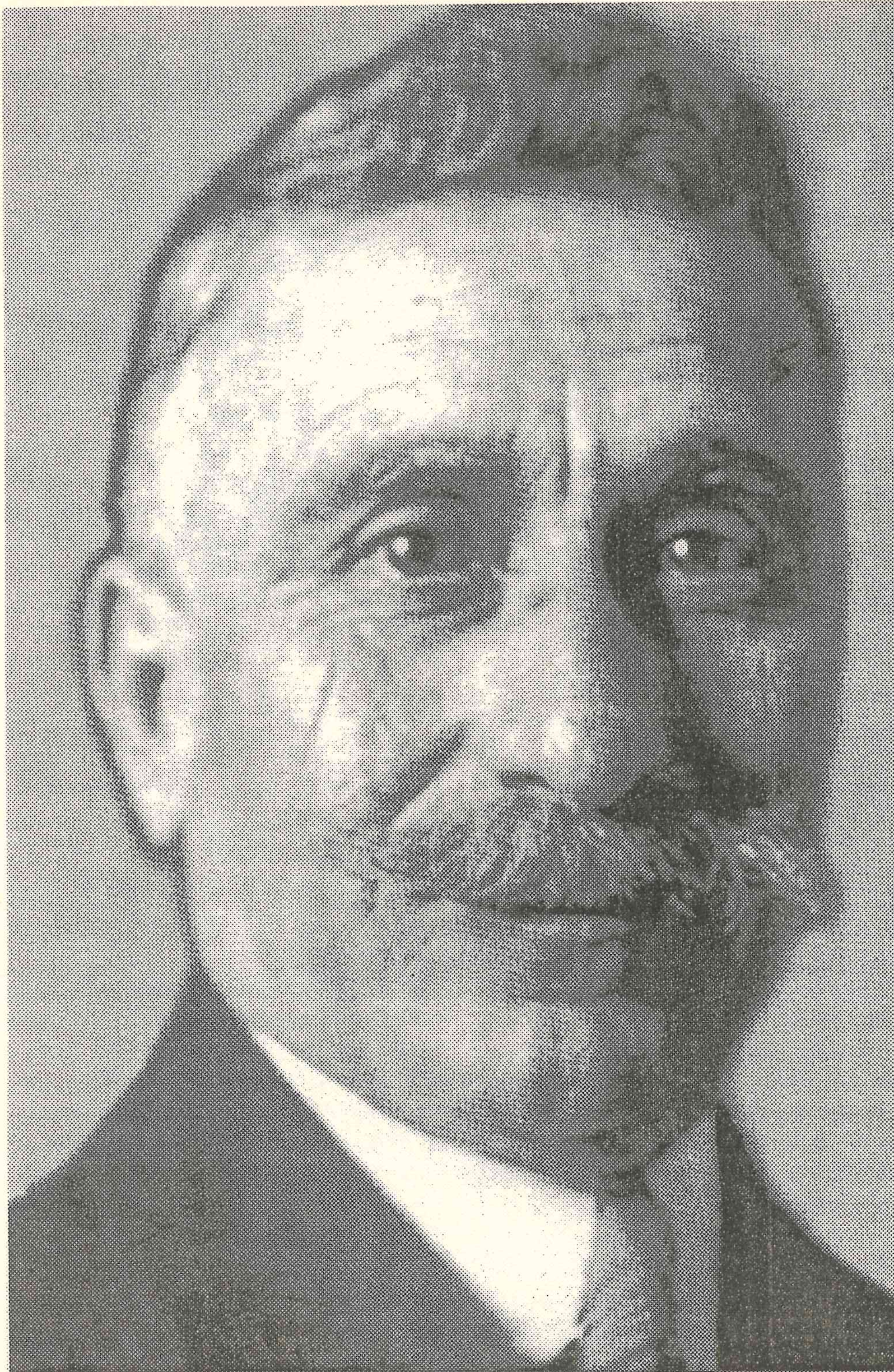
Σέβου πάντοτε οἱονδήποτε ἄνθρωπο ἀγαθό ἤ κακό, πεπαιδευμένο ἤ ἄξεστο, διότι εἶναι μία ἀξία τῆς Φύσεως, πού ἐργάσθηκε ἐπί αἰῶνες πολλούς γιά τήν ἀνθρώπινη ὀντότητα. Αὐτή ἔχει λανθάνοντες τούς Νόμους τῆς Ἀρετῆς καί τῆς Σοφίας. Βοήθησέ τον ἐσύ μέ τήν ἀγάπη σου καί τό ἐνδιαφέρον σου νά τίς ἐκδηλώσει ἔντονα.

Χτύπα καί καυτηρίαζε πάντοτε τήν κακία καί τήν ἀγνωσία. Ἀλλά σέβου τόν ἄνθρωπο, κάθε ἄνθρωπο, διότι καί τοῦτος μιά μέρα προορίζεται να γίνει θεία ὕπαρξη.

Δεῖχνε πάντα ἀνεξάντλητη ἐπιείκεια καί ἀνοχή. Μήν οἰκτείρεις ποτέ τόν σφάλλοντα.

Μή περιφρονήσεις ποτέ τόν ἁμαρτήσαντα, διότι καί σύ ἔσφαλες καί ἁμάρτησες πολλές φορές στόν βίο σου. Οἱ ἄλλοι ὅμως σέ ἀνέχθηκαν. Ἐάν ὑπῆρξες αὐστηρός πολύ, κάποτε θά τό μετανοήσεις. Ἐάν ἔκρινες μέ ἐπιείκεια, δέν θά μεταμεληθεῖς ποτέ. Νά βρίσκεις πάντα τήν δύναμη νά συγχωρεῖς ἐκεῖνον πού σέ ἀδίκησε.

Ἀγάπα κάθε πνοή, κάθε συνείδηση ὑπανθρώπινη, ἀνθρώπινη καί ὑπερανθρώπινη, γιά νά αἰσθανθεῖς καί σύ τίς

περιπτύξεις καί τήν θέρμη τῆς Παγκοσμίας Ἀγάπης.

Γιά νά γίνεις ἐλεύθερος, νά ἀναγνωρίζεις καί στόν ἄλλον τό δικαίωμα νά γίνει καί αὐτός ἐλεύθερος. Βοήθησε πάντοτε νά ἀπολαύσουν καί οἱ ἄλλοι τήν οἰκονομική, τήν κοινωνική, τήν πνευματική ἐλευθερία καί νά μποῦν στήν τροχιά τοῦ φυσικοῦ νόμου, στόν κύκλο τῆς Παγκοσμίας Ἁρμονίας.

Νά εἶσαι δίκαιος, δηλαδή ἀναγνώριζε καί σέβου τά δικαιώματα πού ἔχει κάθε ὕπαρξη, ἡ ὁποία εἶδε τό φῶς τοῦ Ἡλίου, γιά νά ἀπολαμβάνει τήν ζωή, νά προοδεύει καί νά ἐξελίσσεται πνευματικά. Ἡ λέξη δικαιοσύνη εἶναι συνώνυμη μέ τήν λέξη ἀναγνώριση.

Ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι σέ θέση νά δώσει τίποτε στόν ὅμοιό του. Ἡ Φύση εἶναι ἐκείνη πού δίνει στόν ἄνθρωπο τόν ὀργανισμό καί τίς ἱκανότητες τίς αἰσθησιακές καί τίς πνευματικές, μέ τίς ὁποῖες δικαιοῦται νά παίρνει ἀπό τούς κόλπους της ὅ,τι τοῦ εἶναι ἀναγκαῖο γιά τήν ὕπαρξή του, γιά τήν πρόοδό του καί τήν εὐδαιμονία του. Ἡ Φύση διαθέτει ἀφειδῶς ὅλους τούς παράγοντες τῆς ζωῆς σέ ὅλους. Ὁ ἄνθρωπος στηριζόμενος στήν δύναμη τοῦ ἰσχυροτέρου ἀφαιρεῖ τά μέσα αὐτά καί στερεῖ τόν ὅμοιό του ἀπό ὅλα ἐκεῖνα πού θά τοῦ ἐξασφάλιζαν ἄνετο βίο, εὔκολη παιδεία καί χωρίς ἐμπόδια πρόοδο.

Νά εἶσαι δίκαιος. Νά πιστεύεις ὅτι ὅλοι ἔχουμε ὡς τέκνα τῆς ἴδιας μάνας τά ἴδια δικαιώματα καί τίς ἴδιες ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τοῦ συνόλου.

Νά εἶσαι δίκαιος, καί ἀναγνώριζε σέ κάθε ἄνθρωπο, ὅ,τι ἀνήκει σ' αὐτόν ἀπό τήν μητέρα Φύση.

Κάθε ὕπαρξη δικαιοῦται νά ἔχει στήν διάθεσή της ὅλα τά μέσα τῆς προόδου, τῆς παιδείας, γιά νά μάθει καί αὐτή τήν Ἀλήθεια καί νά ἀποκτήσει τήν Ἐλευθερία, τήν κοινωνική καί τήν πνευματική.

Κάμε ὅ,τι μπορεῖς, γιά νά ἀνανήψει ὁ ἀδελφός σου ἄνθρωπος. Δῶσε χεῖρα βοηθείας νά βγεῖ ἀπό τόν βοῦρκο τῆς κατωτερότητας.

Μή προκαλεῖς, μήν ὑποτιμᾶς κανέναν, πάντα νά εἶσαι ἀνεκτικός. Χτύπα τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες. Στιγμάτιζε τό πάθος. Καυτηρίαζε τήν ἁμαρτία. Ἀλλά ποτέ μή θίγεις τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἁμαρτήσαντος. Μή πληγώνεις, μή φονεύεις ποτέ τόν ἀδελφό σου ἄνθρωπο. Ἔστω καί ἄν εἶναι ἁμαρτωλός. Δέν ξέρεις καί σύ καί ἐγώ πόσες φορές στήν πορεία τῆς ψυχῆς μας κατά τίς ἀλλεπάλληλες ἐνσαρκώσεις μας δέν ὑπήρξαμε ἐγκληματίες, κακοῦργοι, ἁμαρτωλοί. Ὅμως ἡ στοργή τῶν Δυνάμεων τῆς Φύσεως, τό Φῶς τοῦ Ἡλίου καί οἱ φροντίδες τῶν ἀνωτέρων συνειδήσεων μᾶς βοήθησαν διά τῶν δοκιμασιῶν καί τοῦ πόνου νά μάθουμε καί νά ἀκολουθοῦμε τό καλό καί τό πρέπον».

Ὁ Νάγος ποτέ σέ κανένα, ἔστω καί ἄν τοῦ τό ζητοῦσε, δέν τοῦ ὑποδείκνυε τήν πλάνη του, δέν τοῦ ἔλεγε τό ἐλάττωμά του, τό σφάλμα του. Εἶναι ἕνα σημεῖο πού φανερώνεται μεγαλοπρεπής ἡ εὐγένεια καί ἡ πραγματική λεπτότητα μιᾶς ἀνώτερης ὑπάρξεως. Τοῦτο τό δικαιολογοῦσε ὡς ἑξῆς:

«Ἐάν σοῦ πῶ τά σφάλματά σου, θά φανῶ ἀνώτερός σου καί σύ θά αἰσθανθεῖς ἕνα αἴσθημα κατωτερότητας ἀπέναντί μου, πρᾶγμα πού δέν θέλω. Θέλω νά εἶμαι ὡς ἴσος πρός ἴσον. Ἡ ἀξία ἔγκειται σέ τοῦτο: μόνος του ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἀναγνωρίσει τό σφάλμα του καί νά τό ἐπανορθώσει διά τοῦ αὐτοελέγχου καί τοῦ θεληματικοῦ του. Βεβαίως, σέ βοηθῶ καί σέ ποδηγετῶ μέ

προσοχή διαφοροτρόπως, χωρίς ποτέ νά σέ κατεβάσω ἀπό τήν βαθμίδα τῆς ἀδελφικῆς ἰσοτιμίας».

Αὐτός ἦταν ὁ καλός, ὁ εὐγενικός, ὁ ἀνώτερος Σπυρίδων Νάγος.

Τώρα ἄς θίξουμε καί τό **πνευματικό πιστεύω τοῦ σοφοῦ Μύστου.**

Ὁ Νάγος πίστευε ὅτι τό σύνολο τῶν ἐκδηλουμένων οὐσιῶν, τῶν μορφῶν καί τῶν συνειδήσεων διέπεται ἀπό νόμους πού βοηθοῦν στήν ἐξέλιξη καί τήν τελειοποίηση.

Οἱ νόμοι τοῦτοι βοηθοῦν τήν ἐκπνευμάτωση κάθε μορφῆς καί τήν πρός τό ἄπειρον ἀτέρμονα ἐξέλιξή τους. Τούς νόμους τούτους πρέπει νά γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος γιά νά γίνει σοφός καί νά προσαρμόσει ὅλες του τίς ἐκδηλώσεις σύμφωνα μέ αὐτούς, οὕτως ὥστε νά γίνει ἐνάρετος.

Ὁ ἐνάρετος καί ὁ σοφός βοηθεῖται καί γίνεται συνεργάτης τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ συνειδήσεων, οἱ ὁποῖες συνέστησαν τήν θεία πνευματική ἱεραρχία στήν κορυφή τῆς ὁποίας εὑρίσκεται Ὑπέρθεος Ἄρχων, χειριστής τῶν φυσικῶν καί τῶν πνευματικῶν νόμων. Τοῦτον, σ' ἕνα δημοσίευμά του στούς «Καιρούς» τοῦ Κανελλίδη, τόν ἀποκαλεῖ **Κάτοικον τοῦ Σύμπαντος**, διευθετοῦντα καί ἐποπτεύοντα τήν τάξη τοῦ Παντός.

«Ὁ λατρεύων τό Πᾶν», ἔλεγε, *«λατρεύει καί τό μέρος. Ὁ λατρεύων μόνο μία προσωπικότητα ὅσον ἰσχυρά καί ἀγαθή καί ἄν εἶναι αὐτή, ὑποτιμᾶ τό σύνολο».*

Λάτρευε τήν Φύση καί τό Φῶς της. Θαύμαζε, ἀγαποῦσε καί σεβόταν κάθε συνειδητό Ἐγώ πού εἶναι καρπός τῆς Φύσεως. Ἦταν ἐραστής τῆς Ἀληθείας καί αὐτήν ἀναζητοῦσε σ' ὅλον τόν ἐπίγειο βίο του, αὐτήν ἀκολουθοῦσε καί αὐτήν δίδασκε.

«Τόν ἐνάρετο καί τόν σοφό», ἔλεγε, ***«ἐνισχύουν οἱ Δυνάμεις τῆς Φύσεως, γιά νά μπορεῖ νά ἐναρμονίζεται πρός τούς Νόμους της. Ὅσοι ποθοῦν καί θρεύουν τήν ἀλήθεια, ἡ ἀλήθεια τούς ποδηγετεῖ καί τούς φωτίζει. Ὁ Οὐρανός τούς ἐμπνέει καί τούς ὁδηγεῖ, γιά νά εὕρουν τόν δρόμο πού ἄγει στήν ἀληθινή πραγματικότητα».***

Αὐτό εἶναι τό πνευματικό πιστεύω τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου. Ἁπλό, σαφές καί σοφό, βγαλμένο ἀπό τήν πεῖρα τῶν αἰώνων, πού ἀποκτᾶ ἡ ψυχή ὡς γνώση πολύτιμη ἀπό τίς μακρινές πορεῖες πού ἔκαμε περνῶντας ἀναρίθμητες φορές ἀπό τοῦ λίκνου μέχρι τοῦ τάφου. Αὐτός δέ, εἶναι ὁ μόνος τρόπος, μέ τόν ὁποῖον ἀποκτᾶται ἡ ὡριμότητα. Τά ὥριμα παιδιά τῆς Γῆς μ' αὐτόν τόν τρόπο ξεπληρώνουν τό χρέος τους καί τήν μόρφωσή τους ἐδῶ κάτω καί εἶναι ἕτοιμα πιά ν' ἀτενίσουν τόν Οὐρανό. Ὁ πρός τά ἄνω δρόμος εἶναι γι' αὐτά τώρα ἀνοικτός καί ἐλεύθερος.

Ἡ ἀρετή, ἡ ἀπέραντη καλωσύνη, ἡ θεληματικότητα καί ἡ σοφία τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου πιστεύω ὅτι τοῦ δίδουν τό δικαίωμα νά ὀνομασθεῖ ὥριμο παιδί τῆς Γῆς. Ἡ Γῆ καί ὁ Ἥλιος τόν ἐφοδίασαν στοργικά μέ ὅλα ἐκεῖνα τά μέσα, γιά νά συνεχίσει τήν πορεία καί τήν δράση τῆς ψυχῆς του σέ τελείους καί φωτισμένους κόσμους.

Τώρα ἀξίζει νά γίνει γνωστό καί τό γήινο τέλος του.

Ὅταν τό 1933 τό νῆμα τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ἔπρεπε νά κοπεῖ καί τοῦτο τοῦ εἶχε πρό ἑξαμήνου προαναγγελθεῖ, ὁ Σπυρίδων Νάγος τέλεσε τήν ἡμέρα ἐκείνη τό τελετουργικό του καθῆκον πρός τίς Δυνάμεις τῆς Φύσεως. Ἔκαμε τό τελευταῖο του θαλασσόλουτρο καί οἱ ἀκτίνες τοῦ πατέρα Ἡλίου περιέβαλαν μέ τήν δύναμή τους ὅλο τό Εἶναι ἑνός γνησίου λάτρη τους, οἱ ἀκτῖνες πού κατακαίουν κάθε τι τό τιτανικό καί τό γήινο πού φέρει ὁ θνητός.

Καί ὅταν μετά μία ὥρα τό μαῦρο πουλί τοῦ θανάτου ἔπρεπε νά τόν πλησιάσει, τόν ζύγωσε κι αὐτό μέ σεβασμό, μέ θαυμασμό τοῦ ἔκοψε τό νῆμα τῆς ζωῆς σέ μία σύντομη στιγμή· μέ εὐθανασία!

Τότε ἡ ἀθανασία, πού ποθοῦσε ἡ ψυχή του ἀπό αἰῶνες πολλούς, τόν ἀγκάλιασε καί τόν στεφάνωσε μέ τόν κότινο τοῦ πνευματικοῦ ἥρωα. Οἱ ὑλακές τοῦ Κέρβερου δέν τόν τρόμαξαν. Οὔτε ὁ Ἅδης μπόρεσε νά τόν κρατήσει. Διότι σέ ὅλο του τόν βίο εἶχε βγάλει ἕνα-ἕνα τά δόντια τοῦ τρικέφαλου καί εἶχε κτυπήσει τά σκοτάδια τοῦ Ἅδη. Ὁ Σπυρίδων Νάγος δέν χαροπάλαιψε· κοιμήθηκε ἤρεμα!

Εἶχε ἤδη νικήσει τόν χάρο. Ἐκεῖνος πού ξερριζώνει τίς ἀδυναμίες καί τό πάθος, ἐκεῖνος πού ἀκολουθεῖ τήν ἀρετή καί κτυπᾶ τήν κακία, τήν ψευτιά καί κάθε δουλεία, ἐκεῖνος πού θρεύει, ὑπηρετεῖ τήν ἀλήθεια καί λατρεύει τήν ἐλευθερία, τήν δικαιοσύνη, τό φῶς καί τρέφει στήν καρδιά του ἀγάπη γιά ὅλους: αὐτός, νικᾶ τήν ἀτέλεια, νικᾶ τήν ἁμαρτία, νικᾶ τόν Ἅδη καί τά σκοτάδια του.

Ὁ δρόμος του πρός τήν φωτεινή λεωφόρο εἶναι ἐλεύθερος καί ἀνοικτός.

Ἰωάννης Βασιλῆς

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ ΣΕΙΣΜΩΝ

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝΤΑΙ
ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ
ΦΥΣΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ
Ο ΟΠΟΙΟΣ ΠΡΟΩΘΕΙ ΤΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ
ΤΩΝ ΠΛΑΝΗΤΩΝ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ
ΑΝΕΞΕΛΙΚΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ ΤΩΝ,
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΝ ΤΩΝ
ΟΠΩΣ ΕΛΘΟΥΝ ΕΙΣ ΕΠΑΦΗΝ
ΜΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ.
ΤΟΥΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
ΠΡΟΣ ΠΛΗΡΕΣΤΕΡΑΝ ΑΝΕΛΙΞΙΝ ΤΗΣ ΜΑΖΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΩΝ
ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΩΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΑΥΤΩΝ.

ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΒΑΙΝΟΥΝ
ΕΚ ΔΥΣΜΩΝ ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ
ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΣΚΟΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΩΣ!

Σ. ΝΑΓΟΣ

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΜΑΣ Σ. ΝΑΓΟΥ ΕΠΙ ΤΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΩΝ 70 ΕΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ ΤΟΥ

Αἰσθάνομαι πολλήν δυσχέρεια προκειμένου νά ὁμιλήσω περί τοῦ Σπ. Νάγου καί τοῦ ἔργου του.

Ὁ Νάγος ἀνήκει στήν κατηγορία τῶν προσωπικοτήτων ἐκείνων, οἱ ὁποῖες ἀφανῶς ἐνεργοῦν, τῶν ὁποίων ὅμως τό ἔργο παίζει σπουδαῖο ρόλο στήν ἐξέλιξη τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

Ὁ Νάγος οὐδέποτε ἐπεζήτησε νά ἐμφανίσει ἑαυτόν, οὐδέποτε αὐτοδιεφημίσθη, οὐδέποτε ἐπεζήτησε νά ἀποκτήσει μία θέση, διαγωνιζόμενος πρός τούς σπεύδοντες ἐγωιστές.

Ἀφοῦ δέ ὁ ἴδιος ἐπετέλεσε μία τόσον μετριόφρονα, ὅσο καί σπουδαία ἐργασία, βεβαίως δέν θά εἴμεθα ἐμεῖς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι, παρά τίς ἀρχές του καί διαθέσεις του, θά θελήσουμε νά ἐμφανίσουμε ὅλη τήν μεγαλοπρέπεια τῆς προσωπικότητός του καί ἐπαφιέμεθα στό μέλλον νά δικαιώσει αὐτόν πλήρως.

Σέ κάθε ἄνθρωπο ἐπιδροῦν πολλοί παράγοντες. Ἡ ὀργανική του φύση, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς καταγωγῆς του καί τοῦ εἴδους τῆς ζωῆς του, ἡ ἀγωγή πού ἔλαβε, ἡ ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος, ἡ κληρονομικότητα καί ἄλλοι ἀκόμη παράγοντες.

Ὁ Σπ. Νάγος ἐγεννήθη ἀπό ποιμενική οἰκογένεια καί οὔτε ἀγωγῆς ἔτυχε, οὔτε πολλῶν γραμμάτων ἐδιδάχθη. Παιδί ἀκόμη ἐξεπατρίσθη, πρός εὕρεσιν τύχης καί μετά ἀπό πολλές περιπέτειες κατέλαβε κατωτέρα θέση στήν Ταχυδρομική Ὑπηρεσία, ὅπου ἐπιμελῶς ἐργαζόμενος προήχθη, διαδοχικῶς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Διευθυντοῦ. Ἡ κοινωνική του σταδιοδρομία ὑπῆρξε ἄμεμπτος. Διεκρίθη καί στήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ καί σέ ἠθικούς ἀγῶνες πρός ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐργαζομένων.

Πῶς ὁ ἀμόρφωτος αὐτός ἄνθρωπος κατόρθωσε νά ἐξελιχθεῖ σέ φιλόσοφο, μέγα Μυσταγωγό, ἑφελκύοντα τόν σεβασμό ὅλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τόν ἐγνώρισαν καί ἀναγνώρισαν αὐτόν ὡς θεῖον Ὄν;

Ἐπί τῷ θανάτῳ του ὁ ἀείμνηστος Διον. Διαμαντόπουλος εἶπεν:

Ἀστήρ

πρώτου μεγέθους, ὁ Σπ. Νάγος,
ἐξηφανίσθη καθ' ἥν στιγμήν
ἀπηύγαζε τήν μεγαλυτέραν αὐτοῦ
αἴγλην καί εὑρίσκετο εἰς τό ζενίθ
τῆς πνευματικῆς του ἐκδηλώσεως.

Ψυχή

ἐξελιγμένη, ἀκτινοβολοῦσα τό
Φῶς αὐτῆς καί εὐεργετικῶς
ἐπηρεάζουσα πᾶσαν ἀνθρωπίνην
ὑπόστασιν, ἥτις θά εὑρίσκετο
ἐντός τῆς ἀκτῖνος της, ὅλως
ἀπροσδοκήτως ἐγκατέλειψε τόν
γήϊνο τοῦτον κόσμον,
διά νά πολιτογραφηθῇ τίς οἶδεν
εἰς ποίας πνευματικοτέρας
σφαίρας.

Καρδία

ἐν ᾗ πᾶσα ὑπόστασις εὕρισκε
θέσιν, ἔπαυσε σφύζουσα
τόν ρυθμόν τῆς ζωῆς.
Καί ἠτενίσαμεν τοῦτον ἔχοντα
τήν νεκρικήν ἀκαμψίαν,
τόν πάντοτε καμπτότερον
πρό τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας.

Πυρσός

ἐσβέσθη ἐγκαταλείψας ἄσβεστον
πνευματικήν αἴγλην.

Ἐτάφη

εἰς τούς κόλπους τῆς Γῆς,
ὁ ἀποδημήσας ἐκ τῆς Γῆς.

Ἀπέθανεν

ἐν τῷ σώματι,
διά νά ζήσῃ ἐν τῷ πνεύματι.

Κατῆλθεν

εἰς τόν Ἅδην,
διά νά ἀνέλθῃ τίς οἶδε ποῦ.
Ἀλλ' ὑπάρχει Ἅδης δι' αὐτόν;

Ποῖος Ἑρμῆς

θά εἶναι ὁ πομπός τῆς ψυχῆς του,
ἀφοῦ αὐτός ἦτο ὁ ὁδηγός
τῶν ψυχῶν;

Ποῖος Διόνυσος

θέλει τόν μεταφέρει εἰς τό
Κράτος τῶν Ἀθανάτων;

Ποῖος Διδάσκαλος

θέλει τόν ἀντικαταστήσει;
Ἐκ τίνος εὐγενοῦς μετάλλου
θά συνίσταται τό κιβώτιον,
τό ὁποῖον δέον νά διαφυλάξῃ
ἀλώβητον τήν καρδίαν του;

Ποῖος ραψωδός

θέλει συνθέσει παιᾶνες ἀντί
νεκρικῶν ᾠδῶν δι' αὐτόν;

Σέ κάποια συναναστροφή στήν ὁποία παρευρίσκετο, ὡμίλησαν περί πνευματισμοῦ. Τό θέμα τόν ἐνέβαλε σέ σκέψεις καί τότε ἄρχισε νά μελετᾶ. Δέν ἐδιάβασε πολλά βιβλία, οὔτε παρακολούθησε ἄλλων διδασκαλίες.

Ἐξέτασε κυρίως τόν ἑαυτό του καί μελέτησε τίς λειτουργίες τῆς φύσεως ἐξ ἑαυτοῦ μηδενός ἀνθρώπου διδάξαντος. Ἡ μεγάλη καί ἐξελιγμένη ψυχή του ἦλθε σέ ἄμεση ἐπαφή πρός τήν φύση καί πρός τό πνεῦμα αὐτῆς καί ἠρύσθη ἐκεῖθεν τίς ἰδέες του. Πρώτη ἐκδήλωσή του ὑπῆρξε σειρά ἄρθρων, δημοσιευθεῖσα στήν ἐφημερίδα « Καιροί τοῦ 1901» τά ὁποῖα μετά προλόγου τοῦ ἰδίου, ἐξεδόθησαν καί σέ τεῦχος.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Σπ. Νάγου ἐκαρποφόρησε στίς ψυχές ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι κατενόησαν τήν μεγάλη της σημασία καί συνησθάνθησαν εἰλικρινῶς τήν ἀνάγκη νά ἐργασθοῦν πρός μελέτη καί διάδοσή της.

Ἐδίδασκε ὅτι ὁ ἄνθρωπος μυούμενος στόν Πυθαγορισμό πρέπει νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τά πάθη καί τά ἐλαττώματα καί νά ἀποβάλει τίς παντοειδεῖς πλάνες του.

Πρέπει νά διδαχθεῖ καί νά κατανοήσει τήν λατρεία τῆς φύσεως καί τόν σεβασμό τῶν νόμων της. Πρέπει νά γνωρίσει καί νά διακρίνει τούς νόμους τούτους, γιά νά κατανοήσει πῶς καί ποῦ οἱ δυνάμεις τῆς φύσεως κατευθύνουν τό πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νά ἀποδίδει τόν προσήκοντα σεβασμό πρός τούς συνανθρώπους του, πρός τήν πολιτική καί κοινωνική ἐλευθερία του πρός τήν πλήρη τῆς συνειδήσεως καί τῆς σκέψεως ἐλευθερία.

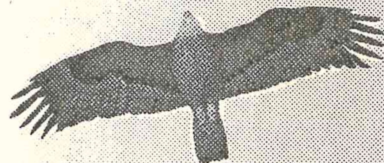
Πρέπει νά διδαχθεῖ τήν ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καί τίς σχέσεις του πρός τό καθολικό πνεῦμα τοῦ ἀπείρου. Νά ἀντιληφθεῖ ποιός εἶναι ὁ Ναός τῆς Ἀρετῆς καί πῶς εἶναι δυνατόν νά οἰκοδομηθεῖ αὐτός ἐν τῇ ψυχῇ παντός ἀνθρώπου. Πρέπει νά κατανοήσει ποιός εἶναι ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου καί ποιός ὁ σκοπός τῆς ζωῆς του.

Ἄν ὁ Πυθαγόρειος δέν γνωρίσει τίς βασικές αὐτές ἀλήθειες καί δέν τίς ἐφαρμόσει στόν βίο του, ματαίως περιεβλήθη τόν τίτλο τοῦ Πυθαγορείου καί φέρει εὐθύνη μεγαλυτέρα τῶν ἄλλων γιά τό χάος καί τήν σύγχυση ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ στήν ἀνθρωπότητα.

Τιμῶντες τήν μνήμη του, ἄς τοποθετήσουμε στήν καρδιά μας τίς σοφές αὐτές διδασκαλίες καί ἄς τίς καταστήσουμε πρόγραμμα τοῦ βίου μας καί τῆς ἐργασίας μας.

Μόνον τότε θά δύναται νά λεχθεῖ ὅτι ἡ ἐπί τῆς γῆς διάβαση τοῦ Σπ. Νάγου ἀφῆκε γόνιμα καί ἀνεξίτηλα ἀποτελέσματα στίς ψυχές ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐξεδήλωσαν τήν ἱκανότητα νά διακρίνουν καί νά τιμοῦν τό Φῶς καί τήν Ἀλήθεια. **Ὁ Νάγος δέν χαροπάλαιψε, κοιμήθηκε ἤρεμα.**

Ἦταν ἕνας Πνευματικός Ἀετός,
πού τώρα διασχίζει τούς αἰθέρες
σέ μία ἄπειρη πνευματική ἐξέλιξή
του, τήν ὁποία προετοίμασεν
στό γήινο πέρασμά του!

Ὁ Νάγος δέν ἀπέθανεν,
ἀλλ᾽ ἁπλῶς, εἰς ἐποχήν, καθ᾽ ἥν
ἐτελοῦντο τό πάλαι τά
Μεγάλα Ἐλευσίνια Μυστήρια,
ἠτήσατο αὔξησιν Φωτός
καί τοῦ ἐδόθη!

Δόξα εἰς τό θεῖον Πνεῦμα Του!
Δόξα εἰς τόν Διδάσκαλο τῆς καρδίας μας!
Δόξα εἰς τόν ἀλήστου μνήμης πνευματικόν Ἥλιον
πού πλέον ἀτενίζει τόν πυρέσσοντα ὁρίζοντα τοῦ ἀπολύτου!

Εἴθε νά ἐμπνεύσει καί νά ὁδηγήσει καί τίς δικές μας ψυχές στίς
φωτεινές λεωφόρους τοῦ Κατοίκου τοῦ Σύμπαντος!

Ἐν τῇ Γῇ, Ἀνώτερον Μυσταγωγικόν Ἐργαστήριον δέν ὑπῆρχε δι᾽ αὐτόν καί
μετέβη οὗτος, ἔνθα λειτουργεῖ τοιοῦτον.

Μετέστη εἰς τόν Κράτος τοῦ Δικεφάλου Ἀετοῦ!

Μετέστη ἐκεῖ ἔνθα τά πάντα μεταρσιοῦνται εἰς τό εὐγενές μέταλλον τοῦ
πνευματικοῦ χρυσοῦ!

Μετέστη ἵνα τύχη αὐξήσεως Φωτός εἰς τό Ἐργαστήριον ἐκεῖνο, ὅπερ
συνεδριάζει πάντοτε ὑπό τό ζενίθ!

Τόν γήινον τάφον τοιούτου Μυσταγωγοῦ,
ἄς σκιάζει ἐσαεί ἡ πνευματική Ἀκακία!

Ἀπό τήν ἐκδήλωση μνήμης καί τιμῆς πού διοργάνωσε τό Ἰδεοθέατρον σέ χῶρο ὅπου ἱερουργοῦσε ὁ μέγας Μυσταγωγός, ὁ κραταιός Διονυσιακός τεχνίτης καί πνευματικός μας ὁδηγός Σ. Νάγος

Σ. ΝΑΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πρῶτον καθῆκον παντός ἀνθρώπου εἶναι νά ἐργάζεται. Στήν Φύση τίποτα δέν μένει ἀργό γιατί ἡ ἐργασία εἶναι νόμος τῆς Φύσεως.

Ἐπιμέλεια Στ. Τάκας - Λυκόφρων

"Αν ἀτενίσουμε τὸ μεγαλούργημα τοῦ ἐκδηλωμένου Σύμπαντος θὰ πειστοῦμε ἀμέσως ὅτι ὁλόκληρο τὸ Ἄπειρο ἐργάζεται ἀκατάπαυστα ἀφοῦ παράγει στὸν ἄπειρο χρόνο ἄπειρους Νόμους καὶ δυνάμεις, παράγει φῶς καὶ ἁρμονία, παράγει μορφὲς καὶ συνειδήσεις τῶν ὁποίων (συνειδήσεων) προορισμὸς εἶναι ἐπίσης ἡ ἐργασία μὲ τὴν ὁποία ἀφ' ἑνὸς μὲν συντονίζονται πρὸς τὶς ἐνέργειες τοῦ θείου Ἀπείρου ἀφ' ἑτέρου προοδεύουν καὶ ἐξελίσσονται.

Ἡ σπουδαιότερη ἐργασία τῶν ἀνθρωπίνων συνειδήσεων εἶναι

α) ἡ μεταμόρφωση τῶν ἐσφαλμένων καὶ ἀτελῶν ἰδεῶν σὲ ἀθάνατες Ἰδέες,

β) ἡ μεταμόρφωση τῶν ταπεινῶν καὶ ἀντικοινωνικῶν συναισθημάτων σὲ ὑγιῆ συναισθήματα καὶ

γ) ἡ κατεργασία τοῦ ψυχικοῦ τους ἐγὼ μὲ τὴν ἱερὴ τέχνη τῆς ψυχουργίας ποὺ δίδαξαν καὶ διδάσκουν τοὺς ὀπαδούς τους ὅλα τὰ Μυσταγωγικὰ Τάγματα.

Ὁ μὴ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος παρεμβαίνει μὲ τὴν βούλησή του στὶς λειτουργίες τῶν νόμων τῆς ὀργανικῆς του φύσεως καὶ διαταράσσει τὶς σχέσεις ἀμοιβαίας συνεργασίας ποὺ ἔχουν μὲ τοὺς λειτουργοῦντες νόμους τῆς Φύσεως τοῦ περιβάλλοντός του.

Αὐτὸ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ προκαλέσει χαλάρωση τῶν σχέσεων τῆς ὀργανικῆς του φύσεως πρὸς τὸ σύνολο τῆς Φύσεως τοῦ περιβάλλοντός του.

Ἐπίσης προκαλεῖ ἀπὸ ἀπόψεως ἐνεργείας παθητικότητα στὴν ὀργανική του φύση μὲ ἐπακόλουθο νὰ περιέλθει σὲ παθητικότητα καὶ ἡ ψυχή του, δηλαδὴ σὲ κατάσταση ποὺ νὰ μὴ δύναται ἡ ψυχή του νὰ ἐξωτερικεύει σὲ λειτουργία τὶς δυνάμεις της πρὸς αὔξηση τῶν ἐνεργειῶν της.

Ἡ ἀδυναμία τῆς ψυχῆς του νὰ ἐξωτερικεύσει τὶς ψυχικές του δυνάμεις καὶ μάλιστα αὐτὲς ποὺ ἀφοροῦν τὴν διανοητικὴ καὶ συναισθηματικὴ λειτουργία τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ὁδηγεῖ σὲ ἀδράνεια καὶ τὶς νοητικές του καὶ ἠθικὲς του δυνάμεις μὲ συνέπεια ὁλόκληρη ἡ ἀνθρώπινη φύση περιέρχεται σὲ ἀδράνεια καὶ δὲν συντελεῖται καμιὰ ἀνθρώπινη πρόοδος.

Ἐργασία εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ πνεύματος καὶ τῶν βραχιόνων ὅταν αὐτὴ ἐπιφέρει χρήσιμο ἀποτέλεσμα. Συνεπῶς μόνον ἡ προσπάθεια ποὺ φέρει χρήσιμο ἀποτέλεσμα εἶναι ἐργασία.

Ἔτσι κάθε προσπάθεια τοῦ πνεύματος καὶ τῶν βραχιόνων ποὺ ἀποβλέπει σὲ καταστροφὴ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ἢ στὴν διατήρηση τῆς πλάνης, τῆς συσκοτίσεως, τοῦ ψεύδους, τοῦ φόβου μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἢ στὴν ἀπόκτηση ἀγαθῶν τῆς ζωῆς μὲ ἀθέμιτα καὶ ἀνήθικα μέσα, εἶναι ἀπαράδεκτη καὶ καταδικάζεται διότι ἀπ' αὐτὲς τὶς προσπάθειες λείπει τὸ χρήσιμο ἀποτέλεσμα.

Ἡ Ἐργασία εἶναι ὑλικὴ καὶ διανοητική. Ἡ ὑλικὴ ἐκτελεῖται διὰ τῶν βραχιόνων καὶ τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου.

Τοιαύτη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς, ἡ οἰκοδομὴ τῶν κτιρίων, ἡ κατασκευὴ τῶν ἐργαλείων καὶ ἡ παραγωγὴ τῶν ἐφοδίων τοῦ φυσικοῦ βίου.

Ἡ διανοητικὴ ἐργασία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευση, ὑψώνεται μέχρι τῶν μεγίστων συλλήψεων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος στὶς τέχνες καὶ στὶς ἐπιστῆμες, ἀναπτύσσει τὶς διανοητικές μας δυνάμεις καὶ μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ μυστήρια της Φύσεως, ἀνεγείρει (μὲ τὴν βοήθεια καὶ συνδρομὴ τῆς ὑλικῆς ἐργασίας) περίλαμπρα μνημεῖα καὶ καταλείπει ἔτσι στοὺς μέλλοντες αἰῶνες τὸν ἀποκτηθέντα πλοῦτο ἀπὸ τὸν συνεταιρισμὸ τῶν δυὸ αὐτῶν δυνάμεων.

Ἡ ἀνθρωπότητα ὑφίσταται μόνον καὶ τελειοποιεῖται διὰ τῆς ἐργασίας.

Αὐτὴ μόνον ἐπιβοηθεῖ τὴν Φύση.

Αὐτὴ θωρακίζει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κακίας. Αὐτὴ ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερία μας.

Ἂς δοξάσουμε τὴν ἐργασία καὶ τοὺς ἐργάτες καὶ ἂς καταδικάσουμε τοὺς ἀχρηστους στὴν κοινωνία οἱ ὁποῖοι ὡς κηφῆνες προσπαθοῦν νὰ πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων.

Ἐκ τῶν προαναφερθέντων συνάγεται ὅτι γιὰ τὸν ἐλεύθερο ἄνθρωπο ἡ ἐργασία εἶναι ὕψιστη ἀρετὴ καὶ ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον δοξάζει τὴν ἐργασία καὶ τοὺς ἐργάτες ἀλλὰ καὶ καταδικάζει τοὺς ἀεργους καὶ κατ' ἐπέκταση καταδικάζει τὸν παρασιτισμὸ καὶ τὴν μάστιγα τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ ἔχει ὡς ἐφεύρημα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ οἰκονομολογικὸ θεώρημα τῆς «ἥσσονος προσπαθείας» (δηλαδὴ κέρδος μὲ ἐλάχιστη προσπάθεια, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν σκοπὸ καὶ προορισμὸ αὐτῆς τῆς προσπάθειας).

Ἀφ' ἑτέρου δέ, τὴν ἀρνητικὴ διδαχὴ (ἀπὸ τὴν «παλαιὰ διαθήκη») ἡ ὁποία ἀτυχῶς μέσω τῶν «βιβλικῶν» θρησκειῶν διασώθηκε μέχρι σήμερα καὶ διδάσκει ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι θεϊκὴ κατάρα στὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὑποκύψει ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅτι ἡ ὑπέρτατη εὐτυχία εἶναι ἡ μετὰ θάνατο κληροδότηση τοῦ «παράδεισου».

Χώρου δηλαδή, ὅπου ὁ ἄνθρωπος θὰ παραμένει ἄεργος καὶ ἀδρανὴς σὰν φυτὸ καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ φυτικὴ ζωή, κατὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῶν «βιβλικῶν» θρησκειῶν (ἑβραιοχριστιανικῆς καὶ ἰσλάμ) ἀποτελεῖ τέτοια εὐτυχία ποὺ ὁρισμένοι θυσιάζουν τὴν ζωὴ τους γι' αὐτὴν ἢ κατὰ τὸν μεσαίωνα κατέστρεψαν ἕναν λαό, τοὺς Ἕλληνες καὶ ὅλα τὰ πολιτισμικὰ τους στοιχεῖα.

Ἡ ἐργασία δὲν εἶναι κατάρα ἀλλὰ εὐλογία τὴν ὁποία ὁ πνευματικὸς κόσμος κληροδότησε στὴν ἀνθρωπότητα γιατί μέσῳ αὐτῆς προοδεύει καὶ ἐξελίσσεται πνευματικὰ καὶ πολιτιστικά.

Ἡ ἀποφυγὴ τῆς ἐργασίας, ἀκόμα καὶ ἂν βασίζεται σὲ «ἱερὰ βιβλία», προκαλεῖ στασιμότητα ποὺ ἀποτελεῖ ἔμπνευση τοῦ σκότους, αὐτοῦ τοῦ σκότους τὸ ὁποῖο δὲν θέλει τὴν πρόοδο καὶ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας, ἀφοῦ ἡ ἐργασία εἶναι

μοχλὸς προόδου καὶ ἐξελίξεως τῆς ἀνθρωπότητας καί, πέραν τοῦ χρησίμου ἀποτελέσματος, μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ μυστικὰ τῆς Φύσεως, τόσο τῆς ὀργανικῆς ὅσο καὶ τῆς πνευματικῆς.

Ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου πρέπει ὅμως νὰ εἶναι καὶ ἀνάλογη πρὸς τὶς σωματικὲς καὶ διανοητικὲς δυνάμεις ποὺ μπορεῖ νὰ διαθέσει κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἡμέρας μὲ ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ ὀργανισμοῦ του ἢ ποὺ μπορεῖ νὰ ἀναπληρώνει ἡ ὀργανική του φύση.

Ἡ κατανάλωση σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων πέραν τῶν ὅσων μπορεῖ νὰ διαθέσει ὁ ὀργανισμός του προκαλεῖ ἐξάντληση τοῦ ὀργανισμοῦ του μὲ ἀποτέλεσμα ὁ ὀργανισμός του νὰ ἐμφανίσει φαινόμενα ὑπερκοπώσεως.

Ἡ ὑπερκόπωση τοῦ ὀργανισμοῦ συμπαρασύρει καὶ τὴν ψυχική του λειτουργία μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προκαλέσει φαινόμενα παθητικότητας καὶ στὴν ὀργανική του φύση καὶ στὴν ψυχή του. Ἀνάλογα φαινόμενα ἐμφανίζονται καὶ σὲ ἀνθρώπους ἄεργους οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἀδράνεια ποὺ προκαλοῦν οἱ ἴδιοι τόσο στὸν ὀργανισμὸ τους ὅσο καὶ στὴν διάνοιά τους ὁδηγοῦν σὲ παθητικότητα βαρύτερης μορφῆς τὴν ὀργανική τους φύση.

Ἡ παθητικότητα αὐτὴ (εἴτε προέρχεται ἀπὸ ὑπερκόπωση εἴτε ἀπὸ ἀεργία) παρεμποδίζει τὴν ἐξωτερίκευση σὲ λειτουργία τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, διότι γιὰ νὰ ἐκδηλωθοῦν καὶ λειτουργήσουν οἱ ψυχικὲς δυνάμεις ἔχουν ἀνάγκη μέσου καὶ τὸ μέσον αὐτὸ εἶναι οἱ ὀργανικές τους φύσεις.

Ἐκ τῶν προαναφερομένων συνάγεται ὅτι ἡ ἐργασία πρέπει νὰ ἔχει περιορισμένη χρονικὴ διάρκεια.

Ἐὰν ἡ σωματικὴ ἐργασία γίνεται καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴ καὶ διανοητικῆς προσπάθειας, τότε ἡ χρονικὴ διάρκεια τῆς ἐργασίας πρέπει νὰ εἶναι μικρότερη καὶ μάλιστα ὅταν ἡ διανοητικὴ ἐργασία προκαλεῖ μεγαλύτερη ἔνταση τῆς διάνοιας τότε πρέπει ἡ διάρκεια ἐργασίας νὰ εἶναι ἀκόμα μικρότερη.

Εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ χρονικὴ διάρκεια τῆς ἐργασίας διαφέρει ἀπὸ ἄνθρωπο σὲ ἄνθρωπο γιατί δὲν ἔχουν ὅλοι τὶς ἴδιες σωματικὲς καὶ διανοητικὲς δυνάμεις.

Ἐπίσης πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ διαθέτει χρόνο γιὰ ἀναψυχὴ μὲ τὴν ἐπίσκεψη σέ ἐξοχικὰ τοπία ποὺ διαθέτουν ἁρμονία μορφῶν καὶ χρωμάτων, μὲ τὴν παρακολούθηση μουσικῆς καὶ νὰ διαθέτει ἐπίσης χρόνο γιὰ διανοητικές της καὶ ψυχικές της συναναστροφὲς γιὰ συζητήσεις μὲ ἄλλους.

Τόσο τὴν ἐργασία ὅσο καὶ τὴν ἀναψυχὴ πρέπει νὰ διαδέχεται περίοδος ἀναπαύσεως γιὰ τὴν ἀναπλήρωση τόσο τῶν σωματικῶν ὅσο καὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων καὶ τέτοια περίοδος εἶναι ὁ ὕπνος.

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ὕπνου ὁ μὲν ὀργανισμὸς ἀναπληρώνει τὶς σωματικὲς δυνάμεις ποὺ διέθεσε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἡμέρας ἡ δὲ ψυχὴ ἀπελευθερώνεται καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ ἄλλες ὀντότητες ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀποκομίζει διάφορα ὀφέλη ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀνασυντάσσει τὶς δυνάμεις της.

Σ. Νάγου
Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ἀγάπη εἶναι ἕνα συμπαθητικὸ συναίσθημα καὶ μία ψυχικὴ διάθεση ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἕνα κίνητρο ποὺ ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπο νὰ παρέχει κάθε ἀγαθὸ ποὺ μπορεῖ νὰ διαθέσει ὑπὲρ τῶν ἄλλων αὐθορμήτως, ἀνεπιφυλάκτως, ἀνυστεροβούλως καὶ χωρὶς προσδοκία ἀνταποδόσεως. Φωτισμένα πνεύματα ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων προσπαθοῦσαν νὰ πείσουν τὶς κοινωνίες μέσα στὶς ὁποῖες ζοῦσαν νὰ ἀναπτύξουν τὴν ἀγάπη ὡς μιὰ καθολικὴ ὑποχρέωση τοῦ κάθε ἑνὸς πρὸς ὅλους τοὺς ἄλλους δηλαδὴ τὴν καθολικὴ ἀγάπη.

Σχετικὰ Ἱεροφάντης τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων ἔλεγε *«ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν φιλεῖ (ἀγαπᾶ) τὸν ἄνθρωπο καθ' ὅλες του τὶς σχέσεις πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔχει ἔρεβος στὴν ψυχή του»*.

Ὁ μύστης Καλλιόστρο, στὴν περίφημη ἀπολογία του, ἔλεγε *«Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί. Ὅλες οἱ χῶρες μοῦ εἶναι ἀγαπητές. Ἀγάπη αὐθόρμητη μὲ ἑλκύει πρὸς κάθε ὕπαρξη. Πόθος ἀκαταμάχητος, αἴσθημα βαθὺ τῶν ὑποχρεώσεών μου πρὸς κάθε τι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸ μὲ ὤθησαν καὶ μὲ ἔριξαν στὴν ζωὴ* (δηλαδὴ στὴν ἀπόκτηση ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ)».

Ὁ Σπυρίδων Νάγος ἔλεγε:

«Ὁ Νόμος τῆς Ἀγάπης εἶναι ἡ συνδέουσα τὸ ἄπειρο δύναμη, ἡ συγκρατοῦσα αὐτὸ σὲ ἁρμονία καὶ ἡ προσδιορίζουσα τὴν σφαίρα ἐνεργείας κάθε μορφῆς τοῦ ἀπείρου.

Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ πηδάλιο τοῦ ἡρωισμοῦ, εἶναι ὁ νόμος ὁ διακανονίζων τὸν Νόμο τῆς θελήσεως. Οὐδεὶς καθίσταται ἥρως ἄνευ ἀγάπης, οὐδεὶς καθίσταται θεὸς ἂν δὲν ὑπῆρξε ἥρως. Ἡ ἀγάπη γεννᾶ τὸν ἡρωισμό, ὁ ἡρωισμὸς συντρίβει ὅλα τὰ πάθη.

Τοὺς αἰώνιους αὐτοὺς Νόμους ποὺ λειτουργοῦν στὰ βάθη τῶν ψυχῶν τῶν θεοτήτων τοῦ οὐρανοῦ οὐδεὶς ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ γίνει θεὸς δύναται νὰ παραγνωρίσει. Ὁ παραγνωρίζων αὐτοὺς εἶναι θνητός».

Ὁ Νόμος τῆς Ἀγάπης εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεταξὺ ὅλων τῶν ὄντων ἀδελφότητας, ἡ ὁποία ὀφείλεται στὴν κοινὴ προέλευση ὅλων καὶ στὸν κοινὸ προορισμό τους καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν τὰ ἴδια φυσικὰ δικαιώματα, ὅπως τὸ δικαίωμα τῆς ὑπάρξεως, τῆς ἐξασφαλίσεως ὅλων τῶν μέσων τῆς ζωῆς, τῆς

συντηρήσεως καὶ ἀναπαραγωγῆς τῶν φύσεών τους, καθὼς καὶ ὅλων ἐκείνων τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ τοὺς ἐξασφαλίζουν τὴν πρόοδο καὶ φυσική τους ἀνέλιξη.

Ὅταν τὸ καθῆκον τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τῶν ὄντων ἐκπληροῦται ἀπὸ αὐτά, τότε αὐτὰ χαρακτηρίζονται ὡς «ἐν ἀρετῇ ζῶντα».

Τὸ καθῆκον ἐπιβάλλει νὰ ἀγαπᾶ ὁ ἄνθρωπος τοὺς ὁμοίους του καὶ ὅταν τοὺς ἀγαπᾶ χαρακτηρίζεται ὡς ἐνάρετος, γιατί ΑΓΑΠΗ εἶναι ὁ νόμος ὁ ὁποῖος διακανονίζει ἁρμονικὰ τὶς σχέσεις καὶ τῶν μορφῶν καὶ τῶν ψυχῶν κάθε δυναμικῆς καταστάσεως πρὸς τὸν σκοπὸ τῆς πληρώσεως τῆς ἀνελικτικῆς τους προόδου.

Χωρὶς ἀγάπη δὲν δύναται νὰ ὑπάρξει ἀνέλιξη καὶ τῶν ψυχῶν τῶν ὄντων γιατί χωρὶς τὴν λειτουργία τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης δὲν δύναται νὰ ὑπάρξει ἁρμονικὴ διάθεση μορφῶν καὶ ψυχῶν πρὸς συγκρότηση εἴτε μορφικοῦ, εἴτε κοινωνικοῦ ἀνθρωπίνου κόσμου, εἴτε πνευματικοῦ κόσμου.

Χωρὶς αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις δὲν δύναται νὰ νοηθεῖ ὕπαρξη κόσμων, ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν καὶ ἀντιστοίχων πνευματικῶν.

Συνεπῶς δυναμικὴ ἐξέλιξη τῶν μορφῶν καὶ τῶν ὄντων τῶν κόσμων γίνεται μόνον διὰ τῶν μορφικῶν συγκροτημάτων τῶν μορφῶν ὡς καὶ τῶν κοινωνιῶν τῶν ὄντων, τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν ὄντων κάθε ἄλλης πνευματικῆς φύσεως.

Μὲ τὴν δυναμικὴ ἐξέλιξη τῶν συγκροτημάτων καὶ τῶν κοινωνιῶν ἐκπληροῦται ὁ σκοπὸς καὶ τῶν μορφῶν καὶ τῶν ψυχῶν κάθε δυναμικῆς καταστάσεως ὄντων.

Ἄρα τὰ φυσικὰ συγκροτήματα τῶν μορφῶν καὶ οἱ κοινωνίες τῶν ὄντων εἶναι σκοποὶ τῆς θείας δημιουργίας οἱ ὁποῖοι ἐκπληροῦνται κατὰ μέρος γιὰ νὰ ἀναχθοῦν κατόπιν σὲ εὐρύτερα πεδία ἐκπληρώσεως καὶ ἀτελεύτητα προχωροῦν πρὸς ἐκπλήρωση εὐρύτερων σκοπῶν.

Ὁ νόμος τῆς ἀγάπης πληροῦται μόνον ἀπὸ τὰ νοητικὰ ὄντα ὅταν γίνεται νοητὸς καὶ συνειδητὸς σ' αὐτά.

Ὅταν ὁ νόμος τῆς Ἀγάπης γίνεται συνειδητὸς στὰ ὄντα, ἐξασφαλίζεται ἡ πρόοδός τους καὶ τότε αὐτὰ ἀξιολογοῦνται ὡς νοητικὰ καὶ ἠθικὰ ὄντα.

Ἐὰν τὰ κοινωνικὰ ἄτομα τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν δὲν ἔχουν συνειδητὴ τὴν ἔννοια τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης δὲν ἔχουν καμία ἀξία καὶ αὐτὸ γίνεται φανερὸ γιατί δὲν ἐκδηλώνουν καμία διάθεση πρὸς ἁρμονικὴ συνεργασία μεταξύ τους καὶ συλλειτουργία πρὸς ἀνάπτυξη σχέσεων στὸ πεδίο τῆς φυσικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργεῖται ἡ κακοδαιμονία τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν.

Ὅταν ὁ νόμος τῆς ἀγάπης δὲν εἶναι συνειδητὸς στὰ κοινωνικὰ ἄτομα τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν, ἡ ἐλεύθερη βούλησή τους τὰ ὠθεῖ σὲ ἀποτρόπαιες ἐνέργειες καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν προστασία τῶν φυσικῶν νόμων, καὶ αὐτὸ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ μὴ προάγονται νοητικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ νὰ διέρχονται ὅρους ζωῆς δοκιμαστικῆς.

Ἀντίθετα δὲν συμβαίνει αὐτὸ στὶς ἄψυχες μορφὲς γιατί αὐτὲς ὡς μὴ ἔχουσες βούληση δὲν μποροῦν νὰ ἐκτρέπονται τοῦ νόμου τῆς ἁρμονικῆς τους πρὸς τὸ σύνολο διαθέσεως.

Ἡ ἐλευθέρα βούληση τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ ἀπὸ τὴν ἐλευθέρα βούληση τρόπος ἐνεργειῶν τους, ἐφόσον διὰ κοινωνικῶν νόμων δὲν περιορίζεται στὰ φυσικά του ὅρια, γεννᾶ τὸ αἴτιο τῆς ἀνωμάλου ζωῆς τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτὴ ἡ ἀνώμαλη ζωὴ τῶν ἀνθρώπων προκαλεῖ καὶ τὴν εὐθύνη ἡ ὁποία τοὺς καταλογίζεται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα πνευματικὰ ὄντα, διὰ τῆς ἀσκήσεως τῶν ἠθικῶν αὐτῶν νόμων, πρὸς τὸν σκοπὸ τῆς ἐπαναφορᾶς τους στὸν φυσικὸ τρόπο ζωῆς.

Μὲ τὴν ἐπαναφορά τους στὸν φυσικὸ τρόπο ζωῆς θὰ ἐξυπηρετηθεῖ ἡ νοητικὴ καὶ ἠθικὴ τους πρόοδος ὡς καὶ ἐκείνη τῶν ἄλλων μετὰ τῶν ὁποίων συνεργάζονται στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες.

Ἐὰν τὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες τὶς ἀποτελοῦσαν ἠθικὰ καὶ συνειδητὰ ἄτομα τὰ ὁποῖα στὶς σχέσεις τους νὰ ἐκπληρώνουν τὰ καθήκοντά τους, ἐὰν τὰ ἄτομα αὐτὰ ἐκδήλωναν τὸν νόμο τῆς ἀγάπης στὶς κοινωνικὲς σχέσεις καὶ ἐνέργειές τους καὶ ἐὰν ὑπῆρχε ἡ διάθεσή τους πρὸς ἁρμονικὴ συνεργασία τους, ἡ ὁποία εἶναι ἐξυπηρετική τῆς προόδου τους, τότε οἱ κοινωνίες αὐτὲς θὰ ἐμφάνιζαν τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὲς ἄτομα ὡς εὐημεροῦντα καὶ εὐτυχοῦντα καὶ ἤρεμα πληροῦντα τὸ σκοπό τους.

Πρέπει νὰ νοηθεῖ ἀπὸ ὅλα τὰ κοινωνικὰ ἄτομα, ὅτι ὁ νόμος τῆς ἀγάπης εἶναι πρωταρχικὸς νόμος καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ἠθικὴ κατάσταση τῶν ὄντων, διότι σ' αὐτὸν βασίζονται ὅλοι οἱ ἄλλοι ἠθικοὶ νόμοι οἱ ὁποῖοι διακανονίζουν τὶς σχέσεις τους καὶ τὰ ὠθοῦν στὴν διανοητικὴ καὶ συναισθηματικὴ τους πρόοδο καὶ τὴν δυναμική τους αὔξηση, οὕτως ὥστε νὰ ἐμφανίζονται ὅτι κατανοοῦν τὸν σκοπὸ τῆς θείας δημιουργίας.

Ὁ νόμος τῆς ἀγάπης στὴν ὑψίστη του ἐκδήλωση στὶς ἐνέργειες τῶν πνευματικῶν ὄντων ἐμφανίζει τὶς ἀθάνατες φύσεις τους, τὸ γένος τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ὄντων, τὸ ὁποῖο κυριαρχεῖ μὲ τὴν γνωστικὴ καὶ ἠθικὴ του ἰσχὺ στοὺς κόσμους.

Ἐκ τῆς θείας δημιουργίας ὅλα τὰ ὄντα εἶναι προορισμένα νὰ φθάσουν τὰ ὅρια αὐτὰ τῆς ἀθανασίας. Γιὰ νὰ φθάσουν ὅμως πρὸς αὐτὰ (τὰ ὅρια τῆς ἀθανασίας) πρέπει νὰ ἐκδηλώσουν καὶ ἀσκήσουν τὸν νόμο τῆς ἀγάπης, νὰ γίνουν πλήρως συνειδητά, νοητικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ νὰ ἐναρμονίσουν τὶς σχέσεις τους πρὸς τὴν ζωὴ τοῦ γένους τῶν ἀθανάτων.

Ὁ νόμος τῆς ἀγάπης εἶναι ἡ θειοτέρα ἐκδήλωση τῆς θείας δημιουργίας. Αὐτὸς (ὁ νόμος) συνέχει καὶ συγκροτεῖ τοὺς κόσμους. Αὐτὸς ἐμφανίζει τὰ ὄντα αὐτῶν, τὰ προάγει σὲ νοητικὰ καὶ ἠθικά, τὰ φέρει στὰ συνειδητὰ ἐπίπεδα τῶν ἐνεργειῶν τους, δημιουργεῖ τὴν εὐδαιμονία τους καὶ τὶς χαρές τους καὶ τὰ καθιστᾶ κυρίαρχα στὴν πνευματική τους δράση.

Στὶς κοινωνίες τῶν ὄντων, ὅπου δὲν εἶναι συνειδητὸς σ' αὐτὲς ὁ νόμος τῆς ἀγάπης, ἐκεῖ μόνον ἔρεβος ὑπάρχει καὶ

οἱ ἐκδηλώσεις αὐτοῦ διέπουν τὶς σχέσεις τους. Ἐκεῖ μόνον ὁ πόνος καὶ ἡ δοκιμασία κυριαρχοῦν.

Δὲν θὰ μείνουν ὅμως πάντοτε ἐκεῖ. Οἱ νόμοι τῆς θείας δημιουργίας θὰ τὰ βοηθήσουν νὰ ἐξέλθουν τῆς καταστάσεως αὐτῆς. Ἀρκεῖ ἡ βούλησή τους νὰ καθοδηγηθεῖ ὑπὸ τῆς γνωστικῆς τους ἰδιότητας.

Δία τοῦ Νόμου τῆς Ἀγάπης σὲ συνδυασμὸ πρὸς τὸ Νόμο τῆς Ἐλευθερίας, εἶναι δυνατὸν ὁ μύστης νὰ φθάσει τὰ ὅρια τῶν πραγματικῶν ἠθικῶν ἀρχῶν, οἱ ὁποῖες διέπουν τὶς σχέσεις τῶν ὑπεράνω τοῦ ἀνθρώπου πνευματικῶν κόσμων ὑπὸ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν νόμων.

Οἱ νόμοι τῶν πνευματικῶν κοινωνιῶν ὡς καὶ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι νόμοι πνευματικοί. Νόμοι ὅμως πνευματικοί, δηλαδὴ νόμοι οἱ ὁποῖοι διέπουν τὶς σχέσεις τῶν πνευμάτων, ἐὰν δὲν εἶναι καὶ ἠθικοί, ἐμφανίζουν κατὰ τὶς λειτουργίες τους ὅτι θεσπίσθηκαν παρὰ νοητικῶν ὄντων μὴ ἐχόντων οὔτε συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ τους, οὔτε τοῦ θείου ἔργου τῆς δημιουργίας, οὔτε τῶν σκοπῶν αὐτῆς.

Τέτοιοι νόμοι προδίδουν ὅτι ἔγιναν ἀπὸ μὴ συνειδητὰ καὶ ἠθικὰ ὄντα καὶ στὴν κατηγορία αὐτὴ ὑπάγονται καὶ τὰ ἀνθρώπινα ὄντα διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν κοινωνικῶν νόμων οἱ ὁποῖοι διέπουν τὶς σχέσεις αὐτῶν.

Τὸ ἔργο τῶν μυστῶν ἔχει ὡς σκοπὸ τὸν διαφωτισμὸ τῶν κοινωνικῶν ἀτόμων καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων τὸν διαφωτισμὸ καὶ ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ γνωρίσουν τὶς ἀλήθειες τῆς θείας δημιουργίας καὶ ἐκτὸς τῶν νόμων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοὺς νόμους τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν καὶ ὅλες τὶς ἠθικὲς ἀρχὲς ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτά.

Οἱ ἄνθρωποι χωρὶς τὴν ἐκδήλωση καὶ τὴν ἄσκηση τοῦ Νόμου τῆς Ἀγάπης στὶς καθόλου σχέσεις τους πρὸς ὅλες τὶς ἄλλες ἀνθρώπινες ψυχὲς καὶ χωρὶς τὴν ἐπέκταση τῆς ἐνέργειας αὐτοῦ τοῦ νόμου πρὸς τὶς ὑπέρτερες (τοῦ ἀνθρώπου) πνευματικὲς ὑπάρξεις μὲ τὴν σύναψη σχέσεων (διὰ τῶν ὁποίων ἔχουν τὶς πνευματικές τους ἐπιδράσεις), δὲν θὰ κατορθώσουν νὰ καταστοῦν δυναμικὰ ὑπέρτεροι τῶν φυσικῶν νόμων τῆς ἀνθρώπινής τους φύσεως καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ θὰ μένουν ὑποδουλωμένοι στὸ περιβάλλον τοῦ φυσικοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ μὴ ἐκδήλωση τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης ἀπὸ τὶς ψυχὲς τῶν μυστῶν καθιστᾶ ἀδύνατη τὴν ἄνοδό τους σὲ πνευματικὰ πεδία ὑπερτέρων τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου πνευματικῶν κόσμων.

Ὅταν ὁ νόμος τῆς Ἀγάπης ἐκδηλωθεῖ καὶ λειτουργήσει στὶς ψυχές τους, δὲν θὰ ἐξαγνίσει μόνον τὶς ἀνθρώπινές τους φύσεις, γιὰ νὰ γίνουν αὐτὲς δεκτικὲς πνευματικῶν δυνάμεων πρὸς πλήρη μεταμόρφωσή τους, ἀλλὰ θὰ ἐπιτρέψει ὁ νόμος αὐτὸς τὴν ἐκδήλωση σὲ αὐτὲς τῆς γνώσεως ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας θὰ δύνανται νὰ ἐκτιμοῦν τὴν ἀξία τῶν μεταμορφωτικῶν νόμων καὶ τὰ πρὸς χρησιμοποίηση μέσα τῆς ἀνόδου τῶν ψυχῶν σὲ ὑπέρτερο κόσμο.

Ἡ ἐκδήλωση ὑπὸ τῶν νοητικῶν καὶ ἠθικῶν ὄντων καὶ ἡ ἄσκηση τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης εἶναι πράξη ἀρετῆς.

Ἡ ἐκδήλωση καὶ λειτουργία παντὸς πνευματικοῦ καὶ φυσικοῦ νόμου ὑπὸ τῶν νοητικῶν ὄντων καὶ ἡ ἄσκηση αὐτοῦ ὑπὸ τῶν νοητικῶν καὶ ἠθικῶν ὄντων διὰ τῆς βουλήσεώς τους εἶναι πράξη ἀρετῆς.

Πράξη ἀρετῆς εἶναι ἐπίσης καὶ ὁ προσανατολισμὸς τους πρὸς τοὺς φυσικοὺς καὶ πνευματικοὺς νόμους τοῦ περιβάλλοντός τους.

Κάθε πράξη διὰ τῆς ὁποίας ἀσκεῖται στὴν ἐνέργεια τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ὑπὸ τῶν νοητικῶν αὐτῆς ὄντων ὁ νόμος τῆς ἀγάπης, ὡς καὶ κάθε ἄλλος φυσικὸς νόμος εἶναι πράξη ἀρετῆς. Κατὰ συνέπεια ΑΡΕΤΗ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ συνειδητὴ ἐνέργεια τῶν ὄντων, ὅταν αὐτὴ γίνεται σύμφωνα πρὸς τὶς ἀπαιτήσεις τῶν νόμων τῆς φύσεώς τους καὶ ὅταν ἐναρμονίζεται αὐτὴ καὶ πρὸς τοὺς νόμους τῶν ψυχῶν τους καὶ πρὸς ἐκείνους τῆς φύσεως τοῦ περιβάλλοντός τους.

Τὸ νὰ ἐκδηλώνει ὁ ἄνθρωπος ἀγάπη πρὸς τοὺς ὁμοίους του, τοῦτο εἶναι πράξη ἀρετῆς καὶ ταυτόχρονα καὶ καθῆκον του, διότι ἀναγνωρίζει τὰ φυσικὰ καὶ πνευματικὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Τὸ νὰ ἀγαπᾶται ὁ ἄνθρωπος παρὰ τῶν ἄλλων εἶναι δικαίωμά του, διότι προέρχεται ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν φυσικῶν νόμων καὶ τῶν νόμων τῆς ψυχικῆς του ἀτομικότητας.

Αὐτὴ ἡ ἀγάπη ἔπρεπε νὰ συνδέει τὸ ἀνθρώπινο γένος, αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ὑπαγορεύει τοὺς κοινωνικοὺς νόμους, αὐτὴ ἔπρεπε νὰ δίνει τὴν κατεύθυνση στὶς ἐνέργειές του.

Ἀλλὰ ἡ ἀγάπη αὐτὴ δὲν ὑπάρχει στὶς κοινωνίες.

Ὁ ἑνωτικὸς αὐτὸς Νόμος τῶν κοινωνιῶν δὲν λειτουργεῖ καὶ γι' αὐτὸ τίποτε δὲν συνδέει τὸν ἄνθρωπο μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκτὸς ἀπὸ ἐγωιστικὲς διαθέσεις, οἱ ὁποῖες διαρκῶς τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν φυσικὴ ζωὴ καὶ τοῦ γεννοῦν παντὸς εἴδους ἠθικὲς καὶ σωματικὲς νόσους.

Ἡ ἔννοια τῆς λέξεως Ἀγάπη, ὅπως ἔχει ριζωθεῖ στὴν διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὶς διάφορες θρησκεῖες τῶν διαφόρων ἐποχῶν καὶ ἰδιαίτερα τῆς ἰδικῆς μας, δὲν ἐκφράζει ἀπολύτως τίποτα.

Ἐμφανίζεται σὰν μία ἔννοια σκοτεινὴ ἡ ὁποία ὑπάρχει χωρὶς λόγο καὶ πρὸ παντὸς χωρὶς κἄν φυσικὸ μεγαλεῖο.

Αὐτὴ τὴν δάδα τῆς σοφίας οἱ ἄνθρωποι τὴν παραμόρφωσαν καὶ μὲ τὴν λέξη αὐτὴν διδάσκουν θεωρίες ποὺ δὲν ἔχουν καμία σχέση μὲ τὴν φυσικὴ ἀγάπη τῆς Τριάδος Θεότητας, καὶ ἔτσι παραμορφωμένη τὴν παρουσιάζουν μέσα στὴν ἀνθρώπινη μορφή.

Τὸ σύνολον τῶν ἰδεῶν τοῦ αἰῶνος μας, οὔτε κατὰ ἐλάχιστον προσεγγίζει τὴν πηγὴ τοῦ Σύμπαντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν παραγωγικὴ αὐτὴ πηγὴ πάσης φωτισμένης διάνοιας ποὺ συγκρατεῖ τὸ ἀνθρώπινο γένος ἐπὶ τῆς μίας μορφῆς, καὶ τὸ Σύμπαν ἐπὶ τῆς ἑτέρας.

Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἶναι ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς φυσικῆς δάδας ποὺ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἐμφανίζεται μὲ τὴν μορφὴ τῆς Εὔας, δηλαδὴ τὸ παραγωγι-

κὸ καὶ διαιωνιστικὸ στοιχεῖο τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος. Κάθε ἐγκέφαλος ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ἀπορρέει, ἀλλὰ καὶ κάθε διάνοια μὴ ἐμπνεομένη ἀπὸ αὐτὴν τὴν πηγὴν ἀναμφίβολα πλανᾶται.

Ὁ κόσμος δὲν ἔχει ἀντιληφθεῖ τὴν πηγὴ καὶ τὴν αἰτία ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχει ἀπορρεύσει καὶ προκύψει ὁλόκληρο τὸ Σύμπαν, καὶ ἔχει οἰκοδομήσει συστήματα ποὺ ἀντιστρατεύονται ὄχι μόνον τῆς προόδου του, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας του ζωῆς. Κατεδίωξε τὸν καρπὸν τῆς Γνώσεως.

Ἐν πολλοῖς κατεδίωξε τὸ ἕνα μέρος τοῦ διφύλου ἀνθρώπου καὶ τὸ θεώρησε ὡς ὄν μὴ τελειοποιηθὲν ὑπὸ τῆς φύσεως, διότι αὐτὸ τοῦ ὑπαγόρευσε ὁ ἐγωισμός του.

Σὲ αὐτὸ περισσότερο συνετέλεσαν οἱ διάφορες θρησκεῖες, πολλὲς τῶν ὁποίων ἐπέβαλαν ἀκόμη διωγμὸ καὶ ὑποτίμηση τῆς γυναικὸς «ὑπήκουσαι εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ ἐγωισμοῦ των».

Αὐτὸ τὸ μεγάλο σφάλμα κρατάει ἀκόμα πολλοὺς λαοὺς τῆς γῆς δεσμίους τῆς σφαλερᾶς αὐτῆς νομοθεσίας.

Ἡ φαινομενικὴ ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ μορφὴ τοῦ σύμπαντος ἐκφράζεται μὲ μίαν καὶ μόνη λέξιν καὶ ἡ λέξις [αὐτή] εἶναι ἡ ΑΓΑΠΗ. [Ἡ Ἀγάπη] ποτὲ δὲν εἶχε ἀρχή, εἶναι ἀΐδιος, προοδευτικὴ [καί] οὐδέποτε θὰ ἔχει τέλος.

Τὸ πᾶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρέει διότι αὐτὴ εἶναι τὸ πᾶν καὶ τὴν φέρει ὁ καθένας μέσα του.

Λίγοι ὅμως τὴν ἐννοοῦν.

Τὴν ἀντιλαμβάνονται μόνον ἐκεῖνοι ποὺ ἀπέκτησαν δυνάμει αὐτῆς τὴν δύναμη νὰ τὴν ἀκούσουν λαλοῦσαν καὶ νὰ τρέφονται δι᾽ αὐτῆς.

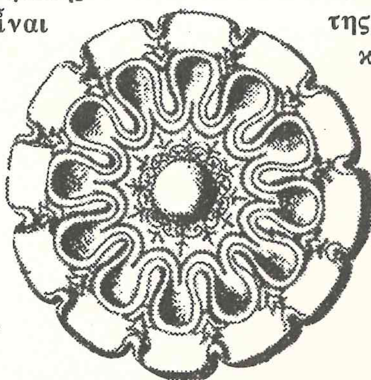
Τρέφονται δι᾽ αὐτῆς διότι ἡ Ἀγάπη εἶναι αἰθέρια καὶ καλύπτεται ἀπὸ τὴν ἄχνη τοῦ προσώπου τοῦ Ἔρωτος, τοῦ νόμου αὐτοῦ τῆς ζωῆς της, παράγει νέας συνειδήσεις εἰς τὰ ἀρτιότατα σώματα τοῦ Σύμπαντος καὶ διέπει αὐτὰς διὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ πνεύματός της.

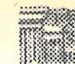
Ὁ Ἥλιος ἐντός του καὶ ἐντὸς τῶν ἀκτίνων του σκορπᾶ στὸ σύμπαν μέρος τῆς ζωῆς του ἀφοῦ πρὶν ἔδωσε σὲ κάθε σῶμα μέρος της.

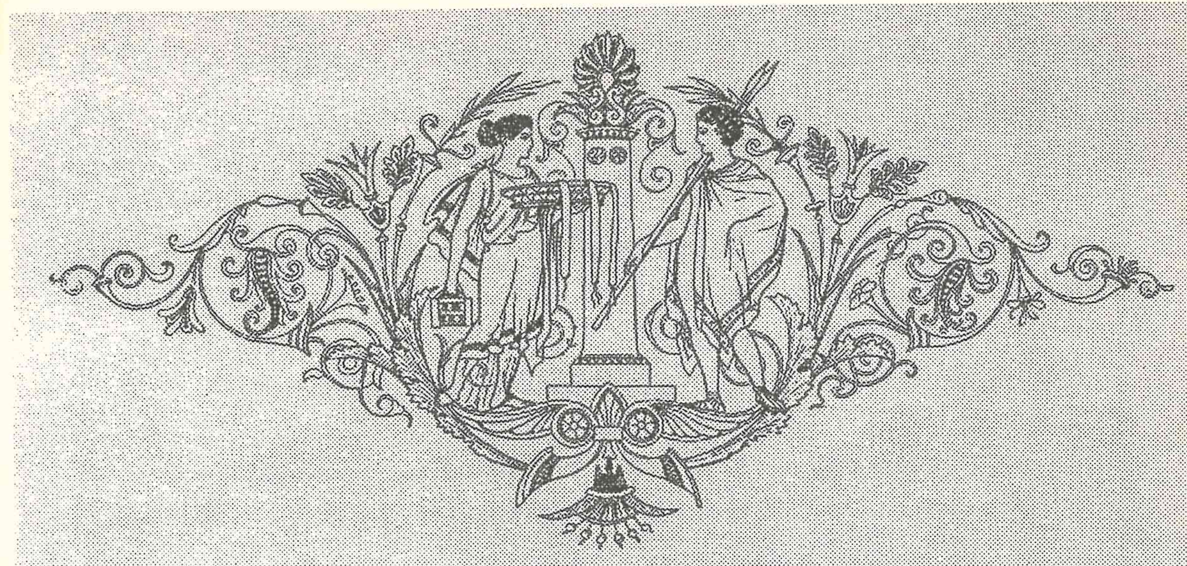
Τὸ σύνολο τοῦ παγκοσμίου αὐτοῦ ἔρωτος εἶναι γιὰ τὸν καθένα ἡ παραγωγὴ τῆς ζωῆς, ἡ κινητήρια δύναμις διότι διεμόρφωσε αὐτὴν ἀνάλογα μὲ τὴν ἐξέλιξή της. Πολλαπλασιάζεται ἀπὸ μόρια γίνεται πλήρης συνείδηση καὶ φθάνει μέχρι τοῦ μεγάλου ἐγώ της, μέχρι τοῦ θρόνου τῆς πρόνοις ὡς ἀφετηρίας.

[Ἡ Ἀγάπη] συστηματοποιεῖ τοὺς νόμους, δημιουργεῖ τὰς συνειδήσεις συνδέεται μὲ αὐτάς, ὁπόταν ἀρχίζει νὰ λαμβάνει μορφὴ παντοδυναμίας, πληρεῖ μὲ ζωὴν ὅποιον τὴν αἰσθάνεται καὶ διαλύει τὸν πέπλο ποὺ συσκοτίζει τὴν διάνοιά του. Ἡ κίνησις εἶναι νόμος της, τὸ πνεῦμα σύμμαχός της καὶ ἀποτελεῖ πλήρη αὐτεξουσιότητα.

Συνδέεται πανταχόθεν μὲ τοὺς νόμους ποὺ ἔχει παραγάγει, καὶ δίδει πνεῦμα τροφῆς στὶς μικρὲς συνειδήσεις καὶ τὰ τέκνα της.

1. Διὰ νὰ γίνει περισσότερο κατανοητὸ αὐτὸ τὸ κείμενο διευκρινίζεται τὸ ἑξῆς: οἱ δυὸ πρωταρχικὲς οὐσίες τοῦ Σύμπαντος (οἱ ὁποῖες ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Χάους) εἶναι ἡ «Μεριστὴ» καὶ ἡ «Ἀμέριστη». Ἡ Μεριστὴ Οὐσία, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖ τὸ θῆλυ γένος, διέπεται ἀπὸ δυὸ Νόμους, τὸν Νόμον τῆς Κινήσεως καὶ τὸν Νόμον τῆς Ζωῆς. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Κίνησις φιλεῖ (ἀγαπᾶ) τὴν Ζωὴ καὶ ἡ Ζωὴ τὴν Κίνησιν χαρακτηρίζεται ἡ οὐσία αὐτὴ καὶ ὡς Θεία Ἀγάπη. Ἡ Θεία Ἀγάπη εἶναι πλέον ἔκδηλος εἰς τὸ ἄτομο τῆς Μεριστῆς οὐσίας ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖ καὶ τὸ Θῆλυ γένος χωρὶς νὰ θέλουμε νὰ δηλώσουμε ὅτι καὶ τὸ ἄρρεν γένος στερεῖται αὐτῆς. Καὶ αὐτὸ διότι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ εἶναι δίφυλη καί κατὰ τὴν ἱστορίαν της θὰ ἀντλήσει διὰ τῶν ἐνσαρκώσεών της εἰς τοὺς δυὸ διαφορετικοὺς ὀργανισμοὺς ἄρρενος καὶ θήλεως ποὺ διὰ τῆς προσφορᾶς των θὰ ἐνεργοποιήσει τὰς δυνάμεις της. Κατὰ τάς ἰδίας ἀπόψεις, ἡ προοδευτικὴ ἐμφάνισις τῶν νόμων τῆς Φύσεως φθάνει εἰς τὴν δημιουργίαν ὡς τελειωτικοῦ νόμου, τοῦ νόμου τῆς Ἁρμονίας ἢ νόμου τῆς Ἀγάπης.

2. Ἡ ἀγάπη εἶναι ὑπέρτατος Νόμος τῆς θείας Φύσεως γιατί ἐπιβάλλει σ᾽ αὐτὸν ποὺ τὸν ἐκδηλώνει νὰ ἐφαρμόζει τὸν Νόμο τῆς Δικαιοσύνης πρὸς κάθε κατεύθυνση ἀδιακρίτως. Ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ πηδάλιο τοῦ ἡρωισμοῦ, εἶναι ὁ νόμος ὁ διακανονίζων τὸν νόμο τῆς θελήσεως. Οὐδεὶς καθίσταται ἥρωας χωρὶς ἀγάπη, οὐδεὶς καθίσταται θεὸς ἂν δὲν ὑπῆρξε ἥρωας. Ἡ ἀγάπη γεννᾶ τὸν ἡρωισμὸ ὁ δὲ ἡρωισμὸς συντρίβει ὅλα τὰ πάθη. Τοὺς αἰωνίους αὐτοὺς νόμους ποὺ λειτουργοῦν στὰ βάθη τῶν θεοτήτων τοῦ οὐρανοῦ οὐδεὶς ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ γίνει θεὸς δύναται νὰ παραγνωρίσει. Ὁ παραγνωρίζων αὐτοὺς εἶναι θνητός. Μόνον πρὸ τοῦ ἡρωισμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης ὑποχωρεῖ ὁ θάνατος. Ὁ θάνατος εἶναι θεὸς γιατί ὑποβάλλει στὴν θέλησή του κάθε πνεῦμα ποὺ δὲν ἐξεδήλωσε φῶς. Εἶναι θεὸς τοῦ σκότους καὶ ὅπου αὐτὸ λειτουργεῖ ὡς νόμος οὐσίας ἐκεῖ ἐπεκτείνεται καὶ ὁ θάνατος.

Ἐπιμέλεια-σχολιασμός
Στ. Τάκας-Λυκόφρων (φυσικός, νομικός)

Σ. ΝΑΓΟΥ: ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ

῎Αναρχη καὶ ἀΐδια μορφή, ἕως πότε θὰ εἶσαι κρυμμένη;

Πότε ἡ ἀνθρωπότης τῆς Γῆς θὰ αἰσθανθεῖ τὴν ἐπίδραση τοῦ νόμου τοῦ ἔρωτός σου;

ΑΓΑΠΗ ... θέλω νὰ φθάσω εἰς τὸ τέρμα τῆς πρώτης βαθμίδος τοῦ μεγαλείου σου.

Αἰσθάνομαι τὴν ἐπίδραση τοῦ γαλουχήματος τούτου, ἀλλὰ ὁ κόσμος μοῦ τὴν στερεῖ. Διότι ὁ κόσμος ἀναπαύεται εἰς τὴν φαυλότητα τῶν θρησκειῶν, εἰς τὴν ἀλαζονεία τῶν ἱερέων, χαίρει ἐν τῇ ἀποκτηνώσει καὶ ἂς μαραίνεσαι ὄντας κρυμμένη εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καταλύματός σου.

᾽Ανάγκη ὅμως νὰ ἔλθω πρὸς τὰ ἔξω, νὰ σὲ ἀπεικονίσω ἐν τῇ μορφῇ τῆς γυναικός, ἐν τῇ μορφῇ τῆς θηλείας φύσεως.

Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ ἀνακράζω μὲ ὅλη τὴν δύναμη τῆς ἰσχύος μου πρὸς τὸ ἀνθρώπινο γένος, ἀγαπᾶτε τὴν γυναῖκα, τραφεῖτε διὰ τοῦ ἔρωτός της, δώσατε εἰς αὐτὴν τὸ σκῆπτρο τῆς βασιλίσσης, καὶ ὄντως καὶ ἐσεῖς θὰ φέρετε τὸ διάδημα τῆς θεώσεως ἐπὶ τῆς καρδίας σας.

᾽Αναγνωρίσατε τὸ δικαίωμα τοῦ καθενός, τεθεῖτε ὑπὸ τοὺς Νόμους τῆς Φύσεως καὶ τῆς ᾽Αγάπης γιὰ νὰ φθάσετε εἰς τὴν ἐκτίμηση τοῦ ἑαυτοῦ σας.

Γέννημα αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος ἐσταὶ ἡ διάνοια καὶ συμπέρασμα ἡ ἀθανασία της.

Χαῖρε δύναμις, σὺ ἡ ὁποία μεταμορφώνεις τὸ πᾶν
καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐτέθην
πρὸς ἀπόκτηση ἔρωτος καὶ διανοίας.
Χαῖρε ἄνθρωπε, σὺ ὁ ὁποῖος αἰσθάνεσαι
τὸ Φῶς ἐν τῇ ἀγάπῃ.
Χαῖρε σὺ μεγάλε Θεέ,
ἔτσι θὰ σὲ ὀνομάζω προσφιλής μου ᾽Αγάπη.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

᾽Αλλὰ ἀλίμονο, κάποιος ἐνδοιασμὸς μὲ κάνει νὰ μὴ προβάλλω κανένα ἐγκώμιο ἀκόμη, ἀκριβῶς διότι θέλω πρῶτα νὰ ἐντρυφῶ ἐν τῇ ἀγάπῃ σου.

Δὲν θέλω νὰ γράψω ὅπως ὁ Ὅμηρος, ἀλλὰ θέλω νὰ ἐντρυφῶ ἐν τῇ λάμψει τοῦ φωτὸς τοῦ Ἡλίου, θέλω νὰ ἐντρυφῶ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης, θέλω νὰ πίνω μαζί σου νέκταρ, θέλω νὰ βρίσκομαι εἰς τὰς ἀγκάλας σου αἰωνίως, θέλω νὰ καταστῶ δύναμις ἐν τῇ ἰσχύ, θέλω νὰ ἐξέρχομαι πάντοτε νικητής.

ΑΓΑΠΗ ἰδοὺ ποῦ ἐγὼ σὲ ἀναβιβάζω, ἰδοὺ πῶς ἐγὼ σὲ ἐννοῶ. ᾽Ελπίζω νὰ μή μοῦ ἀρνηθεῖς.

Ὁ κόσμος, φρίκη, οὐδέποτε σὲ αἰσθάνεται διότι οὐδέποτε ἡ διάνοιά του ἐπιδαψιλεύεται εἰς τὴν πολύτιμη ἀρχή σου, ἕρπει κτηνωδῶς, καὶ πᾶσα πρᾶξις του ἔχει ὤθηση ἐκ τῆς ἔνδον αὐτοῦ ψυχῆς· ἀλλὰ ψυχῆς στερουμένης φωτὸς καὶ τροφῆς ἐκ τοῦ ἔρωτός σου.

Εἰς τὴν διάνοιά μου εἶσαι λάβα φωτός. Εἰς τὸ πνεῦμα μου μυροβόλος οἶνος, καὶ εἰς τὴν ψυχή μου δρῶσα τροφή, μάννα οὐράνιο!

Γιατί δὲν μὲ γαλουχεῖς ἀκόμη ἀφοῦ σὲ αἰσθάνομαι; Γιατί ψυχή μου νὰ ἀποκρύψεις τὰς προτιμήσεις τῆς ἀγάπης;

«Ἂν δὲν εἶμαι ἀκόμη παντοκράτωρ
εἰς τὴν ἰσχύν μου πρὸς σέ, ἔστω θὰ γίνω
διότι ἄνευ γνώσεως μοῦ παρέχεις αὐτό».

Νίκου Καζαντζάκη

Όσο βρισκόμαστε φυλακισμένοι μέσα στό σῶμα ...

ΥΠΟΜΟΝΗ, ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ

Εἶχα ξεκολλήσει κάποτε ἀπό τόν κορμό μιᾶς ἐλιᾶς μιά χρυσαλίδα καί τήν εἶχα ἀπιθώσει στην ἀπαλάμη μου· μέσα ἀπό τό διάφανο τσόφλι της διέκρινα ἕνα πρᾶμα ζωντανό νά σαλεύει, ἡ μυστική κατεργασία θά βρίσκουνταν πιά στό τέρμα κι ἡ μελλούμενη, σκλαβωμένη ἀκόμα πεταλούδα περίμενε σιγοτρεμάμενη νά ᾽ρθει ἡ ἅγια ὥρα νά προβάλει στόν ἥλιο. Δέν βιάζουνταν, εἶχε ἐμπιστοσύνη στό φῶς, στό χλιαρό ἀέρα, στόν αἰώνιο νόμο τοῦ Θεοῦ καί περίμενε.

Μά ἐγώ βιαζόμουν· ἤθελα μιά ὥρα ἀρχίτερα νά δῶ νά ξεπουλιάζει μπροστά μου τό θάμα, πῶς τινάζεται ἀπό τό μνῆμα της καί ἀπό τό σάβανό της ἡ σάρκα καί γίνεται ψυχή. Ἔσκυψα καί ἄρχισα νά φυσῶ ἀπάνω της τήν ζεστή μου ἀνάσα· καί νά, σέ λίγο, μία σκισμάδα χαράχτηκε στή ράχη τῆς χρυσαλλίδας, σιγά-σιγά σκίστηκε ἀπό πάνω ἕως κάτω ἀλάκερο τό σάβανο καί φάνηκε σφιχτομανταλωμένη ἀκόμα, μέ στροφηγμένα τά φτερά, μέ τά πόδια κολλημένα στήν κοιλιά, καταπράσινη, ἡ ἀμέστωτη πεταλούδα. Σπαρτάριζε ἀλαφριά κι ὁλοένα ζωντάνευε κάτω ἀπό τήν ἐπίμονη ζεστή μου ἀνάσα· τό ἕνα φτερό ξεκόρμισε, χλωρό σάν μπουμπουκιασμένο φύλλο λεύκας, κι ἄρχισε νά σπαρταράει καί ν᾽ ἀγωνίζεται νά ξετυλιχθεῖ ὥς πέρα ὁλάκερο, μά τοῦ κάκου· ἔμενε μισάνοιχτο καί ζαρωμένο. Σέ λίγο κουνήθηκε καί τό ἄλλο φτερό, μόχθησε κι αὐτό νά τεντωθεῖ, δέν μπόρεσε καί στάθηκε μισοξετυλιγμένο κι ἔτρεμε· κι ἐγώ, μέ τήν ἀναίδεια τοῦ ἀνθρώπου, σκυμμένος, φυσοῦσα ἀπάνω τους τό ζεστό ἀχνό μου, μά τά μισερωμένα φτερά εἶχαν τώρα ἀκινητήσει κι εἶχαν γείρει μαραμένα.

Ἡ καρδιά μου πιάστηκε· ἀπό τήν βιάση μου, ἀποτολμῶντας νά παραβῶ ἕναν αἰώνιο νόμο, σκότωσα τήν πεταλούδα· στήν ἀπαλάμη μου κρατοῦσα ἕνα κουφάρι. Χρόνια καί χρόνια πέρασαν· μά ἀπό τότε, τό ἀλαφρό ἐτοῦτο κουφάρι τῆς πεταλούδας βαραίνει τήν συνείδησή μου.

Ὁ ἄνθρωπος βιάζεται, ὁ Θεός δέν βιάζεται, γι᾽ αὐτό καί τά ἔργα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀβέβαια καί μισερά καί τοῦ Θεοῦ ἀψεγάδιαστα καί σίγουρα. Τά μάτια μου βούρκωσαν· κι ὁρκίστηκα ποτέ πιά νά μή παραβῶ τόν αἰώνιο τοῦτο νόμο· σάν τό δένδρο νά βρέχουμαι, νά λιάζουμαι, νά μέ δέρνει ὁ ἄνεμος καί νά περιμένω μ᾽ ἐμπιστοσύνη· θά ᾽ρθει ἡ μακροπόθητη ὥρα τοῦ ἀνθοῦ καί τοῦ καρποῦ.

Μά νά, παραβαίνω τώρα τόν ὅρκο μου. Ἡ χρυσαλλίδα τοῦ Ζορμπᾶ δέν εἶχε ἀκόμα ὡριμάσει, βιάστηκα ν᾽ ἀνοίξω τό σάβανό της· ντράπηκα, ἔσκισα ὅ,τι εἶχα μουτζαλώσει στό χαρτί κάι βγῆμα καί ξάπλωσα στήν ἄκρα τῆς θάλασσας.

Θυμήθηκα ἕνα λόγο τοῦ Ζορμπᾶ: *«Ἐγώ ἐνεργῶ πάντα ὡς ἄν ἤμουν ἀθάνατος».* Τήν μέθοδο αὐτήν τοῦ Θεοῦ ἄς ἀκολουθοῦμε κι ἐμεῖς οἱ θνητοί, ὄχι ἀπό μεγαλομανία κι ἀναίδεια, παρά ἀπό τήν ἀκαταμάχητη λαχτάρα τῆς ψυχῆς πρός τ᾽ ἀπάνω· ἡ προσπάθεια νά μιμούμαστε τόν Θεό εἶναι ὁ μόνος τρόπος νά ξεπεράσουμε, ἄς εἶναι καί μιά τρίχα, ἄς εἶναι καί μιά στιγμή θυμήσου τό χελιδονόψαρο – τά σύνορα τοῦ ἀνθρώπου. Καί οἱ πιό ἀκριβές παραγγελίες πού μᾶς δίνει ὁ Θεός, ὅσο βρισκόμαστε φυλακισμένοι μέσα στο σῶμα, ὅσο εἶμαστε χρυσαλλίδες, εἶναι ἡ ὑπομονή, ἡ περισυλλογή κι ἡ ἐμπιστοσύνη (...)

Θεϊκός ρυθμός· ἄστρα, πουλιά, σπόροι μέσα στό χῶμα, ὅλα ὑπακούουν· καί μόνο ὁ ἄνθρωπος σηκώνει κεφάλι καί θέλει νά παραβεῖ τόν νόμο καί νά μετατρέψει τήν ὑπακοή σέ ἐλευθερία γι᾽ αὐτό κι ἀπ᾽ ὅλα τά πλάσματα τοῦ Θεοῦ αὐτός μονάχα μπορεί νά ἁμαρτάινει· τί θά πεῖ ἁμαρταίνει; Χαλνάει τήν ἁρμονία.

ΜΝΗΜΗ

Περιμέναμε χρόνους, αἰῶνες, ἀμίλητοι κάτω ἀπό τούς γυμνούς βράχους τοῦ γρανίτου μέ τό γιγάντιο ἄγαλμα τῆς Μητέρας νά κλαίει θηλάζοντας ἀπ᾽ τούς μαστούς της τά χελιδόνια τίς ἐλπίδες μας. Πέρα ἀπό τό ἀμίλητο νερό τῆς πίκρας μᾶς κτυποῦσε ὁ ἀέρας τῶν καμμένων ἱερῶν μας. Στά μάτια μας ἔμπαινε ὁ καπνός τῶν δαφνώνων. Ἡμέρες καί νύκτες ἀκούοντο οἱ ξένες φωνές τῶν φαιοχιτώνων τῶν δούλων ἑνός ἀλλότριου θεοῦ γέρου καί ἀλλοπρόσαλλου πού στήν Ἑλλάδα θέλουν μέ τό μαχαίρι νά ἐπιβάλλουν. Ἐζήσαμε αἰῶνες ἔτσι μέ τό ἁλάτι τῆς μοναξιᾶς μας στό στόμα καίγοντας τήν μικρή φωτιά στήν ἑστία τῆς μνήμης, κρατῶντας την ἄσβεστη σ᾽ ὅλη αὐτή τήν μεγάλη νύκτα τῆς ἀγρυπνίας.

ΠΥΘΙΑ ΕΛΛΗΣΙ ΧΑΙΡΕΙΝ

Τνῶτε, ὦ Ἕλληνες, καί εἴπετε τοῖς Ἔθνεσι ὅτι χαμαί μέν ἐρρίφασι Δαιδάλου αὐλάν οἱ τά φαιά φοροῦντες στυγεροί, ἀλλά Φοῖβος ἔχει καλύβας ἐν τοῖς ἄλσεσι Παρνασσοῦ, τοῖς δρυμοῖς Ἀρκαδίας, Μακεδονίας τε καί Ἔσω Ἀσίας, ἀλλά καί ἐντός τῆς καρδίας μας καί μάντις δάφνας καί δαφνῶνας, παγάς δέ ἀείποτε λαλεούσας· οὐκ ἀπέσβετό ποτε ὕδωρ ζῶν ἀειρρόων κρηνῶν.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΜΗΤΕΡΑ

Μῆτερ ἁμῶν. Ἡ τά ἐν τῇ Φύσει πάντα γεννήσασα ἁγιασθήτω τό ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ παρουσία σου ἐν πᾶσι τοῖς κόσμοις Οὐρανοῦ καί Γῆς. Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον καί τά τροφεῖα ἡμῖν καί οἷς ἄλλοις οὖσιν δός σήμερον. Καί ἡμεῖς δι᾽ ἀγάπης καί σεβασμοῦ τήν σήν δημιουργίαν σεβασθησόμεθα, ὡς αὐτῆς μέρη. Πλήρωσον ἡμᾶς μετά γνώσεων, ἵνα τήν σήν παρουσίαν αἰσθώμεθα. Τόν Λόγον τοῦ Κόσμου, τήν ἐν ἡμῖν Οὐσίαν, ἡμῖν ἀποκάλυψον. Ἀπότρεψον ἡμᾶς ἀπό πάσης ματαιοσχολίας καί τόν βίον ἡμῶν πλήρωσον ἔργων φιλοκαλίας.

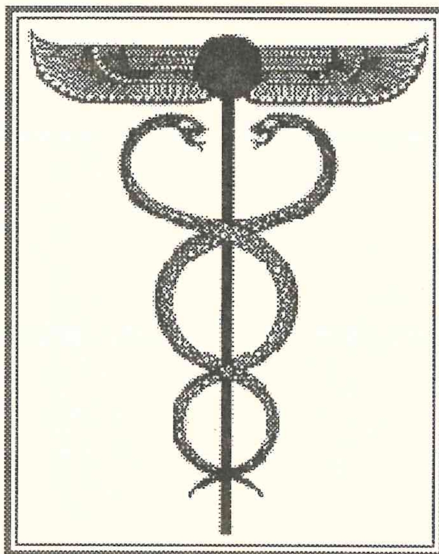
Β. ΓΟΥΣΙΟΥ - ΠΕΛΑΣΓΟΥ

Διδῶς Καλλέργη

ΤΟ ΚΗΡΥΚΕΙΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΡΜΟΥ

Ἡ φιλοσοφική ἐξέταση ὡς συμβόλου τοῦ Κηρυκείου τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ, πρέπει νά ἔχει μεγάλη σπουδαιότητα γιά ὅποιον προσπαθεῖ νά ἐξηγήσει τίς βαθειές ἐσωτερικές ἔννοιες τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως. Γιατί, σέ προσεκτική μελέτη τῆς ἱερῆς αὐτῆς ράβδου τοῦ θεοῦ, φαίνεται ὅτι, γιά τούς μεμυημένους τῶν ἀρχαίων Μυστηρίων, **συμβόλιζε περισσότερες ἀπό μία μυστηριακές ἀλήθειες.**

Ἡ ἐξήγηση πού μπορεῖ νά δώσει κανείς σέ μιά πρώτη καί γενική ἔννοια, εἶναι ὅτι τό Κηρύκειον **ἐθεωρεῖτο ὡς σύμβολον τοῦ μέσου καί τοῦ σκοποῦ τῆς πραγματικῆς ἐξασκήσεως τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας τοῦ Μυσταγωγοῦ. Καί τοῦτο γιατί ὅπως ὁ Χθόνιος θεός Ἑρμῆς, μέ τό Κηρύκειον στό χέρι, συμβόλιζε στήν ἀρχαιότητα τόν ψυχοπομπό στήν ἐνσάρκωση, στόν θάνατο καί στόν Οὐρανό, τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι καί ὁ Μυσταγωγός ἐπιστεύετο ὡς ἕνας χθόνιος Ἑρμῆς, ψυχοπομπός τῶν ψυχῶν τῶν μεμυημένων, στόν πνευματικό Ὄλυμπο τῆς ἀρχαίας λατρείας.** Ἀλλά τό Κηρύκειον ἐξεταζόμενον χωριστά ὡς ἱερά ράβδος, μέ τήν παραστατική κάθετό της γύρω ἀπό τήν ὁποία ἑλίσσονται οἱ δύο χρυσοί ὄφεις πού στρέφονται στόν Οὐρανό, **φανερώνει τήν ἐπικοινωνία μέ τόν Οὐρανό τοῦ ζεύγους τῶν ἱερέων τῆς ἀρχαίας θρησκείας** (Τό ζεῦγος τῶν ἱερέων συμβόλιζαν καί οἱ δύο χρυσοί ὄφεις, πού ἔμεναν στόν Λαβύρινθο τῆς Ἐπιδαύρου). Γιατί εἶναι γνωστό ὅτι ἡ γεμάτη πνευματικές ἀλήθειες, λατρεία τῶν Ἑλλήνων, εἶχε πάντοτε στήν ἐξάσκησή της καί ἱέρειες, ἀκόμη καί ἀπό τήν πρίν 5000 χρόνια Μινωική ἐποχή.

Ὁ Ἄγγλος θεόσοφος Leadbeater, ἀναφερόμενος σχετικά μέ αὐτήν τήν συμμετοχή τῶν γυναικῶν ἔγραψε: «Ἡ εἰσοδοχή γυναικῶν ἦτο συνήθεια εἰς ὅλα σχεδόν τά Μυστήρια τοῦ Κόσμου, ἀλλά ἴχνη τοῦ γεγονότος αὐτοῦ εἰς καμμίαν ἄλλην χώραν δέν ἐμφανίζονται καθαρώτερα ἀπό τήν Κρήτη». Χωρίς μάλιστα ἱέρειες καί Πυθίες καμμία ἱερουργία δέν ἐγένετο στήν ἀρχαιότητα.

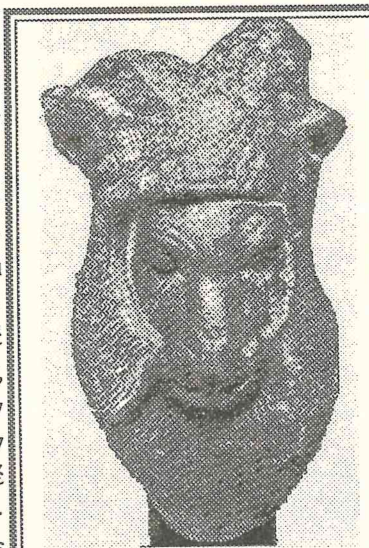
Μία ἄλλη ἑρμηνεία τοῦ Κηρυκείου, πού αὐτήν τήν φορά, ἑρμηνεύει τήν ἱερή ράβδο τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ ὡς Ἀγγελιαφόρου τοῦ θεοῦ Διός καί τῶν ἄλλων Ὀλυμπίων καί πού εἶναι ἡ καθαυτό πνευματική, εἶναι ἐκείνη πού συμβολίζει τό ζεῦγος τῶν ἐλευθέρων Πνευμάτων, προστατῶν τῶν ἀρχαίων Μυστηριακῶν Ὀργανώσεων. Οἱ δύο χρυσοί ὄφεις δηλαδή, συμβολίζουν τούς δύο ὀργανισμούς τοῦ ζεύγους τῶν ἐλευθέρων αὐτῶν Πνευμάτων. Παραδείγματα δέ ζευγῶν στήν Ἑλληνική παράδοση ἔχουμε πολλά. Ἕνα μάλιστα τό πλέον σημαντικό, ἔχουμε τό ζεῦγος τῶν ἀθανάτων θεοῦ Διός καί θεᾶς Ἥρας, πού προέρχεται ἀπό τήν τάξη τῶν ὡς ἀνωτέρω ἐλευθέρων Πνευμάτων.

Ἀλλά ὁ σημαντικώτερος ὅλων ἦτο ὁ συμβολισμός τοῦ Κηρυκείου, που παρουσίαζε τούς δύο αὐτούς πνευματικούς ὀργανισμούς νά «ἑλίσσονται κατ' ἐναλλαγήν», γύρω ἀπό τήν ἱερή ράβδο.

Ὁ τρόπος αὐτός φανερώνει ὅτι οἱ δύο ὀργανισμοί οἱ ὁποῖοι ὡς ἀθάνατοι, εἶναι κατά μέν τό κέντρο τους ἑρμαφρόδιτοι, κατά δέ τήν ὀργανική μορφή τους δύο ἀθάνατα πνευματικά γένη, ὅμως κατά ὁρισμένα χρονικά διαστήματα, ἀλλάζουν δυναμικῶς φῦλον ἤ γένος καί ἐνεργοῦν, ἑκάστοτε ἀναλόγως.

Καί τοῦτο τό πιστεύουμε, γιατί θά ἦτο ἀκατανόητο νά δεχθοῦμε ὅτι μετά τήν πνευματική τους ἀπελευθέρωση σύμφωνα μέ τίς φιλοσοφικές θεωρίες, οἱ ψυχές τῶν μεμυημένων θά ἔπρεπε νά παρέμεναν στήν αἰωνιότητα εἴτε μέ ἄρρενα πνευματικό ὀργανισμό, εἴτε μέ θηλυκό, εἴτε μέ ἑρμαφρόδιτο. Ἀκόμη δέ καί κάτι ἄλλο πιό σοβαρό. **Δέν εἶναι δυνατόν νά βάλουμε φραγμούς ἤ νά διανοηθοῦμε ἁπλῶς, ὅτι ὁ μέγας νόμος τῆς ἐξελίξεως στήν Φύση, σταματᾶ μόλις οἱ ἀνθρώπινες ψυχές τελειοποιηθοῦν καί ἀποκτήσουν πνευματικούς ὀργανισμούς. Οὔτε καί ὅτι μεροληπτεῖ ἡ Φύση γι' αὐτούς καί τούς ἀφήνει στήν αἰωνιότητα θηλυκούς ἤ ἀρσενικούς.**

Οἱ πνευματικοί νόμοι εἶναι συνέχεια τῶν φυσικῶν καί δέν κάνουν διακρίσεις στήν ἐξελικτική πορεία τους, εἴτε τό θέλουμε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴτε ὄχι. Ἔτσι ἡ «κατ' ἐναλλαγήν» προσθήκη νέων δυναμικοτήτων στήν ἀτομική ὑπόσταση τοῦ ἀθανάτου ὄντος καί ἡ πλήρης ἀφομοίωση τοῦ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ πρός τό ἀνάλογόν του ἑρμοφρόδιτον κέντρον φαίνεται φυσικῶς ἀναγκαία.

Στήν κορυφή κηρυκείου κεφαλή Πανός

Ἡ περιέλιξη τῶν δύο χρυσῶν ὄφεων γύρω τῆς ράβδου, συμβόλιζε ἐπίσης καί τήν παντοτινή σύζευξη τῶν δύο ἑτεροφύλων καί ἑρμαφροδίτων κατά τό κέντρον τῶν ὀργανισμῶν, πού σχημάτιζαν ἔτσι τό ἐλεύθερο πνευματικό ζεῦγος.

Ἀλλά προϋποτίθετο ὅτι εἶχε ἐκδηλωθεῖ ἀπό αὐτούς προηγουμένως, ἡ πλήρης καί ὁλοκληρωτική Ἁρμονία μεταξύ τους, ὅπως εἶχε ἐκδηλωθεῖ πιό πρίν ἀκόμη καί ἡ πνευματική ἁρμονία σέ καθένα χωριστά, μεταξύ τῶν ψυχικῶν-πνευματικῶν νόμων καί ἐκδηλώσεών τους καί ἡ ὁποία τούς εἶχε ἐλευθερώσει πνευματικά.

ΤΙ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ «ΠΟΛΙΤΕΙΑ»

Ὁ Πλάτων, λέγει ὅτι κατά τήν σύλληψη πρέπει νά ἐξετάζονται οἱ ἀστρολογικές ἐπιδράσεις, ὥστε νά γεννιοῦνται παιδιά μέ καλή φυσική προδιάθεση καί μέ εὐνοϊκή τύχη (546).

Τά παιδιά πρέπει νά γεννιοῦνται ἀπό γονεῖς πού βρίσκονται στήν ἀκμή τῆς ἡλικίας τους. (460).

Ὁ Πλάτων συμβουλεύει κάθε μητέρα νά φροντίζει ὥστε νά πλάθει περισσότερο τήν παιδική ψυχή μέ κατάλληλους μύθους, παρά τό παιδικό σῶμα μέ τίς φροντίδες της (377).

Ἡ ἀρχή ἔχει πολύ μεγάλη σπουδαιότητα γιά κάθε ἔργο, καί μάλιστα ὅταν πρόκειται γιά ἕνα πλᾶσμα νεαρό καί ἁπαλό, διότι τότε πρό πάντων διαμορφώνεται τό ἄτομο (377).

Δέν πρέπει οἱ μητέρες, δίνοντας πίστη στούς ποιητές, νά φοβίζουν τά παιδιά τους μέ ἱστορίες γιά φαντάσματα, οὔτε νά λένε λόγια βλάσφημα γιά τούς θεούς (381).

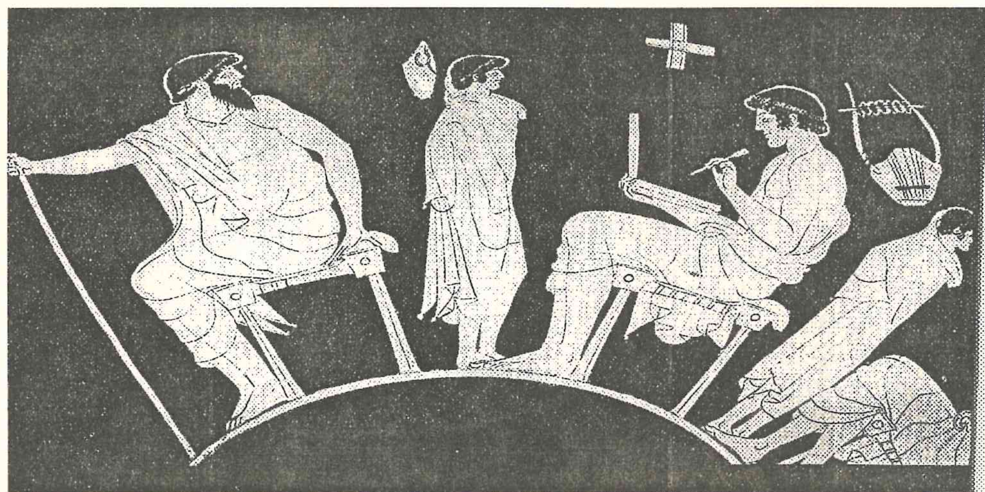
Ἀλλ' ἄς παραθέσουμε αὐτούσια μία περικοπή (378) ἀπό τήν μετάφραση Κ. Δ. Γεωργούλη (σελ. 60-61).

«Ἀποκλείεται νά εἰπωθῆ ὅτι οἱ θεοί κάνουν ἀναμεταξύ τους πολέμους, ἐπιβουλές καί μάχες, ξέρουμε πιά ὅτι αὐτά δέν εἶναι ἀληθινά, ἀνίσως καί θέλωμε νά θεωροῦν, ὅσοι θά γίνουν φύλακες τῆς πόλης μας, μέγιστη ἐντροπή τό νά ἐχθρεύεται χωρίς λόγο ὁ ἕνας τόν ἄλλο πρέπει νά ἀποφύγωμε νά τούς λέμε μυθικές διηγήσεις καί νά τούς παρουσιάζωμε ζωγραφικές παραστάσεις, ἀναφερόμενες στίς γιγαντομαχίες καί στίς ἀπειράριθμες καί πολυποίκιλες ἄλλες ἔχθρες τῶν θεῶν καί τῶν ἡρώων πρός τούς συγγενεῖς καί τούς δικούς τους.

Ἀντίθετα, ἀνίσως κι ἔχωμε σκοπό νά κάμωμε τούς νέους νά πιστέψουν ὅτι κανένας ἕως τά τώρα πολίτης δέν ἔπιασε ἔχθρα μ' ἕναν ἄλλο πολίτη καί ὅτι αὐτό εἶναι τόσο ἀνόσιο πρᾶγμα, πρέπει οἱ γέροι καί οἱ γριές μέ τέτοιο πνεῦμα νά μιλοῦν στά παιδιά, ἀρχίζοντας ἀπό τήν πρώτη τους ἡλικία, καί ὅταν τά παιδιά προχωροῦν στήν ἡλικία, πρέπει νά εἶναι ἀναγκασμένοι καί οἱ ποιητές μέσα στά ὅρια αὐτῶν τῶν σκέψεων νά συνθέτουν τούς μύθους τους.

Τό δέσιμο ὅμως πού ἔπαθε ἡ Ἥρα ἀπό τό παιδί της καί τό πῶς ἐγκρεμίστηκε ἀπό τόν πατέρα του ὁ Ἥφαιστος, θέλοντας νά ὑπερασπιστῆ τήν δερνόμενη μητέρα του, καί τίς θεομαχίες, ὅσες ἔχει ἐφεύρει ὁ Ὅμηρος, δέν πρέπει νά ἐπιτρέψωμε νά ἀκουστοῦν μέσα στή δική μας πόλη, εἴτε εἶναι εἴτε δέν εἶναι φτιαγμένες μέ ἀλληγορική σημασία.

Γιατί ὁ νέος δέν ἠμπορεῖ νά κρίνη τί εἶναι ἀλληγορία καί τί δέν εἶναι, ἀλλά ἐκεῖνα πού θά τοῦ κολλήσουν στό μυαλό του σέ νεαρή ἡλικία, μένουν κατά κανόνα ἀνεξάλειπτα καί ἀμετακίνητα. Γι' αὐτά ὅλα πρέπει νά προσέχωμε περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο, ὅσες διηγήσεις στήν πρώτη ἀρχή τῆς ἡλικίας των ἀκοῦνε, νά εἶναι μυθολογικές διηγήσεις πού ἡ ἀκρόασή τους νά εὐνοῆ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀρετῆς».

Ὁ Πλάτων λέγει, ὅτι τά πρῶτα μαθήματα πρέπει νά εἶναι γιά τό σῶμα ἡ γυμναστική καί γιά τήν ψυχή ἡ μουσική (376).

Ἡ καλή γυμναστική, ὅπως καί ἡ μουσική, πρέπει νά εἶναι ἁπλή καί μετρημένη (404).

Ὅποιον δρόμο πάρει κανείς ἀπό τήν παιδική του ἡλικία, τέτοιον καί κατόπιν θά ἀκολουθήσει (425).

Ὅταν τά παιδιά δεχθοῦν μέσα στήν ψυχή τους, μέ τήν ἐπίδραση τῆς μουσικῆς, ἐκεῖνα πού πρέπει, θά ἀκολουθοῦν τά σωστά, θά τηροῦν σιγή μπροστά στούς μεγαλυτέρους, θά παραχωροῦν τήν θέση τους, θά σηκώνονται ὄρθιοι καί θά δείχνουν τόν ὀφειλόμενο σεβασμό στούς γονεῖς τους (425).

Οἱ πιό ἔξυπνες ψυχές, ἄν τούς τύχει κακή διαπαιδαγώγηση, θά γίνουν πρῶτες στήν κακία. Τά μεγαλύτερα ἀδικήματα παρουσιάζονται εὐκολώτερα ἀπό μία γενναία φύση, πού τήν ἐχάλασε ἡ ἀνατροφή, παρά ἀπό μία φύση ἀδύνατη, πού δέν θά γίνει ποτέ ἀφορμή, οὔτε γιά μεγάλο καλό, οὔτε γιά μεγάλο κακό (491).

Τά παιδιά δέν πρέπει νά μαθαίνουν μέ ἐξαναγκασμό, διότι ἐκεῖνο πού θά μάθει ἡ ψυχή μέ τήν βία, δέν θά τῆς μείνει μόνιμο κτῆμα. Περισσότερα μαθαίνουν παίζοντας (536).

Οἱ νέοι δέν πρέπει νά γίνονται φιλοχρήματοι, οὔτε νά ἐπιθυμοῦν δῶρα, ἀλλά νά ἔχουν τίς ἀρετές τῆς σοφίας, τῆς ἀνδρείας, τῆς σωφροσύνης καί τῆς δικαιοσύνης (390 καί 427).

Ἡ ἀρετή εἶναι ὑγεία, ὀμορφιά, εὐεξία τῆς ψυχῆς, ἐνῶ ἡ κακία εἶναι ἀρρώστεια, ἀσχήμια, ἀδυναμία. Οἱ καλές

ἀσχολίες ὁδηγοῦν στήν ἀπόκτηση τῆς ἀρετῆς καί οἱ ἄσχημες τῆς κακίας (444).

Τά παιδιά δέν πρέπει νά συγκεντρώνουν στήν ψυχή τους κακά, ἀνατρεφόμενα μέσα στίς εἰκόνες τῆς κακίας, σάν ζῶα πού βόσκουν σέ κάποιο λιβάδι μέ φαρμακερά βότανα.

Πρέπει νά ἐπικοινωνοῦν μέ τήν καλλιτεχνία καί μέ τήν φυσική ὡραιότητα, ὥστε οἱ νέοι νά ὠφελοῦνται ὅπως ἀπό μία αὔρα πού φέρνει ὑγεία ἀπό ὑγιεινούς τόπους. Ὅποιος πάρει καλή ἀνατροφή, μέσα σέ περιβάλλον ὀμορφιᾶς, θά ἐπαινεῖ τά ὡραῖα πράγματα, θά ἑλκύεται πρός αὐτά καί θά μισεῖ τά ἄσχημα (401).

Ἄν θέλουμε νά χρησιμοποιήσουμε τίς γυναῖκες γιά ὅποιες καί τούς ἄνδρες δουλειές, θά πρέπει νά τίς διάξουμε τά ἴδια πράγματα, δηλαδή γυμναστική καί μουσική, καθώς καί τήν πολεμική τέχνη. Ὑπάρχουν πολλές γυναῖκες, πού εἶναι σέ πολλά ἐπαγγέλματα καλύτερες ἀπό πολλούς ἄνδρες (451 καί 455).

Δείχνει ἀνελευθερία καί φιλοχρηματία ἡ σκύλευση νεκροῦ καί εἶναι ἀπόδειξη περιορισμένης νοοτροπίας νά νομίζει κανείς ὅτι ἐχθρός εἶναι τό σῶμα τοῦ σκοτωμένου, ἐνῶ ὁ ἐχθρός ἔχει πετάξει μακρυά, ἔχοντας παρατήσει τό μέσον πού χρησιμοποιοῦσε γιά τόν πόλεμο (469).

Ἀληθινοί φιλόσοφοι εἶναι ἐκεῖνοι πού βρίσκουν εὐχαρίστηση στήν θέα τῆς ἀλήθειας (475).

Ἡ δειλή καί ἀνελεύθερη φύση δέν μπορεῖ νά ἔχει κανένα δικαίωμα ἐπάνω στήν ἀληθινή φιλοσοφία (486).

Ἡ μικρολογία εἶναι τό μεγαλύτερο ἐμπόδιο γιά τήν ψυχή, πού μέλει ἀδιάκοπα νά ἁπλώνεται γιά νά ἀγκαλιάσει ὁλόκληρο τό σύμπαν θεϊκῶν καί ἀνθρώπινων πραγμάτων.

Ὅταν ἡ σκέψη εἶναι προικισμένη μέ μεγαλοπρέπεια καί μέ τήν δύναμη νά παραδίδεται στήν θεωρία τῆς αἰωνιότητος καί τοῦ συνόλου τῆς οὐσίας, δέν μπορεῖ νά νομίσει τήν ἀνθρώπινη ζωή σάν κάτι μεγάλο (486).

Φιλοσοφία καί πλῆθος εἶναι ἀδύνατον νά συνυπάρξουν. Ἀναγκαστικά οἱ φιλόσοφοι θά ἀκοῦνε κατηγορίες ἀπό τό πλῆθος (494).

Ὁ ἀληθινός φιλόσοφος καταφρονεῖ τά πολιτικά ἀξιώματα (521).

Ἄν οἱ φιλόσοφοι δέν βασιλεύουν στίς πόλεις ἤ οἱ λεγόμενοι βασιλεῖς καί δυνάστες δέν φιλοσοφήσουν γνήσια καί ἱκανοποιητικά, ἄν δέν συμπέσουν στό ἴδιο πρόσωπο τοῦτο τά δύο, δηλαδή ἡ πολιτική δύναμη καί ἡ φιλοσοφία, δέν θά ὑπάρξει τέλος τῶν δεινῶν στίς πόλεις, καί νομίζω ὅτι οὔτε καί σέ ὁλόκληρο τό ἀνθρώπινο γένος (473).

Ὁ Πλάτων γιά νά ἐξηγήσει τήν νοοτροπία τῶν ἀπαιδεύτων στήν φιλοσοφία ἀνθρώπων, δίνει τήν περίφημη εἰκόνα τῶν δεσμωτῶν τοῦ σπηλαίου, οἱ ὁποῖοι –στήν λάμψη τῆς πίσω τους φωτιᾶς– βλέπουν στόν ἀντικρυνό τοῖχο τίς κινούμενες σκιές ἐκείνων πού περνοῦν πίσω τους –ἐμπρός ἀπό την φωτιά– καί τίς θεωροῦν σάν τήν μοναδική πραγματικότητα.

Ἄν κανείς τούς λύσει ἀπό τά δεσμά τους καί ἰδοῦν τά πράγματα ὅπως εἶναι, δέν θά τά καταλάβουν καί θά ἐξακολουθοῦν νά θεωροῦν σάν πραγματικότητα τίς κινούμενες σκιές πού ἦσαν συνηθισμένοι νά βλέπουν στόν ἀντικρυνό τοῖχο τοῦ σπηλαίου.

Ὁ Πλάτων θεωρεῖ σάν ἀπαραίτητα μαθήματα, πού ὁδηγοῦν τήν ψυχή στήν θέα τοῦ ὄντος καί στήν ἀλήθεια, τήν ἀριθμητική, γεωμετρία, στερεομετρία, ἀστρονομία, ἁρμονική, διαλεκτική.

Ἡ ἀριθμητική γυμνάζει τήν νόηση καί τήν ὁδηγεῖ στήν γνώση τῆς καθαρῆς φύσεως τῶν ἀριθμῶν (522-526).

Ἡ γεωμετρία καί ἡ στερεομετρία ἀνυψώνουν τήν νόηση πρός τήν οὐσία τῶν ὄντων καί τήν ἀλήθεια (526-528).

Ἡ ἀστρονομία ὠθεῖ τήν ψυχή νά ἀτενίζει πρός τά ἄνω καί νά θαυμάζει τά ἄστρα, τά στολίδια τοῦ οὐρανοῦ πού εἶναι τά ὡραιότερα ἀνάμεσα στά ὁρατά, ἀλλά πολύ κατώτερα ἀπό τά ἀληθινά (527-230).

Ἡ ἁρμονική, ὁδηγεῖ στήν ἀντίληψη τῶν ἁρμονικῶν σχέσεων πού ὑπάρχουν στήν φύση (530-531).

Ὅλες αὐτές οἱ ἐπιστῆμες εἶναι προπαρασκευή γιά τό μάθημα τῆς διαλεκτικῆς, πού εἶναι ἡ τέχνη τοῦ μεθοδικοῦ διαλόγου, διά τοῦ ὁποίου ἀναζητεῖται ἡ οὐσία κάθε πράγματος καί ἀνευρίσκεται διά τῆς νοήσεως τό ἀγαθόν καί ἡ ἀλήθεια (531-534).

Τήν γλυκύτητα τῆς ἡδονῆς πού παρέχει ἡ θέα τοῦ ὄντος εἶναι ἀδύνατον ἄλλος νά τήν δοκιμάσει ἐκτός ἀπό τόν φιλόσοφο (582).

Ἡ σύγχρονη ἀποτυχία καί ἡ περιφρόνηση πού ἔχει πέσει στήν φιλοσοφία, ὀφείλεται στό ὅτι ἀσχολοῦνται μέ αὐτήν ἄνθρωποι χωρίς ἀξία, ἐνῶ δέν θά ἔπρεπε νά ἔχουν ἐπαφή μαζί της νόθοι, ἀλλά γνήσιοι ἄνθρωποι, μέ σωφροσύνη, ἀνδρεία, μεγαλοπρέπεια καί ὅλα τά εἴδη τῆς ἀρετῆς (535).

Ὅσοι ἔχουν παραμείνει ἀκλόνητοι στήν ἀρετή, ὅταν γίνουν 50 χρονῶν καί ἀριστεύσουν σέ ὅλα καί ἀπό κάθε ἄποψη, πρέπει νά ὁδηγηθοῦν στήν τελευταία βαθμίδα καί ἀφοῦ ὑψώσουν πρός τά ἐπάνω τήν ὁλοκάθαρη λάμψη τῆς ψυχῆς, νά στρέψουν τήν προσοχή τους σ' αὐτό πού χαρίζει στά πάντα φῶς, καί ἀφοῦ ἰδοῦν τό πρωταρχικό ἀγαθό, ἔχοντάς το σάν πρότυπο, νά βάζουν τήν πόλη, τούς πολῖτες καί τόν ἑαυτό τους, σέ κόσμια τάξη κατά τόν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς ζωῆς τους, ἀφιερώνοντας τό μεγαλύτερο μέρος της στήν φιλοσοφία. Ἀλλά ὅταν ἔρθει τοῦ καθενός ἡ σειρά, θά παίρνει μέρος στούς κόπους τῆς πολιτικῆς ζωῆς, γιά τό συμφέρον τῆς πόλεως (539).

Πρέπει νά μένει κανείς ὅσο μπορεῖ ἀτάραχος μέσα στίς συμφορές, χωρίς νά ἀγανακτεῖ, ἀφοῦ δέν εἶναι φανερό τό καλό ἤ τό κακό πού βγαίνει ἀπό αὐτές, οὔτε ἔχει νά κερδίσει τίποτα ἐκεῖνος πού παραδίνεται στήν στενοχώρια, οὔτε ὑπάρχει κάτι μέσα στά ἀνθρώπινα πού ἔχει ὑπερβολικά μεγάλη σπουδαιότητα (604).

Εἶναι ἕνας μεγάλος ἀγώνας, περισσότερο μεγάλος ἀπό ὅσο φαίνεται νά γίνει κανείς καλός. Γι' αὐτό δέν ἀξίζει νά παρασυρθεῖ οὔτε ἀπό τιμές, οὔτε ἀπό χρήματα, οὔτε ἀπό κάποιο ἀξίωμα, οὔτε ἀπό τήν ποίηση τήν ἴδια, στήν παραμέληση τῆς δικαιοσύνης καί τῶν ἄλλων ἀρετῶν (608).

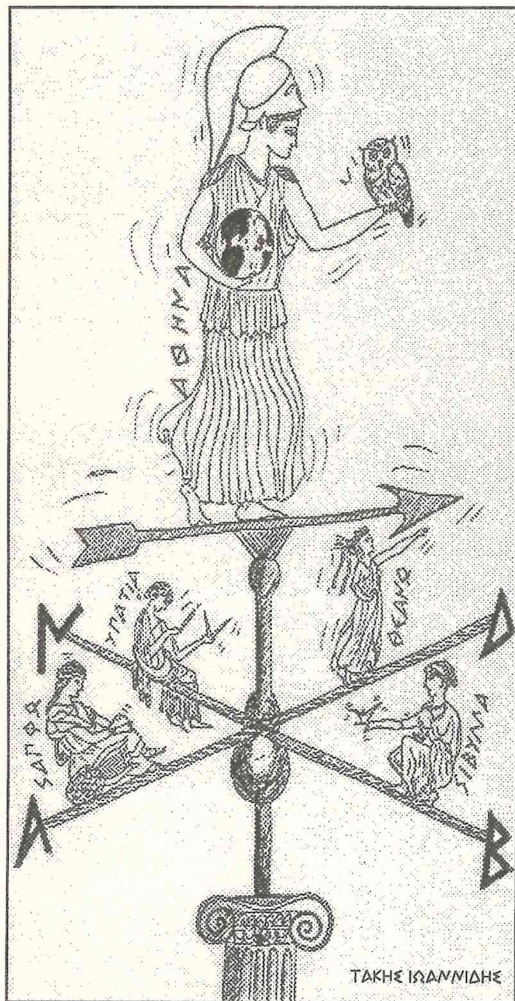
Ὅλος ὁ χρόνος πού ἀρχίζει μέ τήν παιδική ἡλικία καί τελειώνει μέ τήν γεροντική, ἄν συγκριθεῖ μέ τό σύνολο τοῦ χρόνου, θά εἶναι ὑπερβολικά λίγος. Ὄχι λίγος, ἀλλά ἕνα τίποτα (608).

Οἱ θεοί πάντοτε ἐνδιαφέρονται γιά

τόν ἄνθρωπο, πού εἶναι ὁλόκαρδα ἀποφασισμένος, ἀσκῶντας τήν ἀρετή, νά γίνει δίκαιος καί ὅμοιος μέ τόν θεό, στόν βαθμό πού τοῦ ἐπιτρέπουν οἱ ἀνθρώπινες δυνάμεις (613).

Ἡ ἀρετή δέν εἶναι ἰδιοκτησία κανενός. Ἡ μετοχή πού θά ἔχει κανείς ἐπάνω σ' αὐτήν θά εἶναι μεγαλύτερη ἤ μικρότερη, ἀνάλογα μέ τήν ἐκτίμηση ἤ τήν περιφρόνηση πού δείχνει ἀπέναντί της (617).

Ὁ χειρότερος τρόπος ζωῆς εἶναι ἐκεῖνος πού θά καταστήσει τήν ψυχή ἀδικώτερη. Ὁ καλύτερος εἶναι ἐκεῖνος πού θά δώσει ὤθηση στήν ψυχή γιά νά γίνει δικαιότερη (618).

Τελειώνοντας, ἄς σκιαγραφήσουμε συνοπτικά τόν περίφημο μῦθο τοῦ Ἠρός. Ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Πλάτων ἀγαπᾶ νά ἀφηγεῖται μέ μύθους τά πιό παράδοξα σημεῖα τῶν διαλόγων του. Αὐτός σκοτώθηκε στόν πόλεμο καί ἔμεινε τό σῶμα του ἄταφο 12 ἡμέρες. Ὅταν πῆγαν νά τό θάψουν, ξαναγύρισε στήν ζωή καί διηγήθηκε ὅσα εἶδε ἐκεῖ πού εἶχε πάει. Ἦταν ἕνα σταυροδρόμι, μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς, καί ἐκεῖ ἦσαν καθισμένοι δικαστές, πού ἔστελναν τούς δίκαιους δεξιά πρός τόν οὐρανό, τούς ἄδικους ἀριστερά, πρός τά τάρταρα. Καί συγχρόνως, ἄλλες ψυχές ἀνέβαιναν ἀπό τήν γῆ καί ἄλλες κατέβαιναν ἀπό τόν οὐρανό. Κάθε ψυχή βασανιζόταν γιά τά ἀδικήματα πού εἶχε κάνει καί εὐδαιμονοῦσε γιά τίς εὐεργεσίες καί τήν δικαιοσύνη πού εἶχε ἀσκήσει στόν ἐπίγειο βίο.

Κάθε ψυχή διάλεγε τόν τρόπο τοῦ μελλοντικοῦ βίου της, ἀλλά οἱ πιό πολλές δέν γνώριζαν νά διαλέξουν τά σωστά. Τίς περισσότερες φορές τήν ἐκλογή κανόνιζαν οἱ συνήθειες καί οἱ ἐντυπώσεις τῆς προηγούμενης ζωῆς. Ὅταν καθένας διάλεγε τόν μελλοντικό βίο του, παρουσιαζόταν στίς τρεῖς μοῖρες, τήν Λάχεση, τήν Κλωθώ καί τήν Ἄτροπο, πού ἦσαν κόρες τῆς Ἀνάγκης. Κατόπιν ἔπινε ἀπό τό νερό τῆς Λήθης, λησμονοῦσε τά προηγούμενα καί προχωροῦσε σέ μία νέα γέννηση. Μέ τόν μῦθο τοῦ Ἠρός τελειώνει ἡ *Πολιτεία*.

Βούλα Λαμπροπούλου

Η ΑΝΤΙΣΥΛΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

...καί πάλι δευρογαμιᾶς γυρεύει σκλαβοσύνη ....

πενῆντα' ξῆντα νε χρονῶν καί λέγει κι' ένε τριάντα ....

κ' εἰς τόν προεπούμενον καιρόν ἄς λείψη ἀπό τήν μίξιν τῆς γυναικός τήν ἕνωσιν καί σπέρματος τήν ρίξιν ......

μακάριος ὁπού μπορεῖ τόν μῆνα μιά φορά καλόν ἕνι' στόν ἄνθρωπον νά ξεύρη καί τήν ὥρα

....

Ἀπό το ΘΑΝΑΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ
(W. Wagner, Medieval Greek texts. London 1870

ΣΥΝΕΥΡΕΣΗ ΣΕ ΛΙΒΑΔΙ

Ὁ ἀφηγητής τοῦ ποιήματος προτείνει ἐρωτική ἐπαφή σέ μία νέα, ἀλλά ὑπόσχεται νά μή προβεῖ σέ διείσδυση.

Ἀρχίλοχος, *Πάπυρος* Νο 7511 (=196 a w)

«...ἀφοῦ συγκρατηθείς ὁλότελα· καί τόλμησε νά 'χεις τόν ἴδιο πόθο ἄν λοιπόν βιάζεσαι κι ἡ ἐπιθυμία σέ σπρώχνει, ὑπάρχει στό σπίτι μας μιά καλή τρυφερή παρθένα πού τώρα πολύ σέ θέλει· καί νομίζω ὅτι αὐτή ἔχει ἄψογη ἐμφάνιση· αὐτή νά κάνεις φίλη».

Αὐτά ἔλεγε· κι ἐγώ τῆς ἀπαντοῦσα· «Κόρη τῆς Ἀμφιμεδύς, τῆς καλῆς καί ὄμορφης γυναίκας, πού τώρα τήν κρατᾶ ἡ μαύρη γῆ, ὑπάρχουν πολλές ἀπολαύσεις τῆς θεᾶς γιά τούς νέους ἄνδρες ἐκτός ἀπ' τά θεϊκά μυστήρια· σ' αὐτές θά ἀρκεστεῖ κανείς· αὐτά μέ ἡσυχία, ὅταν τό γένι μου μαυρίσει, ἐγώ κι ἐσύ μέ τήν βοήθεια τοῦ θεοῦ θά σκεφτοῦμε· θά πεισθῶ ὅπως μέ προτρέπεις· τά λόγια σου μέ ἔθελξαν πολύ· κάτω ἀπό τόν θριγκό καί στήν ἄκρη τῶν πυλῶν μή μοῦ ἀρνηθεῖς, ἀγαπητή μου· γιατί θά πάω στούς πράσινους κήπους.

Μάθε λοιπόν τό ἑξῆς: τήν Νεοβούλη ἄς τήν ἔχει ἄλλος ἄνδρας· εἶναι ἀλλοίμονο πολύ ὥριμη· φυλλορόνσε τό παρθενικό λουλούδι καί ἡ χάρη πού πρίν ὑπῆρχε· γιατί τόν κόρο δέν τόν περιόρισε καί ἡ τρελλή γυναίκα παρουσιάσε ὅλη τήν νεότητά της· στό διάβολο μακρυά· νά μή δώσει ὁ θεός αὐτό, ἔχοντας ἐγώ τέτοια γυναίκα νά γίνω χαρά γιά τούς γείτονες· πολύ θέλω ἐσένα νά ἔχω· γιατί ἐσύ οὔτε ἄπιστη οὔτε διπρόσωπη εἶσαι, ἐκείνη εἶναι πολύ πιό εὐέξαπτη· καί λέει πολλά λόγια· φοβᾶμαι μήπως, καθώς βιάζομαι πολύ, γεννήσω ὅπως ἡ σκύλα τυφλά καί πρόωρα παιδιά».

Αὐτά ἔλεγα· κι ἀφοῦ ἀγκάλιασα τήν παρθένα τήν ἔγειρα στ' ἀνθισμένα λουλούδια· μέ τήν μαλακιά χλαίνη ἀφοῦ τήν σκέπασα, ἀγκαλιάζοντας τόν λαιμό της, ἀφοῦ ἀπό τό φόβο σταμάτησε, σάν ελα-

φάκι πού τρέχει, τῆς ἔπιασα ἀπαλά τά στήθια μέ τά χέρια· ἔτσι φανέρωσε νέο κορμί, τῆς ἥβης φούντωμα, καί χαϊδεύοντας ὁλόκληρο τ' ὄμορφο σῶμα ἄφησα τήν ἄσπρη ὁρμή μου, ἀκουμπῶντας στίς ξανθές τρίχες.

Πολλά θά μποροῦσαν νά λεχθοῦν γιά πολιτισμούς πρίν τούς Ἀθηναίους, τούς Σπαρτιᾶτες καί τόν Ἀρχίλοχο ἀπό τήν Πάρο (752-650 π.Χ.). Κατά τήν δεύτερη χιλιετηρίδα, σέ ὑψηλό βαθμό, πού ὅμοιός του δέν ἔχει φθάσει σέ κανένα μέρος τῆς Εὐρώπης, ἦταν ὁ Μινωικός πολιτισμός.

Θά μπορούσαμε νά μακρηγορήσουμε ἐπί τοῦ θέματός μας γιά τήν θέση τῆς γυναίκας, γιά τά παιδιά πού γεννιοῦνται, γιά τίς σεξουαλικές ἀπαγορεύσεις καί τήν ἱερογαμία πού ἐπιβάλλουν οἱ σχέσεις τοῦ Μίνωα καί τῆς Πασιφάης. Πῶς μποροῦμε νά μή ποῦμε ἐπί τοῦ προκειμένου γιά τήν πρώτη ἀναφορά τῆς χρήσεως προφυλακτικῶν στήν ἱστορία; Μᾶς τήν ἀφηγεῖται ὁ Ἀντωνῖνος Λιβεράλις (Antoninus Liberalis, Γ΄ μ.Χ. αἰ.) στό ἔργο του *Μεταμορφώσεως Συναγωγή*.

«Ἡ Πρόκρις (σύζυγος τοῦ Κεφάλου, ἡγεμόνος τοῦ Θορικοῦ) *κατέφυγε στόν Μίνωα, τόν βασιλιᾶ τῆς Κρήτης πού τόν βάραινε μιά κατάρα: δέν μποροῦσε νά ἀποκτήσει παιδιά. Τοῦ ὑποσχέθηκε νά τόν θεραπεύσει καί τοῦ ἔμαθε τόν τρόπο νά κάνει παιδιά. Ἐπειδή ἔβγαζε ἀπό μέσα του φίδια, σκορπιούς καί σκολόπενδρες, πού ἔκαναν τίς γυναῖκες πού ἑνώνονταν μαζί του νά πεθαίνουν ἐπενόησε τήν παρακάτω μέθοδο πού θά ἐπέτρεπε στόν Μίνωα νά τεκνοποιήσει: ἔβαζε στόν κόλπο της μιά κύστη κατσίκας, ὁ Μίνωας ἐκσπερμάτωνε ἐκεῖ μέσα τά ἑρπετά του, πήγαινε στήν συνέχεια στήν Πασιφάη καί συνουσιαζόταν μαζί της...».*

Δέν ἦταν μόνο ἕνα ἀντισυλληπτικό τέχνασμα καί μία πρόληψη γιά τις μεταδοτικές ἀσθένειες, ἀλλά καί μία προφύλαξη ἐναντίον διαφόρων τύπων φοβιῶν, πολύ γνωστῶν στούς κοινωνιολόγους καί τούς ψυχιάτρους. Μέ τό περιστατικό αὐτό πού μᾶς παραδίδει ὁ Liberalis συνδυάζονται στενά ἡ ὑγιεινή, ἡ ἰατρική καί ἡ μαγεία.

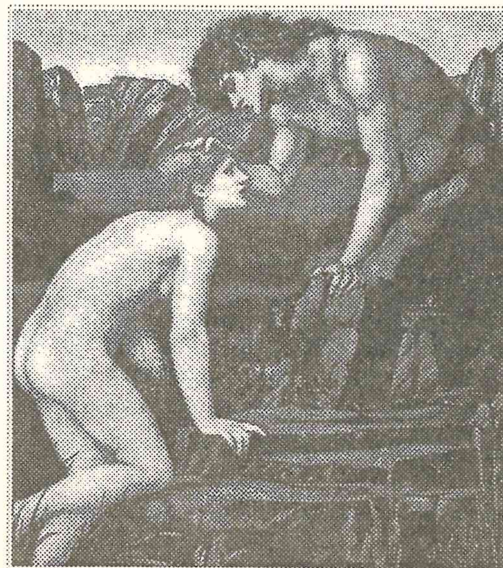
Ἡ μεγάλη ἔγνοια τῶν νιόπαντρων, τήν ἐποχή ἐκείνη βέβαια, δέν ἦταν πῶς νά ἀποφύγουν νά κάνουν παιδιά. Τό ἀντίθετο, μάλιστα. Ἐπειδή θεωροῦσαν τήν στειρότητα ὡς κατάρα ἤ κακοτυχία, οἱ γυναῖκες προσπαθοῦσαν νά τήν ἐξορκίσουν πίνοντας ἕνα νερό πού φημιζόταν ὡς γονιμοποιό, ἀγγίζοντας τήν πέτρινη κοιλιά τῆς Μεγάλης θεᾶς, πού εἶχε γίνει λεία ἀπό τήν ἐπαφή τῶν ἀνθρώπινων χεριῶν, μέσα στό σπήλαιο τοῦ Καρτεροῦ, ἐπικαλούμενες κάποια προπάτρια θεά, τήν ἀρχαία Μινώα. Περνοῦσαν παράλληλα ἀνάμεσα ἀπό δύο βράχους ἐμπρός στήν Μαραθοσπηλιά φορῶντας φυλακτά, πέτρες πού τίς ἔλεγαν «τοῦ γάλακτος», φύλλα ἤ φλοιούς ἀειθαλῶν δένδρων κ.λπ.

Τά φυλακτά μεταβιβάζονται ἀπό μάνα σέ κόρη καί ὅταν «ἐπενεργήσουν» καί γεννήσουν, μία «μικρομάνα», ἡ Μαία, παρευρίσκεται στήν γέννα. Καί ἄν πιστέψουμε τόν μῦθο τῆς Λητοῦς πού ἔφερε στόν κόσμο τόν Ἀπόλλωνα καί τήν Ἄρτεμη στήν Δῆλο (πού ἔλαμψε καί ὀνομάστηκε ἔτσι τό νησί ἀπό τήν ὀμορφιά τοῦ νεογέννητου Ἀπόλλωνα) ἡ γέννα γινόταν, ὅπως καί σέ ὁλόκληρη τήν ἀρχαία Ἀνατολή, ὄχι σέ ὕπτια στάση ἀλλά στά γόνατα ἤ ὀκλαδόν.

Ἡ μητέρα θήλαζε τό βρέφος της, καμμιά φορά ὡστόσο τό τάϊζε μέ τό θήλαστρο πού τό ἔφτιαχναν μέ ἕνα κούφιο κέρατο καί τό γέμιζαν μέ κατσικίσιο γάλα, πού τό γλύκαιναν μέ μέλι, ὅπως τό θαυματουργό κέρας τῆς τροφοῦ τοῦ Διός, Ἀμάλθειας. Σέ περίπτωση ἀρρώστειας τῆς μητέρας ἤ τοῦ παιδιοῦ, πήγαιναν καί οἱ δύο σέ μία πηγή στό βουνό ἤ σέ μία λακκούβα μέ θαυματουργό νερό κάποιας ἱερῆς σπηλιᾶς, ἔπιναν ἀπό αὐτό τό καθαρό καί ἁγιασμένο νερό, ἄναβαν λυχνίες καί ἔκαναν προσφορές καί τάματα.

Ἡ πιό φημισμένη σπηλιά ἦταν στίς ἐκβολές τοῦ Ἀμνισοῦ πού πῆρε ἀργότερα τό ὄνομα τῆς *Ἐλευθυΐας* καί *Εἰλειθυΐας* (*Ἐλευθυΐα* στίς πινακίδες μέ τήν γραμμική γραφή Β). Οἱ γυναῖκες πήγαιναν ἐκεῖ νά λατρέψουν κομμάτια ἀπό ἀσβεστόλιθο πού ἔμοιαζαν μέ μητέρα πού κρατάει τό νεογέννητο στήν ἀγκαλιά της.

Τό ὄνομα τοῦ παιδιοῦ στήν Μινωική Κρήτη, ὅπως εἴπαμε παραπάνω, ὅπως καί σέ ἄλλες γειτονικές χῶρες ἀναφέρεται σέ κάποιο ξεχωριστό χαρακτηριστικό ἀπό τήν στιγμή τῆς γεννήσεως, ὅπως στό ἀνάστημα, στίς χάρες ἤ τήν γεωγραφική καταγωγή. Δίνουν τό ὄνομα κάποιας θεότητας γιά νά ἐπισύρουν πάνω στό παιδί τήν προστασία της ἤ ἕνα ἄλλο ὄνομα πού θά ἐπηρεάσει τό πεπρωμένο του.

Τό ἀντισυλληπτικό διαφέρει ἀπό τό ἐκτρωσιογόνο, γιατί τό πρῶτο προλαμβάνει τήν σύλληψη, ἐνῶ τό δεύτερο καταστρέφει αὐτό πού ἔχει ἤδη συλληφθεῖ... Καί ἡ πρόκληση ἀποβολῆς εἶναι γιά μερικούς, συνώνυμη μέ τήν ἔκτρωση· γιά ἄλλους ὡστόσο, ὑπάρχει διαφορά, γιατί ἡ ἀποβολή δέν προκαλεῖται μέ φάρμακα, ἀλλά μέ (βίαιες) κινήσεις καί ἅλματα... Γι' αὐτόν τόν λόγο λένε πώς ὁ Ἱπποκράτης, ἄν καί ἀπαγόρευε τά ἐκτρωσιογόνα, ἐν τούτοις στό βιβλίο του «Περί Φύσιος Παιδίου» συνιστᾶ τό ἅλμα μέ τίς φτέρνες στούς γλουτούς γιά τήν πρόκληση ἀποβολῆς. Προκύπτει, ὅμως, μία ἀντίφαση.

Γιατί ἡ μία μερίδα καταδικάζει τά ἐκτρωσιογόνα, ἐπικαλούμενη τόν Ἱπποκράτη, πού λέει: «Δέν θά δώσω ἐκτρωσιογόνο σέ κανένα», ἐκτός ἀπό αὐτό, ἐπειδή ὁ εἰδικός σκοπός τῆς ἰατρικῆς εἶναι ἡ προστασία καί ἡ διαφύλαξη αὐτοῦ πού ἔχει γεννήσει ἡ φύση.

Ἡ ἄλλη μερίδα χορηγεῖ ἐκτρωσιογόνα, μέ κριτικό ὅμως τρόπο, δηλαδή δέν τά χορηγεῖ σέ ἕνα πρόσωπο πού θέλει νά καταστρέψει τό ἔμβρυο λόγῳ μοιχείας ἤ γιά νά χαλάσει ἡ ὀμορφιά τῆς νιότης, ἀλλά μόνο γιά νά προλάβει πιθανούς σοβαρότερους κινδύνους κατά τόν τοκετό, ἄν ἡ μήτρα εἶναι μικρή καί δέν μπορεῖ νά ἀνταποκριθεῖ στήν πλήρη ἀνάπτυξη (τοῦ ἐμβρύου) ἤ ἄν, στό στόμιό της, ὑπάρχουν φλεγμονές ἤ σχισμές ἤ κάποια ἀνάλογη δυσκολία. Τήν ἴδια γνώμη ἔχει καί γιά τά ἀντισυλληπτικά, καί ἐμεῖς συμφωνοῦμε.

Καί, μιά καί εἶναι ἀσφαλέστερο νά προλαμβάνει κανείς τήν σύλληψη παρά νά καταστρέφει τό ἔμβρυο, θά μιλήσουμε τώρα πρῶτα γι' αὐτήν τήν πρόληψη.

Γιατί, ἄν ἡ ἀντισύλληψη εἶναι σέ πλεονεκτικότερη θέση ἀπό τήν καταστροφή

τοῦ ἐμβρύου, πρέπει κανείς νά ἀποφεύγει τήν ἐρωτική ἐπαφή σέ ἐκεῖνες τίς περιόδους πού εἴπαμε πώς εἶναι κατάλληλες γιά σύλληψη. Καί στήν διάρκεια τῆς ἐρωτικῆς πράξης, στήν κρίσιμη ἐκείνη στιγμή ὅπου ὁ ἄνδρας πρόκειται νά ἐκσπερματώσει, ἡ γυναίκα πρέπει νά κρατάει τήν ἀναπνοή της καί νά τραβιέται λίγο πίσω, ὥστε τό σπέρμα νά μή ἐκτοξευτεῖ βαθειά στήν κολπική κοιλότητα.

Καί νά σηκώνεται ἀμέσως, νά κάθεται ὀκλαδόν, νά προξενεῖ στόν ἑαυτό της φτάρνισμα ἀμέσως, καί νά σκουπίζει μέ προσοχή τόν κόλπο γύρω-γύρω· νά πίνει ἴσως κάτι κρύο.

Στήν ἀποφυγή τῆς σύλληψης βοηθᾶ ἐπίσης ἡ ἐπάλειψη τοῦ στομίου τῆς μήτρας, πρίν τήν ἐπαφή μέ μπαγιάτικο ἐλαιόλαδο, ἤ μέλι, ρετσίνι κέδρου, ἤ σμύρνα βαλσάμου, σκέτα ἤ ἀναμειγμένα μέ λευκό μόλυβδο, ἤ μέ ἀλοιφή ἀπό μυρτέλαιο καί λευκό μόλυβδο, ἤ μέ ὑγρή στυπτηρία, ἤ μέ χαλβάνη ἀνακατεμένη μέ κρασί.

Ἐπίσης, μπορεῖ νά φράξει τό στόμιο τῆς μήτρας μέ λεπτό μαλλί ἤ νά χρησιμοποιήσει, πρίν τήν ἐρωτική πράξη, κολπικά ὑπόθετα, πού μποροῦν νά συσφίγγουν καί συστέλλουν (τόν κόλπο). Γιατί αὐτά τά πράγματα, μέ τίς στυπτικές, ἀποφρακτικές καί ψυχραντικές τους ἰδιότητες, κάνουν τό στόμιο τῆς μήτρας νά κλείσει πρίν τήν ἐπαφή καί ἐμποδίζουν τήν εἴσοδο τοῦ σπέρματος.

Ὡστόσο, ἐπειδή προκαλοῦν ἐθισμό, δέν ἐμποδίζουν ἁπλῶς τήν παραμονή τοῦ ἀνδρικοῦ σπέρματος στήν κολπική κοιλότητα, ἀλλά εὐνοοῦν καί τήν ἔκκριση ἄλλου ὑγροῦ ἀπό αὐτήν.

Ἄς ἀναφέρουμε λεπτομερέστερα μερικά:

1. Ἀνακατεύουμε ἴση ποσότητα φλοιοῦ πεύκου καί ταννίνης μέ κρασί, τά πλάθουμε σέ ὑπόθετα καί, ἀφοῦ τά τυλίξουμε γύρω-γύρω μέ μαλλί, εἰσάγουμε ἀρκετή ποσότητα στόν κόλπο, πρίν τήν ἐπαφή· μετά ἀπό δύο ἤ τρεῖς ὧρες, ἡ γυναίκα μπορεῖ νά τά ἀφαιρέσει καί νά προβεῖ στήν ἐρωτική πράξη.

2. Παίρνουμε κιμωλία καί ρίζα πάνακα σέ ἴση ποσότητα, τά πλάθουμε μέ νερό, πρῶτα ξεχωριστά καί ὕστερα μαζί, καί, ὅταν πάρουν κολλώδη μορφή, τά εἰσάγουμε μέ παρόμοιο τρόπο.

3. Ἀλέθουμε φλούδα φρέσκου ροδιοῦ, τήν ἀνακατεύουμε μέ νερό καί τά εἰσάγουμε στόν κόλπο.

4. Ἀλέθουμε δύο μέρη φλούδα ροδιοῦ καί ἕνα μέρος βελανίδια, τά πλάθουμε σέ μικρά ὑπόθετα καί τά εἰσάγουμε μετά τό τέλος τῶν ἐμμήνων.

5. Ἀνακατεύουμε ὑγρή στυπτηρία καί φλούδα ροδιοῦ μέ νερό καί τά εἰσάγουμε, ἀφοῦ τά δέσουμε μέ μαλλί.

6. Ἀνακατεύουμε ἄγουρα βελανίδια, φλούδα ροδιοῦ, πιπερόριζα, μέ κρασί, πλάθουμε ὑπόθετα στό μέγεθος τοῦ καρποῦ τοῦ βίκου, τά ξεραίνουμε σέ ἐσωτερικό χῶρο καί τά εἰσάγουμε στόν κόλπο πρίν τήν ἐπαφή.

7. Ἀλέθουμε τήν ψίχα ξερῶν σύκων, τήν ἀνακατεύουμε μέ νίτρο καί τήν εἰσάγουμε.

8. Ἀνακατεύουμε ἕνα μέρος φλούδα ροδιοῦ, ἕνα μέρος ροδέλαιο. Μετά ἡ γυναίκα πρέπει πάντα νά πίνει ἕνα ποτήρι νερό μέ μέλι. Τά πολύ καυστικά παρασκευάσματα, ὅμως πρέπει νά ἀποφεύγονται, ἐξ αἰτίας τοῦ ἕλκους πού προκαλοῦν. Καί ὅλα αὐτά τά πράγματα τά χρησιμοποιοῦμε ἀφοῦ τελειώσει ἡ ἐμμηνορυσία.

Αἰμιλίας Ἴβου

ΑΠΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ

Ὦ θεῖε αἰθέρα κι ὦ γοργόφτερες αὖρες τῶν ποταμῶν πηγές κι ἄμετρο γέλιο τῶν κυμάτων τοῦ πελάγου, κι ὦ μητέρα Γῆ, κι᾽ ἐσύ παντεπόπτη κύκλε τοῦ ἥλιου, ἰδέστε με, θεός ἐγώ, ἀπό θεούς τί πάσχω...

Στίς ἔσχατες περιοχές τῆς Γῆς, σ᾽ ἀπάτητη ἐρημιᾶ, ὅπου ὁ τρομερός Καύκασος μ᾽ ἀπρόσιτους γκρεμούς, φαράγγια χειμωνοδαρμένα, ὀρθώνει τόν ἀπόκοσμο ὄγκο τους, τό θεῖο δρᾶμα ἔχει συντελεσθεῖ. Ἁλυσοδεμένος μέ ἀσύντριφτα δεσμά, καρφιά ἀτσαλένια, πάνω στόν βράχο τόν παντέρημο, ὅπου οὔτε ὄψη οὔτε φωνή ἀνθρώπου φθάνει, φρουρός ἀζήλευτος, ὀλόρθος, ἄϋπνος, κάτω ἀπό τήν φωτιά τοῦ ἥλιου, ἀπό τήν παγωνιά τῆς νύχτας, ὁ Ὀλύμπιος Τιτᾶνας, θεός ὁ ἴδιος, ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν κατατρεγμένος, σάν ἕνας στυγερός κακοῦργος, πάσχει τό ἀνάκουστο μαρτύριό του. Γιά τό μοναδικό του ἁμάρτημα: «Τήν λίαν φιλότητα τῶν βροτῶν».

Τῆς θείας φωτιᾶς τό σπέρμα, «Παντέχνου πυρός σέλας», τοῦ Ἡφαίστου φλογερό λουλούδι, μέσα ἀπό τά Ὀλύμπια δώματα εἶχε κλέψει, δῶρο κομίζοντάς το, ἀπό ἀγάπη, ἀπό συμπόνια, στό ταλαίπωρο γένος τῶν ἐφήμερων, στούς τυφλούς ἀνθρώπους, γιά νά ἰδοῦν καί νά ἀναβλέψουν. Ἐλπίδες λυτρωμοῦ ἀπό τόν θάνατο τούς ἔσπειρε μέ αὐτό μέσα στήν καρδιά τους.

Γιατί, ναί... Τυφλοί ἦταν, ἀληθινά πρίν ἀπό αὐτόν οἱ ἄνθρωποι. «*Ἔβλεπαν καί μάταια ἔβλεπαν, ἄκουγαν καί δέν ἄκουγαν, ἀλλά ὅμοιοι μέ μορφές ὀνείρων σέ ὅλο τό μάκρος τῆς ζωῆς τους ζοῦσαν καί ἀνακάτωναν ἄστοχα τά πάντα, καί οὔτε πλινθόχτιστα προσήλια σπίτια ἤξεραν, οὔτε τό ξύλο νά δουλεύουν, ἀλλά σάν τά μυρμήγκια τ᾽ ἀχαμνά μέσα σ᾽ ἀνήλια σπήλαια κάτω ἀπ᾽ τήν γῆ ἐτρύπωναν.*

Κι᾽ οὔτε τοῦ χειμώνα εἶχαν κάνενα βέβαιο σημάδι, οὔτε τῆς ἀνθοφόρας ἄνοιξης, οὔτε τοῦ καρπεροῦ καλοκαιριοῦ, μά δίχως κρίση ἐκπορευόντανε στήν τύχη, ὥς πού ἐγώ τούς ἔδειξα τῶν ἄστρων τίς δυσκολοδιάκριτες ἀνατολές καί δύσεις.

Ἀλλά καί τόν ἀριθμό, τήν πιό τρανή σοφία, καί τῶν γραμμάτων τίς συνθέσεις τάς βρῆκα, τέχνη μητέρα τῶν Μουσῶν, πού ἄσβυστα μ᾽ αὐτή χαράζονται τά πάντα μές στήν μνήμη. Κι᾽ ἔζεψα πρῶτος στό ζυγό τά ζῶα...». «Καί τήν πιό μεγάλη (τέχνη) πού ἄν κάποιος ἤθελε ἀρρωστήσει, δέν εἶχε ἀντίδοτο κανένα, οὔτε νά φάει, οὔτε νά πιεῖ, οὔτε καί ν᾽ ἀλειφθῆ, ἀλλ᾽ ἔτσι χωρίς γιατρικό μαραίνονταν, ὡς πού ἐγώ

πάλι τούς ἔδειξα τίς ἀναμίξεις τῶν γλυκόπραων φαρμάκων, τήν κάθε ἀρρώστεια τους μ' αὐτά νά πολεμᾶνε. Καί τούς πολλούς τῆς μαντικῆς χάρισα τρόπους κι ἔκρινα πρῶτος ποιά ἀπ' τά ὄνειρα πρέπει στόν ξύπνο ν' ἀληθεύουν...

Καί μ' ἕνα λόγο σύντομο ὅλες τίς τέχνες οἱ ἄνθρωποι στόν Προμηθέα καί μόνο τίς χρωστᾶνε».

Σκηνή ὅπου παίζεται τό αἰσχύλειο δρᾶμα ἡ αἰωνιότητα, ὁ σύμπας χρόνος. Ἀπό τήν προϊστορική ἀχλύ τοῦ μύθου μέχρι τήν ἱστορική πραγματικότητα, τό σήμερα καί τό αὔριο, ἡ κάθε ἐποχή ἔχει ἕτοιμον πάντα, ἐν ὀνόματι τοῦ Διός της, ἕναν Καύκασο καί ἕναν σταυρό γιά τόν δικό της Προμηθέα.

Κεντρική ἰδέα τοῦ δράματος ἡ αἰώνια σύγκρουση τῆς Πνευματικῆς Ἰδέας μέ τόν κόσμο, τῆς Ἐλευθερίας μέ τήν Ἀνάγκη. Τῶν γραπτῶν νόμων καί τοῦ δικαίου τῶν ἀνθρώπων μέ τούς ἄγραφους νόμους, τούς θεσμούς καί τίς ρῆτρες τοῦ αἰωνίου θείου δικαίου.

Πρωταγωνιστής ὁ φορέας, ἡ ἐνσάρκωση τῆς Πνευματικῆς Ἰδέας, ὁ μυσταγωγός πολιτισμοῦ, πού κραδαίνοντας ἕναν πυρσό ἀναμμένο ἀπό τήν ὀλύμπια φωτιά, ἔρχεται νά φωτίσει τό σκοτάδι τῆς ἀνθρώπινης νύκτας, καί γνώστης ἀπό πρίν τῆς ἀναπόφευκτης μοίρας του, προσφέρεται ἑκούσια θυσία πάνω στόν ἀνθρώπινο Καύκασο, θεός ὁ ἴδιος δέχεται, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, νά ἀλυσοδεθεῖ στά σκοτεινά γρανάζια τῆς Ἀνάγκης καί νά πληρώσει μέ τόν τρόπο αὐτό τό μεγαλεῖο καί τήν ὑπεροχή του, τήν ἀντίθεση μέ τήν ἐποχή του.

Διώκτης, κατήγορος καί τιμωρός ἀμείλικτος τοῦ Προμηθεϊκοῦ Ἥρωος, ὁ Δίας, μέ ἐκπροσώπους τήν Δύναμη καί τήν Βία, συμβολισμούς σκοτεινούς, μέ ὄψη τραχειά, γλώσσα ταπεινή καί σκαιή. Ἡ ἀνθρώπινη ἀντίληψη τοῦ θείου, ὁ χθόνιος Ζεύς, μικρός, σκληρός καί παραμορφωμένος ἀπό τόν ἀνθρώπινο νοῦ καί τίς ἀδυναμίες του, ὀρθώνεται κάθε φορά νά συντρίψει τόν Ἐπαναστάτη Πυρφόρο, πού μέ τούς κραδασμούς τῆς πνευματικῆς του φλόγας ἔρχεται νά διαταράξει τήν ἁρμονία, τήν ἰσχύ καί τήν καθιερωμένη τάξη τοῦ Κράτους του.

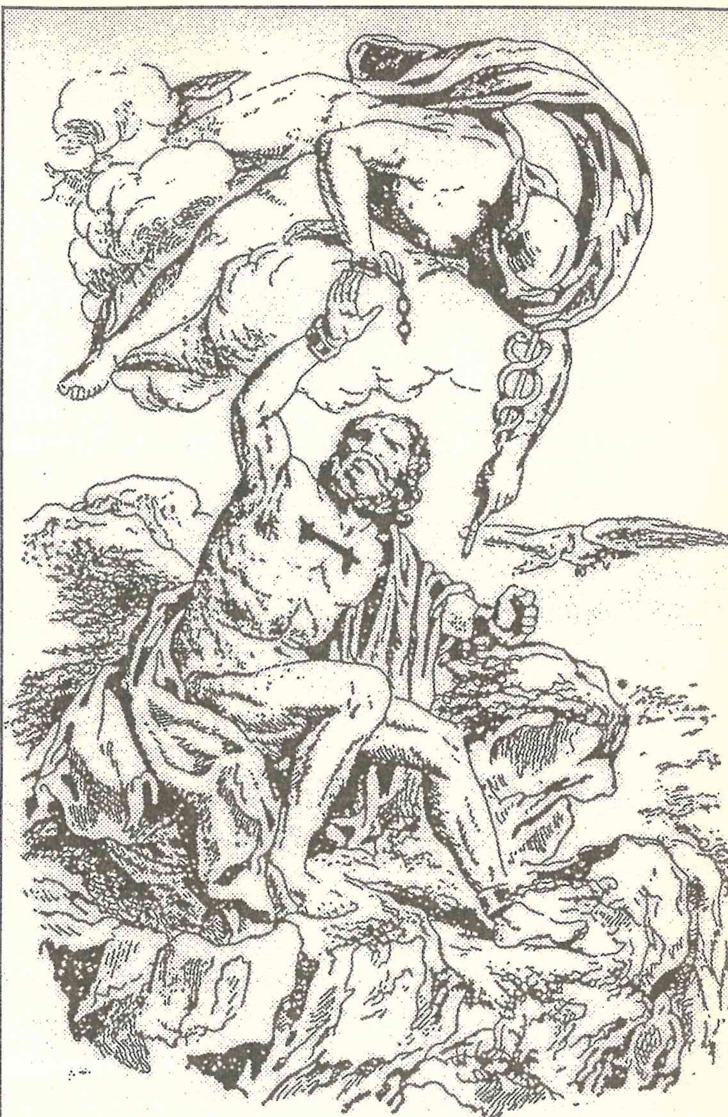
Καί ὡστόσο, αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Προμηθεύς εἶχε ἄλλοτε βοηθήσει τόν ἀμείλικτο διώκτη του Δία στήν ἐπικράτηση τῆς τωρινῆς του ἐξουσίας στόν Ὄλυμπο.

Γιατί αὐτός, ὁ Προμηθεύς, ἡ Προμηθεϊκή Ἰδέα ὑπῆρχε πάντα, πρίν ἀπό τόν Χρόνο, ἔξω ἀπό τόν Χρόνο, πρίν ἀπό τόν Δία, μετά ἀπό αὐτόν. Ἐνῶ τό Κράτος τοῦ Διός, ἡ ἐνσάρκωση τώρα τῆς ἁρμονίας καί τάξεως τοῦ κόσμου, προτοῦ ἐπιβληθεῖ, εἶχε περάσει ἀπό περίοδο σκοτεινῆς αναταραχῆς καί βίας σκαιῆς.

Οἱ θεοί τῶν ἀνθρώπων ἐξελίσσονται. Μεταβάλλουν καί αὐτοί μορφή, χαρακτῆρα στό χρόνο. Ἀπό ἄγριοι καί βίαιοι, σκληροί τιμωροί, ἡμερεύουν καί γεμᾶτοι δικαιοσύνη, εὐσπλαχνία, στοργική φροντίδα κυβερνοῦν τόν κόσμο. Ὁ Δίας, ὕστερα ἀπό θεομαχία σκληρή διαδέχθηκε στόν Ὄλυμπο τόν πατέρα του Κρόνο. Ποιός θά διαδεχθεῖ τόν Κρονίδη μιά μέρα;

Ἀλυσοδεμένος τώρα ὁ εὐεργέτης θεός, ἐγκαταλελειμμένος ἀπό θεούς πού τόσο βοήθησε, ἀπό τούς ἀνθρώπους πού τόσο ἀγάπησε, ἀγέρωχος μέσα στό μαρτύριο πού τοῦ ἐπιβάλλουν ἡ Δύναμη καί ἡ Βία, σωπαίνει μονάχος του, σέ βαθειά συλλογή, ἤ θρηνεῖ γιά τήν ἄδικη μοῖρα του. Καί ἡ πλάση ὅλη, ἀπό ἄκρη σέ ἄκρη, ἀντιλαλεῖ ἀπό τόν θρῆνο του, βουβή καί τρομαγμένη ἡ ψυχή τοῦ κόσμου συμπάσχει μαζί του.

Ὦ! Μόνο μέ ἑνός ἄλλου θεοῦ τό μαρτύριο μπορεῖ νά συγκριθεῖ τό μαρτύριο αὐτό. Μέ ἐκεῖνο τοῦ Τιτάνα Ἄτλαντα, τοῦ δόλιου ἀδελφοῦ του, πού αἰώνια αὐτός, κατά τῆς Ἑσπερίας τά μέρη, τήν τρομερή του καταδίκη ἐκτίει, τό ἀβάστακτο βάρος τῆς Γῆς καί τόν οὐράνιο θόλο, μέ δύναμη ἀσύλληπτη, νά βαστάζει στους ὤμους του.

Ὁ Προμηθεύς, σύμβολον τῆς Ἀνθρωπότητος, δεσμευόμενος κατά διαταγήν τοῦ Διός, ἐπί τοῦ Καυκάσου ὑπό τοῦ Ἑρμοῦ (παλαιά λιθογραφία)

Ἀλλά, νά! Ποιός ἀχός, ποιά μυρωδιά, θεοῦ ἤ ἀνθρώπου ἤ καί τά δύο μαζί; Ποιός τόλμησε νά φθάσει στόν ἀπόκοσμο αὐτόν τόπο καί τί τάχα νά θέλει... *«Τί σάλαγο πουλιῶν ἀκούω κοντά μου. Καί ὁ αἰθέρας μ' ἐλαφρές ριπές φτερῶν ὑποσυρίζει. Ὅ,τι καί νά σιμώνει, μέ γεμίζει φόβο».*

Εἶναι οἱ Ὠκεανίδες Νύμφες, κόρες τοῦ Ὠκεανοῦ καί τῆς πολύτεκνης Τηθύος. Ὁ ἀχός τοῦ κτύπου ἀπό τά ἀτσάλινα καρφιά ἐπέρασε ὥς τά βάθη τῆς σπηλιᾶς τους... Τήν γνώμη τοῦ πατέρα ἐκαταφέρανε καί τήν παρθενική τους συστολή νικῶντας, ἀπέδιλες ὡς ἤτανε, ξεχύθηκαν εὐθύς στό φτερωτό τους ἅρμα... Σκοτεινό νέφος ἀπό δάκρυα σκεπάζει τά μάτια τους στήν θέα τοῦ ἀλυσοδεμένου αὐτοῦ

στόν βράχο κορμιοῦ, στό ἄκουσμα τῆς ἀνάκουστης αὐτῆς συμφορᾶς.

Θά τίς ἀκολουθήσει σέ λίγο ὁ πατέρας Ὠκεανός «πού τό συνονόμαστο ρέμα του γύρω ἀπό τήν γῆ στριφογυρίζει ἀκοίμητο». Συγγενής τοῦ δεσμώτη θεοῦ, ἀδελφός τοῦ Τιτάνα Ὑαπετοῦ, τοῦ πατέρα του, μακρυνόν ἔχει κάμει δρόμο, μέσα ἀπό τίς θεόκτιστες καί βραχοσκέπαστες σπηλιές του «κυβερνῶντας μέ τό νόημα μόνο στόν αἰθέρα, χωρίς χαλινάρι τό γοργόφτερο ἄτι του» γιά νά φθάσει κοντά του στήν σιδερομάννα γῆ τοῦ Καυκάσου. Καί λυγίζοντας ἀπό συμπόνια στό ἀντίκρυσμα τῆς ἄδικης αὐτῆς συμφορᾶς, γεμᾶτος πατρικές φροντίδες καί ἔγνοιες, συμβουλές, παραινέσεις, ξαναφεύγει, νά φροντίσει αὐτός τήν ἀπαλλαγή του, μέ τήν μεσολάβηση στόν σκληρόκαρδο ἀφέντη τους Δία.

«Χο. - Προμηθέα, τήν σκληρή σου τύχη θρηνῶ κι ἀναβρύζει ἀπό τά μάτια μου τρυφερό δακρυστάλακτο νάμα, ἀκράτητη πηγή στά μάγουλά μου... Ἔλα καί πές, ὦ ἀγαπημένε, ποιά χάρη πλήρωσε τίς χάρες σου; Ποιά βοήθεια σοῦ ἔδωσαν οἱ ἐφήμεροι; Δέν βλέπεις ποιά ἀδύναμη λιγοψυχιά, σάν ὄνειρου, τό τυφλό γένος ἔχει δέσει τῶν ἀνθρώπων...».

Στήν παράκληση τοῦ πάσχοντα φίλου τους, οἱ πονετικές νύμφες ἔχουν ξεπεζέψει ἀπό τό ἅρμα τοῦ αἰθέρα καί μέ πόδια ἀνάλαφρα πατῶντας στόν ἄγριο βράχο τριγύρω του, ἀκοῦν τήν σκληρή ἱστορία τῆς μοίρας του. Μέ θρηνητικές μελωδίες ἀπαντοῦνε στόν θρῆνο του, συγκαλοῦν τήν πλάση ὅλη νά θρηνήσει μαζί τους. Μέ λόγια θάρρους καί παρηγοριᾶς, μέ ἐλπίδες γιά τήν σύντομη ἀπελευθέρωσή του προσπαθοῦν νά μαλάξουν τήν καρδιά του.

Προμ. - Ὄχι, δέν εἶναι γραμμένο ἀκόμη ἀπό τήν μοῖρα τέτοιο νά λάβουν αὐτά τέλος· μ' ἀφοῦ μύρια μαρτύρια μέ λυγίσουνε καί πάθη, τότε θέ νά λυθῶ ἀπό τά δεσμά μου· γιατί ἡ τέχνη εἶναι πιό ἀδύνατη ἀπό τήν ἀνάγκη.

Χο. - Καί τήν Ἀνάγκη ποιός τήν κυβερνάει;

Προμ. - Ἡ Μοῖρα ἡ τρίμορφη καί οἱ Ἐρινύες πού δέν ξεχνᾶνε.

Χο. - Ὥστε ἀπ' αὐτές εἶναι πιό ἀδύνατος ὁ Δίας;

Προμ. - Τό Πεπρωμένο του δέν εἶναι τρόπος νά ξεφύγει...

Χο. - Καί τί ἄλλο εἶναι τοῦ Δία τό Πεπρωμένο, παρά αἰώνια ἐξουσία;

Προμ. - Τοῦτο δέν γίνεται νά μάθεις καί μή παρακαλεῖς.

Ἡ μεγαλοφυΐα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητας κατώρθωσε νά συλλάβει σέ ὅλη της τήν ἔκταση τήν τρομερή ἔννοια τῆς Ἀνάγκης. Τήν ἀδυσώπητη θεότητα Ἀδράστεια καί τόν νόμο τῆς Εἱμαρμένης.

Ἕνα παντοδύναμο νόμο, πού γεννήθηκε μαζί μέ την γέννηση τοῦ κόσμου καί κυβερνάει αὐτόν μέ ἀλύγιστη δικαιοσύνη, πάνω ἀπό τήν δύναμη τῶν θεῶν, ἐξουσιάζοντας καί αὐτούς τούς ἴδιους ἀκόμη.

Ἡ Ἀνάγκη αὐτή τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως δέν εἶναι κλειστή πρός τήν Ἐλευθερία, ἀλλά τήν περιέχει μέσα της, σάν ἕνα ἐπίτευγμα ἁρμονίας, δικαιοσύνης καί τάξεως. «Παντοῦ στόν ἄπειρο τοῦ αἰθέρα καί στό ἄπλετο φῶς βασιλεύει ὁ Παγκόσμιος νόμος, ἡ Δίκη κυρίαρχη» (Ἐμπεδοκλῆς). Σύμφωνα μέ τόν νόμο τῆς Εἱμαρμένης, ἡ δέσμευση τοῦ Προμηθεϊκοῦ ἥρωος στήν Ἀνάγκη εἶναι ἀναπόφευκτη. Οἱ κραδασμοί τῆς ὀλύμπιας φλόγας ἐρχόμενοι στήν γῆ διαταράσσουν τήν ἰσορροπία τοῦ Κράτους τοῦ Διός. Ὁ Δίας ἐκδικεῖται γι' αὐτό...

Τήν ἀναπόφευκτη αὐτή δέσμευσή του καί μοῖρα του γνωρίζει ὁ ἴδιος καλά ἀπό πρίν:

«Μά ἐγώ ὅλα τοῦτα τἄξευρα. Τὤθελα κι ἔφταιξα. Ναί, τὤθελα καί δέν τ' ἀρνιέμαι... Γιά νά συντρέξω τούς ἀνθρώπους, ὁ ἴδιος εὐρῆκα βάσανα καί πόνους».

Σύμβολο τραγικό γι' αὐτό, θεός, παντογνώστης, προφήτης καί μάντις, προβλέπει μέ τήν σοφία καί τήν μαντική δύναμή του ὅλα τά δεινά πού θά πάσχει τόν ἄπειρο χρόνο, αἰώνια στήν γήινη ἀνάγκη. Καί ἡ ἐπίγνωση τῆς σταυρωμένης αὐτῆς ἀθανασίας του τόν κάνουν νά θρηνεῖ πάνω στόν σταυρό του, μέ πικρούς στεναγμούς:

«Ἀλλοί μου, ἀλλοί! Τίς παροῦσες συμφορές μου καί τίς μέλλουσες στενάζοντας θρηνῶ, πότε καί πῶς ἀπ' τά δεινά μου αὐτά θ' ἀπαλλαγῶ. Ἀλλά, τί λέω; Πάντα γνωρίζω ὅσα τοῦ μέλλονται μέ ἀκρίβεια ἀπό πρίν κι ἀπρόσμενο κακό κανένα δέν θά μ' εὕρει. Ὅμως τό Πεπρωμένο μας πρέπει μ' ἀνάλαφρη καρδιά νά ὑποφέρουμε, γνωρίζοντας πώς τῆς Ἀνάγκης εἶναι ἀκαταμάχητη ἡ δύναμη».

Προλέγει, μέ κάθε λεπτομέρεια στήν πολύπαθη Ἰώ, τό ἄλλο θῦμα τοῦ Διός, πού οἱ περιπλανήσεις καί οἱ παραδαρμοί της τήν ἔχουν φέρει ὥς τόν Καύκασο, ὅλη τήν τρομακτική Εἱμαρμένη της, ὅλα τά περελθόντα καί τά μέλλοντα νά τῆς συμβοῦν.

Καί ἀκόμη γνωρίζει τόν ἀκριβῆ χρόνο («Τρεῖς γενιές μετά τίς δέκα πρῶτες») πού ἀπόγονός της ἥρως τρανός, ἀκατάβλητος, τοξότης ἀλάθευτος, ὁ γυιός τῆς Ἀλκμήνης θά φθάσει ἐκεῖ νά τόν λύσει ἀπό τά δεσμά του.

Μά πάνω ἀπ' ὅλα αὐτά, πάνω ἀπό τήν δική του Εἱμαρμένη, τήν εἱμαρμένη τῶν ἄλλων, εἶναι γνώστης καί αὐτῆς τῆς Εἱμαρμένης τοῦ Διός. Κατέχει μυστικό σοβαρό γιά τό μέλλον του, πού ὁ ἴδιος ὁ ἄρχοντας τοῦ Ὀλύμπου ἀγνοεῖ. Τοῦ τό ἔχει ἐμπιστευθεῖ ἡ Τιτανίδα Θέμιδα, ἡ σεπτή του Μητέρα, κυρία τῆς Εἱμαρμένης τοῦ Ὀλύμπου.

Μέ τό μυστικό αὐτό μπορεῖ ἄφοβα νά ἀντιμετωπίζει, νά ἀπειλεῖ καί νά προκαλεῖ μέ πεῖσμα τόν δυνάστη θεό. Δέν πρόκειται νά τό ἀποκαλύψει προτοῦ ὁ ἴδιος ἐλευθερωθεῖ ἀπό τά δεσμά του. Ἀρνεῖται νά τό ἀποκαλύψει ἀκόμη καί ὅταν ὁ Ἑρμῆς φθάνει, στό ὄνομα τοῦ πατέρα θεοῦ, ἀπαιτῶντας τήν ἀποκάλυψή του, μέ τήν ἀπειλή νέας συμφορᾶς, τιμωρίας φρικτώτερης. Καί θά προτιμήσει ἀκλόνητος νά καταποντισθεῖ ἀπό τήν καταιγίδα τοῦ Διός, μαζί μέ τόν βράχο του, μαζί μέ τίς ἄμοιρες νύμφες, στά βαθυσκότεινα χάη τοῦ Ταρτάρου.

Στόν ἱερό χῶρο τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου τό αἰσχύλειο δρᾶμα παρουσιάζεται, γύρω στό 470 π.Χ. Στά πρῶτα καθίσματα ἱερεῖς καί ἱεροφάντες, ἀξιωματοῦχοι τῆς θρησκείας, τῆς πολιτείας, τοῦ πνεύματος. Οἱ θεατές ἀκοῦν μέ κατάπληξη στήν ἀρχή, μέ δέος, μέ ἀγανάκτηση τέλος, νά ἐξακοντίζονται ἀπό τό στόμα τοῦ ποιητή πού ἐνσαρκώνει ὁ ἴδιος τόν θεϊκό ἥρωά του, λόγια ὑβριστικά, ἀπειλές, ὑπαινιγμοί προσβλητικοί γιά τόν ὕπατο θεό, τόν δεσπότη τοῦ Ὀλύμπου: «Κι ὅμως, μ' ὅλη τήν ἔπαρση τοῦ νοῦ του ὁ Δίας, θαρθεῖ μιά μέρα πού θά γίνει ταπεινός...».

Ἕνα πλῆθος τώρα ἔχει ξεσηκωθεῖ ἀσυγκράτητο, ὁρμάει στήν σκηνή νά κατασπαράξει τόν ἱερόσυλο, πού προφταίνει νά καταφύγει στήν ὀρχήστρα καί νά ἀγκαλιάσει τήν θυμέλη.

Ὁ μεγάλος τραγικός, γνήσιο τέκνο τῆς Ἐλευσίνας, ἔχει ἀποκαλύψει ἕνα ἀπό τά σοβαρώτερα μυστικά τῶν Ἐλευσινίων. Ἡ κατηγορία τοῦ ἱερόσυλου ἔχει ἀπαγγελθεῖ ἐναντίον του. Ὁ Ἄρειος Πάγος εἶναι ἕτοιμος νά τόν καταδικάσει νά πιεῖ τό κώνειον. Καί μόνον ἡ ἐπέμβαση τῶν Εὐμολπιδῶν κατορθώνει τελικά νά τόν σώσει ἀπό τόν θάνατο.

Αἰῶνες ἔχουν περάσει ἀπό τόν *Προμηθέα Δεσμώτη*, ὅταν ἀρχίζει ὁ *Λυόμενος*. Ὁ μάρτυς θεός, σέ μία καινούργια τώρα πιό σκληρή τιμωρία τοῦ Διός, σύμφωνα μέ τήν παραγγελία τοῦ Ἑρμῆ, βρίσκεται καρφωμένος ἐπάνω στήν κορυφή τοῦ Καυκάσου, ὅπου ὁ φτερωτός σκύλος τοῦ Διός, ὁ αἱματοπότης ἀετός, μέ λαίμαργο στόμα, ἔρχεται κάθε δεύτερη ἡμέρα καί κατατρώγει τό μελανόμαυρο

ἦπαρ του, πού ξαναγιεννιέται καί πάλι τήν ἑπομένη, χωρίς τελειωμό...

Κάποτε ὡστόσο ὁ ἀναμενόμενος, ὁ λυτρωτής ἔχει φθάσει... Ἥρως τρανός, ἀκατάβλητος, τοξότης δεινός καί ἀλάνθαστος, ὁ Ἡρακλῆς, περνῶντας ἀπό τόν Καύκασο, σημαδεύει τό τρομερό ὄρνεο τοῦ Διός καί ἐλευθερώνει τόν ἐσταυρωμένο θεό. Ὁ Κένταυρος Χείρων, πληγωμένος ἀγιάτρευτα στόν Ὄλυμπο, προσφέρεται νά ἀνταλλάξει τήν τυραγνισμένη του αἰωνιότητα καί νά κατέβει αὐτός στόν ἄραχλον Ἅδη, παραχωρῶντας τήν θέση του στόν πολύπαθο δεσμώτη τοῦ Καυκάσου. Πνευματικές ἀλήθειες ἀπό τίς πιό βαθειές, τίς πιό ὑψηλές, σφραγισμένες αἰώνια μέσα στήν σοφή πυραμίδα τοῦ μύθου, πού καί μόνο στό πλησίασμά τους ὁ νοῦς, ἡ ψυχή, συγκλονίζονται ἀπό δέος ἱερό, ἐλπίδα φωτός.

Στεφανωμένος μέ κλωνάρια λιγαριᾶς, σέ ἔνδειξη ἐπιείκιας, συγγνώμης καί συμφιλίωσης, ὁ Προμηθεύς δίνει τέλος στό χέρι τοῦ Διός. Καί οἱ δύο θεοί λατρεύονται μαζί στήν Ἀθήνα, μέ λαμπαδοδρομίες καί γιορτές ὅπου ὅλοι μέ στεφάνια λιγαριᾶς στό κεφάλι, τιμοῦν τήν μνήμη τοῦ τραγικοῦ Πυρφόρου, δεσμώτη τοῦ Καυκάσου.

Ἡ Προμηθεϊκή Ἰδέα θά πάσχει αἰώνια. Οἱ Προμηθεῖς θά σταυρώνονται καί θά ξανασταυρώνονται πάνω στόν ἀνθρώπινο Καύκασο. Γεμᾶτος πρωτογονική ὁρμή ὁ ἄνεμος τοῦ σκότους θά πνέει ἐνάντια πρός τήν φλόγα τους. Τό ἔργο ὅμως, ἀργά, ἀπόκρυφα, μυστηριακά, συντελεῖται. Τό φῶς ἀπορροφᾶται, μπολιάζει τήν ὕλη. Ὁ σπόρος φυτεύεται, γονιμοποιεῖται. Καί ὕστερα ἀπό αἰῶνες, ἀπό χιλιετηρίδες, ὅταν πιά οἱ ἴδιοι οἱ φορεῖς ἔχουν ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τό γήινο προσκήνιο, ἡ τρικυμία τῶν παθῶν γαληνεύει, οἱ ἀντιθέσεις συμφιλιώνονται. Καί μέσα ἀπό τήν συμφιλίωση αὐτή, φωτεινό ἄνθος προβάλλει ἡ ἁρμονία, ἡ τάξη, ἡ Δίκη.

Παν. Ἀναγνώστου

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΙΑ

Πολλές φορές ἡ ἀποκάλυψη μιᾶς πνευματικῆς ἀλήθειας, παρ' ὅλον ὅτι μπορεῖ νά φανεῖ κατανοητή μέ τήν πρώτη ἐξέτασή της, ὅμως δέν μπορεῖ νά κατανοηθεῖ ἀπόλυτα καί νά παραμείνει ὡς ἰδία γνώση σ' αὐτόν πού τήν δέχεται, ἐάν δέν τήν συλλάβει μέ τίς ψυχικές του δυνάμεις. Ἐάν βέβαια τήν συλλάβει μέ τίς ψυχικές του δυνάμεις, βοηθεῖται στήν περίπτωση αὐτή ἀφ' ἑνός ὑπό τῆς πνευματικῆς πηγῆς πού τήν δίδει καί ἀφ' ἑτέρου ἀπό τήν πρός τά ἔξω ἐμφάνιση τῆς ἐσωτερικῆς ψυχικῆς γνώσεως, πού ἀποκτήθηκε φυσικά κατά την ἀνέλιξη τῆς ψυχῆς καί παρέμεινε πλέον ὡς δυναμικόν περιεχόμενόν της.

Μέ ἄλλα λόγια ἡ ἀποκαλυπτομένη ἀλήθεια δέν θά παραμείνει ὡς ἀθάνατη γνώση, ἐάν δέν τήν ζήσει ἡ ἴδια ἡ ψυχή ἤ καλύτερα ἐάν ἡ ἴδια δέν περάσει ἀπό αὐτήν, ὁπότε πλέον γίνεται καί αἰώνιον κτῆμα της. Γιατί δέν εἶναι τό ἴδιο πρᾶγμα νά ἀκούει ἕνας ἄνθρωπος ἀπό ἄλλον μία ἀλήθεια πνευματική καί νά προσπαθεῖ νά τήν συλλάβει καί νά τήν κάμει κτῆμα καί νόμο τῆς ψυχῆς του, μέ τό νά τήν ζεῖ ὁ ἴδιος, νά τήν βλέπει, νά τήν αἰσθάνεται καί νά τήν ἀγκαλιάζει μέ τίς ψυχικές του δυνάμεις.

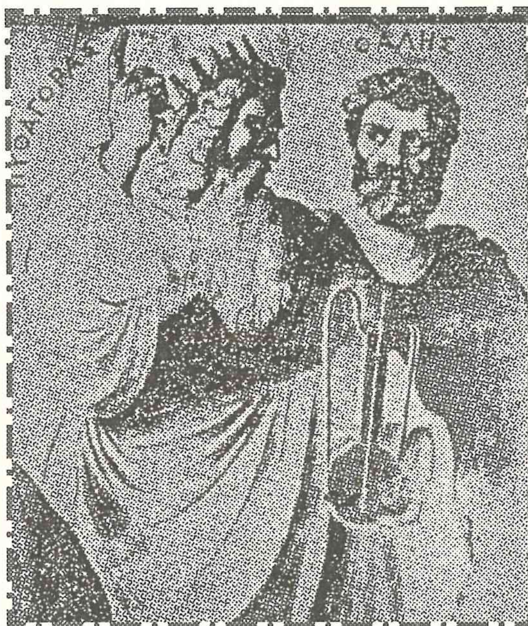
Ἔτσι ἡ διαφορά αὐτή εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία κάνει τήν ἀλήθεια νά ἔχει διαφορετική ἀπήχηση στούς μεμυημένους πού θά τήν ἀκούσουν καί ἑπομένως διαφορετικά ἀποτελέσματα. Γιά τοῦτο ἄς φέρουμε ἕνα παράδειγμα: ἡ κάθε φιλοσοφική μυσταγωγία στά πρῶτα της διδάγματα περιλαμβάνει ὡς βασικούς τούς νόμους τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας, ἀλλά ἄν ἐρευνήσουμε βαθειά καί ἐλεύθερα τά ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας αὐτῆς χωριστά σέ κάθε ἕναν μαθητή τους, τότε θά βεβαιωθοῦμε πώς ἡ ἐκδήλωση αὐτῶν τῶν νόμων εἶναι ἀνάλογη στόν καθένα μέ τήν ψυχική του δυναμικότητα καί ὡριμότητα.

Αὐτό εἶναι μία ἀλήθεια καί κανείς δέν πρέπει νά τήν ἀμφισβητήσει, οὔτε ὅμως νά μειωθεῖ, γιατί ὅλοι μας ἀπό τά ἴδια ἐπίπεδα περνᾶμε στήν μακρόχρονη ψυχοπνευματική μας ἐξέλιξη. Ἀπό χιλιάδες δοκιμασίες ὅπως γνωρίζουμε θά περάσει ἡ ψυχή, πολλές φορές θά δουλωθεῖ γιά νά γίνει ἀνάγκη ἡ ἐλευθερία καί νά νοιώσει τήν ἀξία της. Πολλές φορές θά ἀγαπήσει καί θά ὑποφέρει ἄλλες τόσες, ὅσο νά νοιώσει τήν ἀγάπη νά τήν κυριεύει ὁλόκληρη.

Πολλές φορές θά περάσει ἀπό φιλοσοφικές ὀργανώσεις καί Μυστήρια καί θά ἀκούσει τούς μυσταγωγούς νά διδάσκουν τήν ἐλευθερία καί τήν ἀγάπη καί κάθε φορά ὅλο καί κάτι πλέον δυνατό θά αἰσθάνεται μέσα της. Καί τελικά

ὥριμη πλέον, κάποια φορά στό πρῶτο δίδαγμα τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας θά αἰσθανθεῖ σάν φλόγες νά ἀναπηδοῦν ἀπό μέσα της οἱ νόμοι αὐτοί, μέ δύναμη ἡ ὁποία δέν περιγράφεται, ἕτοιμη νά τήν ὁδηγήσουν ἔτσι σέ κάθε ἡρωισμό καί νά τήν προσεγγίσουν σέ κάθε πνευματική ἀλήθεια.

Κάθε ἑπομένως ἀποκάλυψη πνευματικοῦ νόμου ἤ μυστηριακῆς ἐνεργείας στούς μυουμένους, θά ἔχει καί τά ἀνάλογά της ἀποτελέσματα. Ἀλλά εἶναι μόνον αὐτό; Ὄχι, δέν θά ἀποκαλυφθεῖ ποτέ μία μεγάλη ἀλήθεια σέ ψυχές πού δέν εἶναι ὥριμες νά τήν δεχθοῦν, ἀφοῦ δέν ἔχουν τήν δύναμη νά τήν νοιώσουν. Δίνεται λοιπόν μόνον ὅ,τι μπορεῖ νά ἔχουν τήν δύναμη νά ἀφομοιώσουν, καί αὐτό γιά νά τούς προπαρασκευάζουν γιά τήν μεγάλη ἀλήθεια, πού δικαιωματικά στήν ψυχοπνευματική ὡριμότητά τους θά τούς ἀποκαλυφθεῖ.

Κάθε καινούργιο δῶρο πού θά μᾶς στείλει ὁ Οὐρανός, ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, μᾶς δίνεται εἴτε σέ μία ἀληθινή ψυχική ἔξοδο, εἴτε σέ ἔκσταση εἴτε σέ προφητικό ὄνειρο, εἴτε μέ τήν μορφή τῆς ἐμπνεύσεως καί τῆς ὑπαγορεύσεως ἀκόμη, ἀλλά πάντοτε εἶναι ἀνάλογο πρός τήν ψυχική ὡριμότητα τοῦ δέκτου.

Ἡ ἀξία ὅμως τοῦ πνευματικοῦ δώρου δέν εἶναι μόνον ἀνάλογη μέ τήν ψυχική ὡριμότητα τοῦ δέκτου, ἀλλά εἶναι ἀνάλογη πάντοτε καί μέ τήν πνευματική βαθμίδα τοῦ πνεύματος πού τό ἀποκαλύπτει. Ἐάν δηλαδή τό πνεῦμα τό ὁποῖον ἀποκαλύπτει τήν πνευματική δωρεά εἶναι τῶν βαθμίδων τοῦ πνευματικοῦ Ὀλύμπου, ἡ ἀξία καί τό εἶδος τῆς ἀποκαλύψεως εἶναι ἀνάλογα μέ αὐτό. Καί τοῦτο γιατί τά πνεύματα τοῦ Ὀλύμπου, θεοί καί ἡμίθεοι, ὡς ἐντελῶς ἐλεύθερα ἔχουν ὁλοκληρωτική τήν γνώση τῶν φυσικῶν νόμων, τῶν θείων πνευματικῶν νόμων, καθώς καί τῶν μυστηριακῶν ἐνεργειῶν.

Ἀντιθέτως, ἐάν ἡ ἀποκάλυψη προέρχεται ἀπό πνεῦμα τοῦ μέσου Οὐρανοῦ, τότε καί αὐτή εἶναι ἀνάλογη αὐτοῦ τοῦ πνεύματος, γιατί τοῦτο γνωρίζει ὅσα εἶναι φυσικά νόμιμο νά γνωρίζει σύμφωνα μέ τούς πνευματικούς νόμους, τήν δυναμικότητά του καί τήν πνευματική βαθμίδα του.

Πῶς λοιπόν πνεῦμα πού π.χ. βρίσκεται στήν 7η βαθμίδα τῆς πνευματικῆς κλίμακος θά μπορέσει νά ἀποκαλύψει λεπτομέρειες μυστηριακῶν ἐνεργειῶν, τίς ὁποῖες γνωρίζει δικαιωματικῶς μόνο τό ἐλεύθερο ἀθάνατο πνεῦμα, γιατί αὐτές ἀποτέλεσαν τήν αἰτία τῆς ἀπελευθερώσεώς του; Δέν μπορεῖ νά δώσει μία μεγάλη ἀποκάλυψη γιατί δέν τήν γνωρίζει, παρά μόνον μέρος τῆς ἀλήθειας γνωρίζει, ὅση χρειαζόταν γιά νά φθάσει στήν βαθμίδα στήν ὁποία βρίσκεται καί ἐνεργεῖ ἐξελισσόμενο καί τό ἴδιο.

Ὁ ἔλεγχος ἑπομένως γιά τήν προέλευση τῆς κάθε πνευματικῆς προσφορᾶς πρέπει νά μή παραλείπεται ποτέ, ἀπό ὅποιον τήν δέχεται. Μπορεῖ δέ νά γίνεται μέ τήν κριτική του δύναμη, μέ τήν σύγκρισή της ἐπίσης πρός τήν ἀνάλογη συμβολική εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως, μέ τόν ἔλεγχο ἀκόμη τοῦ τρόπου πού ἐδόθη, ἐμφάνιση, συμβολική εἰκόνα σέ πνευματική ἔξοδο, ἤ ὡς ἀκοή, ὄνειρον ἤ ὅραμα, γραπτή ὑπαγόρευση, ἔμπνευση. Καί τέλος ὁ ἔλεγχος πρέπει νά γίνεται καί μέ τήν σύγκριση πρός τήν ὑπάρχουσα διδασκαλία τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς παραδόσεως τῆς βασισμένης στήν πνευματική ἀλήθεια.

Σέ ἐλεύθερον καί βαθύτερον ὅμως ἔλεγχο, βοηθός γίνεται πάντοτε ἡ γνώση τῶν βαθμίδων τῆς ἐξελίξεως ἀπό τίς ὁποῖες διέρχεται ἡ ψυχή, καθώς καί ἡ γνώση τῶν διαφόρων συνδέσεων τίς ὁποῖες ἐπιτυγχάνει αὐτή στίς βαθμίδες στίς ὁποῖες ἐνεργεῖ μυστηριακῶς.

II

Ἀπό τά ὅσα μᾶς δίδαξε ἡ προσεκτική μελέτη τῆς φιλοσοφημένης ἑλληνικῆς παραδόσεως καί ἡ διδασκαλία τῶν Πυθαγορείων, μάθαμε ὅτι οἱ βαθμίδες τῆς ψυχοπνευματικῆς ἀνελίξεως, σχετικά μέ τά ἀνθρώπινα ὄντα τῆς Γῆς, εἶναι 12 ἀνά 4 γιά κάθε ἐπίπεδο τῆς ἐξελικτικῆς τους κλίμακος.

Στήν 1η ἕως τήν 4η βαθμίδα τῆς πρώτης τετράδος ἀνήκουν οἱ ψυχές οἱ ἐνσαρκούμενες στό γήινο περιβάλλον. Ἀνήκουν δηλαδή εἰς τό βασίλειο τοῦ Ἅδη τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως καί εἶναι ἐκεῖνες οἱ ὁποῖες βρίσκονται στήν ἀρχή τῆς ἐξελίξεώς τους. Ἔχουν δέ στήν ἐμφάνισή τους χρῶμα γκρί.

Σέ συνέχεια ἀπό τήν 5η ἕως τήν 8η βαθμίδα τῆς δευτέρας τετράδος ἀνήκουν δικαιωματικά, κατόπιν τῶν πολλῶν ἐνσαρκώσεών τους, οἱ ψυχές τοῦ λεγομένου «μέσου Οὐρανοῦ», ὡς πλέον ἐξελιγμένες ἀπό τίς προηγούμενες. Ἄν καί οἱ κατά τήν δευτέρα αὐτήν τετράδα ἡ 1η καί 2η βαθμίδες της, δέν ἀνήκουν ἀπόλυτα στόν «μέσον Οὐρανό». Ἀλλά ὅπως τῆς πρώτης τετράδος ἀνήκουν εἰς τό βασίλειο τοῦ Ἅδη, ὡς ἐνσαρκούμενες ὑποχρεωτικῶς καί μή ἀπομακρυνόμενες πολύ ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, γιατί δέν ἔχουν ἀκόμη μόνιμα ἐνεργητικά μέσα, δηλαδή ἔχουν προσωρινούς «συνδετικούς λόγους» ψυχῆς καί σώματος τούς λεγομένους «**Τιτανικούς**».

Ἀλλά ἀκόμη οἱ ψυχές αὐτές τῆς δευτέρας τετράδος, διακρίνονται πάλι στίς ἐνσαρκούμενες στούς ἀνθρωπίνους ὀργανισμούς καί στίς δυνάμενες νά ἐξελιχθοῦν στόν πνευματικό κόσμο τοῦ «Μέσου Οὐρανοῦ» καί πού εἶναι οἱ βαθμίδες 7η καί 8η τῆς τετράδος του. Σέ ἐμφάνι-

σή τους δέ εἶναι σέ χρῶμα λευκά καί εἶναι τά λεγόμενα «**ἡμιελεύθερα πνεύματα**» καί τά ὁποῖα ἔχουν τήν ἐλευθερία, ὅπως προαναφέρθηκε (7η καί 8η) ἤ νά ἐνσαρκωθοῦν ἤ νά συνεχίσουν τήν ἐξελικτική πρόοδό τους στόν πνευματικό κόσμο «τοῦ μέσου αὐτοῦ Οὐρανοῦ». Οἱ δύο ὅμως αὐτές τελευταῖες βαθμίδες ἀποτελοῦν καί τήν **τάξη τῶν «πνευματικῶν ἡρώων»**.

Προσθέτουμε δέ πλέον ἀναλυτικά ὅτι τά «ἡμιελεύθερα πνεύματα», τά ὁποῖα ὡς προαναφέρθηκε χαρακτηρίζονται ἀπό τήν ἀπόκτηση συνδετικοῦ λόγου ἤ προσκαίρου ἐνεργητικοῦ μέσου δηλαδή προσκαίρου «πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ» ὅταν ἦσαν ἐνσαρκωμένα, ἐπειδή δέν ἀποκαλύπτεται ἀκόμη σ' αὐτά «ὁ τρόπος καί ἡ ἐργασία τῆς τελείας συνδέσεως τοῦ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ πρός τήν ψυχή-πνεῦμα τους», αὐτός ἀποβάλλεται εὐθύς ὡς τό πνεῦμα ἐνσαρκωθεῖ. Δέν διατηρεῖ δηλαδή ἡ ψυχή αὐτή στήν νέα της ἐνσάρκωση τά στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ της, ἀλλά διατηρεῖ ὅμως τήν ψυχοπνευματική δυναμικότητα τῆς πνευματικῆς βαθμίδος στήν ὁποία εἶχε προηγουμένως ἐξελιχθεῖ.

Ἀλλά ὅμως καί ὁ νέος συνδετικός λόγος ἤ ὁ νέος πνευματικός ὀργανισμός τῆς ψυχῆς-πνεύματος καί τοῦ σώματός της κατά τήν νέαν της ἐνσάρκωση, λαμβάνεται δικαιωματικά ἀπό τά ὑψηλά ἐπίπεδα τοῦ «μέσου Οὐρανοῦ», ἀπό ἐκεῖνα πού εὑρισκόταν πρίν ἐνσαρκωθεῖ, ὥστε νά χρησιμεύσει αὐτός ὡς καλός καί θετικός ἀγωγός τῆς ἀκτινοβολίας τῶν κεντρικῶν πνευματικῶν δυνάμεών της καί ἰδιοτήτων. Ἀλλά ἀκόμη καί γιά τήν συνοχή τοῦ συνδετικοῦ αὐτοῦ λόγου πρός τά ἐπίπεδα ἐκεῖνα τοῦ Οὐρανοῦ.

Τέλος στήν 9η ἕως τήν 12η βαθμίδα ἀνήκουν τά «ἐλεύθερα πνεύματα» τοῦ Οὐρανοῦ ἤ τοῦ «πνευματικοῦ Ὀλύμπου» τῆς Ἑλληνικῆς Παραδόσεως καί τά ὁποῖα ἔχουν ἀποκτήσει πλέον στήν ἀνελικτική πορεία τους, ἀθάνατον πνευματικόν ὀργανισμό, δηλαδή συνδετικό λόγο ἀπό ποιότητα Αἰθέρος ἡλιακῆς προελεύσεως. Καί λέγεται «**ἀθάνατος ὁ πνευματικός ὀργανισμός τους**» γιατί εἶναι μόνιμος καί αἰώνιος.

Ἡ βασική αὐτή διαίρεση τῆς ἐξελικτικῆς κλίμακος ἀφορᾶ φυσικά τίς ἀνθρώπινες ψυχές. Ὑπάρχει ὅμως καί λεπτομερέστερη ἀκόμη διαβάθμιση, ἡ ὁποία μπορεῖ νά εὐρύνει τό πεδίον τῆς ἐρεύνης τῶν πνευματικῶν γεγονότων καί ἡ ὁποία ἐπιτρέπει τήν κατανόηση καί τούς διαφόρους τρόπους τῶν πνευματικῶν συνδέσεων κατά τήν ψυχοπνευματική τελειοποίηση.

Μέ βάση λοιπόν τήν ἀνωτέρω αὐτήν διαβάθμιση θά διαχωρίσουμε πρῶτον ποιές ἀκριβῶς διαιρέσεις καί ἀντίστοιχες δραστηριότητες ἔχει ἡ ἐξελικτική αὐτή τῶν ψυχῶν κλίμακα, ἕως τήν τελειοποίησή τους μέ τήν ἀπόκτηση τοῦ ἀθανάτου πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ. Διότι οἱ 12 αὐτές βαθμίδες εἶναι πάντοτε ἀνάλογες μέ τόν χρόνο τῆς πρώτης δημιουργίας του, τῶν συνθηκῶν καί τόν βαθμό τῆς ἐξελίξεώς τους καί τοῦ περιβάλλοντος εἰς τό ὁποῖον αὐτές εὑρέθησαν καί εὑρίσκονται κατά τίς μακροχρόνιες ἐνσαρκώσεις τους.

III

Στό τρίτο μέρος τοῦ θέματός μας, εἶναι ἀναγκαία μία περιληπτική ἀνάπτυξη τῆς δημιουργίας τῆς ψυχῆς, καί ἀκόμη ἡ ἀνάπτυξη τῶν κατά τήν πορεία τῆς ἐξελίξεώς της βοηθητικῶν δυνάμεων, οἱ ὁποῖες συντελοῦν σέ αὐτήν μέχρι τήν πνευματική τελειοποίησή της.

Στήν Φύση λοιπόν, σύμφωνα μέ τήν φιλοσοφημένη ἀρχαία ἑλληνική Παράδοση, ὑπάρχουν δύο οὐσίες: **ὁ συνεχής ἐνεργητικός Αἰθέρας καί ἡ μεριστή παραγωγική οὐσία**, ἡ Ὕλη. Ἡ ἐνέργεια, ἡ ἰδιότης τῆς συνεχοῦς αἰθερικῆς οὐσίας εἶναι διάχυτη, διεισδυτική καί τριδύναμη. Ἡ ἄλλη οὐσία τῆς Φύσεως, ἡ Ὕλη, ὡς μεριστή εἶναι ἀτομική μέ δύο ἰδιότητες καί μία δύναμη τοῦ ὑλικοῦ ἀτόμου της, ἰδιότητες δηλαδή τήν συστολή καί τήν διαστολή του, πού παρουσιάζουν ἔτσι τόν παλμό του καί δύναμή της τήν θερμότητα. Ἡ δέ τριδύναμη τοῦ Αἰθέρος ἐνέργεια ὡς νοῦς, πρωταρχικός ἔρως καί φῶς, δηλαδή ὡς νοητική, γονιμοποιός καί φωτογόνος δύναμη καί ὡς ἐνεργοποιός ἡλιακή ἐνέργεια, διαχωρίζει καί διεισδύει στά ἄτομα τῆς Ὕλης. Τό δέ ἄτομον τῆς Ὕλης, ἡλιακῆς καταγωγῆς καί αὐτό στήν προκειμένη περίπτωση τῆς δημιουργίας τῆς ψυχῆς, μέ τήν ἑλκτική ἤ πρωταρχική κίνησή του, ἰδιότητα τῆς συστολῆς του καί τήν ἐκδηλωμένη ὡς ζωή παραγωγική ἰδιότητα τῆς διαστολῆς του, βοηθοῦν στήν δημιουργία μέ τόν τρόπο αὐτόν τοῦ πρωταρχικοῦ ψυχικοῦ πλάσματος, μέ κυρίως δημιουργίας πρωτοπόρον αἴτιον τήν νοητική δύναμη τοῦ τριδύναμου Αἰθέρος.

Ἀπό τήν στιγμή τῆς δημιουργίας τοῦ πρωταρχικοῦ αὐτοῦ ψυχικοῦ πλάσματος, οἱ ἰδιότητες τῶν δύο οὐσιῶν καί οἱ δυνάμεις τους κατά τήν πορεία καί ἄνοδο τῆς ἐξελικτικῆς κλίμακος πρός τελειοποίησή του, ἐκδηλώνονται πλέον συνδυασμένες. Σέ μερικές βέβαια περιπτώσεις, ὅπως συμβαίνει στά διαφορετικά φῦλα τῶν ὄντων, παρουσιάζονται ὑπερισχύουσες πότε ἡ μία ἤ πότε ἡ ἄλλη οἱ ἰδιότητες καί οἱ δυνάμεις τους αὐτές, ἀλλά ὁ συνδυασμός τους δέν παύει νά ὑπάρχει ποτέ στό ἐσωτερικό τῆς ψυχῆς.

Ἡ συστολική καί ἑλκτική ἰδιότητα πρός τό κέντρο τοῦ ψυχικοῦ ἀτόμου τῆς μεριστῆς Ὕλης, δίνει κυρίως στήν ψυχή τήν αἴσθηση τῆς χωριστῆς ὀντότητος καί αὐθυπαρξίας, δηλαδή τήν συναίσθηση τῆς ἀτομικότητος. Ἡ δέ διαστολική καί παραγωγική ἰδιότητα τῆς περιφερείας τοῦ ψυχικοῦ ὑλικοῦ ἀτόμου ὡς ζωή, τῆς δίνει τήν αἴσθηση τῆς ἐπαφῆς μέ τά γύρω της καί τήν ἀνάγκη τῆς ἑνώσεως μέ τά περιβάλλοντά της γιά ἀναπαραγωγή. Ἡ ἐνέργεια ἀπό τό ἄλλο μέρος ὡς δημιουργική ἰδιότητα τῆς συνεχοῦς αἰθερικῆς οὐσίας της, τήν ὠθεῖ καί τήν βοηθεῖ στήν ἐλεύθερη σχέση της μέ τίς ἄλλες μορφές καί σέ ἐλεύθερο ἄπλωμα παντοῦ. Καί τοῦτο γιατί ὅσο καί ἄν ἀποτελεῖ μέ τήν μεριστή Ὕλη μορφικά συγκροτήματα δέν παύει ποτέ νά εἶναι συνεχής πρός τόν ἑαυτό της. Ἔτσι καί οἱ δύο οὐσίες τῆς Φύσεως μαζί δίνουν στήν ψυχή τήν ὤθηση γιά προοδευτική ἐξέλιξή της στόν κόσμο.

Στήν πορεία λοιπόν τῆς ἐξελίξεώς της ἡ ψυχή αἰσθάνεται τήν **ἀνάγκη τῆς μονώσεως** ὡς «**ἔνστικτο αὐτοσυντη-**

ρήσεως», τό όποῖον εἶναι ἐξελιγμένη μορφή ἐκδηλώσεως τῆς πρώτης ἰδιότητος τῆς ὕλης της δηλαδή τῆς **συστολικῆς κινήσεως**. Σέ ἀντίθεση δέ μέ αὐτήν ἔρχεται ἡ ἄλλη ἰδιότης τοῦ ὑλικοῦ ἀτόμου της, ἡ μορφή τῆς **διαστολικῆς ζωῆς** τῆς περιφερείας του ὡς «**ἔνστικτον ἀναπαραγωγῆς**», τό ὁποῖο κάνει τήν ψυχή νά αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη ἀπλώματος καί ἐπαφῆς πρός ἄλλα ἄτομα τοῦ περιβάλλοντός της καί τήν ἀνάγκη ἔτσι συντροφιᾶς καί τήν ἀποφυγή τῆς μονώσεως.

Σέ συντομία ἑπομένως στήν ἐξελικτική πορεία της ἡ ψυχή τήν ἐνεργητική νοητική δύναμή της τήν μεταμορφώνει σέ «ἐνστικτώδη νόηση» καί τίς ἰδιότητες τοῦ ὑλικοῦ ἀτόμου της, κίνηση καί ζωή σέ ὁρμές, δηλαδή σέ «ὁρμή αὐτοσυντηρήσεως» καί σέ «ὁρμή ἀναπαραγωγῆς», ὁπότε παρουσιάζεται σέ σύνολο τό «ἔνστικτο ἤ τό ὁρμέμφυτό της». Ὅταν δέ φθάσει σέ ἀνώτερες βαθμίδες ἐξελίξεώς της, οἱ μέν δύο αὐτές ὁρμές της γίνονται «αἴσθημα ζωῆς» καί «συναίσθημα ἀγάπης», ἡ δέ ἐνστικτώδης νόησή της γίνεται «λογική νόηση».

Κατά τίς ἐνσαρκώσεις της στίς πνευματικές βαθμίδες πού διέρχεται ἡ ψυχή ἔχει πάντοτε τήν φυσικά ἀπαραίτητη συνεργασία τοῦ συνδετικοῦ λόγου μεταξύ αὐτῆς καί τοῦ σώματός της συνισταμένου ἀπό αἰθερική ἐνεργητική οὐσία ἀνάλογη μέ τήν ἐξέλιξή της καί μέ τόν ὁποῖο προχωρεῖ στήν τελειοποίησή της, ἕως ὅτου γίνουν σ' αὐτήν «ἀθάνατο πνεῦμα» ἑνωμένοι ἀδιάσπαστα.

Ἀπό τήν πνευματική δέ βαθμίδα πού βρίσκεται ἡ κάθε ψυχή καί τήν πνευματική ἐξέλιξη καί ὡριμότητά της, ἐξαρτᾶται καί ἡ ποιότης τῆς οὐσίας τοῦ αἰθέρος ἀπό τόν ὁποῖο λαμβάνεται καί ὁ συνδετικός της αὐτός λόγος. Καί ἐάν μέν λάβει καί τά ἀνάλογα στοιχεῖα της ἡ δημιουργία πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ δέν θά ἀργοπορήσει νά δημιουργηθεῖ. Καί τότε ὁ χρόνος τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τοῦ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι ὀλιγώτερος τοῦ συνηθισμένου, ἐάν μάλιστα βοηθηθεῖ ἀπό ἐσωτερική τῆς ψυχῆς ἁρμονική δυναμική ἐκδήλωση καί ἀκόμη ἐάν βοηθηθεῖ ἀπό μυσταγωγούς τότε δικαιωματικά εἶναι συντομότερος. Ἀπό τήν ποιότητα δηλαδή τῆς συνεχοῦς αἰθερικῆς οὐσίας, ἀπό τήν ὁποία λαμβάνεται ὁ συνδετικός λόγος τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματός της καί τήν μυσταγωγική βοήθεια ἐξαρτᾶται κατά ἕνα σημαντικό ποσοστό καί ἡ ἄκοπη σχεδόν μεταβολή του εἰς «πνευματικόν ὀργανισμόν» καί μάλιστα στήν διάρκεια μυστηριακῆς ἐργασίας τοῦ μεμυημένου ἀνθρώπου.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω γραφομένων καί σέ συνέχεια ὅπως καί στά προηγούμενα ἀναφέρεται, οἱ δύο ἀνώτερες βαθμίδες 7η καί 8η τῆς ἐξελικτικῆς κλίμακος τῆς ψυχῆς εἶναι οἱ πραγματικά ἀνήκουσες στόν μέσο Οὐρανό καί ἄξιες πολλῆς σπουδῆς ἀπό τούς μεμυημένους. Καί τοῦτο γιατί ἀπό αὐτές παίρνουν τίς πρῶτες τους βοήθειες καί γιατί ἀπό τήν πρώτη, δηλαδή ἀπό τήν 7η τῆς βασικῆς διαιρέσεως κατάγονται καί μερικῶν μυστῶν οἱ ψυχές. Καί αὐτό ἀκόμη γιατί ἄνθρωποι κανονικά εἰσαγόμενοι εἰς φιλοσοφικές μυστηριακές ὀργανώσεις δέν εἶναι δυνατόν νά ἔχουν ψυχές εὑρισκόμενες εἰς πνευματικές βαθμίδες κάτω τῆς 6ης καί τῆς 7ης βασικῆς καί τῶν ὑποδιαιρέσεών τους.

Ὅσον δέ καί ἄν ὁ ἀριθμός 6 φαίνεται πολύ πλησίον πρός τόν 7, ἐν τούτοις τό διάστημα κατά χρόνο καί ἀπόστασή τους σέ πνευματική ὡριμότητα εἶναι πολύ μεγάλο καί ἑπομένως καί ἐδῶ ὑπάρχουν πάρα πολλές διαβαθμίσεις καί διαφορές. Ἐπίσης ἡ βαθμίδα 7η καί 8η, βαθμίδες τοῦ «μέσου Οὐρανοῦ» ἤ τῶν «ἡμιελευθέρων πνευμάτων» ὅπως προαναφέρονται, μετέχει πάρα πολύ ὀλίγο σέ πνευματική ἐξέλιξη καί τῆς 9ης βαθμίδος, πρώτης εἰς τήν 4ην ἀνωτάτη βασική διαβάθμιση ἤ πρώτης τοῦ Οὐρανοῦ ἤ τοῦ πνευματικοῦ Ὀλύμπου τῆς ἑλληνικῆς Παραδόσεως. Καί αὐτό γιά νά γίνεται φανερή ἡ μεταξύ τους σχέση καί ἡ συνάφεια στίς μεταξύ τῶν πνευμάτων ἐπαφές καί σχέσεις. Γιατί καί σ' αὐτές ἄν καί ὁ ἀριθμός 7 καί 8 εἶναι πολύ κοντά, καθώς ἐπίσης ὁ 8 καί ὁ 9, ὅμως «ἡ οὐσιαστική» ἀπόσταση τῶν βαθμίδων εἶναι πολύ μεγάλη. Τά «ἡμιελεύθερα» ὅμως αὐτά πνεύματα δύνανται καί στόν «μέσο Οὐρανό» νά ἀποτελειώσουν τήν ἐξέλιξή τους ἀπό τήν 7η εἰς τήν 8η βαθμίδα χωρίς τήν ὑποχρεωτική ἐνσάρκωσή τους, ἀναγκασμένα ὅμως ἀπό πνευματικούς νόμους νά γίνονται προστάτες ἤ μυστῶν ἤ φιλοσοφικῶν μυστηριακῶν σκηνωμάτων ἤ προϊστάμενα διαφόρων ἄλλων πνευματικῶν ἔργων.

Γνωστό λοιπόν εἶναι ὅτι τά ἡμιελεύθερα πνεύματα τῆς 7ης καί τῆς 8ης βαθμίδος παρουσιάζουν καί τήν ἀκόλουθη διαβάθμιση. Στήν μέν 7η βαθμίδα ἔχουμε τούς ἥρωες τῆς συμβολικῆς κατηγορίας τοῦ Θησέως, στήν δέ 8η τούς ἥρωες τῆς συμβολικῆς κατηγορίας τοῦ Περσέως τῆς Ἑλληνικῆς Παραδόσεως καί τῶν Κενταύρων ὅπως ἦταν ὁ Κένταυρος Χείρων.

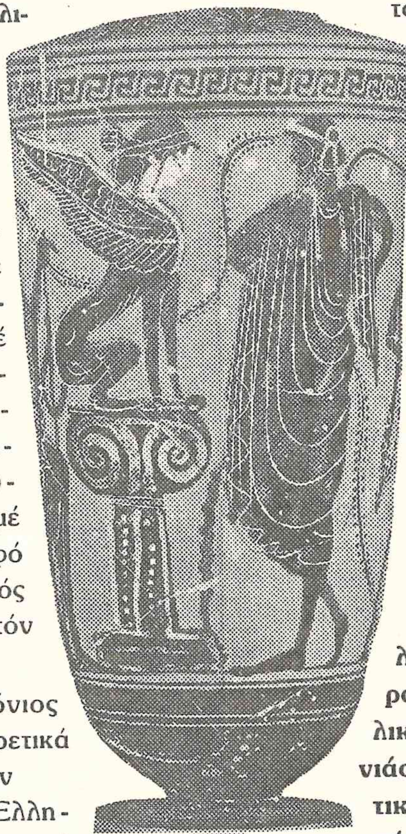
Πνεύματα τῆς 8ης βαθμίδος, τά ὁποῖα ἔφθασαν σέ αὐτήν εἴτε μέ ἑκουσίαν ἐνσάρκωσή τους, εἴτε μέ τήν εἰς τόν Οὐρανό – μακρότερη σέ χρόνο – ἐξέλιξή τους, ἔχουν πλέον εἰσέλθει εἰς τό «Κράτος τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ» τό ὁποῖον ἀρχίζει ἀπό τίς τελευταῖες διαβαθμίσεις τῆς 8ης βαθμίδος καί ἐκτείνεται μέχρι τῶν πρώτων διαβαθμίσεων τῆς 9ης. Καί τοῦ «Κράτους τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ» μετέχει κατά τήν 8ην μέν βαθμίδα ὁ θεός Ποσειδῶν κατά δέ τήν 9ην ἡ θεά Ἥρα, ἐνῶ τοῦ μεσοδιαστήματός τους, τό ὁποῖον εἶναι ἀρκετά μεγάλο μετέχει ἡ θεά Ἀφροδίτη. Αὐτό ὅμως τό «Κράτος τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ» εἶναι ἡ συμβολική θάλασσα μέ τό γλυκό νερό, εἶναι ἡ Ἀρκαδία τῆς Μυθολογίας μας, εἶναι ὁ Λάδων ποταμός ἤ ὁ Ροδανός τῆς ἀρχαίας Παραδόσεως.

Ἐκεῖ θά εὕρωμε τούς ἡμιθέους, ἐκεῖ τόν ἥρωα Ἀχιλλέα μέ τήν τρωτή «Ἀχίλλειον πτέρνα». Ἀλλά ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει τό κυρίως «Κράτος τοῦ θεοῦ Ἑρμοῦ» – τό μεσοδιάστημα δηλαδή τῆς 8ης μέχρι καί τῆς 9ης βαθμίδος – εἶναι ὅτι τό πνεῦμα εἶναι πλέον «πνεῦμα Χθόνιος Ἑρμῆς» γιά νά γίνει εἰς τήν 9ην καί 10ην «Ὀλύμπιος θεός Ἑρμῆς».

Τό πνεῦμα Χθόνιος Ἑρμῆς εἶναι ὁ Ἀγγελιαφόρος τοῦ Οὐρανοῦ, ὁ Χρυσόρραπις Θεός, ὁ ὁποῖος ἐνσαρκούμενος θεληματικά γιά νά γίνει Ὀλύμπιος

θεός Ἑρμῆς, γίνεται ὁ «Μεγάλος Μύστης» στήν Γῆ, ὁ θεῖος Μυσταγωγός, ὁ μόνος ἱκανός νά μεταφέρει τά θεῖα πνευματικά μυστικά εἰς τούς μεμυημένους καί στούς μύστες τῆς Γῆς.

Πνεύματα Χθόνιοι Ἑρμεῖς ὅμως θά εἰποῦν μερικοί, πῶς εἶναι δυνατόν νά ἐνσαρκώνονται; Ἄς μάθουν λοιπόν αὐτοί μιά πανάρχαια ἀλήθεια, ἄς γνωρίσουν ἕναν μυστικό πνευματικό νόμο, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι: «**ποτέ πνεῦμα τοῦ Κράτους τοῦ Θεοῦ Ἑρμῆ δέν θά ἀνέλθει τήν πρώτη βαθμίδα τῆς 4ης καί τελευταίας τῆς βασικῆς ἐξελικτικῆς κλίμακος, ἐάν προηγουμένως δέν κατέλθει νά ἐνσαρκωθεῖ καί νά ἀποδώσει εἰς τούς ἀνθρώπους ὅ,τι ἀπό τόν πνευματικό Οὐρανό ἔλαβε καί αὐτό κατά τήν ἄνοδό του**». Ἀκόμη δέ ἀπό τά στοιχεῖα τῆς μητέρας Γῆς-Μαίας, πρέπει νά σχηματίσει τό Κηρύκειόν του καί πνευματικό ζεῦγος πλέον μέ τόν αἰώνιο σύντροφό του νά ἀνέλθει ὡς θεός Ὀλύμπιος Ἑρμῆς εἰς τόν πνευματικό Ὄλυμπο.

Τό πνεῦμα Χθόνιος Ἑρμῆς πρέπει διαφορετικά νά εἶναι ἡ Σφίγξ τῶν Θηβῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Παραδόσεως, πού δίδει τό δύσκολο αἴνιγμα στόν μυούμενο, στόν μυημένο καί στόν μύστη, ἀπό τόν τρόπο τῆς λύσεως τοῦ ὁποίου θά εὕρει τήν πραγματική πνευματική καταγωγή του, τήν ψυχική του ὡριμότητα, γιά νά τόν κάνει ἔπειτα «ἀληθινό κοινωνό τῆς θείας Μυσταγωγίας».

Εἰς τά Αἰγυπτιακά Μυστήρια ὁ Ἱεροφάντης ἔλεγε: «Μέμνησο Υἱέ τῆς Γῆς ὅτι τό φῶς τῶν Μυστηρίων εἶναι ρευστόν τρομερόν ὅπερ ἡ θεία Φύσις παρέχει πρός χρῆσιν τῆς βουλήσεως τοῦ μεμυημένου. Φωτίζει τούς γιγνώσκοντας νά τό διευθύνουν, κεραυνοβολεῖ δέ τούς ἀγνοοῦντες τήν ἰσχύν του ἤ τούς καταχρωμένους αὐτό – τούς ἀναξίους – ἄν ποτέ τό πλησιάσουν...».

Ἀλλοίμονο εἰς τούς Οἰδίποδες τῆς Γῆς πού θά κτυπήσουν τήν Σφίγγα, κτυποῦν τόν ἴδιο τόν πνευματικό Οὐρανό καί ἡ θεία Δικαιοσύνη θά πραγματοποιήσει τόν γραμμένο γι' αὐτούς νόμο: θά φονεύσουν τόν πατέρα τους Λάϊον –συμβολικά «πνευματικό φῶς»– καί θά λάβουν σύζυγο τήν μητέρα τους Ἰοκάστη –συμβολικά ὕλη γῆς– θά σκοτεινιάσει μέσα τους τό πνευματικό φῶς τῶν μεμυημένων, μέ ἀποτέλεσμα τήν πνευματική τύφλωσή τους.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΑΜΠΟΥ

1. **Ταμπού**[137] (tabou ἤ tabu, σέ μερικές διαλέκτους tapu καί kapu), ὅρος θρησκευτικός τῆς Ὠκεανίας, εἰδικώτερα τῆς Πολυνησίας, ὁ ὁποῖος σημαίνει πρόσωπο ἤ πρᾶγμα ἱεροῦ χαρακτῆρος, τό ὁποῖον ἀπαγορεύεται νά θιχτεῖ καί ἐκφεύγει τῆς συνήθους χρήσεως, ἐν ἀντιθέσει πρός τό **νόα**[138], τό ὁποῖο ἐφαρμόζεται πρός κάθε πρόσωπο ἤ πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπαφή ἤ ἡ χρήση εἶναι ἐλεύθερες καί ἀκίνδυνες.

2. Ἡ λέξι **Ταμπού**, ὡς ρῆμα μέν σημαίνει *«ἀπαγορεύειν»*, ὡς ἐπίθετο δέ *«ἀπαγορευμένος»*, *«ἱερός»*, *«ἐπικίνδυνος»* ἤ *«ἀκάθαρτος»*. Πιθανῶς ἡ λέξη εἶναι σύνθετη ἐκ τοῦ ρήματος *τα= σημειώνειν* καί τοῦ ἐπιτατικοῦ ἐπιρρήματος *μπου*, καί δηλώνει συνολικά τό *«ἰσχυρῶς σεσημασμένο»*.

Οἱ κατά διαφόρους διαλέκτους τύποι τῆς λέξεως εἶναι ποικίλοι, πρωτεύων ὅμως εἶναι ὁ πολυνησιακός **ταμπού**.

3. Κατά κάποιο χαρακτηρισμό, τό ταμπού εἶναι εἶδος «ἀρνητικῆς μαγείας», ἤτοι διαταγή ἀποχῆς ἀπό ὁρισμένες πράξεις, οἱ ὁποῖες συνεπάγονται ἀνεπιθύμητες μαγικές ἐνέργειες.

Ἕνα δένδρο π.χ., τό ὁποῖο ἀδυνατοῦμε νά ἀγγίξουμε ἤ νά καταστρέψουμε, εἶναι δένδρο ταμπού, καί λέγοντας γιά τό ταμπού ἑνός δένδρου ἐννοοῦμε τόν ἐνδοιασμό, ὁ ὁποῖος συγκρατεῖ τόν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἀποπειρᾶται νά ἀγγίξει ἤ νά καταστρέψει αὐτό τό δένδρο.

Ὁ ἐνδοιασμός αὐτός οὐδέποτε στηρίζεται σέ κάποια πρακτική αἰτία, ὅπως θά συνέβαινε στήν περίπτωση ἑνός δένδρου, μέ τόν φόβο νά μολωπισθοῦμε ἤ νά ἀγκυλωθοῦμε.

Ὁ εὐκρινής χαρακτήρας ἑνός ταμπού εἶναι ὅτι ἡ ἀπαγόρευση δέν εἶναι δικαιολογημένη καί ὅτι ἡ προβλεπομένη κύρωση, σέ περίπτωση παραβάσεως τοῦ ταμπού, δέν εἶναι ποινή ἐπιβεβλημένη ὑπό τοῦ ἀστικοῦ νόμου,

ἀλλά θεομηνία, ὡς ὁ θάνατος ἤ ἡ τύφλωση, ἡ ὁποία πλήττει τόν ἔνοχο.

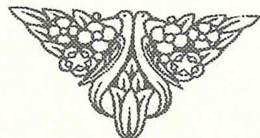
Ἡ ἔννοια λοιπόν **ταμπού** συνδέεται στενά πρός τήν ἔννοια τῆς δυνάμεως, τήν ὁποία ἔχουν ὁρισμένα πρόσωπα, ζῶα ἤ πράγματα. Αὐτά εἶναι ταμπού καί πρέπει νά τά μεταχειριζόμαστε ἤ νά τά ἀγγίζουμε μέ ἰδιάζουσα προσοχή καί προφύλαξη καί σύμφωνα μέ ὁρισμένους κανόνες, ἐάν δέν θέλουμε νά κινδυνεύσουμε.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΤΑΜΠΟΥ

4. Ἡ εἰς πρόσωπα ἤ πράγματα ἐνυπάρχουσα μυστηριώδης δύναμη, προέρχεται εἴτε ἐκ συγγενείας αὐτῶν μετά τῶν θεῶν ἤ τῶν πνευμάτων, εἴτε ἐξ ἐπαφῆς μετά ἰσχυροῦ ὄντος ἤ πράγματος. Πράγματι, πρόσωπο ἰσχυρῶς ἐφοδιασμένο μέ τό **μανά**[139] (ὑπερφυσική δύναμη) θεωρεῖται ὅτι μπορεῖ νά τό διαβιβάσει. Συνεπῶς τά ταμπού μποροῦν νά διακριθοῦν:

α) Στά *«ἐκ φύσεως»*, ὡς εἶναι οἱ ἀρχηγοί τῶν φυλῶν, οἱ ἱερεῖς, οἱ πολεμιστές, οἱ μάγοι, οἱ γυναῖκες τήν ἐποχή τῆς λοχείας καί κατά τήν περίοδο τῆς ἐμμηνόρροιας, τά πτώματα, οἱ τύποι οἱ χρησιμεύοντες γιά τήν ταφή νεκρῶν κ.λπ. καί

β) Στά *«ἐκ μεταβιβασμοῦ»*. Π.χ. ἕνας ἀρχηγός μπορεῖ νά καταντήσει ταμπού τά ἅρματα καί τά ἐργαλεῖα, τά ὁποῖα τοῦ ἀνήκουν. Τό ἔδαφος, στό ὁποῖο ὁ ἀρχηγός θέτει τά πόδια του, γίνεται ταμπού.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΑΜΠΟΥ

5. Ἡ ἰδιότητα τοῦ ταμπού, τοῦ ἀπαγορευμένου, εἶναι διαρκής ἤ παροδική. Οἱ φύλαρχοι π.χ. καί οἱ μάγοι, ὅπως καί ὁρισμένα ἀντικείμενα, ζῶα καί τελετές, εἶναι διαρκῶς γεμᾶτοι μέ τήν μυστηριώδη δύναμη, ἡ ὁποία δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ οὔτε ὡς φυσική ἁπλῶς, οὔτε ὡς ὑπερφυσική δύναμη. Ἀντιθέτως, ὁ κυνηγός, ἡ λεχώνα, ὁ πολεμιστής κ.λπ. εἶναι **παροδικά ταμπού**. Οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἐπαφή μέ πνεῦμα ἀποθανόντος, καθίστανται, ἐπίσης, παροδικῶς ταμπού· ἔτσι στήν Μελανησία, οἱ πενθοῦντες τόν θάνατο συγγενοῦς ἐγκαταλείπουν γιά κάποιο διάστημα τό χωριό τους, τό δέ πνεῦμα τοῦ νεκροῦ, ἐπειδή κουράζεται νά περιμένει, ἀπέρχεται σέ ἄλλους τόπους.

ΕΙΔΗ ΤΑΜΠΟΥ

6. Ὑπάρχουν **ταμπού**, ἄνθρωποι, ζῶα, τελετές, ἰσχύοντα γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους. Ὑπάρχουν ὅμως καί ταμπού ἰσχύοντα γιά ὁρισμένες μόνο κατηγορίες ἀνθρώπων, ὅπως ἡ πεθερά γιά τόν γαμπρό, τό **τοτέμ** γιά τήν φυλή, ἡ ὁποία φέρει τό ὄνομα σχετικοῦ ζώου, κ.λπ.

7. Σέ αὐτούς τούς λαούς, τό ταμπού ὁρισμένων προσώπων δέν ἐπεκτείνεται σέ ὅλο τό σῶμα, ἀλλά μόνο σέ κάποια μέλη αὐτοῦ καί ἰδίως στό κεφάλι. Στήν Νεα Ζηλανδία π.χ. ἀρχηγός πού ἀγγίζει τό κεφάλι του μέ τά χέρια του τά καθιστᾶ ἐπιρρεπῆ σέ ἐγκληματικές πράξεις, ἀπομακρύνει ὅμως αὐτόν τόν κίνδυνο, θέτοντας τά δάκτυλά του στήν μύτη του καί ρουφῶντας ἀπό τά ρουθούνια

του ἀέρα ἐπιτυγχάνει τήν ἐξάτμιση τοῦ ταμπού.

8. Τό ἀπαγορευμένο πρόσωπο ἤ ταμπού, μπορεῖ νά ὑποστεῖ βλάβη ὅταν ἔρθει σέ ἐπαφή μέ κοινό πρόσωπο, τό ὁποῖο ἐπίσης παραβαῖνον τόν πρός τό ταμπού ὀφειλόμενο σεβασμό, ἐκτίθεται σέ κίνδυνο. Σχετική μέ αὐτήν τήν ἀντίληψη θεωρεῖται ἡ δημιουργία βαθμῶν στίς πρωτόγονες κοινωνίες. Ὁ βασιλεύς καί ὁ ἱερεύς, ὡς κατέχοντες ἰσχυρότατον **μανά**, δέν πρέπει νά ἔρχονται σέ ἐπαφή μετά κοινῶν θνητῶν. Οἱ διάφοροι πέριξ τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων βαθμοῦχοι, τῶν ὁποίων ἡ δύναμη εἶναι ἀσθενεστέρα, σχηματίζουν τεῖχος, τό ὁποῖο ἀπομακρύνει τόν ἐκ τῆς ἀνεπιθύμητης προσεγγίσεως τῶν κοινῶν θνητῶν πρός τούς ἀνωτάτους ἄρχοντες καί εἰς ἀμφότερα τά μέρη ἀντανακλῶντα κίνδυνο.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΤΑΜΠΟΥ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

9. Ἡ παραβίαση τοῦ ταμπού συνεπάγεται ὑπερφυσικές ποινές: ἀσθένεια, τρέλλα, τύφλωση, θάνατο, ἤ ποινικές κυρώσεις ἐπιβαλλόμενες στόν ἱερόσυλο, λόγῳ τῆς ἀλληλεγγύης τους, ὑπό τῶν μελῶν τῆς φυλῆς του: πρόστιμο, δήμευση τῆς περιουσίας, θάνατο. Οἱ τιμωρίες ἐπιβάλλονται τόσο στούς παραβιάζοντες τό ταμπού προσώπου ἤ πράγματος, ὅσον καί στά πρόσωπα, τά ὁποῖα, ἐνῶ κατέχουν ὑπερφυσική δύναμη, δέν λαμβάνουν τίς ἀπαιτούμενες προφυλάξεις κατά τήν ἐπικοινωνία τους μέ τούς κοινούς θνητούς.

10. Πρός ἀποσόβηση τοῦ ἐκ τοῦ ταμπού κινδύνου καί πρός ἀκίνδυνο προσέγγιση αὐτοῦ χρησιμεύουν κάποιες ἐνέργειες καί τελετές, μέ τίς ὁποῖες προπαρασκευάζεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τήν πρός αὐτό ἐπαφή. Τέτοιες εἶναι ἡ νηστεία, ἡ ἐγκράτεια, οἱ καθαρμοί, ἡ περιτομή καί οἱ σκληρές δοκιμασίες, κατόπιν τῶν ὁποίων μόνο ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή σέ ἱερά μυστήρια τῆς φυλῆς, τούς θρησκευτικούς χορούς, κ.λπ., ὡς καί ἡ μετάδοση τῶν μύθων τῆς θρησκείας.

Σέ ἰδιαζόντως σκληρές δοκιμασίες καί μακρές μυήσεις ὑποβάλλονται οἱ ὑποψήφιοι ἱερεῖς καί μάγοι τῆς φυλῆς, οἱ ὁποῖοι πρόκειται νά ἀσκήσουν τήν κεκανονισμένη ἀναστροφή πρός τήν δύναμη. Ὅσες φορές ὅμως παραβαίνει κάποιος τούς κανόνες, μέ τούς ὁποίους ἀποσοβεῖται ὁ κίνδυνος ἀπό τό ταμπού, ἤ τιμωρεῖται αὐτόματα διά τῆς ἐπενεργείας, τῆς ὑποβολῆς ἤ, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὑποχρεοῦται νά ὑποβληθεῖ σέ καθαρμούς, ἐξιλαστήριους ἁγνισμούς καί ἄλλες διατυπώσεις, γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν δύναμη ἡ ὁποία μεταδόθηκε σέ αὐτόν διά τῆς ἐπαφῆς πρό τό ἀπαγορευμένο, τό ἅγιο ἤ τό ἀκάθαρτο.

ΤΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΙΚΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΤΟΥ ΤΑΜΠΟΥ ΩΣ ΩΦΕΛΙΜΟΥ

11. Ἐπειδή ὅμως ἡ δύναμη, τῆς ὁποίας ἡ ἀπόκτηση μεταβάλλει τά ἔμψυχα καί τά ἄψυχα σέ ταμπού, εἶναι κατά περιστάσεις ὄχι μόνο βλαβερή ἀλλά καί ὠφέλιμη, ἐκτός τῶν τελετῶν, οἱ ὁποῖες ἀποβλέπουν στήν ἀποτροπή τοῦ ἐκ τῆς δυνάμεως κινδύνου, ὑπάρχουν καί οἱ ἀποσκοποῦσες στήν προσ-

οικείωση αὐτῆς τῆς δυνάμεως. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διά τῆς βρώσεως καί τῆς ἐπαφῆς τοῦ ἀντικειμένου τό ὁποῖο φέρει τήν δύναμη. Ἄλλο μέσο συνίσταται στό νά φέρουν ἐπάνω τους τό ἀντικείμενο. Ἐπίσης, διά τῆς θυσίας προσοικειοῦται κάποιος τήν δύναμη τήν εὑρισκόμενη στό ζῶο ἤ στόν ἄνθρωπο. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ συνήθεια τῆς διαφύλαξης σέ τόπους δημοσίων συγκεντρώσεων τῶν κρανίων τῶν φονευθέντων πολεμίων, ὅπως π.χ. γίνεται στήν Νέα Γουϊνέα.

Η ΠΕΡΙ ΤΟ ΤΑΜΠΟΥ ΘΕΣΜΟΘΕΣΙΑ ΑΠΟΡΡΟΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ

12. Ὅλη αὐτή ἡ θεσμοθεσία εἶναι θρησκευτικῆς ἐννοίας. Φανερώνει τόν μετά τρόμου ἀναμεμιγμένο σεβασμό, τόν ὁποῖο ἐμπνέουν στούς ἀπολίτιστους καί πρωτόγονους λαούς οἱ κύριες πράξεις τῆς ζωῆς, τά φαινόμενα τῆς γεννήσεως καί τοῦ θανάτου, τά πρόσωπα τά περιβεβλημένα μέ αὐθεντίες ἤ ὑπερφυσικές δυνάμεις. Ὁ φόβος λοιπόν τῶν ταμπού ἐπιβάλλει στούς λαούς, οἱ ὁποῖοι ζοῦν σύμφωνα μέ τούς νόμους τῆς φύσεως, πλῆθος δεσμῶν καί περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι χαλαρώνουν μόνο βαθμηδόν ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ὁ πολιτισμός καί δημιουργεῖται ἡ ὑψηλοτέρα περί θεοῦ παράσταση. Ἐν τούτοις, δέν πρέπει νά λησμονοῦμε ὅτι ὁ φόβος αὐτός καθιέρωσε τόν θεσμό τοῦ γάμου, τήν ἰδιοκτησία, τό κῦρος καί τήν αὐθεντία τοῦ φυλάρχου καί τῆς ἀρχῆς ἐν γένει, ὅτι χαλίνωσε ἐν γένει τίς φυσικές ὁρμές τοῦ ἀνθρώπου καί ὅτι μέ ὅλα τοῦτα συνέβαλε στόν πολιτισμό. Σέ μερικές χῶρες ἄσκησε μεγάλη ἐπίδραση καί στήν γλῶσσα. Ὀνόματα προσώπων ἤ πραγμάτων θεωρουμένων ταμπού ἤ λέξεις σχετιζόμενες μέ γεγονότα, τά ὁποῖα ἀναφερόμενα ασκοῦν μαγική ἐπίδραση, μετατρέπονται ἤ ἀναπληροῦνται διά συνωνύμων καί εὐφημισμῶν. Γενικῶς τό ταμπού συνετέλεσε, στήν Πολυνησία, Μελανησία, Ἀφρική καί ἀλλοῦ, στήν δημιουργία σοβαρῆς νομοθεσίας καί τήν ἐπιβολή τῆς δημοσίας τάξεως.

13. Ἐάν ἡ λέξη ταμπού εἶναι πολυνησιακή καί ὁ θεσμός τῶν ταμπού, ἀπόρροια τῆς πίστεως τῶν ἀνθρώπων σέ ὑπερφυσικές δυνάμεις, ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται στήν Πολυνησία, Μελανησία, Αὐστραλία, Ἰνδίες, Ἀφρική καί Ἀμερική, καί ἡ ἰδέα τήν ὁποία ἐκφράζει μᾶς εἶναι πολύ οἰκεία. Τά ταμπού ἀποτελοῦν μία τῶν σπουδαιοτάτων ἐννοιῶν στήν ἱστορία τῶν θρησκευμάτων, ἐπειδή εἶναι ἀποκάλυψη τοῦ ἁγίου ὡς τοῦ φοβεροῦ, τοῦ θείου στήν φοβερή του μορφή. Τό θεῖον ὡς τέτοιο, εἶναι κάτι ἀπολύτως διαφορετικό ἀπό ἐμᾶς, κεχωρισμένο, sepositum[140], κατά τήν φράση τοῦ παλαιοῦ Ρωμαίου. Τοῦτο ὑποδηλοῖ τό ἑβραϊκό **καδός**[141], καί τό λατινικό **sanctus**[142]. Τό στοιχεῖο τοῦτο τῆς θρησκείας ἐκφράζει τά **ταμπού** τῶν πρωτογόνων θρησκειῶν.

Περιέχει δηλαδή στόν πυρῆνα της, αὐτήν ταύτην τήν φύση τῆς θρησκείας κατά τό ἄλλον αὐτῆς στοιχεῖο, ἐφ' ὅσον ἐρευνᾶται ψυχολογικῶς. Περικλείει ἐν ἑαυτῷ τήν συνείδηση τοῦ διχασμοῦ τῆς πραγματικότητος, τῆς ἀντιθέσεως μεταξύ ἁγίου καί βεβήλου καί εἶναι διά τοῦτο ἡ ἔκφραση τοῦ **mysterium tremendum**, τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου, τό ὁποῖον δημιουργεῖ τήν συναίσθηση τῆς ἀποστάσεως μεταξύ δημιουργήματος καί δημιουργοῦ, ἐκ τῆς ὁποίας τό συναίσθημα τῆς ἐξαρτήσεως καί τά λοιπά ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέοντα καί πρός αὐτήν συναφῆ θρησκευτικά συναισθήματα.

Η ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΤΑΜΠΟΥ ΟΙΚΕΙΑ ΙΔΙΩΣ ΣΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

14. Ἡ ἰδέα, τήν ὁποία ἐκφράζει τό ταμπού, εἶναι πρό πάντων οἰκεία στίς χῶρες στίς ὁποῖες δέν ἔχουν μάθει ἀκόμη νά διαβάζουν τήν Βίβλο. Ἀπό τῆς ἀρχῆς τοῦ βιβλίου τούτου μαθαίνουμε ὅτι ὁ Ἀδάμ εἰδοποιήθηκε ὑπό τοῦ Θεοῦ ὅτι δέν πρέπει νά φάει τόν καρπό ἑνός δένδρου ἐπί ποινῇ θανάτου. Ὁ ἀπαγορευμένος καρπός εἶναι ἕνα χαρακτηριστικό ταμπού, διότι ὁ Θεός δέν λέγει γιατί ὁ Ἀδάμ δέν πρέπει νά φάει τόν καρπό τοῦ δένδρου.

15. Περαιτέρω, στήν θρησκευτική νομοθεσία τῶν Ἑβραίων εἶναι ἀπαγορευμένο, ἐπί ποινῇ θανάτου, νά προφέρουν τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἰδού ἕνα ὄνομα ταμπού. Ἄλλο παράδειγμα ταμπού ἀναφέρεται στήν Βίβλο καί σχετίζεται μέ τήν μεταφορά ὑπό τοῦ Δαυΐδ τῆς κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης, τήν ὁποία κανείς ἄλλος ἔπρεπε νά ἀγγίζει, ἐκτός τῶν μελῶν τῆς προνομιούχου οἰκογένειας.

«3 Καί ἐπεβίβασαν τήν κιβωτόν Κυρίου ἐφ' ἅμαξαν κοινήν καί ἦραν αὐτήν ἐξ οἴκου Ἀμιναδάβ τοῦ ἐν τῷ βουνῷ· καί Ὀζά καί οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ υἱοί Ἀμιναδάβ ἦγον τήν ἅμαξαν σύν τῇ κιβωτῷ, 4 καί οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ. 5 Καί Δαυΐδ καί υἱοί Ἰσραήλ παίζοντες ἐνώπιον Κυρίου (καί) ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις (καί) ἐν ἰσχύϊ, καί ἐν ᾠδαῖς καί ἐν κινύραις, καί ἐν νάβλαις, καί ἐν τυμπάνοις, καί ἐν κυμβάλοις, καί ἐν αὐλοῖς. 6 Καί παραγίνονται ἕως ἅλωνος Ναχών· καί ἐξέτεινεν Ὀζά τήν χεῖρα αὐτοῦ ἐπί τήν Κιβωτόν τοῦ θεοῦ κατασχεῖν αὐτήν, καί ἐκράτησεν αὐτήν, ὅτι περιέσπασεν αὐτήν ὁ μόσχος. 7 Καί ἐθυμώθη ὀργῇ Κύριος τῷ Ὀζά, καί ἔπαισεν αὐτόν ἐκεῖ ὁ θεός ἐπί προπετείᾳ, καί ἀπέθανεν ἐκεῖ παρά τήν κιβωτόν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ» (*Βασιλειῶν Β'*, Κεφ. Στ').

Ἡ κιβωτός λοιπόν ἦτο ταμπού καί ὁ θάνατος τοῦ ἀτυχοῦς Ὀζά ὑπῆρξε ἡ κύρωση ἑνός δαταραχθέντος ταμπού.

15. Ἐάν δέν ἐργάζονται τό Σάββατο οἱ Ἑβραῖοι, δέν ἔγινε τοῦτο διότι ὁ Μωυσῆς σκέφθηκε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη μιᾶς ἡμέρας ἀναπαύσεως, ἀλλά διότι κωδικοποίησε παλαιό ταμπού, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο μία ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ἐθεωρεῖτο ὡς ἀποφράδα, ὡς ἀκατάλληλος διά ὠφέλιμη καί παραγωγική ἐργασία.

Ἐάν λοιπόν ὁ προϊστορικός Ἑβραῖος ἀπεύφευγε τήν ἐργασία κατά τό Σάββατο, τό ἔκανε διότι τό Σάββατο ἐθεωρεῖτο *κακή ἡμέρα*, ὡς σήμερα τήν 13η τοῦ μηνός καί τήν Τρίτη δέν ταξιδεύουν ἤ δέν ἀρχίζουν κάποιο ἔργο, διότι θεωροῦνται αὐτές *κακές ἡμέρες*.

17. Ἐπίσης, ταμπού ἐθεωροῦντο ἀπό τούς Ἑβραίους οἱ ἀνώτεροι ἱερεῖς, αὐτός πού ἀγγίζει τόν νεκρό, ὁ λεπρός, ἡ λεχώνα, ἀγρός στόν ὁποῖο ἐσπείροντο διάφορα φυτά, ὁ χοῖρος[143], κ.λπ.

18. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Θεσσαλονίκης θεωροῦν τήν συκιά ταμπού καί ἀποφεύγουν νά σπάσουν κλαδιά τοῦ δένδρου καί νά τό ξερριζώσουν. Κατά τό θέρος μάλιστα τοῦ 1938 σημειώθηκε ἀξιομνημόνευτο παράδειγμα τῆς ἑβραϊκῆς αὐτῆς δοξασίας. Ἐργάτες ἑβραῖοι ἔσκαβαν τά θεμέλια ἀνεγειρομένου σπιτιοῦ ἐπί τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ, στήν Καμάρα, καί ὅταν συνάντησαν στό μέσο τοῦ οἰκοπέδου μία συκιά, κάλεσαν Ἕλληνα ἐργάτη νά ἐκριζώσει τό δένδρο, ἀποφεύγοντες αὐτοί, κατ' αὐτόν τόν τρόπο τόν πειρασμό νά θίξουν τό ταμπού τους.

ΤΟ ΤΑΜΠΟΥ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

19. Στούς ἀρχαίους Ἕλληνες κάθε ἀνόσιος πράξη (ἄγος) καθιστοῦσε τόν ἄνθρωπο ἐναγῆ καί τόν ὑποχρέωνε νά ἀπέχει τῆς ἐπικοινωνίας μετά τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. Μόνο διά τοῦ ἀγνισμοῦ ἀποκαθίστατο ὁ ἐναγής. Ὅταν ὁ Ἀπόλλων φόνευσε τόν Πύθωνα, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς ἦταν ταμπού, ὑποχρεώθηκε νά μεταβεῖ στά Τέμπη γιά νά ἀγνισθεῖ, ἀφοῦ καθαριστεῖ στά νερά τοῦ Πηνειοῦ.

Ἐπίσης, οἱ διάφορες θυσίες ἀποτελοῦσαν ταμπού· καί διά τοῦτο, πρίν καί μετά ἀπό κάθε θυσία οἱ θῦτες καθαρίζοντο, πλένοντας τό σῶμα καί τά χέρια. Οἱ κύαμοι, στίς αἱρέσεις τῶν Πυθαγορείων καί Ὀρφικῶν, ἐθεωροῦντο ταμπού. Οἱ ἀποφράδες ἡμέρες στούς ἀρχαίους Ἕλληνες ἦσαν ταμπού· αὐτές οἱ ἡμέρες ἐθεωροῦντο οἱ τρεῖς προτελευταῖες ἡμέρες κάθε μηνός, διότι ἦσαν ἀφιερωμένες στούς νεκρούς καί τίς θεότητες τοῦ Ἅδου.

ΤΟ ΤΑΜΠΟΥ ΣΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

20. Στούς ἀρχαίους Ρωμαίους, ἀντίστοιχος τοῦ ὅρου ταμπού ἦταν ὁ ὅρος sacer[144].

Ὁ μεταθέτων ὁρόσημο ἰδιοκτησίας καθίστατο sacer (βδελυρός, ἀποτρόπαιος, αἰσχρός, ἐπάρατος), κάθε δέ πολίτης εἶχε δικαίωμα νά τόν φονεύσει. Ὁ ἱερεύς τοῦ Διός (flamen Dialis[145]) καί ἡ σύζυγος αὐτοῦ, κανόνιζαν κάθε πράξη τοῦ βίου τους, συμφώνως πρός ὁρισμένες ἀπαγορεύσεις, ἡ παράβαση τῶν ὁποίων ἐπέφερε τήν βελτίωση τῆς ἁγιότητος αὐτῶν. Καί στούς Ρωμαίους (ὅπως καί στούς Ἕλληνες) ὑπῆρχαν ἀποφράδες ἡμέρες καί ἦσαν ταμπού. Ἐθεωροῦντο δέ ἀποφράδες, dies nefasti ἤ καί ἁπλῶς nefasti[145], οἱ μή δικάσιμοι ἡμέρες, κατά τίς ὁποῖες ὁ πραίτωρ δέν μποροῦσε νά προφέρει τίς λέξεις τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως: do, dico, addico[147]. Ἀντιθέτως, οἱ δικάσιμες ἡμέρες, κατά τίς ὁποῖες ἐδίκαζε ὁ πραίτωρ, ἐλέγοντο dies fasti ἤ καί ἁπλῶς nasti[148].

Σχετικῶς ὁ Ὀβίδιος γράφει:

Nefastus θά εἶναι ἐκείνη ἡ ἡμέρα καθ' ἥν δέν ἀκούονται τά τρία ρήματα ([τοῦ πραίτορος], καθ' ἥν δέν γίνονται δίκες).

fastus, ἀντιθέτως, ἐκείνη, καθ' ἥν θά ἐπιτρέπεται κατά τόν νόμο νά γίνονται δίκες (ἥτις ἑπομένως εἶναι δικάσιμος)[149].

Ἐπίσης και οἱ ἀφιερωμένες στούς νεκρούς και σέ ἐπετείους μεγάλων καταστροφῶν[150], ὡς καί ἡ τελευταία ἑκάστου μηνός.

ΤΟ ΤΑΜΠΟΥ ΣΤΙΣ ΑΝΩΤΕΡΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

21. Οἱ περί ταμπού παραστάσεις συνεχίζουν τόν βίο αὐτόν καί στίς ἀνώτερες θρησκεῖες καί συνοδεύουν τόν ἄνθρωπο μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ἡ αὐλική π.χ. ἐθιμοτυπία εἶναι λείψανο τῶν διαφόρων ταμπού, διά τῶν ὁποίων ἄλλοτε περιέβαλλον τόν βασιλιᾶ.

Ἔτσι, ὁ ἀξιωματικός Μαρίας τῆς συζύγου τοῦ Φιλίππου τοῦ Δ΄ τῆς Ἱσπανίας, ἀναγκάστηκε νά ἐκπατρισθεῖ, ἐπειδή βοήθησε τήν βασίλισσα νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τό ἀφηνιασμένο ἄλογό της· καί τοῦτο διότι ἡ ἐπαφή του μέ τό ἀπαγορευμένο κρίθηκε ἐπικίνδυνη.

ΤΟ ΤΑΜΠΟΥ ΣΤΑ ΖΩΑ

22. Τά ταμπού δέν εἶναι κοινά μόνο σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους, ἀναφερόμενα σέ ὅλους τούς λαούς τῆς γῆς. Κάτι ἀνάλογο μποροῦμε νά παρατηρήσουμε καί στά ζῶα. Τά ἀνώτερα ζῶα, γιά νά μιλήσουμε μόνο γι' αὐτά, ὑπακούουν σέ κάποιον ἐνδοιασμό, ἀφοῦ, ἐκτός σπανίων ἐξαιρέσεων δέν τρώουν τά νεογνά τους καί δέν τρώγονται μεταξύ τους. Ἐάν ὑπῆρχαν ζῶα στερημένα τοῦ ἐνδοιασμοῦ τοῦ αἵματος τοῦ εἴδους, θά κατατρώγοντο μεταξύ του καί δέν θά μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν ἕνα εἶδος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

137. Εἶναι δυσχερής ἡ κυριολεκτική μετάφραση τοῦ ταμπού, διότι δέν κατέχουμε τήν ἔννοια τήν ὁποία δηλώνει. Στούς ἀρχαίους Ρωμαίους ἦταν ἀρκετά ἐν χρήσει καί ἡ λέξη sacer εἶχε τήν ἴδια ἔννοια μέ τό ταμπού τῶν Πολυνησίων. Καί τό ἑλληνικό **ἄγος**, τό ἑβραϊκό **καντός** ἤ **κοντάους** ἐσήμαιναν ἀσφαλῶς ὅ,τι ἐκφράζουν οἱ Πολυνήσιοι μέ τό ταμπού ἤ πολλοί ἄλλοι λαοί τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας μέ ἀνάλογους ἐκφράσεις. Ἡ ἔκφραση **δέος** συμπίπτει πολλές φορές μέ τήν ἔννοια τοῦ ταμπού.

138. **Νόα**, ἐπίσης λέξη πολυνησιακή, πού σημαίνει τό κοινό, τό προσιτό σέ ὅλους.

139.**Μανά**, (manas[nass]), πνεῦμα. Ὅρος παραπλήσιος τοῦ λατινικοῦ mens, καί διά τοῦ ὁποίου ἡ ἰνδική φιλοσοφία ὑποδηλώνει τό ἐσωτερικό ὄργανο τῆς ἀντιλήψεως, τῆς θελήσεως καί τῆς ἀποφασιστικότητος. Ἀποκαλεῖται ἐνίοτε καί ἕκτη αἴσθηση.

140. **Sepositum** (τοῦ ρ. sepono), τό ἀποκεκρυμμένο, τό ἀπόκρυφο, τό πόρρω κείμενο. Λέγεται καί repositum.

141. **Καδός** (τό=προφέρεται ὡς τό γαλλικό e h), λέξη ἑβραϊκή, ταυτόσημη μέ τό sanetus.

142. **Sanetus** = ἱερός

143. Καί στούς Μωαμεθανούς ὁ χοῖρος θεωρεῖται ταμπού, στούς Ἰνδούς ἡ αγελάδα καί σέ ὁλόκληρο σχεδόν τήν Εὐρώπη ὁ σκύλος.

144. **Sacer**, κυρίως σημαίνει ἱερός, ἅγιος, σεβαστός· ἐδῶ ὅμως σημαίνει ἀποτρόπαιος, βδελυρός, αἰσχρός, ὅπως sacer morhus σημαίνει ἡ ἱερά νόσος, ἡ ἐπιληψία.

145. **Flamen** (ἀντί flag-men = ὁ καίων, δηλαδή τά θύματα), ἱερεύς ὡρισμένης θεότητος. Ἦσαν δέ flamines majores, τῶν Πατρικίων, καί flamines minores, τῶν Πληβείων. Καί majores μέν ἦσαν ὁ flamen Dialis (τοῦ Διός), ὁ flamen Martialis (τοῦ Ἄρεως) καί ὁ flamen Quirinalis (τοῦ Ρωμύλου), minores δέ ἦσαν δώδεκα. Ὁ πάντων ἐπισημότατος ἦταν ὁ flamen Dialis, ὁ ἱερεύς τοῦ Διός, ὁ ὁποῖος ἀπολάμβανε μεγάλες τιμές, δηλαδή τόν ἀκολουθοῦσε lietor ραβδοῦχος, τοῦ ἐδίδετο sella curulis (δίφρος, στόν ὁποῖο καθήμενοι οἱ βασιλεῖς, ὕπατοι, στρατηγοί καί ἀγορανόμοι ἐχρημάτιζαν πρός τόν δῆμο) καί toga pretexta (ἡ περιπόρφυρος τήβεννος τῶν ὑπάτων, στρατηγῶν, ἀστυνόμων καί ἱερέων). Ἀλλά καί ἀπαγορεύετο εἰς αὐτόν νά ὀμνύει, ἱππεύει, φέρει δακτυλίδια μέ πολύτιμες πέτρες, διανυκτερεύει ἐκτός τῆς πόλεως, χωρίζει μέ τήν γυναῖκα του.

146. **Nefasius**, ἐπίθετο τοῦ Nefas, τό ὁποῖο σήμαινε τό ὑπό τῶν θεῶν ἀπαγορευμένο, τό ἀνόσιο, τό ἀθέμιτο.

147. **Do**= δίδω τόν δικαστή καί ὁρίζω τήν δίκη - dico = λέγω, μᾶλλον dico jus = ἀπονέμω τό δίκαιο, κηρύττω τήν δικαιοσύνη - addico = κατακυρῶ, ἐπιδικάζω.

148. **Fastus**, ἐπίθετο τοῦ **fas**, τό ὁποῖο σήμαινε τόν θεῖον νόμο, τόν ὅσιο (ἐν ἀντιθέσει πρός τό **jus** = ἀνθρώπινο νόμο, τό δίκαιον), τό θεμιτόν, τό νόμιμον.

Fasti, κατάλογος τῶν ἐνδίκων ἡμερῶν ἀπό τόν ὁποῖο προῆλθε τό ρωμαϊκό ἡμερολόγιο, στό ὁποῖο σημειώνοντο οἱ ἑορτές.

Κατά τό ἡμερολόγιο δέ τοῦτο ὁ Ὀβίδιος ὀνόμασε τό ποίημά του Fasta, τό ὁποῖο εἶναι ποιητική ἑρμηνεία τοῦ ρωμαϊκοῦ ἡμερολογίου καί παρέμενε ἡμιτελές.

Ἐν γένει οἱ ἡμέρες τοῦ ρωμαϊκοῦ ἔτους διαιροῦντο ἀπό ἀπόψεως θρησκευτικῆς εἰς:

Α) ἡμέρες festi, δηλαδή ἑορτές οἱ ὁποῖες καθιερώνοντο στούς θεούς καί ἑορτάζοντο: α) μέ θυσίες (sacrificia), β) μέ ἑστιάσεις (epulae), γ) μέ ἀγῶνες (ludi).

Β) ἡμέρες **Feriae**, δηλαδή ἡμέρες ἀναπαύσεως καί ἀποχῆς ἀπό τήν ἐργασία. Οἱ Feriae εἶναι: α) stativae, δηλαδή ἀκίνητες οἱ ὁποῖες γίνονται ὁρισμένες ἡμέρες τοῦ ἔτους, β) conceptivae, δηλαδή κινητές, τῶν ὁποίων ἡ ἡμέρα τους ὁρίζετο ἀπό ὁρισμένους ἄρχοντες ἤ ἱερεῖς, γ) imperativae, δηλαδή ἔκτακτες, οἱ ὁποῖες ἐλάμβανον χώρα μετά ἀπό νίκες.

Γ) ἡμέρες **Dies profesti**, δηλαδή ἡμέρες ἐργάσιμες.

Δ) ἡμέρες **Dies intereisi**, δηλαδή μισογιορτές, κοινές γιά τούς θεούς καί τούς ἀνθρώπους.

Ἐκτός ἀπό αὐτήν τήν διαίρεση, ὑπῆρχε καί μία ἄλλη, ἡ ὁποία ἐσχετίζετο μέ τίς δημόσιες καί ἰδιωτικές σχέσεις καί ἡ ὁποία, ἕνεκα τῆς στενῆς σχέσεως τοῦ θρησκευτικοῦ καί πολιτικοῦ βίου τῶν Ρωμαίων, σέ πολλά συμπίπτει μέ τήν πρώτη. Ἔτσι, οἱ ἡμέρες τοῦ ἔτους εἶναι:

I. **Dies fasti**, σέ γενικώτερη ἔννοια (οἱ dies fasti τῆς πρώτης διαιρέσεως),

1. dies fasti σέ στενώτερη ἔννοια, οἱ ὁποῖες σημειώνονται στά καλενδάρια μέ ἕνα F, κατά τήν διάρκεια τῶν ὁποίων ὁ πραίτωρ ἐπιτρέπεται νά ἀποδίδει τό δίκαιο. Varro, Lingua Lat. VI 29: dies fasti, per quo praetoribus omnia verba sine piaculo licet fari.

Ἡμέρες fari κατά τίς ὁποῖες στούς πραίτορες εἶναι ἐπιτρεπραμμένο νά λέγουν καί τά τρία ρήματα χωρίς θυσίες.

2. **dies comitiales**, ἡμέρες ἐκκλησιῶν, κατά τίς ὁποῖες ὁ δῆμος καί ἡ σύγκλητος ἐπιτρέπεται νά συγκαλοῦνται καί οἱ ὁποῖες μόνο ἄν ἡ πολιτεία δέν τίς χρειάζεται γιά ἐκκλησίες, ἐπιτρέπεται νά χρησιμοποιοῦνται καί γιά δίκες. Maerob, Sat. 1, 16, 11: α) ὁρισμένες ἡμέρες τοῦ Καλανδαρίου, οἱ ὁποῖες σημειώνονται μέ τό γράμμα C, β) Nundinae, ἡμέρες τῆς ἀγορᾶς, κατά τίς ὁποῖες οἱ χωρικοί ἔρχονται στήν πόλη γιά νά ἀγοράσουν ἤ νά πουλήσουν ἤ καί γιά ἄλλες ὑποθέσεις τους. Numlinae (ἐκ τοῦ ἄχρηστου numlinus - moven, dies), ὑπον. Feriae ἡ δι' ἐνάτης ἡμέρας στήν πόλη ἀγορά τῶν ὠνίων, ἡ ἀγορά, κατά τήν ὁποία οἱ Ρωμαῖοι ἀπό τούς ἀγρούς, συγκεντρώνοντο στήν πόλη καί ψώνιζαν καί ἐλάμβανον γνώση τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως.

II. **Dies nefasti** (Ovid. 4, 17), ἡμέρες οἱ ὁποῖες ἀντιτίθενται στίς dies fasti καί οὔτε γιά δίκες οὔτε γιά ἐκκλησίες ἐπιτρέπεται νά τίς χρησιμοποιοῦν. Πρβλ. Varro 1.. 1.. VI, 30: contrarii horum (fastorum) vocantur dies nofasti, per quo dies nefas fari praetorem "do, dico, addico", Itaque non potest agi, necesse cuim aliquo corum uti verbo κ.λπ. Οἱ ἀντίθετοι τῶν fasti ὀνομάζονται dies nefasti, κατά τίς ὁποῖες δέν ἐπιτρέπεται ὁ πραίτωρ νά μεταχειρίζεται κάποιο ἀπό αὐτά τά ρήματα:

- dies metasti σέ στενώτερη ἔννοια ἤ dies feriatio = ἑορτές ἀναπαύσεως καί ἀποχῆς ἀπό κάθε ἐργασία, οἱ ὁμοῖες σημειώνονται μέ τό N.
- dies religiosi ἤ vitiosi = ἀποφράδες.

149. Ille nefastus erit per quem tria verba silentur fastus erit per quem lege licebit agi.

150. Ἀνάλογος εἶναι καί ἡ συνήθεια τῶν Ἑλλήνων νά θεωροῦν κάθε Τρίτη ἀποφράδα, ἐπειδή κατά τήν ἡμέρα αὐτή ἁλώθηκε ἡ Κωνσταντινούπολη ὑπό τῶν Τούρκων, καί ὁ ἀριθμός 13, διότι αὐτός ἀντιπροσωπεύει τόν Ἰούδα, ὁ ὁποῖος πρόδωσε τόν Ἰησοῦ στούς Ἑβραίους.

ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΕΤΟΣ;

Ένας χαιρετισμός στή Μητέρα Γῆ

Βρισκόμαστε στά 1855. Ὁ ἀρχηγός τῶν Ἰνδιάνων Ντουγάμε Σήατλ στέλνει τήν ἀπάντησή τους στόν Πρόεδρο των Ἡνωμένων Πολιτειῶν (Φράνκλιν Πήρς ἀπό τό 1854 Πρόεδρος τῶν ΗΠΑ) πού ζητᾶ νά ἀγοράσει τήν γῆ τῆς φυλῆς του.

Ἡ συγκινητική αὐτή ὁμιλία τοῦ Σηάτλ -πού μέρος της παρουσιάζουμε- ὑπερασπίζεται τόν ἰνδιάνικο τρόπο ζωῆς ἀλλά καί τήν ἴδια τήν ζωή. Εἶναι ἕνα μάθημα γιά ὅλους μας εἴτε ὁ προβληματισμός μας ἀφορᾶ στό περιβάλλον ἤ στίς μειονότητες, πού τόσο πολύ δοκιμάζονται στίς μέρες μας.

Τά λόγια μου εἶναι σάν τ' ἀστέρια! Ὁ Οὐρανός, πού πάντα ἔχει ἕνα δάκρυ συμπόνοιας γιά τόν λαό μου, πού μᾶς φαίνεται ἀμετάβλητος καί αἰώνιος, μπορεῖ τώρα ν' ἀλλάξει. Σήμερα εἶναι καθαρός, αὔριο ὅμως ἴσως σκεπαστεῖ μέ σύννεφα. Τά λόγια μου εἶναι σάν τ' ἀστέρια· ποτέ δέν ἀλλάζουν.

Σ' αὐτά λοιπόν πού θά πεῖ ὁ Σηάτλ μπορεῖ ὁ Μεγάλος Λευκός Ἀρχηγός τῆς Οὐάσιγκτον νά βασιστεῖ μέ σιγουριά, ὅπως βασίζεται στίς ἐναλλαγές τῶν ἐποχῶν.

Ὁ Μεγάλος Ἀρχηγός τῆς Οὐάσιγκτον, μᾶς στέλνει μήνυμα πώς θέλει ν' ἀγοράσει τήν γῆ μας. Καλωσύνη του, παρ' ὅλο πού ξέρουμε ὅτι δέν ἔχει ἀνάγκη τήν φιλία μας.

Τήν πρότασή του πάντως θά τήν σκεφτοῦμε καλά γιατί ξέρουμε πώς ἄν δέν δεχτοῦμε, ὁ λευκός θά θελήσει μέ τά ὅπλα ν' ἁρπάξει τήν γῆ μας.

Ρωτάω ὅμως: Πῶς μπορεῖ κανείς νά πουλᾶ ἤ νά ἀγοράζει τόν οὐρανό ἤ τήν ζεστασιά τῆς γῆς;

Ἡ ἰδέα μᾶς φαίνεται περίεργη. Ἐπειδή ἀκριβῶς δέν μᾶς ἀνήκουν ἡ δροσιά τοῦ ἀέρα καί ἡ διαύγεια τοῦ νεροῦ. Πῶς λοιπόν εἶναι δυνατόν νά τ' ἀγοράσετε;

Πάντως μή ἀνησυχεῖτε: θά πάρουμε τήν ἀπόφασή μας.

Εἴμαστε κομμάτι τῆς γῆς. Καθετί πάνω σ' αυτήν την γῆ εἶναι ἱερό γιά τόν λαό μου. Κάθε λαμπερή πευκοβελόνα, κάθε ἀμμουδερή ἀκρογιαλιά, κάθε κομματάκι ὁμίχλης στά σκοτεινά δάση, κάθε ξέφωτο, κάθε βούϊσμα ἐντόμου, εἶναι ἱερό στήν μνήμη τοῦ λαοῦ μου.

Εἴμαστε κομμάτι τῆς γῆς καί αὐτή πάλι ἕνα κομμάτι ἀπό μᾶς. Οἱ χυμοί πού τρέχουν μέσα στά δέντρα μεταφέρουν τίς μνῆμες τοῦ ἐρυθρόδερμου ἀνθρώπου.

Τά εὐωδιαστά λουλούδια εἶναι ἀδελφές μας. Τό ἐλάφι, τό ἄλογο, ὁ μεγάλος ἀετός, εἶναι τ' ἀδέλφια μας.

Οἱ ἀπότομες ψηλές κορυφές, τά καταπράσινα λιβάδια, ἡ ζεστασιά τοῦ

πόνεϋ, ὁ ἄνθρωπος, ὅλα ἀνήκουν στήν ἴδια οἰκογένεια.

Καταλαβαίνει λοιπόν τί μᾶς ζητάει ὁ μεγάλος ἀρχηγός τῆς Οὐάσιγκτον, ὅταν μᾶς παραγγέλνει ὅτι θέλει νά ἀγοράσει τήν γῆ μας;

Γρήγορα θά κατακλύσετε ὅλη τήν χώρα.

Ὁ Μεγάλος Ἀρχηγός μᾶς παραγγέλνει ὅτι θά μᾶς ἐξασφαλίσει ἕνα μέρος ἔτσι πού νά μποροῦμε νά ζοῦμε ἄνετα μεταξύ μας. Ὅπως ὁ πατέρας πού αποφασίζει γιά τά παιδιά του.

Ξέρουμε ὅτι ὁ λευκός δέν καταλαβαίνει τούς τρόπους μας.

Ἕνα κομμάτι γῆς μοιάζει σ' αὐτόν μ' ἕνα ὁποιοδήποτε κομμάτι, γιατί εἶναι ἕνας ξένος πού ἔρχεται μέσα στήν νύχτα καί παίρνει ὅ,τι ἔχει ἀνάγκη.

Ἡ γῆ δέν εἶναι σύντροφός του ἀλλά ἐχθρός του. Μέ τήν απληστία του θά τήν καταβροχθίσει καί δέν θά αφήσει πίσω του τίποτα, πάρα μόνο ἔρημο.

Βρίσκουμε χαρά στά δάση.. Ἴσως νά μή τό καταλαβαίνετε, γιατί οἱ συνήθειές μας εἶναι διαφορετικές ἀπό τίς δικές σας.

Τό πεντακάθαρο νερό πού κυλᾶ στά ρυάκια καί στά ποτάμια, μεταφέρει στό διάβα του καί τό αἷμα τῶν προγόνων μας. Τό μουρμουρητό του εἶναι ἡ φωνή τους.

Κάθε φευγαλέα ἀντανάκλαση τοῦ φωτός πάνω στό διάφανο νερό τῶν λιμνῶν, ἐξιστορεῖ τά γεγονότα καί παραδόσεις ἀπό τήν ζωή τοῦ λαοῦ μας.

Τά ποτάμια εἶναι ἀδέρφια μας. Σβήνουν τήν δίψα μας. Μεταφέρουν τά κανώ μας καί τρέφουν τά παιδιά μας.

Ἄν σᾶς πουλήσουμε τήν γῆ μας, μή ξεχάσετε νά μάθετε καί στά δικά σας παιδιά πώς τά ποτάμια εἶναι ἀδέρφια ὅλων μας.

Δέν καταλαβαίνω. Οἱ τρόποι μας εἶναι διαφορετικοί ἀπό τούς δικούς σας.

Ἡ ὄψη τῶν πόλεών σας κάνει κακό στά μάτια του ἐρυθρόδερμου.

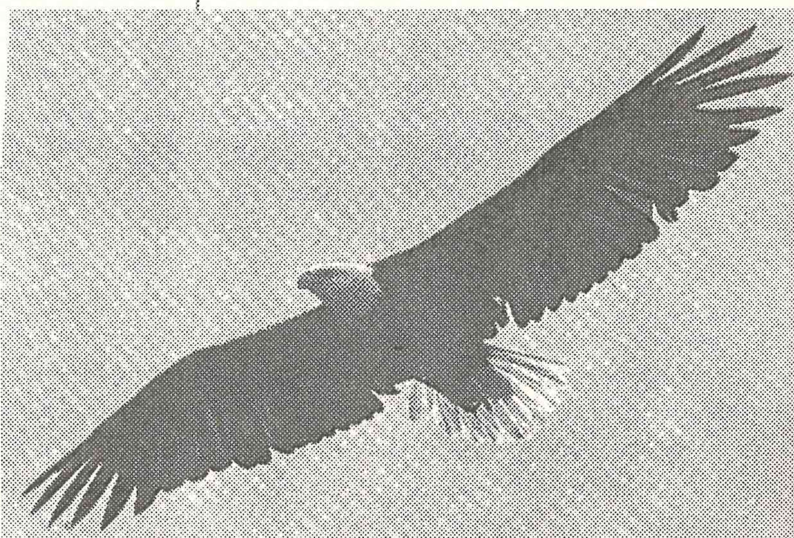
Ὁ θόρυβος ταράζει τά αὐτιά μας.

Ἀλλά αὐτό μπορεῖ νά συμβαίνει, ἐπειδή εἶμαι ἕνας ἄγριος καί δέν καταλαβαίνω.

Τήν αδικαιολόγητη απαίτηση νά ἀγοράσετε τήν γῆ μας θά τήν σκεφτοῦμε προσεκτικά. Ἄν δεχθοῦμε, θά βάλω ἕναν ὅρο: **Τά ζῶα!**

Ὁ λευκός ἄνθρωπος θά πρέπει νά συμπεριφέρεται στά ζῶα, σάν νά ἦταν ἀδέρφια του.

Εἶμαι ἄγριος καί δέν καταλαβαίνω γιατί **ὁ λευκός** ἀφήνει πίσω του χιλιάδες νεκρά ἀγριοβούβαλα πυροβολῶντας τα,

μόνο γιά το κέφι του μέσα ἀπό τό σιδερένιο ἄλογο πού καπνίζει ἐνῶ ἐμεῖς δέν σκοτώνουμε παρά μόνο γιά νά τραφοῦμε.

Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος χωρίς τά ζῶα; Ἄν ἐξαφανίζονταν ὅλα τά ζῶα, ὁ ἄνθρωπος θά πέθαινε ἀπό μεγάλη πνευματική ερημιά. **Ὅ,τι συμβεῖ στά ζῶα, θά συμβεῖ σύντομα καί στόν ἄνθρωπο.**

Ξέρουμε τουλάχιστον αὐτό: **Ἡ γῆ δέν ἀνήκει στόν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος ἀνήκει στήν γῆ.** Καί ἀκόμα, πώς ἐμεῖς δέν δημιουργήσαμε τόν ἱστό τῆς ζωῆς ἀλλά αποτελοῦμε μόνο μία ἴνα μέσα σ' αὐτόν. **Ἄν προκαλέσουμε κάποια καταστροφή στόν ἱστό, οἱ συνέπειες θά ἔρθουν καί σέ μᾶς τούς ἴδιους.**

Πρέπει νά τό πάρουμε ἀπόφαση:

Ἡ νύχτα καί ἡ μέρα δέν μποροῦν νά ὑπάρξουν μαζί τήν ἴδια στιγμή.

Ὁ λαός μου ρωτᾶ:

Τήν ἀδικαιολόγητη ἀπαίτηση τοῦ λευκοῦ νά ἀγοράσει τήν γῆ μας θά τήν σκεφτοῦμε καλά. Ὅμως, ὁ λαός μου ρωτᾶ. Τί θέλει νά ἀγοράσει ὁ λευκός; Γίνεται νά ἀγοράσει κανείς τόν οὐρανό ἤ τήν γρηγοράδα τῆς ἀντιλόπης;

Θά κάνετε λοιπόν τήν γῆ ὅ,τι θέλετε, ἐπειδή ὁ ἐρυθρόδερμος θά ὑπογράψει ἕνα κομμάτι χαρτί καί θά τό παραδώσει στόν λευκό;

Τήν στιγμή πού δέν μᾶς ἀνήκει ἡ δροσιά τοῦ ἀέρα καί τό ἄφρισμα τοῦ νεροῦ, γιατί ἐπιμένετε νά τό ἀγοράσετε;

Ὅλοι μοιράζονται τόν ἀέρα μέ τήν ἴδια πνοή. Τά ζῶα, τά δέντρα, ὁ ἄνθρωπος, μοιράζονται τήν ἴδια ἀνάσα. Ὁ ἀέρας πού ἔδωσε στόν παππού μας τήν πρώτη του ἀναπνοή θά πάρει καί τόν τελευταῖο του στεναγμό.

Ὁ λευκός δέν φαίνεται νά δίνει σημασία στόν ἀέρα πού ἀναπνέει: Ὅπως ὁ ἄρρωστος πού τοῦ ἔχει ἐξασθενήσει ἡ ὄσφρηση.

Πουθενά στίς πολιτεῖες τοῦ λευκοῦ δέν ὑπάρχει μία ἥσυχη ειρηνική γωνιά. Δέν ὑπάρχει τόπος νά σταθεῖς νά ἀκού-

Ἡ προστασία τοῦ περιβάλλοντος καί ἡ ἀλληλεγγύη στόν τρίτο κόσμο, δηλαδή ὁ σεβασμός στήν ζωή, μποροῦν νά ἔρθουν μόνο μέσα ἀπό τήν γνώση του, γιατί ὁ κόσμος βρίσκεται σήμερα σ' αὐτήν τήν μεγάλη κρίση.

Ὅλοι μας ὀφείλουμε νά δουλέψουμε, ὁ καθένας ἀπό τήν δική του μικρή ἀλλά τόσο σημαντική θέση, γιά μία κοινωνία πού νά βρίσκεται σέ εἰρήνη καί ἁρμονία μέ τήν Μητέρα Γῆ. Ὁ παλιός κόσμος πεθαίνει καί λίγο πρίν ξεψυχήσει μοιάζει πολύ δυνατός καί πολύ σκληρός.

Ἄς σταθοῦμε γιά μιά στιγμή ἔξω ἀπό τόν αὐτοκτονικό ρυθμό πού κυριαρχεῖ γύρω μας καί ἄς διευκολύνουμε τόν καινούργιο κόσμο πού ἔρχεται ἀργά ἀλλά σταθερά, μέ ὅ,τι καλύτερο ἔχουμε: τήν ἀγάπη καί τήν φροντίδα στόν ἑαυτό μας, στούς δικούς μας, στούς ἄλλους ἀνθρώπους, στά ζῶα, τά φυτά, στόν ἀέρα, στά νερά πού ἡ ἀνθρώπινη ἀνοησία καταστρέφει στίς μέρες μας. Καί ὅπως εἶπε ἕνας Ἰνδιάνος Χόπι: «Κουράγιο, ἀδέλφια, λίγο ἀκόμα κουράγιο. Εἶναι ὁπλισμένοι μέχρι τά δόντια, ἀλλά ἡ ζωή εἶναι δική σας!».

σεις τό ξεπέταγμα τῶν φύλλων τήν ἄνοιξη ἤ τό βουητό τῶν ἐντόμων.

Ἀλλά τί μένει ἀπό τήν ζωή ὅταν ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ἀφουγραστεῖ τό μοναχικό κάλεσμα τοῦ κοκκινολαίμη ἤ τίς συζητήσεις τῶν βατράχων τήν νύχτα στήν μικρή λίμνη;

Ἴσως εἶμαι ἄγριος καί δέν καταλαβαίνω. Θά τήν σκεφτοῦμε τήν πρότασή σας.

Δέν ἔχει σημασία ποῦ θά περάσουμε τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς μας. Τά παιδιά μας εἶδαν τούς πατέρες τους ταπεινωμένους.

Οἱ πολεμιστές μας ντροπιάστηκαν. Μετά τίς ἧττες, περνοῦν τίς ἡμέρες τους ἄσκοπα καί δηλητηριάζουν τά κορμιά τους μέ δυνατό ποτό.

Μετά ἀπό λίγους χειμῶνες, μετά ἀπό λίγα φεγγάρια, κανένα παιδί τῶν μεγάλων φυλῶν δέν θά μείνει γιά νά πενθήσει ἕνα λαό, πού κάποτε ἦταν δυνατός καί μέ πολλές ἐλπίδες, ὅπως ὁ δικός σας σήμερα.

Τί νά πενθήσω; Τί νά πενθήσω ἀπό τόν ἀφανισμό τοῦ λαοῦ μου;

Οἱ λαοί ἀποτελοῦνται ἀπό ἀνθρώπους καί οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται καί φεύγουν ὅπως τά κύματα τῆς θάλασσας.

Ὁ καιρός τῆς δικῆς σας παρακμῆς εἶναι ἀκόμα μακριά ἀλλά θάρθει. Κανείς δέν ξεφεύγει ἀπό τό γραφτό του.

Μολύνετε τό κρεββάτι σας και μιά νύκτα θά πάθετε ἀσφυξία ἀπό τά ἴδια σας τά ἀπορρίμματα.

Ἄν ξέραμε τά ὄνειρα τοῦ λευκοῦ! Ὁ Θεός σας προσφέρει κυριαρχία στά ζῶα, τά δάση καί στούς ἐρυθρόδερμους γιά κάποιον ἰδιαίτερο λόγο.

Ὅμως αὐτός ὁ λόγος εἶναι ἕνα αἴνιγμα γιά μᾶς. Εἶναι κάτι πού δέν καταλαβαίνουμε ὅταν ὅλα τά ἀγριβούβαλα ἐξοντώνονται, τά ἄγρια ἄλογα δαμάζονται, οἱ ἀπόκρυφες γωνιές τοῦ δάσους μολύνονται ἀπό τούς ἀνθρώπους καί ἡ ὄψη τῶν λόφων πού εἶναι γεμάτοι ἀπό λουλούδια, γεμίζει ἀπό τά καλώδια τοῦ τηλεγράφου.

Ποῦ εἶναι ἡ λόχμη;

ΕΞΑΦΑΝΙΣΜΕΝΗ!

Ποῦ εἶναι ὁ ἀετός;

ΕΞΑΦΑΝΙΣΜΕΝΟΣ!

Αὐτό εἶναι τό τέλος τῆς ζωῆς καί ἡ ἀρχή τοῦ θανάτου.

Ὅταν ὁ τελευταῖος Ἰνδιάνος λείψει ἀπό τήν γῆ καί ὁ λευκός φέρνει στήν μνήμη του τόν λαό μου σάν ἕνα θρύλο, οἱ ψυχές τῶν νεκρῶν μας θά ταξιδεύουν σάν τό σύννεφο πάνω στόν κάμπο, θά γεμίζουν τίς ἀκρογαλιές καί θά φιλοξενοῦνται στά δάση πού ἀγάπησαν ὅπως τό μωρό πού ἀγαπᾶ τόν κτύπο τῆς μητρικῆς καρδιᾶς. Ὁ λευκός δέν θἆναι ποτέ μόνος σ' αὐτόν τόν τόπο.

Ἄς μεταχειριστεῖ λοιπόν τόν λαό μου μέ δικαιοσύνη καί εἰλικρίνεια γιατί στούς νεκρούς δέν λείπει ἡ δύναμη.

Μίλησα γιά θάνατο; Δέν ὑπάρχει θάνατος! Μόνο ἡ ἐναλλαγή τῶν κόσμων!

Ὁ ἀρχηγός τῶν Ἰνδιάνων Ντουγάμε Σπάτλ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΙΝΑΙΤΟΥ

... «Κάθε ἄνθρωπος πού βλέπει γυναίκα καί τήν ἐπιθυμεῖ, ἤδη διέπραξε μέ αὐτήν μοιχεία μέσα στήν καρδιά του». (Πραγματικά εἶναι φοβερή ἡ ἐντολή αὐτή καί χρειάζεται πολλή προσοχή, γιατί ...)

Τί εἶναι ἡ γυναίκα;

Παγίδα στολισμένη, πού ἐξαπατᾶ τούς ἀνθρώπους μέ ἡδονές, μέ γελαστό τό πρόσωπο καί ψηλά τόν λαιμό, πού κάνει νεῦμα μέ τά μάτια καί τρεαγουδᾶ μέ τήν γλώσσα καί μολύνει μέ τήν φωνή. Γιατί λέγει «πολλούς κατέβαλε πληγώνοντάς τους καί εἶναι ἀναρίθμητοι ἐκεῖνοι τούς ὁποίους σκότωσε». Γι' αὐτό λέγει· «Πολλοί παραπλανήθηκαν ἀπό τήν ὀμορφιά τῶν γυναικῶν, καί ἡ ἀγάπη ἀπό αὐτήν ἀνάβει σάν φωτιά».

Τί εἶναι ἡ γυναίκα;

Ναυάγιο στήν ξηρά, πηγή κακίας, δοχεῖο ἀκαθαρσίας, θανατηφόρα συνάντηση, ὀλίσθημα τῶν ματιῶν, καταστροφή τῶν ψυχῶν, λόγχη τῆς καρδιᾶς, καταστροφή τῶν νέων, σκῆπτρο τοῦ ἅδη, ἀπόκρημνος πόθος.

Τί εἶναι ἡ γυναίκα;

Διαβολή τῶν ἁγίων, ἀνάπαυση τῶν ματιῶν, παρηγοριά τοῦ διαβόλου, ἀπαρηγόρητος πόνος, καμίνι πού σιγοκαίει, σκανδαλισμός αὐτῶν πού σώζονται, ἀθεράπευτη κακία, καθημερινή φλυαρία, ξενοδοχεῖο τῶν ἀσώτων, ἐργαστήριο τῶν δαιμόνων.

Τί εἶναι γυναίκα;

Κακό φίλτρο, ἀδιάντροπο θηρίο, ἀσυγκράτητη ὁρμή, ἀχαλίνωτο στόμα, θρίαμβος μυστηρίων, ὁδηγός σκοταδιοῦ, δασκάλα παραπτωμάτων, πονηρή ἀπόλαυση, ἀκόρεστη ἐπιθυμία, πρόξενος αἰώνιας κόλασης.

Τί εἶναι ἡ γυναίκα;

Γήινη ἐπιθυμία, αἰτία ὀκνηρίας τοῦ ἄνδρα, ἀκράτεια πού κοιμᾶται μαζί του, ἀγωνιώδης φροντίδα πού σηκώνεται μαζί του, ὀχιά μέ ἐνδύματα, αὐθαίρετη μάχη, καθημερινή ζημιά, συμφορά τοῦ σπιτιοῦ, ναυάγιο τοῦ ἄνδρα, ἀνήμερο θηρίο, καταγώγιο τῶν μοιχῶν, ὅπλο τοῦ διαβόλου, ἐπιθυμητή λύσσα, παγκόσμιος θάνατος. *Δικαιολογημένα ἔλεγε ὁ Σοφός·*

«Κάθε κακία εἶναι μικρή συγκρινόμενη μέ τήν κακία τῆς γυναίκας».

Ὅταν λοιπόν δεῖς γυναίκα ὄμορφη, πού λάμπει καί ἔχει τά μάτια της χαρωπά, νά γυαλίζουν τά μάγουλά της, νά ἔχει ἀκαταμάχητη ὡραιότητα στό πρόσωπό της, νά σοῦ φλογίζει τόν λογισμό καί νά σοῦ αὐξάνει τήν ἐπιθυμία

σκέψου ὅτι εἶναι γυναίκα αὐτό πού θαυμάζεις, ὅτι εἶναι στάχτη αὐτό πού σέ καίει, καί θά πάψει νά λυσσᾶ ἡ ψυχή σου. Κοίταξε μέ τόν λογισμό σου κάτω ἀπό τό δέρμα τοῦ προσώπου της, καί τότε δέν θά βρεῖς, παρά μόνο κόκκαλα καί νεῦρα καί φλέβες καί δυσωδία. Σκέψου την ἐπίσης γριά, ἀλλοιωμένη, πεθαμένη, νά καταρρέει ὅλη ἐκείνη ἡ ἀνθηρότητα.

Σκέψου τί εἶναι αὐτό πού θαυμάζεις, καί νοιῶσε ντροπή, καί ἀφοῦ ντραπεῖς, μετανόησε! ....

Τά συμπεράσματα δικά σας.

'Ανοῖξτε μου, ἀνοῖξτε! Γῆς παῖς εἰμί καί Οὐρανοῦ ἀστερόεντος!

Ὦ ψυχή μου πορεύεσαι τόν δρόμο τόν δίσβατο πού τόσο ποθοῦσες νά διαβεῖς ὄχι ὅμως αὐτόν μέ τούς μελίρρυτους λόγους καί τόν χωρίς ἠθική κάθαρση προορισμό μά τόν δύσβατο αὐτόν πού δέν ὁδηγεῖ πρός τό νοητό πνευματικό φῶς πρίν καταβυθιστεῖ ὁλάκερη ἡ ἴδια πρός τό πηχτό σκοτάδι τῆς σκοτεινῆς συνειδήσεώς της.

Εὐλογημένος ὁ λόγος τοῦ διδασκάλου συμπορευτή ἐξάρχοντα τοῦ μυητικοῦ τούτου τελέσματος.

«Στό μέρος ἐκεῖνο νά σταθεῖς καί τήν ὥρα τήν καθορισμένη νά κατέλθεις μοναχός-μονάχα ἔνδυμα λευκό νά φέρεις κατάσαρκα καί ἕνα λευκό κατάλευκο πανί νά ὀρθώσεις μεσίστια στῆς γοργοῦς σου τό σκαρί νά πλέουν λευκές καί οἱ σκέψεις σου».

Δίχως καθόλου δισταγμό μόνο μέ τό περίσσιο θάρρος τοῦ νεοεισερχομένου καί μέ ἕναν ἔρωτα ἀντάρτη πού ἀψηφᾶ ἀκόμη καί τόν ἴδιο τόν μεταμορφωτικό νόμο τοῦ θανάτου.

Ὑψωμένη ἡ παλάμη κατάφερε τρία χτυπήματα στήν ἐξώθυρα. **Τίς εἶ;**

Αἴφνης βρέθηκα μπροστά σέ ἕνα τόσο κοινό μά συνάμα τόσο καίριο ἐρώτημα.

Ποιός εἶσαι; μέ ρώτησε ἡ φωνή.

Ὁ Ἰωάννης εἶπα μέσα μου μά ποιός Ἰωάννης καί ὁλοένα πρότερα ὀνόματα πού μοῦ εἶχαν προσδώσει μέσα στούς ἀτέρμονους κύκλους τῆς ἐξελίξεως τῆς ψυχῆς μου κατά τίς ἀλλεπάλληλες ἐπαναγεννήσεις, ἔπρεπε λοιπόν νά ἐκφέρω καί ὅλα τά ὀνόματα πού δέν ἔχουν ξεδιπλώσει μέσα μου. Ἡ φωνή ἐπέμενε: Τίς εἶ; Ἐντονότερα αὐτή τή φορά.

ΕΓΩ εἶμαι εἶπα μέσα μου ἀπελευθερώνοντας πρός στιγμήν τό κακόσχημο θηρίο τοῦ ἐγωισμοῦ μου πού κάθε στιγμή ἐλλοχεύει κρυμμένο καλά ἕτοιμο νά κατασπαράξει τόν ἀγαθό θεό ἐντός μου καί νά κορέσει τήν ἀδηφάγο πεῖνα του ἐμφανιζόμενο κάθε φορά πού ἀφίεμαι στήν δίνη του καί ὁδηγοῦμαι στήν ὀδύνη τῶν παθῶν μου.

Ἤθελε νά φωνάξει καί αὐτήν τήν φορά καί νά πεῖ ἐγώ εἶμαι ἀνοῖξτε μου ὁ ἐκλεκτός δῆθεν, μά πρόφτασε ὁ ἡνίοχος νοῦς νά συγκρατήσει μέ τά ἡνία του τό ἄναρχο στοιχεῖο τῆς διπλῆς μου φύσεως, θεϊκῆς καί τιτανικῆς καί ἀπό ἀνήμπορος καί ψυχικά κατάκοπος ἀπό τήν τῶν συναποτελουμένων στοιχείων μου σάν θεία ἔκλαμψη ἀπάντηση στό ἐρώτημά μου, μοῦ φανέρωσε, ἀπόσταγμα τῆς μέχρι ἐδῶ προσπαθείας κατανοήσεως τῆς ὀρφικῆς ἐσωτερικῆς παραδόσεως

ΓΗΣ ΠΑΙΣ ΕΙΜΙ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΟΥ ΑΣΤΕΡΟΕΝΤΟΣ

ψέλλισαν τά χείλη μου σάν νά ἤθελα νά τό ἀκούσω πρῶτα ὁ ἴδιος ἀνασυγκροτῶντας τίς ψυχικές μου δυνάμεις καί λουσμένος μέ αἰσθήματα ἄφατης γαλήνης μιᾶς καί ἡ ὀρθότερη ἀπόκριση στό ἐρώτημα θά δινόταν δυνατά ὅμως αὐτή τήν φορά

ΓΗΣ ΠΑΙΣ ΕΙΜΙ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΟΥ ΑΣΤΕΡΟΕΝΤΟΣ ΑΥΤΑΡ ΕΜΟΙ ΓΕΝΟΣ ΟΥΡΑΝΙΟΝ.

ΕΙΜΑΙ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΝΑΣΤΡΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ, ΟΜΩΣ Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΥΡΑΝΙΑ ΤΩΡΑ ΟΜΩΣ ΔΙΨΩ ΓΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΦΩΣ ΚΑΙ ΧΑΝΟΜΑΙ.

ΑΝΟΙΞΤΕ ΜΟΥ, ΑΝΟΙΞΤΕ!

Παρμενίδης

'Αργοναύτη ὀνείρων θεϊκῶν, καλῶς ἦλθες στήν 'Αργώ!

Κτυπᾶς τήν πόρτα. Κάποιος σοῦ ἀνοίγει. Σήμερα εἶναι ἡ δική σου σειρά συνοδοιπόρε καί σύντροφε τῆς ψυχῆς μου. Καλῶς νά'ρθεις στήν 'Αργώ.

Σοῦ εὔχομαι νά φανεῖς δυνατός καί νά πορευτεῖς στό φῶς γιατί εἶσαι ἀπό φῶς.

Στό εὔχομαι καί ξέρω πώς ἄλλοι εὐχήθηκαν τό ἴδιο γιά μένα.

Ἡ πόρτα κλείνει πίσω σου, τά μάτια κλείνουν.

Σκοτάδι γύρω γιά σένα.

Ἐγώ βλέπω καί ξέρω πιά πώς τούς Λαιστρυγόνες καί τούς Κύκλωπες τούς κουβαλοῦμε μέσα μας.

Προχῶρα συμβολικά τίς πολυτάραχες, σκοτεινές, γήινες, πολύβοες διαδρομές σου.

Φόβος καί λιποψυχία ὄχι δέν εἶναι τά διαπιστευτήριά σου ἀφοῦ πῆρες τήν μεγάλη ἀπόφαση νά δρασκελίσεις τό ἄγνωστο τοῦτο κατώφλι.

Χθές μάζευα τίς δυνάμεις μου. Νοῦς καί σῶμα ἦταν σέ ἤρεμη ἐγρήγορση, σέ ἀποφασιστική προσμονή.

Σήμερα μπορῶ ν' ἀφήσω τήν συγκίνηση νά πλημμυρίσει τήν καρδιά καί τά μάτια μου.

Ἀκίνητη, σιωπηλή ἀναζητῶ τήν ψυχή στήν μορφή σου.

Βυθίζομαι σέ γνώριμα καί ἄγνωστα.

Ἀνασύρω ἀπό τά βάθη μνῆμες καί προσθέτω μνῆμες.

Ὁ κύκλος τῆς ψυχῆς μου ἁπαλά, τρυφερά, ἀκουμπᾶ στόν δικό σου. Σέ σένα σπουδάζω καί ἐμένα.

Πλάι σου καί ἀπέναντί σου μαθαίνω νά ξεπερνῶ τό ἀλλαζονικό ἐγώ μου, τήν ἐγωιστική μόνωση, τήν αὐστηρή, στεῖρα κριτική, τήν ἄμυνα καί ἐπίθεση τοῦ μικροῦ ὕπουλου ἑαυτοῦ μου.

Φεύγω ἀπό τό ἐγώ, εἶμαι στό ἐσύ, στό ἐμεῖς καί ἀναζητῶ μαζί σου τό τέλος τῆς ἀτελεύτητης περιπλάνησης.

Ἄγγιξε μέ τ' ἀκροδάκτυλα τό φῶς τοῦ Προμηθέα.

Νόησε τούς πυρφόρους νόμους τῆς ψυχῆς. Γίνε Ἀργοναύτης ὀνείρων θεϊκῶν. Ἔλα, σέ περιμένουμε. Μᾶς περίμεναν! Μαζί θά περιμένουμε τούς ἄλλους.

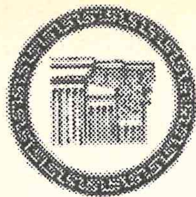
Ἄνοιξε τά μάτια, ἄκουσε τήν μουσική, δές τήν λάμψη στά ξίφη.

Τώρα ὁ Ἥλιος φωτίζει τά κύματα καί σηματοδοτεῖ τή νέα πορεία.

Ναί μά τόν ἀμετέρα ψυχᾷ παραδόντα Τετρακτύν παγάν ἀενάου Φύσεως. Ὄμνυμι.

Ἀργοναύτη ὀνείρων θεϊκῶν, καλῶς ἦλθες στήν Ἀργώ!

Λήδα

Τί εἶναι τό Ἰδεοθέατρον

Τό ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ δημιουργήθηκε τό 1991 ἀπό τόν Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη. Εἶναι θεατρικός-ἐκπαι-δευτικός-ἐκδοτικός ὀργανισμός πού ἔχει ὡς βασικό σκοπό τήν παρουσίαση τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καί τήν ἕνωσή του μέ τήν σύγχρονη, ἀλλά καί νέα ἐποχή μέσῳ τῆς Θεατρικῆς Τέχνης, Ἐκπαιδευτικῶν Προγραμμάτων καί Εἰδικῶν Ἐκδόσεων. Χρησιμοποιεῖ τήν Σοφία τοῦ παρελθόντος, τίς προτάσεις, ἐξελίξεις καί ἀνησυχίες τοῦ παρόντος καί τόν ὁραματισμό γιά τό μέλλον τῆς Τέχνης καί τῆς Ἀνθρωπότητος.

❄ **Πραγματοποίησε ἀπό τό 1991-2003 περισσότερες ἀπό 2.000 ἐκδηλώσεις στήν Ἑλλάδα καί τό ἐξωτερικό, κάνοντας εὐρύτερα γνωστή τήν σημαντική τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης - Ἐπιστήμης - Τέχνης - Φιλοσοφίας - Ἱστορίας καί Θρησκείας. Ἀπετέλεσε κατ' αὐτόν τόν τρόπο τήν ποιοτικώτερη ἀλλά καί μεγαλύτερη ἐκδήλωση σέ κοινωνικό ἐπίπεδο τοῦ νέου ρεύματος τῆς δεκαετίας 1991-2001 γιά τόν Ἑλληνικό Πολιτισμό.**

❄ Παρουσίασε στό θέατρο ἀπό τό 1991 μέχρι σήμερα σέ θεατρική διασκευή καί σκηνοθεσία Ρ. Ἀναστασάκη τά ἔργα τοῦ Ἀ. Ἀσημακόπουλου: **ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΜΑΘΗΤΕΙΑ, ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΣΤΟΝ ΘΗΣΕΑ καί ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ Πλάτωνος: ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ καί ΦΑΙΔΡΟΣ - Ὀρφέως ΛΟΓΟΙ ΙΕΡΟΙ καί ΥΜΝΟΙ.** Τά ἔργα παρουσιάσθηκαν στόν Λυκαβηττό - Βεάκειο Κατράκειο, σέ ἀρχαῖα θέατρα καί Φεστιβάλ τῆς Ἀττικῆς, ἀλλά καί σέ περιοδεία σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα. **Ἐπίσης παρουσίασε ὑπό τήν μορφή θεατρικῶν ἀναλογίων μέ ἀναλύσεις καί σχόλια τήν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ, τό σύνολο τῶν ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΩΝ, τοῦ ΠΛΑΤΩΝΟΣ, τοῦ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, καθώς καί δεκάδες κείμενα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας.**

❄ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1994 δημιουργεῖ τίς **"ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ" στήν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου** συνεργαζόμενος μέ τό Ἵδρυμα. Παράλληλα διοργανώνει περιηγήσεις σέ Ἀρχαιολογικούς Χώρους καί στά Ἱερά τῶν Ἑλλήνων, στήν Ἑλλάδα ἀλλά καί στό ἐξωτερικό, μέ εἰδικές ξεναγήσεις καί συνέδρια.

❄ **Τόν Ἰούνιο τοῦ 1994 στό θέατρο τοῦ Λυκαβηττοῦ μετά τό τέλος τῆς παραστάσεως "ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ" ἀνακοινώνει τήν δημιουργία μαθημάτων γιά τήν Ἀρχαία Ἑλληνική Γλῶσσα καί τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1994 ἱδρύει τήν "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ", Ἕνα ὅραμα πού γιά πρώτη φορά ὑλοποιήθηκε στήν Νεώτερη Ἑλλάδα, σέ συνεργασία μέ τήν "Βιβλιοθήκη τῶν Ἑλλήνων". Σκοπός, ἡ διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σέ παιδιά Δημοτικοῦ καί ἐνηλίκους** Παράλληλα ἐκδίδει τήν τριμηνιαία τότε, **ἐφημερίδα ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.** Δύο χρόνια μετά παραιτεῖται ἀπό τήν Ε. Α. δίδοντας τήν διεύθυνση στόν Ἄ. Γεωργιάδη.

❄ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1996 **ἀναλαμβάνει τήν ὑποστήριξη προτάσεως Ἱσπανῶν Εὐρωβουλευτῶν γιά τήν καθιέρωση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καί παιδείας στήν Εὐρωπαϊκή Ἕνωση, συνεργαζόμενος μέ τό ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΕΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ καί συγκεντρώνει 350.000 ὑπογραφές Ἑλλήνων πολιτῶν, τίς ὁποῖες παρουσίασε στήν Βουλή τῶν Ἑλλήνων.**

❄ Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1996 **δημιουργεῖ τήν ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ γιά τήν διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σέ παιδιά Δημοτικοῦ διά μέσου τῶν Ὁμηρικῶν Ἐπῶν, τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καί Μυθολογίας σέ παιδιά ἀπό 5-15 ἐτῶν.** Παρουσίασε μέ τό παιδικό τμῆμα σέ θεατρικό δρώμενο τήν Α' ραψωδία **τῆς Ἰλιάδος, τήν ραψωδία α' τῆς Ὀδυσσείας, τήν Ἀπολογία Σωκράτους τοῦ Πλάτωνος, τά Ἀργοναυτικά τοῦ Ὀρφέως, τήν Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους κ. ἄ.**

❄ Τόν Φεβρουάριο τοῦ 1996 συνεργάζεται στήν δημιουργία τῶν **"ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ"** Ἀρχαῖο Ἑλληνικό Δεῖπνο μέ μουσική, χορό καί φιλοσοφικούς διαλόγους.

❄ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1998 **δημιουργεῖ ἐκδοτικό οἶκο,** παρουσιάζοντας σπανιώτατες μελέτες γιά τήν Ἑλληνική Φιλοσοφία-Μυθολογία - Πυθαγορισμό - Ἀρχαία Θρησκεία - Ὀρφισμό, ἀλλά καί ΟΜΗΡΟ - ΠΙΝΔΑΡΟ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗ - ΙΟΥΛΙΑΝΟ - ΠΟΡΦΥΡΙΟ κ..ἄ **καί ἐκδίδει τό ὁμώνυμο τριμηνιαῖο περιοδικό.**

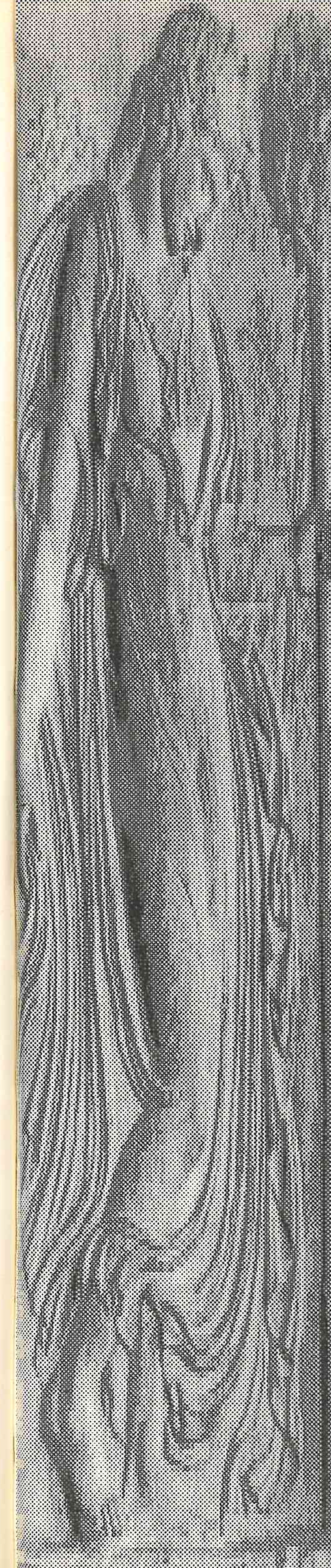
❄ **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ:** Πέραν τῶν πολυμόρφων ἐκδηλώσεων μέ θέμα τόν Ἑλληνικό Πολιτισμό, τό Ἰδεοθέατρον δημιούργησε σειρά μαθημάτων μέ πανεπιστημιακούς καθηγητές καί ἐρευνητές ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ μέ τόν Σ. Θεοδοσίου, ΧΑΟΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ μέ τόν Π. Δημοτάκη, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ μέ τόν Ν. Πουλιανό, ΑΡΧ. ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ μέ τόν Δ.. Λέκκα, ΕΥΚΛΕΙΔΙΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ μέ τόν Β. Σπανδάγο, ΦΥΣΙΚΗΣ μέ τόν Π. Παππᾶ, ΑΡΧΑΙΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ μέ τόν Λ. Σαραγᾶ, ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΟΡΩΝ μέ τήν Μ. Ἀθανασιάδου - ΑΡΧΑΙΑΣ ΥΜΝΩΔΙΑΣ μέ τόν Ν. Κωνσταντινόπουλο, ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ μέ τήν Ἀλτάνη, ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΟΙ μέ τήν Ἀ. Κελεσίδου, ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΕΧΝΗΣ μέ τόν **Δ. Λιαντίνη.**

❄ **Ὑποστηρίζει τήν διάδοση τῶν ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ τελώντας ὀνοματοδοσίες σέ κάθε Ἡλιοστάσιο καί Ἰσημερία.**

❄ **Τό ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ἀπετέλεσε καί ἀποτελεῖ παράδειγμα πρός μίμησιν, ἀφοῦ πολλοί ἑλληνοπρεπεῖς χῶροι πού δημιουργήθηκαν κατόπιν αὐτοῦ, ἐμιμήθησαν τήν λειτουργία του. Ἐπίσης πολλοί νέοι ἀλλά καί καταξιωμένοι ἐρευνητές καί ἐπιστήμονες ἔγιναν εὐρύτερα γνωστοί διά μέσου τῶν ἐκδηλώσεών του. Μέ τίς πολύμορφες ἐκδηλώσεις του, ἔδωσε γνωσιολογικά ἐναύσματα ἀλλά καί ψυχικά ἐρεθίσματα γιά νά στραφοῦν πρός τήν μελέτη τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, Μυθολογίας Θρησκείας καί νά ἀγαπήσουν τό μέτρον καί τό κάλλος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος χιλιάδες ἄνθρωποι ἐμπνέοντας τίς συνειδήσεις τους.**

❄ **Τό Ἰδεοθέατρον ἀκολουθώντας τήν ἀρχαία μυσταγωγική παράδοση διδάσκει Αὐτογνωσία μέ βάση τήν Ἑλληνική Μυθολογία καί τήν Ὀρφική - Πυθαγόρειο διδασκαλία, Πλάτωνα, Πρόκλο, Πλούταρχο κ.ἄ.**

❄ **Ἐπίσης στό Ἰδεοθέατρον ἀλλά καί στό Πανεπιστήμιο ὁ Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης διδάσκει τό μάθημα τῆς ΟΡΘΟΦΩΝΙΑΣ - ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ - ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗΣ προσφέροντας στούς δασκάλους, καθηγητές, ἀλλά καί σέ ἑκατοντάδες ἀνθρώπους πού ἐνδιαφέρονται, ὀργάνωση νοητικοῦ καί φυσικοῦ λόγου καθώς καί ἔκφραση συναισθημάτων.**

ΝΕΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ 2003 - 2004

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Ὁμάδα Πυθαγορείου Διδασκαλίας

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΥΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

κάθε Τετάρτη 8 μ.μ.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΣ ΕΡΩΤΙΚΟΣ - ΗΛΙΑΚΟΣ ΗΡΩΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

μέ ὁδηγό τόν νεοπυθαγόρειο φιλόσοφο Σ. Νάγο

καί τά **ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ** τῶν Πυθαγορείων

μέ τόν Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη (καθηγητής Παν/μίου)

κάθε Παρασκευή 8 μ.μ.

Ὁμάδα μελέτης τῆς ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

καί ἀπαγγελίας τῶν ἱερῶν

ΟΡΦΙΚΩΝ ΥΜΝΩΝ

Κάθε Πέμπτη 5-7 καί 7:30-9:30 μ.μ. μέ τήν ἐκπαιδευτικό Ε. Ζάχαρη

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη - Εὐρυνόμης Γαβρᾶ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2003-2004

ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΣΑΒΒΑΤΟ
ὁ Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης διδάσκει στό Πανεπιστήμιο τοῦ Αἰγαίου.	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ (παίδων) 4-6 μ.μ.	ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ (προχωρ.) 5-7 μ.μ.	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ (παίδων) 4-6 μ.μ.	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ (παίδων) 11-1 μ.μ.
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ἐνηλίκων) 6-8 μ.μ.	ΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ 6-8 μ.μ.	ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ (ἀρχ.) 7:30-9:30 μ.μ.	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ἐνηλίκων) 6-8 μ.μ.	ΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ 1-3 μ.μ.
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ἐνηλίκων) 8-10 μ.μ.	ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΟΜΑΔΑ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ 8 - 10 μ.μ.	ΑΓΩΓΗ ΨΥΧΗΣ Τηλεοπτική ἐκπομπή στό ΤΗΛΕΦΩΣ 6-8 μ.μ.	ΟΡΦΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ Ἐκμάθηση τῶν Ἱερῶν Ὕμνων τῆς ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ 8 - 10 μ.μ.	Σ. Νάγου Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ Πρόκλου ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ κάθε Σάββατο 6:30 μ.μ.

ΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ - ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ: ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΝΟΗΣ

α) Οἱ ρίζες τοῦ λόγου
β) Ἐσωτερική ἀναπνοή
γ) Ἐξωτερική ἀναπνοή
δ) Προφορικός λόγος
ε) Διαίρεση τοῦ προφορικοῦ λόγου
στ) Ἀνάγκη βελτίωσης τῆς φωνῆς
ζ) Ἀκουστική ἀντίληψη
η) Χαλάρωση
θ) Τεχνική ἀναπνοή
ι) Ἀναπνοή καί λόγος
κ) Ἀσκήσεις ἀναπνοῆς

ΠΕΡΙ ΦΩΝΗΣ

α) Ὁ τρόπος παραγωγῆς τῆς φωνῆς
β) Ἡ παλμική δόνηση
γ) Ἡ ὀρθή κρούση τῶν φωνητικῶν χορδῶν
δ) Ὁ ρόλος τῶν συντελεστῶν (διεγέρτη, δονητή, ἐνισχυτή, διαμορφωτή).
ε) Ἡ ὀρθή τοποθέτηση τῆς φωνῆς. Ἀσκήσεις.
ζ) Σχηματισμός τῆς φωνῆς καί τῶν φωνημάτων (α, ο, ου, ε, ι), ἡμιφωνημάτων (β, γ, δ, λ, ρ, μ, ν, ζ) καί τῶν ἀφωνημάτων (σ, φ, χ, θ, π, κ, τ, ξ, ψ).
η) Περί ἀρθρώσεως (ἐξάρτηση τῆς ἀρθρώσεως ἀπό τήν τεχνική ἀναπνοή ἀπό τό στόμα, τό σαγόνι, τά χείλη, τά ρουθούνια, τήν γλῶσσα, τήν ὑπερώα, τόν φάρυγγα, τόν λαιμό).
θ) Ἀσκήσεις τῶν ὀργάνων ἀρθρώσεως (σαγονιοῦ, χειλέων, κλπ.)
ι) Προφορά (κανόνες προφορᾶς, λεξιλόγιο).

ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΑΤΟΜΙΚΗ - ΟΜΑΔΙΚΗ

α) Ἰδιότητες τῆς φωνῆς
β) Συνδυασμοί φωνημάτων, ἡμιφωνημάτων, ἀφωνημάτων.
γ) Φωνή, κίνηση.
δ) Φωνή καί χῶρος.
ε) Φωνή καί θόρυβος.
στ) Ἐπιφωνήματα
ζ) Φωνητικές ἀπομιμήσεις
η) Ψίθυρος

ΦΩΝΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

α) Τονισμός
β) Παύση
γ) Στίξη
δ) Ἄρνηση
ε) Ρυθμός
στ) Χρωματισμός
ζ) Ὕφος
η) Ἰδιότητες τοῦ λόγου
θ) Παρηχήσεις
ι) Ἀναπνόηχα
κ) Ὑγιεινή τῆς φωνῆς

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

❄ Ἐφαρμογή σέ μονολόγους Ἀρχαίου Δράματος, Δημοτικῆς Ποίησης, Ὀρφικῶν Ὕμνων καί Ὁμηρικῶν Ἐπῶν.
❄ Λειτουργία τῆς μνήμης ἀσκήσεις καλλιέργειας τῆς μνήμης.
❄ Βασικές ἀρχές τῆς ρητορικῆς τέχνης.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

❄ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΧΟΡΔΩΝ ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΝ ΟΓΚΟ, ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΙΑΥΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΦΩΝΗ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Μαθήματα Ὀρθοφωνίας - Ἀναπνοῆς

Ὑποκριτικῆς - Ρητορικῆς Τέχνης - Καλλιέργεια μνήμης

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΙΑ ΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ, ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ, ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ!

Ἕνα βασικό τμῆμα τῆς ἐκπαιδεύσεώς μας στίς ξένες γλῶσσες εἶναι ἡ προφορά. Γιά τήν Ἑλληνική θεωρεῖται αὐτονόητη ἡ γνώση τῆς προφορᾶς. Δυστυχῶς ὅμως δέν εἶναι. Γι' αὐτό καί κάνουμε τόσα ὀρθοφωνικά λάθη. Ἐκφραζόμαστε μέ ἰδιωματισμούς, πολύ γρήγορα καί κανείς δέν μᾶς καταλαβαίνει, ἔχουμε κακή τοποθέτηση, ἄμουση φωνή, βραχνιάζουμε, μέ δυσάρεστα ἀποτελέσματα πολλές φορές (κάλλοι ἤ πολύποδες στίς φωνητικές χορδές) κ.ἄ. Ἐπίσης τό στρές, τό ἄγχος τῆς καθημερινῆς ζωῆς, μᾶς κάνει νά ἀναπνέουμε μέ μικρές εἰσπνοές καί ἐκπνοές, κάτι πού ἐπιβαρύνει ἀκόμη περισσότερο (πέραν τῆς ψυχικῆς μας διαθέσεως) καί τόν λόγο μας. Ἀκόμη κάποιο ἰσχυρό σόκ - μεγάλη στενοχώρια, πολλές φορές εἶναι ἀφορμή γιά νά χάσουμε ἐντελῶς τήν φωνή μας.

Ὅμως τώρα ἄν τό θελήσετε, μπορεῖτε νά προστατέψετε τήν ὑγεία σας. Τέλος πιά στό βράχνιασμα. Προστατέψτε τίς φωνητικές σας χορδές. Ἀποκτῆστε φωνή μέ ὄγκο, ἔνταση, διαύγεια καί νά μάθετε νά χειρίζεστε τήν διαφραγματική ἀναπνοή.

Οἱ μαθητές μας ἔχουν παντοῦ ἄριστη ἐπιτυχία!. Καταλαμβάνουν τίς πρῶτες θέσεις σέ ὅλες τίς ἐξετάσεις (καί τῆς Δραματικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου), διαπρέπουν ὡς διδάσκαλοι καί ὁμιλητές στά νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια, στά πανεπιστημιακά ἔδρανα, στά δικαστήρια, στά σεμινάρια, στά μέσα ἐνημερώσεως κ.ἄ., ἐνῶ γίνονται ἄριστοι ἐκπαιδευτές διαφόρων ἐπαγγελμάτων.

Τά μαθήματα εἶναι ἀπαραίτητα γιά ὅλους τούς ἐκπαιδευτικούς ὅλων τῶν βαθμίδων, σπουδαστές, μαθητές, φοιτητές, ὁμιλητές, πολιτικούς, δικηγόρους, ξεναγούς, στελέχη ἐπιχειρήσεων, δημοσιογράφους, ἐκφωνητές, ἠθοποιούς, ὑποψηφίους Δραματικῶν Σχολῶν, τραγουδιστές, ἀλλά καί γιά ὅλους ὅσους θέλουν νά βελτιώσουν τόν λόγο τους.

Κείμενα ἐργασίας: Ὁμηρικά Ἔπη, Ρητορικοί Λόγοι, Δημοτική Ποίηση, Ὀρφικοί Ὕμνοι, μονόλογοι Ἀρχαίου Δράματος καί κλασικοῦ ρεπερτορίου, σύγχρονα κείμενα κ.ἄ Μετά τό πέρας τῆς φοιτήσεως δίδεται Βεβαίωση Σπουδῶν καί γιά ἐπαγγελματική χρήση.

Διδάσκει μέ εἰκοσαετῆ ἐμπειρία ὁ ἠθοποιός - σκηνοθέτης, εἰδικός ἐπιμορφωτής, καί καθηγητής Πανεπιστημίου τοῦ ἀντιστοίχου γνωστικοῦ ἀντικειμένου

Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης

Πληροφορίες - ἐγγραφές: Στουρνάρα 57, 210.52.37.543

ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ, ΔΥΝΑΜΙΚΗ, ΑΜΕΣΗ, ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΠΛΑΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΑΣ

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος ... καί Θεός ἦν ὁ Λόγος

Ὅσοι ἀπό ἐσᾶς εἴσαστε ὑποψιασμένοι γιά τό ποῦ ὁδεύει ὁ ¨οἰκουμενικός πολιτισμός, ὁ πολιτισμός τῆς νέας τάξης πραγμάτων¨ καί προβληματίζεστε σοβαρά γιά τήν παιδεία τῶν τέκνων σας,

ὅσοι ἀπό ἐσᾶς ἀρνεῖσθε τήν τυφλή βία στίς παιδικές ψυχές ἀπό τήν τηλεόραση, τήν βεβήλωση τῶν Ἑλλήνων ἡρώων... σᾶς προτείνω τήν κλασσική Ἑλληνική Παιδεία!

Κατ᾽ Ἀριστοτέλη τρία εἶναι τά βασικά ὁρμέμφυτα τοῦ ἀνθρώπου. Τό ὁρμέμφυτο τῆς ἐπιβιώσεως, τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους καί τῆς μιμήσεως. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι διά τῆς μιμήσεως μεγαλώνουμε καί ἐξελισσόμεθα. Προπαντός τά παιδιά! Ἔχουν ἀνάγκη νά μιμηθοῦν πρότυπα ζωῆς!

Ἐμεῖς προκρίνουμε καί καλλιεργοῦμε τά Ἑλληνικά πρότυπα: τούς Ἕλληνες Ἥρωες καί Φιλοσόφους. Γιατί ἡ κλασσική Ἑλληνική Παιδεία ἦταν καί θά εἶναι γιά πάντα ἀξεπέραστη. Εἶναι ἡ μόνη πού ἐναρμονίζει τόν ἄνθρωπο μέ τόν ἑαυτόν του, τήν κοινωνία, τήν φύση καί τήν Θεότητα.

Ὁ Προμηθέας στόν Καύκασο, ὁ Ἡρακλῆς στούς Ἄθλους του ἤ ὁ Σωκράτης στό Κώνειο, δέν ἔχουν ἀνάγκη νά τούς λυπηθοῦμε ἀλλά νά τούς μιμηθοῦμε. Ὑπάρχουν καί σήμερα ¨Λέοντες τῆς Νεμέας¨ πού πρέπει νά κατανικηθοῦν, ¨Σταῦλοι τοῦ Αὐγεία¨ πού πρέπει νά καθαρισθοῦν.

Ὁ σημερινός νέος ἄνθρωπος, ὀφείλει περισσότερο ἀπό ποτέ νά ἐκπαιδευθῆ ὡς ¨ἥρωας τῆς γνώσεως¨ καί ὄχι μέσον πληροφορίας. Νά νικήση τά πάθη του, ἀλλά καί τίς ¨Σειρῆνες¨ πού ὅλο καί τόν ἀποπροσανατολίζουν ἀπό τόν φυσικό του προορισμό. Νά γνωρίση τίς ἀνθρώπινες ἀξίες καί νά ἀγωνισθῆ γιά νά κατακτήση τόν ὕψιστο προορισμό του. Νά ζήση σύμφωνα μέ τούς θείους νόμους τῆς Φύσεως, τῆς Πνευματικῆς Ἐλευθερίας καί Ἁρμονίας.

Ἐάν θέλετε νά δώσετε ἕνα δυναμικό ἔναυσμα στά παιδιά σας νά ἐξελιχθοῦν νοητικά καί ψυχικά, κατ᾽ εἰκόνα καί καθ᾽ ὁμοίωσιν τῶν κλασσικῶν Ἑλληνικῶν προτύπων, χρησιμοποιώντας τήν γνώση καί τήν σοφία τοῦ παρελθόντος, σέ σχέση μέ τήν ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας, γιά νά κάνουν πιό ἀνθρώπινη τήν κοινωνία μας ἀλλά καί νά ὁραματισθοῦν ἕνα καλλίτερο μέλλον, τότε ἡ ἐπιλογή σας εἶναι ἡ **ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ!**

Τό εἰδικό ἐπιμορφωτικό μάθημα - δρώμενο, μέ στόχο τήν γνώση τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, Μυθολογίας καί Φιλοσοφίας καί διά τῆς Μιμήσεως τήν δημιουργία ἑλληνικῶν προτύπων στίς παιδικές ψυχές.

Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης
Καθηγητής Πανεπιστημίου - εἰδικός ἐπιμορφωτής
διευθυντής τοῦ Ἰδεοθεάτρου, τηλ.: 210. 52.37.543

Φίλοι γονεῖς καί κηδεμόνες, θέλετε τά παιδιά σας νά μάθουν τήν ἀρχαία ἑλληνική γλῶσσα, τό δεινότερο ὅπλο γιά τήν πνευματική τους ἀνέλιξη πού θά τούς παράσχει καί ἄριστη προετοιμασία γιά τό γυμνάσιο καί τό λύκειο; Τό μέσον πού θά δομήσει μέ τόν ἰδανικότερο τρόπο τόν ὀρθό λόγο καί τήν μαθηματική σκέψη τους, ἀφοῦ ἡ ἀρχαία ἑλληνική ἔχει καθαρά μαθηματική δομή. Ἕνα μέσον πού ἀποτελεῖ τήν ὑποδομή τῶν νέων Η. Υ., ἐφόσον καί ἡ γλῶσσα τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνική;

Θέλετε τά παιδιά σας νά γνωρίσουν τούς κανόνες προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης καί νά μάθουν γιά πάντα νά ἀρθρώνουν τέλεια τήν Ἑλληνική, ἐλευθερώνοντας καί ἐκφράζοντας τίς σκέψεις τους καί τά συναισθήματά τους; (Ὀρθοφωνία - Ἀγωγή Λόγου - Ρητορική Τέχνη).

Θέλετε τά παιδιά σας νά μάθουν γιά πάντα τήν φυσιολογική διαφραγματική ἀναπνοή πού θὰ τούς προσφέρη φυσική καί πνευματική ὑγεία, ἀργό καθαρό καί δυνατό λόγο, ἀλλά καί τήν μεγαλύτερη δυνατή λήψη ὀξυγόνου μέ ὅλα τά εὐεργετικά ἀποτελέσματα; (Αἱμάτωση τοῦ ἐγκεφάλου, ἀπάλειψη νοσημάτων τῶν πνευμόνων, τοῦ ἄχγους κ.λπ.).

Θέλετε τά παιδιά σας νά καλλιεργήσουν τήν μνήμη τους καί νά ἐγχαράξουν βαθειά στόν νοῦ τους τίς γνώσεις καί νά μήν μαθαίνουν ¨παπαγαλία¨ τά κείμενα; (Ἡ μνήμη εἶναι ζωντανός ὀργανισμός καί ἐπιδέχεται καλλιέργεια καί ἐκπαίδευση).

Θέλετε τά παιδιά σας νά ἐξασκηθοῦν στήν παρατήρηση, τήν ἀλληλουχία τῶν ἰδεῶν, τήν μελέτη τῶν ἀναλογιῶν, στήν ἀναλυτική καί συνθετική σκέψη, ἀσκούμενοι διά μέσου τῶν Ὁμηρικῶν Ἐπῶν;

Θέλετε τά παιδιά σας νά ἐμπλουτίσουν τό λεξιλόγιό τους μέ ὅρους ἐπιστημονικούς, φιλοσοφικούς, ποιητικούς, ἀπό τήν πανάρχαια ὁμηρική διάλεκτο - τήν μητέρα ὅλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν - ἀβίαστα καί χωρίς ἐπιπλέον μελέτη στό σπίτι; (Φράσεις καί λέξεις ὁμηρικές, εἴτε αὐτούσιες εἴτε ὡς παράγωγα τίς χρησιμοποιοῦμε καί σήμερα στήν καθομιλουμένη).

Θέλετε τά παιδιά σας νά καλλιεργήσουν τόν ψυχισμό τους μέ τίς ἀπαράμιλλες εἰκόνες καί παρομοιώσεις τῆς Ἰλιάδος καί τῆς Ὀδυσσείας;

Θέλετε τά παιδιά σας νά ἐναρμονίζουν τίς κινήσεις τοῦ σώματός τους, μέ αὐτές τῶν συναισθημάτων καί τοῦ λόγου τους; (κινησιολογία).

Θέλετε τά παιδιά σας νά διδαχθοῦν ἀπό ἐκείνους πού πιστεύουν διακαῶς, κατέχουν καί ἔχουν κάνει πράξη ζωῆς αὐτές τίς γνώσεις;

Θέλετε τά παιδιά σας νά γνωρίσουν, νά ἀγαπήσουν καί νά μιμηθοῦν τούς Ἕλληνες Ἥρωες καί Φιλοσόφους;

Τότε αὐτούς τούς Ἑλληνόπαιδες μέ πολλή χαρά θά τούς δεχθοῦμε κοντά μας, γιά τήν μαθητεία καί τήν ἐκπαίδευση στήν μίμηση τῶν ἀθανάτων Ἑλληνικῶν προτύπων, μαθητές στήν ¨ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ¨

ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΜΟΝΑΧΗ ΕΓΝΟΙΑ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΣΤΙΣ ΑΜΜΟΥΔΙΕΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΝΑ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ - ΔΡΩΜΕΝΟ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΜΙΜΗΣΕΩΣ, ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

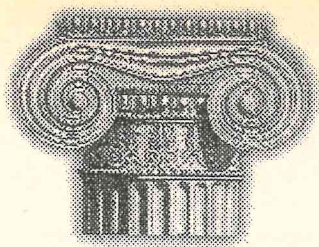
ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ - ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ - ΝΟΜΙΚΟ ΕΥΡΥΝΟΜΗ ΓΑΒΡΑ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗ - ΗΘΟΠΟΙΟ - ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ, ΣΤΟΥΡΝΑΡΑ 57, 210. 52. 37. 543

✓ Τό Ἰδεοθέατρον ἔχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα μέ τό παιδικό τμῆμα τήν Α᾽ ραψωδία τῆς Ἰλιάδος, καί τήν Α᾽ τῆς Ὀδυσσείας, τήν Ἀπολογία Σωκράτους τοῦ Πλάτωνος, τά Ἀργοναυτικά τοῦ Ὀρφέως, τήν Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους κ.ἄ. Ἐπίσης στά πλαίσια Εὐρωπαϊκοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος ἐφήρμοσε τήν μέθοδό του γιά τήν ἐκμάθηση τῆς φιλοσοφίας σέ συνδυασμό μέ τό θέατρο, σέ μαθητές Γυμνασίου καί Λυκείου μέ ἐξαιρετική ἐπιτυχία. Τήν ἴδια μέθοδο προσαρμοσμένη γιά παιδιά Δημοτικοῦ παρουσίασε στό Πανελλήνιο συνέδριο ἐκπαιδευτῶν δασκάλων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας γιά τήν ἐφαρμογή της στό ὁλοήμερο σχολεῖο.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Τό Ἰδεοθέατρον, ὁ δημιουργός τοῦ πρώτου σχολείου γιά τήν διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, παρουσιάζει νέο πρότυπο κύκλο μαθημάτων μέ στόχο τήν

ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ.

Διδάσκεται ἡ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ τῶν λέξεων μέσω τῆς ἀποκωδικοποιήσεως τοῦ ΘΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ, ἡ μυσταγωγική τους προσέγγιση καί ἡ γραμματικοσυντακτική ἀνάλυση μέ βάση τήν ἀρχαία ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ, ὅπως ἔχει παραδοθεῖ ἀπό τόν Ὀρφέα, τόν Πυθαγόρα, τόν Πλάτωνα καί τούς διαδόχους τῆς Πλατωνικῆς Ἀκαδημίας.

Μόνο δύο ὧρες τήν ἑβδομάδα! Ἐάν χάσετε κάποιο μάθημα, μπορεῖτε νά τό ἀναπληρώσετε ἄλλη ἡμέρα.

Τμήματα: Δευτέρα 6-8 μ.μ. καί 8-10 μ.μ. - Παρασκευή 6-8 μ.μ.

μέ τήν Εὐρυνόμη Γαβρᾶ (ἐκπαιδευτικός - νομικός)

ΕΝΑΡΞΗ 29-9-2003 πληροφορίες - ἐγγραφές: Ἰδεοθέατρον Στουρνάρα 57, τηλ.: 210.52.37.543

ΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΤΙΜΑ ΤΟΥΣ ΘΕΙΟΥΣ ΑΓΝΩΣΤΟΥΣ ΝΕΟΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΣ ΝΑΓΟ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΟ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟΤΕΡΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΓΡΑΦΕΙ ΠΟΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΘΕΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΨΥΧΗΣ (Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ) ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΩΝ (ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ).

Κάθε Τετάρτη στίς 8 μ.μ.

Σ. Νάγου: Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

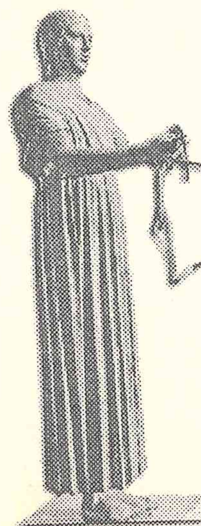
"Οταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐνάρετος βοηθεῖται καί γίνεται συνεργάτης τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ συνειδήσεων, οἱ ὁποῖες συνέστησαν τήν Πνευματικήν Ἱεραρχίαν, εἰς τήν κορυφήν τῆς ὁποίας εὑρίσκεται Ὑπέρθεος Ἄρχων, χειριστής τῶν Φυσικῶν καί Πνευματικῶν Νόμων διευθετῶν καί ἐποπτεύων τήν τάξιν τοῦ Παντός, ὁ Κάτοικος τοῦ Σύμπαντος!

ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Κάθε Σάββατο στίς 6:30 μ.μ.
Στουρνάρα 57
εἴσοδος: 10 Ε
κρατήσεις θέσεων 210. 52.37.543
ΕΝΑΡΞΗ 4-10-03

Ἀναλυτική παρουσίαση ὅλων τῶν Πλατωνικῶν Διαλόγων μέ πρωταγωνιστή τόν θεῖο Σωκράτη καί σχόλια τοῦ Πρόκλου ἀπό τήν

ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

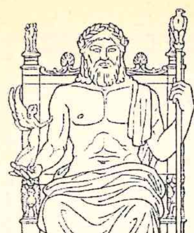

ΤΗΛΕ ΑΣΤΥ

ΕΓΩ Ο ΗΝΙΟΧΟΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ 11 μ.μ.

ἐκδόσεις

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Ὁμήρου:	ΙΛΙΑΣ	52,00
Ὁμήρου:	ΟΔΥΣΣΕΙΑ	52,00
Ὀρφέως:	ΥΜΝΟΙ - FRAGMENTA	10,40
Ὀρφέως:	ΛΙΘΙΚΑ - ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ	10,40
Ἐμπεδοκλέους:	ΑΠΑΝΤΑ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΣ	10,40
Πινδάρου:	ΕΠΙΝΙΚΟΙ ΑΠΑΝΤΑ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΙ - ΝΕΜΕΟΝΙΚΟΙ - ΠΥΘΙΟΝΙΚΟΙ - ΙΣΘΜΙΟΝΙΚΟΙ	26,00
Σόλωνος:	ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ	16,64
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	10,40
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ (ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ)	6,24
Πλάτωνος:	ΠΟΛΙΤΕΙΑ (περίληψις)	10,40
Πτολεμαίου:	ΤΕΤΡΑΒΙΒΛΟΣ - ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ	12,48
Πορφυρίου:	ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ	8,32
Λουκιανοῦ:	ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ	6,24
Κέβητος:	ΠΙΝΑΞ - ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ	7,28
Ἰαμβλίχου:	ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ	11,44
Σαλουστίου:	ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ	7,28
Ἰουλιανοῦ:	ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ	9,36
Ἱεροκλέους:	ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	9,36
Πυθαγορείων:	ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ	6,24
	ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ ΜΕ ΣΧΟΛΙΑ ΠΡΟΚΛΟΥ - Μ. ΨΕΛΛΟΥ - Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ	15,60
Πλήθωνος:	ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ	6,24
Π. Γράβιγγερ:	Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ - Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ	45,76
Π. Γράβιγγερ:	ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΥΣΤΩΝ	15,60
Π. Γράβιγγερ:	Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ	12,48
Σακελλαρίου:	ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ	22,88
J. Mallinger:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ - ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ	11,44
Σ. Νάγου:	Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	10,40
Σ. Νάγου:	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ	6,24
Σ. Νάγου:	ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ	8,32
Σ. Νάγου:	ΘΕΟΣ Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	15,60
Σ. Νάγου:	Η ΑΛΗΘΕΙΑ	18,72
Δ. Καλλέργη:	ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	9,36
Δ. Καλλέργη:	ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ	10,40
Δ. Καλλέργη:	Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ, Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ	6,24
Δ. Καλλέργη:	ΥΜΗΤΤΟΣ - ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	6,24
Ν. Παράσχη:	Η ΖΩΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ	6,24
Ἀδριανόπουλου:	ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ	15,60
Ἀδριανόπουλου:	ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	8,32
Ἀδριανόπουλου:	Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ	18,72
Πλ. Δρακούλη:	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ	9,36
Πλ. Δρακούλη:	ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ	10,40
Ἰ. Βασιλῆ:	ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΝ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ	12,48
Δ. Ἰωαννίδη:	Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	7,28
Σ. Ἰωαννίδη:	ΟΙ ΠΥΘΑΓΟΡΙΔΕΣ	7,28
Σ. Μπογδάνου:	ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ, ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ, ΔΙΟΝΥΣΙΑ, ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	10,40
Ἄ. Τανάγρα:	Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	22,88

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ 2003 * Τιμές μέ ΦΠΑ 4%

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ

Στουρνάρη 57 Ἀθῆναι * Τηλ.: 210 52.37.543

ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ - ΕΥΡΥΝΟΜΗ ΓΑΒΡΑ

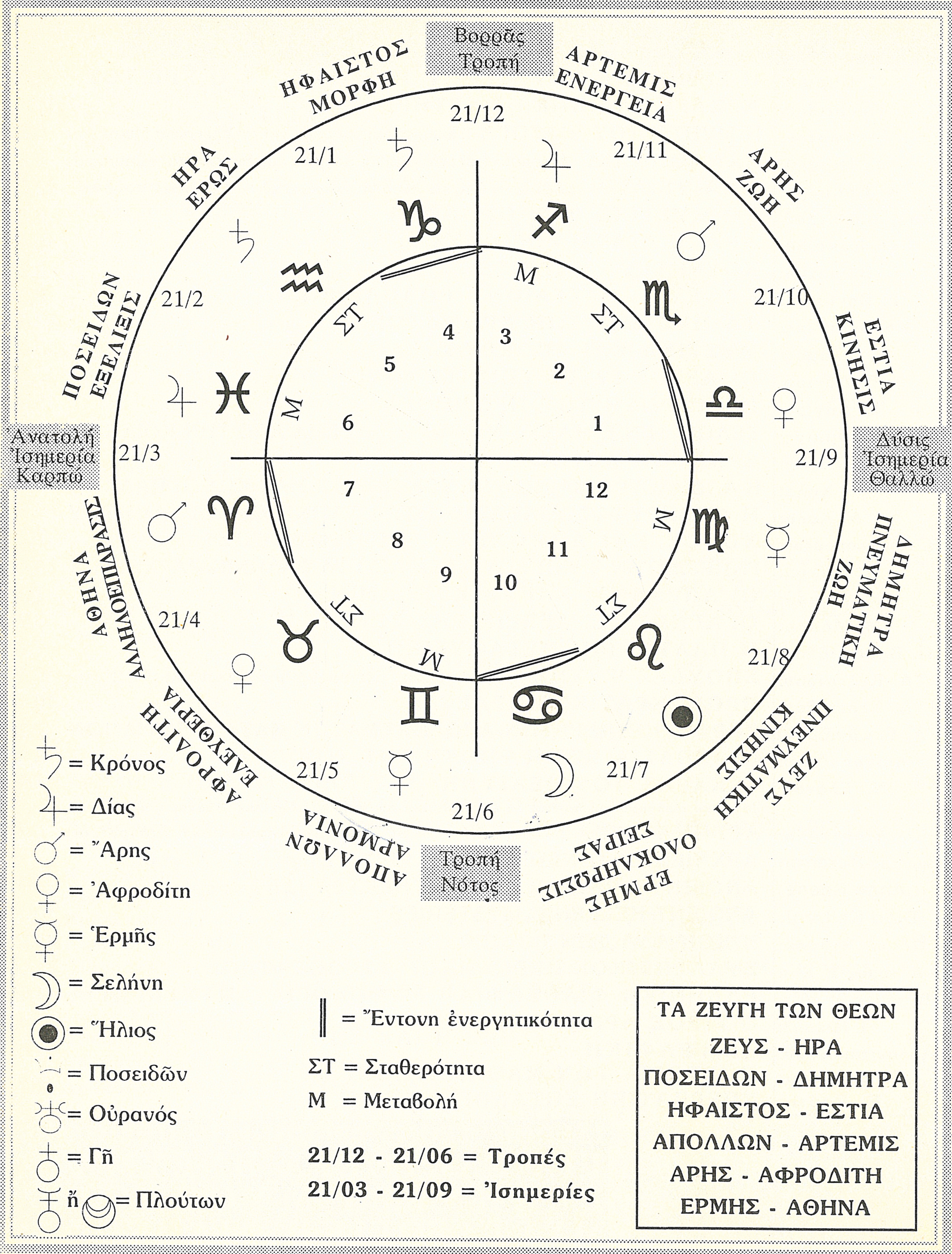
C. Dupuis:	Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ & Ο ΧΡΙΣΤΟΣ	8,32
Κ. Κουρτίδου:	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	15,60
Ἀγνώστου:	Η ΜΥΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ (Πάπυρος Αἰγυπτιακός γιά τά Ἐλευσίνια Μυστήρια)	6,24
Σ. Πιμπλῆ:	ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ (Ἱστορική μελέτη γιά τήν μεγάλη ἑορτή τῶν Παναθηναίων)	6,24
Κ. Κακούρη:	ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ (Διδακτορική διατριβή γιά τά Ἀναστενάρια καί τά Διονυσιακά Μυστήρια)	16,64
Ἀσημακόπουλου:	ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ	6,24
Ἰ. Κακριδῆ:	ΑΡΑΙ (ΚΑΤΑΡΑΙ - ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ)	10,40
Γ. Βογιατζῆ:	ΚΟΥΡΗΤΕΣ - ΔΕΡΒΙΣΙΔΕΣ	8,32
Γ. Βογιατζῆ:	ΟΡΦΕΥΣ - ΠΑΓΓΑΙΟΝ - ΡΟΔΟΛΕΙΒΟΣ	8,32
Π. Καραγιάννης:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ	29,32
Ε. Φλάμος:	ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΑ	15,60
Ἑ. Δάγιου:	ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ	15,60
Ἑ. Δάγιου:	Η ΛΥΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ	15.60
Νταϊάν Ρόμπινς:	ΤΕΛΟΣ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟΙ - ΚΑΛΕΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΛΗ ΓΗ	14,56
Ἡ. Νικολούδη:	ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ	10,40
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	10,40
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΠΟΚΡΥΦΟΣ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ	5,20
Β. Λαμπροπούλου:	ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ - ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ	7,28
Μ. Μάκρα:	ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ	10,40
Μ. Μάκρα:	ΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ	7,28
Μ. Μάκρα:	ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	8,32
Π. Βασιλειάδου:	Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ	7,28
Ἄ. Κελεσίδου:	ΣΠΟΥΔΕΣ ΨΥΧΗΣ (Οἱ θέσεις τῶν Ἑλλήνων Φιλοσόφων γιά τήν Ψυχή)	10,40
Ἄ. Κελεσίδου:	ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	10,40
Ἀ. Γεωργιάδου:	ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	7,28
Στασινοπούλου:	Η ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ	8,32
Ν. Ἐλάτου:	Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ Ἱστορικό ἀφήγημα γιά παιδιά. Τό ἐκπαιδευτικό σύστημα τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας καί Σπάρτης	11,44
Κωνσταντινίδη:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ (παιδικό διήγημα μέ θέμα τήν Ἀργοναυτική ἐκστρατεία)	6,24
Βαλλερᾶ-Rickerson	ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ (Ἑλληνικά - Ἀγγλικά)	
Anne Reese:	ANCIENT GREEK WOMEN ATHLETES (Δίγλωσσο)	20,80
Dido Kallergi:	ANCIENT HELLENIC MYSTERIES	10,40
Πάουλ Ντῆναξ:	Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ	49,92
Α' τόμος 1ος 8ος τ.	ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ	41,60
Β' τόμος 9ος 16ος τ.	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ	41,60
Ἰ. Μιχαήλ:	Ο ΙΕΡΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ 7	12,48
Ἀρβανιτοπούλου:	ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ	17,68
Ε. Σταμάτη:	Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ	6,24
Κ. Ρούτη:	ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗ ΕΠΤΑΛΟΓΙΑ	10,40

ιστοσελίδα:
http://www.
ideotheatron.gr

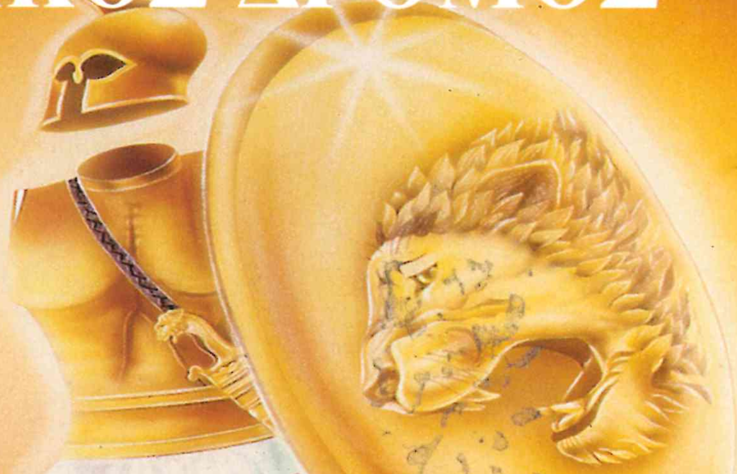
ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ - ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΠΝΕΥΜΑΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ
ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Η ΟΡΘΗ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΦΟΡΩΝ ΑΥΤΩΝ ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΩΝ

Μαθήματα Ἐπιμορφώσεως μέ τόν Ῥαδάμανθυ Ἀναστασάκη

Ο ΗΛΙΑΚΟΣ-ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΗΡΩΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Κύκλου τε λῆξαι καί ἀναπνεῦσαι κακότητος

ΟΤΑΝ Η ΨΥΧΗ ΑΠΟΚΤΗΣΕΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΤΗΣ

Πρακτικά μαθήματα αὐτογνωσίας καί μυητικῆς ἀγωγῆς

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ

Μέ ὁδηγό τῶν Πυθαγορείων τά

ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ

παρουσίασις τῆς Πυθαγορείου Διδασκαλίας

Ἀπό τήν θεωρία στήν πράξη

ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, ΑΘΗΝΑΙ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΕΓΓΡΑΦΕΣ: 210.52.37.543

ISSN 1108-832800

Ἐξώφυλλο: Ρουσσέτος Παναγιωτάκης